

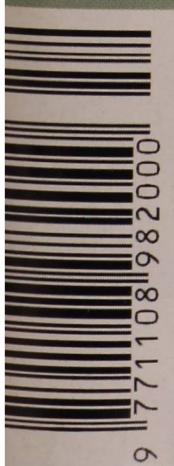
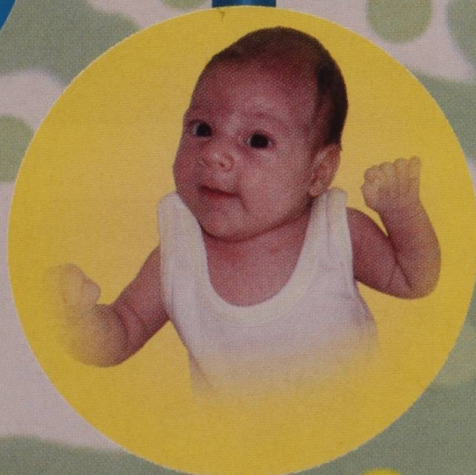
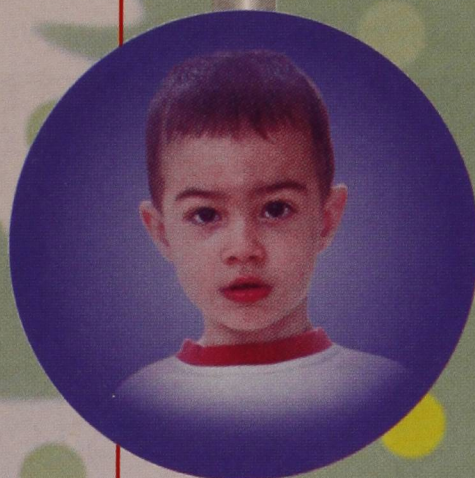
ΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

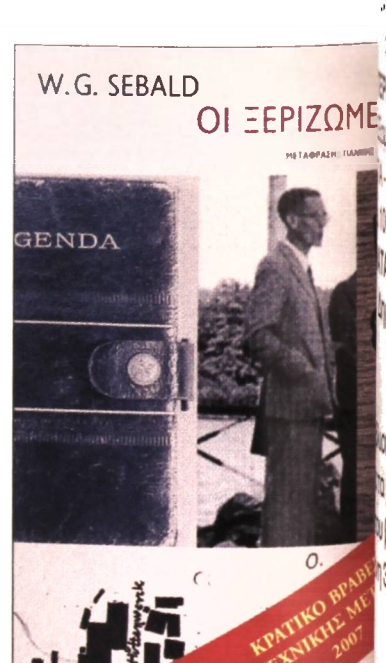
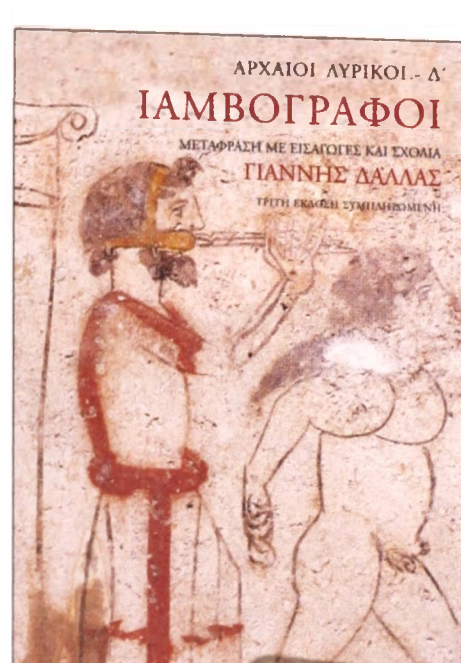
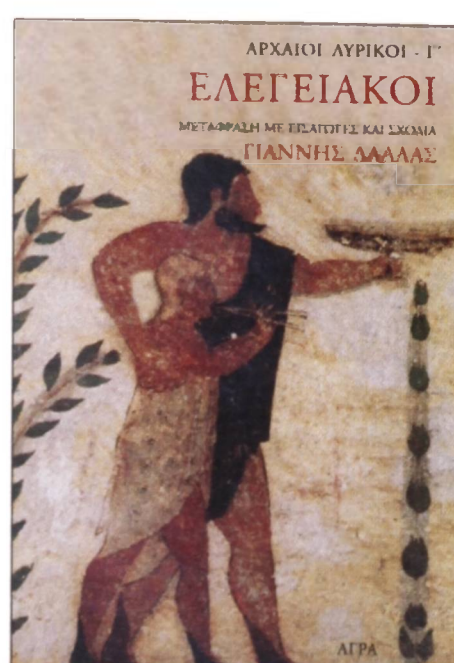
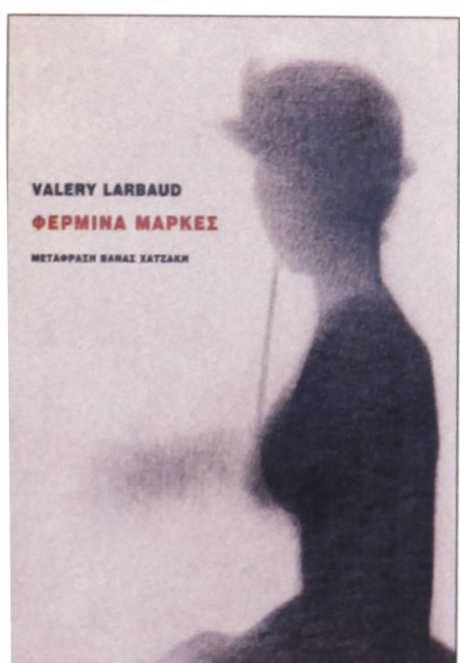
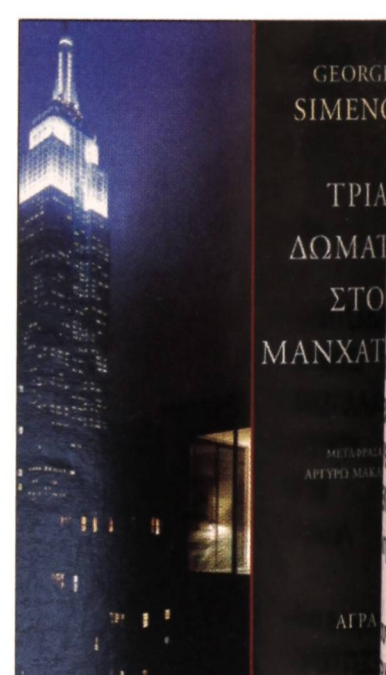
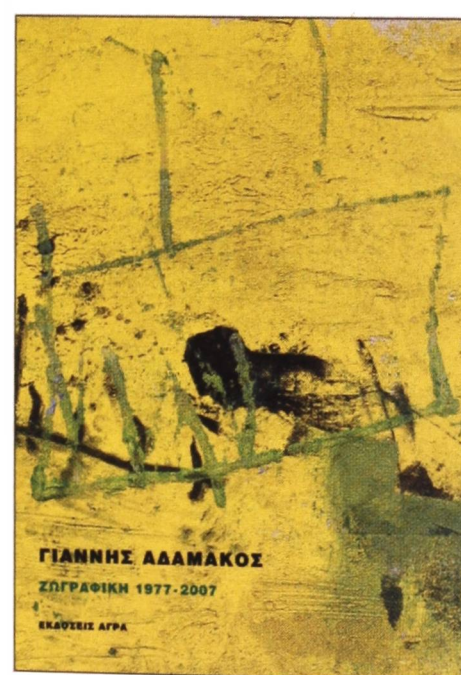
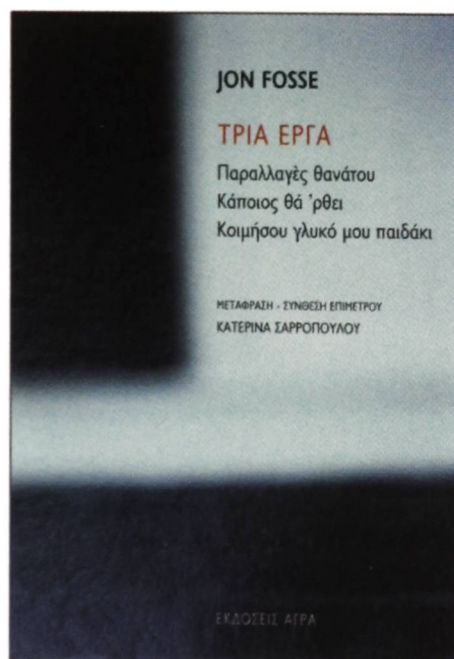
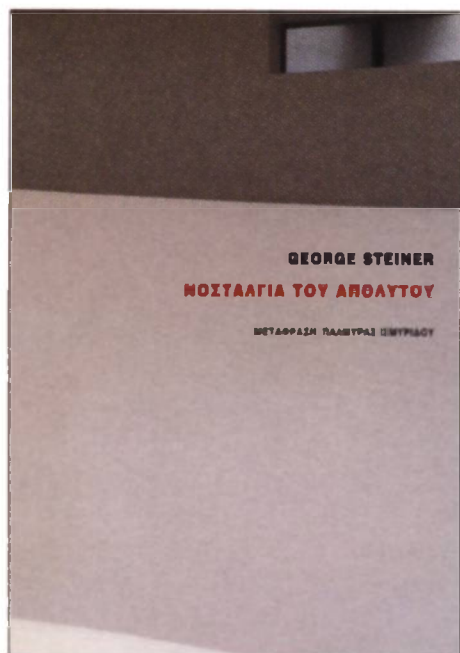
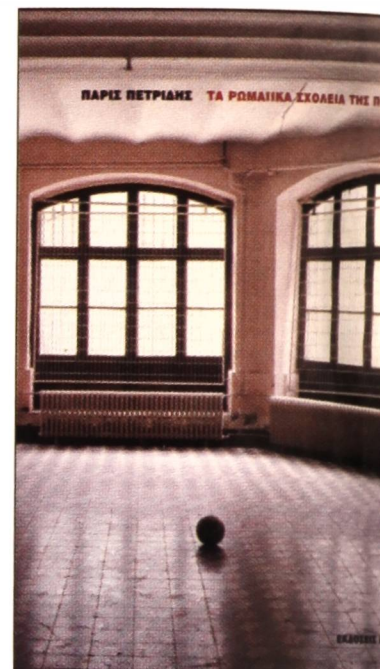
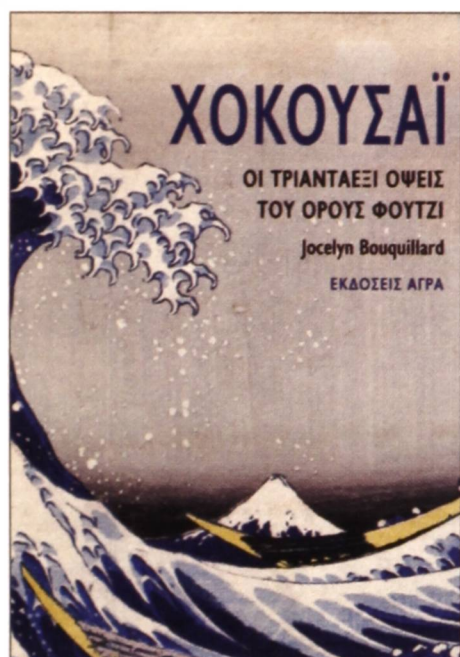
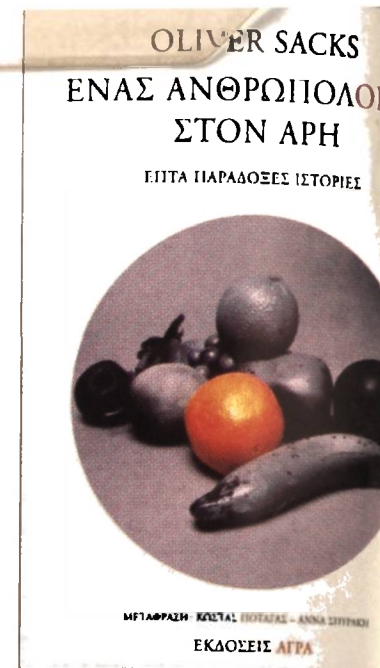
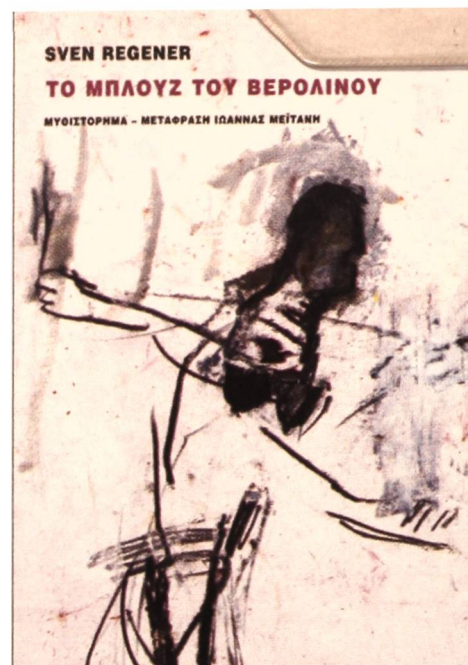
αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 910
Παρασκευή
21 Δεκεμβρίου 2007
Τιμή: 4 ευρώ

ΚΑΛΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ...

Περίοδος Β' • Έτος 34ο • Τεύχος 910

Παρασκευή 21 Δεκεμβρίου 2007

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

**ANTI - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Κωδικός εντύπου για τα ΕΛΤΑ: 1045

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

Τηλ. 210-7232713 - 210-7232819

Fax: 210-7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>

e-mail: chrapou@otenet.gr

ΔΙΟΤΗΣ-ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Ελευθερία Παπουτσάκη

ΜΗΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Άννα Χριστάκη

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210-6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Πρώτη συνδρομή: 26 τεύχη, **Εξάμηνη:** 13 τεύχη

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 100 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 200 δολ. ΗΠΑ

ΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

έντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτοή και Σία Ε.Ε.

Λαοσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310-237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

• ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ: Καλές γιορτές είναι οι ανθρώπινες γιορτές	4
• ΑΝΤΗΝΩΡ: Ο Καραμανλής στη Μόσχα, η εποχή των «υπάτων» παρήλθε!	5
• ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ	7
• ΕΚΤΟΣ ΑΘΗΝΩΝ	11
• ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	12
• Τ.Μ.: Το παράλογο και η ελληνική εικονική πραγματικότητα	13
• Β. Οικονομικός: Ο προϋπολογισμός και τα αδιέξοδα της κυβερνητικής πολιτικής	14
• Β. Ζήσης: Ο ίδιος «ιθύνων νους» πίσω και από το ομόλογο του ΤΣΠΕΑΘ	16
• Β.Ζ.: Το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται	18
• Ρούντι Ρινάλντι: Όλα ιδιότυπα σε μια κουνημένη φωτογραφία	20
• Γιάννης Ανδρουλιδάκης: Τι ψηφίζει ο Περισσός στο Συνασπισμό;	22
• Ελευθερία Παπουτσάκη: Σε νέες προκλήσεις η Νεολαία του ΣΥΝ	24
• Σήφης Φιτσανάκης: Σοσιαλδημοκρατία, η ανατομία μιας κρίσης	26
• Ν.Χ. Βαρσακέλης: Ιρλανδικό ή σουηδικό μοντέλο για την ελληνική οικονομία;	29
• Ν. Μεγγρέλης: Η φίμωση του Τύπου και οι αστικές αποζημιώσεις	32
• ΚΟΣΜΟΔΡΟΜΙΟ	34
• Σωτήρης Λέτσιος: Η δίκη Πλεύρη και η εκκόλαψη του αντιεβραϊσμού	36
• Φ. Χαρμανίδης: Οι επιπτώσεις από τις μη ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	37
• Φαρούκ Τουντζάι: Νιώσε τη ζωή	38
• 10-20-30 ΧΡΟΝΙΑ ANTI	40
• Νίκος Ράπτης: Περί Χάρβαρντ	42
• ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟ	44
• ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	46
• Ειρήνη Μουντράκη: Το Γάλα	48
• Νίκος Βρατσάνος: Η ατέλειωτη εκδρομή της Πάτι Σμιθ	49
• Γιώργος Κυριακάκης: 30 χρόνια Ελληνική Βυζαντινή Χορωδία	50
• Δημήτρης Φιλιππίδης: Για ένα μουσείο των μουσείων	53
• Δημήτρης Χαρίτος: Ο Έρωτας στα Χρόνια της Χολέρας	55
Το Όνειρο της Κασσάνδρας	55
• Γιώργος Βλαζάκης: Το βιολί	56
• Αλέξανδρος Μπαζούκης: Η εξορία της μνήμης και ο νόστος της αφής	58
• ΒΙΒΛΙΟ	62
• ΣΥΛΛΟΓΗ	66

ΚΑΛΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ, ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ...

ΟΙ ΜΕΡΕΣ ΤΩΝ ΓΙΟΡΤΩΝ που έρχονται είναι μέρες ξεκούρασης, ανασυγκρότησης και χαλάρωσης. Οι μέρες αργίας για τους εργαζόμενους, τα φώτα της πόλης, ο συμβολισμός που εμπεριέχει η αλλαγή του έτους επιτρέπουν σε όλες και σε όλους μας να αναλογιστούμε ψύχραιμα όσα πέρασαν και όσα έρχονται, να σκεφθούμε τα γεγονότα που σημάδεψαν το χρόνο που φεύγει τόσο σε προσωπικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Κυρίως επιτρέπει οι σκέψεις αυτές να γίνουν απαλλαγμένες από τις εμπάθειες και τις εντάσεις που γεννά η καθημερινότητα. Είναι λοιπόν και μέρες χρήσιμες.

Η ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΥ ΦΕΥΓΕΙ δεν θα κατακτήσει δα και καμία πολύ ένδοξη σελίδα στην παγκόσμια ιστορία. Οι υποσχέσεις που άφησε η κοινωνική κινητικότητα της τελευταίας δεκαετίας έμειναν στις περισσότερες των περιπτώσεων στάσιμες. Αντίθετα, η κοινωνική κρίση εκφράστηκε αρκετά συχνά με ενίσχυση των ακόμα πιο αντιδραστικών και συντηρητικών λύσεων. Πιο χαρακτηριστική περίπτωση η εκλογή Σαρκοζί στη Γαλλία, που για πολλούς ανοίγει έναν κύκλο νεοσυντηρητικής ηγεμονίας στην Ευρώπη. Στα δικά μας επιβεβαιώθηκε η πολιτική ηγεμονία –έστω και συρρικνωμένη– της δεξιάς κυβέρνησης και εισήλθε μετά από 30 χρόνια η άκρα Δεξιά στο Κοινοβούλιο. Ωστόσο, η σημαντική εκλογική άνοδος της Αριστεράς και η κινητοποίηση εκατοντάδων χιλιάδων εργαζομένων για το Ασφαλιστικό γεννούν από την πλευρά τους ελπίδες.

ΟΛΑ ΑΥΤΑ μπορούμε να τα σκεφτούμε το επόμενο διάστημα πιο συνετά και πιο σφαιρικά. Γιατί στη σακούλα του χρόνου που φεύγει δεν μπαίνουν μόνο τα καταγεγραμμένα γεγονότα. Μπαίνουν, επίσης, και οι ιδέες που γεννήθηκαν και δεν υλοποιήθηκαν, οι προτάσεις που έπεσαν στο τραπέζι κι ακόμα αυτές που παράπεσαν πιο πέρα. Στα τραπέζια και τις συναντήσεις με τους οικείους, που παραδοσιακά αυξάνονται τις μέρες των γιορτών, θα έχουμε την ευκαιρία να τα θυμηθούμε και να τα σχολιάσουμε και –ακόμα περισσότερο– να εκτιμήσουμε πόσο τα προσωπικά μας βιώματα άλλαξαν και συνεχίζουν να αλλάζουν τον τρόπο που βλέπουμε τον κόσμο.

ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ είναι και η εποχή των δώρων. Καλεσμένοι και οικοδεσπότες φροντίζουμε πάντα να έχουμε κάτι στα χέρια μας τόσο για τους μεγάλους όσο και για τους μικρούς, που κατά κανόνα τις μέρες αυτές περνούν στιγμές ευτυχίας. Η συνήθεια αυτή είναι βέβαια καλή και όμορφη και, όσο κι αν κάποιος επιμένουν να νοσταλγούν τις εποχές της αναγκαστικής λιτότητας, είναι προφανές ότι τη δυνατότητα να αγοράσουμε κάτι παραπάνω τέτοιες μέρες οι συντριπτικά περισσότεροι θα την εκμεταλλευτούμε.

ΑΣ ΜΗ ΜΕΤΑΤΡΕΨΟΥΜΕ όμως τα Χριστούγεννα σε γιορτή της κατανάλωσης και των εμπορικών καταστημάτων. Τα δώρα και οι αγορές έχουν αξία όταν δίνουν το κάτι παραπάνω στη συζήτηση και την επαφή των ανθρώπων. Όταν όμως καταλήγουν να την υποκαθιστούν, τότε όχι απλά δεν έχουν νόημα, αλλά λειτουργούν και αρνητικά. Αυτό ισχύει και για τους μεγάλους και για τους μικρούς: ας μη βοηθήσουμε κι εμείς με την καλή μας πίστη να δημιουργηθεί μια γενιά του play station που δεν θα μάθει ποτέ να κουβεντιάζει και να επικοινωνεί.

ΠΑΝΩ ΑΠ' ΟΛΑ ας θυμόμαστε ότι ψωνίζουμε όσο αντέχει η τσέπη μας, ποτέ παραπάνω. Οι Έλληνες έχουμε αποκτήσει το θλιβερό προνόμιο να είμαστε ένας από τους πιο χρεωμένους λαούς στον κόσμο, και υπεύθυνοι είμαστε εμείς οι ίδιοι. Ας μην ξεχνάμε –ειδικά αυτές τις μέρες– ότι η χαρά της ζωής βρίσκεται στη ζωή την ίδια. Όταν ο σκληρός καπιταλισμός μάς πείσει ότι η χαρά της ζωής βρίσκεται στην κατανάλωση, τα πράγματα θα γίνουν πολύ δύσκολα για όλους μας. Γενναιοδωρία λοιπόν, αλλά όχι καταναλωτική παράκρουση τις μέρες αυτές.

ΚΑΛΕΣ ΓΙΟΡΤΕΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ!

anti

ΜΕ Η ΧΩΡΙΣ ΠΑΓΟΥΣ, ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ

Σ **ΠΟΛΙΤΙΚΟ**
ΔΕΚΑ
ΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

Ο Καραμανλής στη Μόσχα Η εποχή των «υπάτων» (χάριτι λαώ) παρήλθε

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ, «οι Μάγοι –κατά την παράδοση– «δι' άλλης οδού επέστρεψαν εις την χώραν αυτών»... Αλλά, για τα Χρηματιστήρια της Ευρώπης (Λονδίνο, Παρίσι, Φραγκφούρτη, Αθήνα) η μόνη οδός, τη Δευτέρα 17 Δεκεμβρίου, ήταν το κλείσιμο με μεγάλες απώλειες. Ήδη, το νέο άλμα των τροφίμων σε παγκόσμια κλίμακα, αποτέλεσε την αφορμή για τη χριστουγεννιάτικη θύελλα στις αγορές. Άλλωστε, οι περισσότεροι επενδυτές προεξοφλούν άνοδο του πληθωρισμού, ο οποίος θα πλήξει τα νοικοκυριά και θα οδηγήσει σε ανεπιθύμητες αυξήσεις των επιτοκίων.

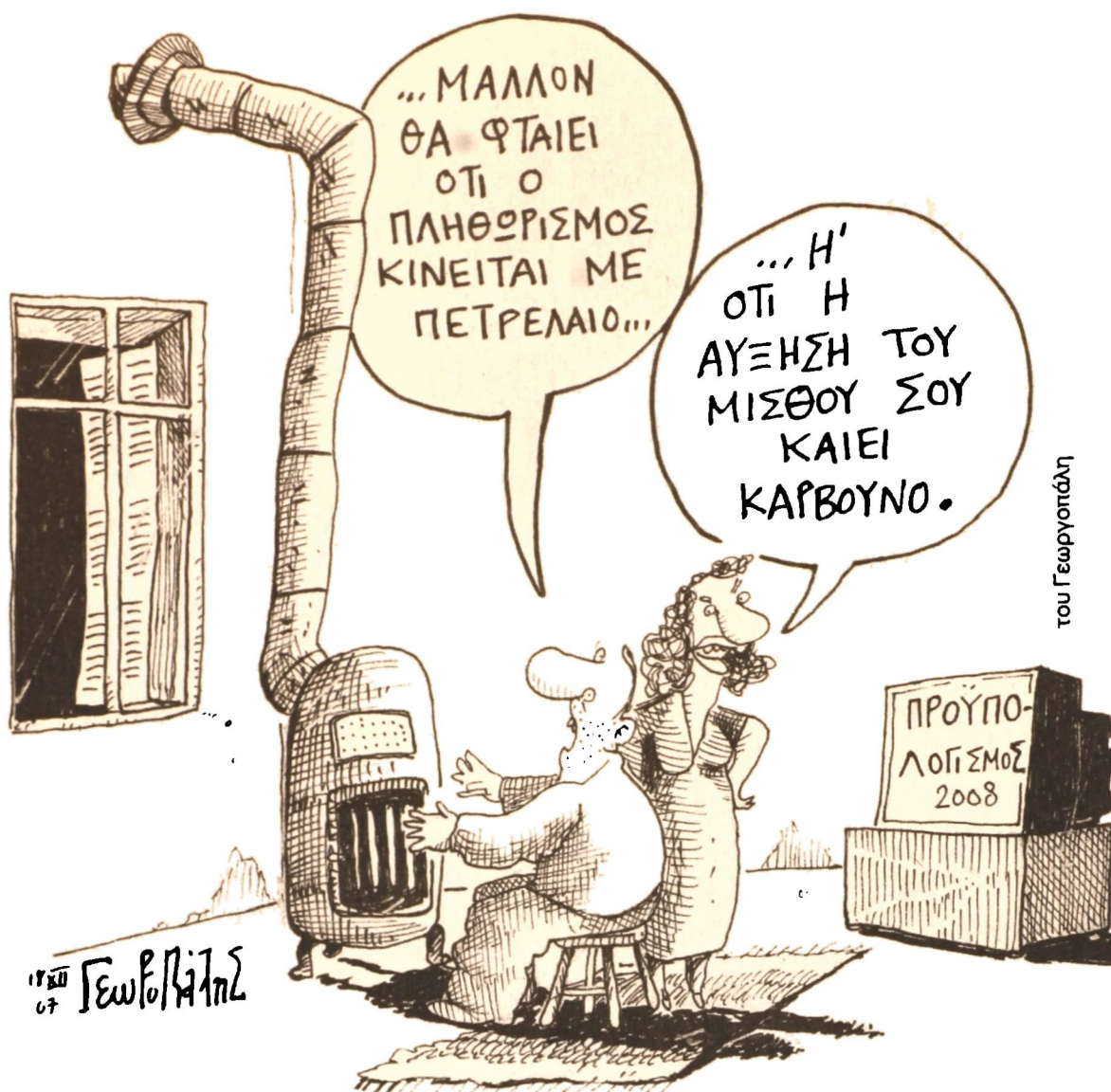
ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ, πάντως, η παραίτηση-αποπομπή Μαγγίνα και η δήλωση της νέας υπουργού, κ. Φάνης Πάλλη-Πε-

τραλιά, ότι η κυβέρνηση θα επιδιώξει, στο Ασφαλιστικό, «τη μέγιστη δυνατή συναίνεση», δεν ανέστειλαν, προσώ-ρας τουλάχιστον, τις απεργιακές κινητοποιήσεις των εργαζομένων. Ήδη, προχθές Τετάρτη, απήργησαν δικηγόροι, μηχανικοί, γιατροί, φαρμακοποιοί και δημοσιογράφοι (διαμαρτυρόμενοι για την πρόθεση της κυβέρνησης να «ενοποιήσει» τα ταμεία τους), ενώ νέες κινητοποιήσεις ετοιμάζουν, μετά τις γιορτές, η ΓΣΕΕ και η ΑΔΕΔΥ. Η νέα υπουργός, ωστόσο, θέλει να ελπίζει ότι «πεδίο διαλόγου υπάρχει». Γι' αυτό και έσπευσε να στείλει «μήνυμα ευαισθησίας» στις ηγεσίες των συνδικαλιστικών οργανώσεων (ΓΣΕΕ, ΑΔΕΔΥ, ΕΣΗΕΑ), διαδηλώνοντας ουσιαστική διάθεση συνεννόησης. «Συνεννόηση,

όμως, θα πει –ανακαλύπτουν, τώρα διάφοροι κυβερνητικοί επιτελείς– κατάθεση (και δημοσιοποίηση) συγκεκριμένων κυβερνητικών προτάσεων». Και επειδή, επί υπουργίας Μαγγίνα, δεν υπήρξαν (ή φαίνεται ότι δεν υπήρχαν) σαφείς κυβερνητικές προτάσεις (όλα ήταν στο «ήξεις-αφήξεις»), αφήνεται να διαρρεύσει, τώρα, ότι «η κυβερνητική πρόταση θα είναι έτοιμη προς παρουσίαση, στις αρχές του νέου έτους». Και ο νούν, νοεΐτω!

ΟΤΑΝ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ–ΣΗΜΙΤΗΣ–ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΣΥΓΚΡΟΤΟΥΝ «ΚΟΙΝΟ ΜΕΤΩΠΟ», ΤΟΤΕ...

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, κι ενώ, στη Βουλή, συνεχίζεται η συζήτηση για τον νέο προϋπολογισμό, αίσθηση προκάλεσε πρωτοσέλιδο της εφημερίδας *Τα Νέα*, σύμ-

φωνα με το οποίο (διαμορφώνεται ή διαμορφώθηκε) «κοινό αντιπολιτευτικό μέτωπο Παπανδρέου, Βενιζέλου, Σημίτη, στη Βουλή για τον προϋπολογισμό». Κυβερνητικοί βουλευτές, με μικρή ή μεγάλη δόση κακεντρέχειας, δήλωναν σχετικά ότι «τω όντι είναι μεγάλη είδηση το γεγονός ότι ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, ο πρώην πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ (και πρωθυπουργός) και ο εσχάτως υποψήφιος πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ (Ευ. Βενιζέλος), αξιώθηκαν κάπου να συμπέσουν»! Αλλά δηλητηριώδη σχόλια προκάλεσε και η επισήμανση της ίδιας εφημερίδας, σύμφωνα με την οποία «για πρώτη φορά μετά τις εκλογές, ο Γιώργος Παπανδρέου υπεραμύνθηκε, από το βήμα του Κοινοβουλίου, του έργου του πρώην πρωθυπουργού Κώστα Σημίτη». Όσο για τον ίδιο τον πρώην πρωθυπουργό, αρκέστηκε να δηλώσει ότι η χώρα χρειάζεται μια άλλη οικονομική πολιτική με νεύρο, όραμα και αυτοπεποίθηση. Και επειδή μια τέτοια πολιτική, η Νέα Δημοκρατία αδυνατεί να την σχεδιάσει ή να την εφαρμόσει, έπεται ότι «η πρωτοβουλία ανήκει στο ΠΑΣΟΚ και τους έλληνες πολίτες».

ΤΑ ΠΟΛΛΑ ΠΑΡΕ ΔΩΣΕ ΑΘΗΝΑΣ-ΜΟΧΑΣ ΔΕΝ ΑΡΕΣΚΟΥΝ ΣΤΟΝ ΝΙΚΟΛΑΣ ΜΠΕΡΝΣ

ΥΠΑΡΧΟΥΝ, όμως, και τα διαδραματιζόμενα εκτός των τειχών... Και η σχετική είδηση του Δεκαπενθήμερου είναι, ασφαλώς, η επίσκεψη του πρωθυ-

πουργού Κ. Καραμανλή (δεύτερη, από το 2004) στη Μόσχα, με στόχο την παραπέρα ενίσχυση της ελληνορωσικής συνεργασίας. Εξυπακούεται ότι πολλά πάρε δώσε της Αθήνας με τη Μόσχα –ενεργειακά, αμυντικά ή, έστω, οικονομικά– δεν αρέσκουν στις ΗΠΑ. Ήδη, ο Νίκολας Μπερνς, πρώην πρέσβης των ΗΠΑ στην Αθήνα, μας το διαμήνυσε επανειλημμένως... Πλην –χάριτι λαώ– η ωραία εποχή των υπάτων αρμοστών παρήλθε και η Ελλάδα διαμορφώνει τις σχέσεις της, με Ανατολή ή Δύση, με βάση το δικό της εθνικό συμφέρον... Η διατύπωση μπορεί να μην συνάδει με τους οξείς τόνους που χρησιμοποιεί ενίοτε η Αριστερά, ακόμα και για θέματα εξωτερικής πολιτικής, αλλά η βελτίωση των ελληνορωσικών σχέσεων «στέλνει πολλαπλά μηνύματα προς πολλές κατευθύνσεις».

Η δεύτερη επίσκεψη Κ. Καραμανλή στη Μόσχα, διαφέρει κατά πολύ, βέβαια, από την επίσκεψη του Κωνσταντίνου Καραμανλή (με υπουργό Εξωτερικών τον Γ. Ράλλη), στην τότε «σοβιετική πρωτεύουσα», τον Οκτώβριο του 1979. Η ΕΣΣΔ βίωνε, τότε, την «ωραία λίθινη εποχή» του Λεονίντ Μπρέζνιεφ, ο οποίος, παρ' όλα αυτά, θύμισε στον Κωνσταντίνο Καραμανλή ότι ήταν η πρώτη επίσημη επίσκεψη έλληνα πρωθυπουργού, από το 1917, στη Σοβιετική Ένωση. Πώς γράφεται τελικά η ιστορία;

ΦΥΣΙΚΑ, ο έλληνας πολίτης (ο έλληνας φορολογούμενος) δεν αισθάνεται ευτυχής επειδή τα 450 τεθωρακισμένα άρματα μάχης, τύπου BMP-3 που θα αποκτήσουμε (ύψους 1,2 δις ευρώ) είναι, τη φορά αυτή, ρωσικής κατασκευής. Αλλά ρωσικής ή αμερικανικής ή γερμανικής κατασκευής, οι εξοπλισμοί συνιστούν μια ακατάσχετη αιμορραγία, την οποία πληρώνουν φυσικά, όπως πάντα, οι μη έχοντες! Θα αντιληχθεί, ως συνήθως, ότι ο «κίνδυνος εξ Ανατολών» είναι υπαρκτός και ότι –καλώς ή κακώς– η «νέα αγορά του αιώνας» (ύψους 27 δις ευρώ ως το 2015!) είναι κάτι σαν «αδήριτη ανάγκη»! Αλλά, όταν «τα βρίσκουμε» με τους Τούρκους, προκειμένου να συγκροτήσουμε «κοινή χερσαία μονάδα», στα πλαίσια του ΝΑΤΟ, για επιχειρήσεις στο Αφγανιστάν, γιατί, επιτέλους, είναι των αδυνάτων αδύνατο η αναλογική, ισόρροπη μείωση των εξοπλισμών και των ενόπλων δυνάμεων Ελλάδας – Τουρκίας;

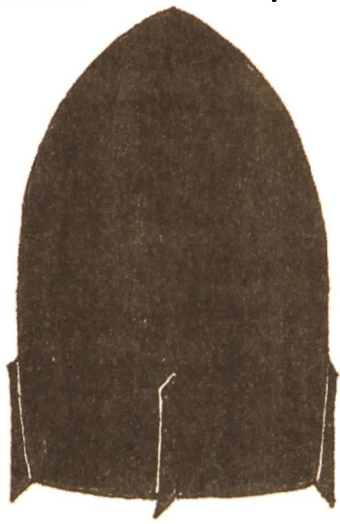
«ΚΡΙΣΙΜΗ, ΑΛΛΑ ΣΤΑΘΕΡΗ» Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥ Κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΑΝ ΑΠΟ τα εξοπλιστικά, πάμε στα εκκλησιαστικά, τότε πρέπει να σημειώσουμε α) την «κρίσιμη, αλλά σταθερή» κατάσταση της υγείας του κ. Χριστοδούλου και β) την αναγνώριση του πατριάρχη Ιεροσολύμων κ. Θεοφίλου από το Ισραήλ. (Μέχρι τώρα, το Τελ Αβίβ αναγνώριζε ως πατριάρχη τον έκπτωτο κ. Ειρηνία, ο οποίος «κατοικούσε» στο πατριαρχείο, ωσεί να ήταν ένας άλλος «προκαθήμενος»). Και επειδή η Ελλάδα είναι η μόνη ευρωπαϊκή χώρα, όπου το υπουργείο Παιδείας ονομάζεται «υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων», ας αναφέρουμε ότι ο υπουργός Παιδείας Ευρ. Στυλιανίδης αποφάσισε να αποσπάσει εκπαιδευτικούς που «θήτευαν» στο υπουργείο Παιδείας ή σε άλλες διοικητικές υπηρεσίες ή και σε γραφεία βουλευτών, προκειμένου να καλύψει τα μεγάλα κενά που υπάρχουν ακόμα στα σχολεία. Οι συνδικαλιστές της Διδασκαλικής Ομοσπονδίας χαρακτηρίζουν τις ανακλήσεις των αποσπάσεων αυτών «προχειρότητες», «πυροσβεστικά μέτρα» και άλλα παρόμοια, αλλά οι περισσότεροι γονείς φαίνεται να δέχονται τις «ανακλήσεις» αυτές. Καλύτερα ένας δάσκαλος στη θέση του, παρά γραφειοκράτης, σε μια οποιαδήποτε κυβερνητική θέση. Ναι;

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΑΝΤΙ ΘΕΣΕΙΣ

του ΚΑΚ (Κακαρώνης)

του ΚΑΚ

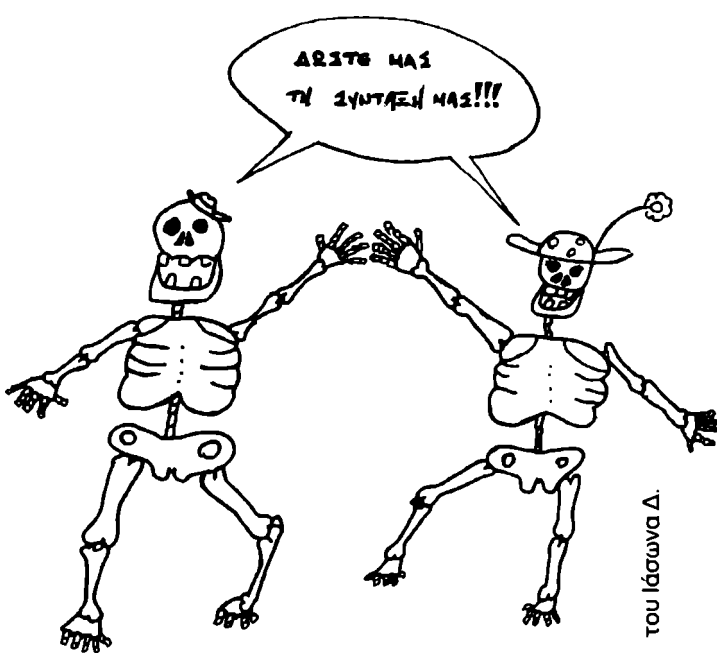
ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΗΣ Ή ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ Η ΦΑΝΗ;

Τα κάστανά από τη φωτιά καλείται τώρα να βγάλει η νέα υπουργός Απασχόλησης κ. Φάνη Πάλλη-Πετραλιά, μετά τις φωτιές που άναψε η τακτική που ακολούθησε μέχρι τώρα ο προκάτοχός της Βασίλης Μαγγίνας.

Ήδη, η νέα υπουργός έκανε γνωστές τις προθέσεις της για την έναρξη, το ταχύτερο δυνατό, ενός διαλόγου με τους «κοινωνικούς εταίρους», τον οποίο μάλιστα προγραμματίζει για τις ημέρες των εορτών των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς. Απέφυγε, ωστόσο, να αναφερθεί στα συγκεκριμένα θέματα του χρόνου συνταξιοδότησης, του τρόπου υπολογισμού των συντάξεων και των εισφορών των εργαζομένων, για τα οποία κυρίως προκλήθηκαν οι μεγάλες κινητοποιήσεις των τελευταίων ημερών, που λίγο πολύ συνεχίζονται ακόμα.

Που σημαίνει ότι η νέα υπουργός επιδιώκει, εκμεταλλευόμενη το γιορτινό κλίμα των ημερών, να παρασύρει τα συνδικάτα σε ένα διάλογο, ο

οποίος όμως είναι βέβαιο ότι θα κινηθεί πάνω στους ίδιους άξονες της πολιτικής που έχει προτείνει η κυβέρνηση. Και όποιος αντέξει... **Τ.Κ.Δ.**

του Ιάσωνα Δ.

ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΤΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟ ΤΑ «ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΑ»

Κουτί της ήρθε της κυβέρνησης αυτή η ιστορία του Μαγγίνα με τους διορισμούς της κόρης του, τους ανασφάλιστους μετανάστες, το σπίτι με άδεια αναψυκτηρίου κ.λπ. Αν βέβαια υποθέσουμε ότι «της ήρθε» και δεν το προκάλεσε η ίδια. Με ποιον άλλον τρόπο θα μπορούσε να απαλλαχθεί από τον πλέον αντιδημοφιλή υπουργό της, που κατάφερε να ξανακατεβάσει δεκάδες χιλιάδες ανθρώπους στο δρόμο, χωρίς παράλληλα να καταγραφεί από την πλευρά της πολιτική υποχώρηση;

Δεν είναι άλλωστε η πρώτη φορά που υπουργός της κυβέρνησης Καραμανλή που βρίσκεται στο στόχαστρο της κοινωνίας «παρατείνεται» για άσχετο λόγο, ώστε να εκφυλιστεί ανώδυνα η κρίση. Είχε προηγηθεί η περίπτωση Τσιτουρίδη. Έτσι, ο Καραμανλής επιβεβαιώνει το προφίλ του «σεμνού και ταπεινού» που απο-

πέμπει όποιον δεν είναι «ηθικός» και ταυτόχρονα η κυβέρνηση κερδίζει χρόνο για να παρουσιάσει ένα «νέο» σχέδιο για το Ασφαλιστικό, το οποίο με όσα είχαν ακούσει τα αυτιά μας θα φανεί «ήπιο».

Μια χαρά τα διαχειρίζεται τα καλά του μεταμοντερνισμού η κυβέρνηση και άσε τους Τριανταφυλλόπουλους να νομίζουν ότι τη χτυπάνε και της προξενούν ζημιά. Τόση ζημιά, που ξεχάστηκαν σε μια νύχτα οι διαδηλωτές της 12ης Δεκεμβρίου.

Γιαν. Ανδρ.

ΣΤΙΓΜΙΟΤΥΠΟ ΑΠ' ΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ ΜΕ ΤΗΝ ΠΕΤΡΑΛΙΑ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΥΠΟΓΡΑΦΗ ΤΗΣ

του ΚΑΚ (Κακαρώνης)

ΑΣΩΠΟΣ

Στα θέματα περιβαλλοντικής προστασίας η κατάσταση συνεχίζει να είναι τραγελαφική. Η περίπτωση του ποταμού Ασωπού αποδεικνύει ότι το ΥΠΕΧΩΔΕ δεν προχώρησε σε καμία ουσιαστική παρέμβαση εδώ και 9 μήνες για να μειώσει τη ρύπανση αλλά και να προστατέψει την υγεία των κατοίκων. Η πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ δείχνει να σφυρίζει νωχελικά και με πολιτικό καιροσκοπισμό απέναντι στις εκκλήσεις των κατοίκων στην περιοχή των Οиноφύτων. Ο ποταμός-οχετός διατηρεί την εικόνα-σύμβολο της κρατικής αδιαφορίας, που απλά παρακολουθεί τα πράγματα να εγκαταλείπονται στην μοίρα τους και την ανθρώπινη υπομονή να εξαντλείται.

ΣΩ.ΛΕ.

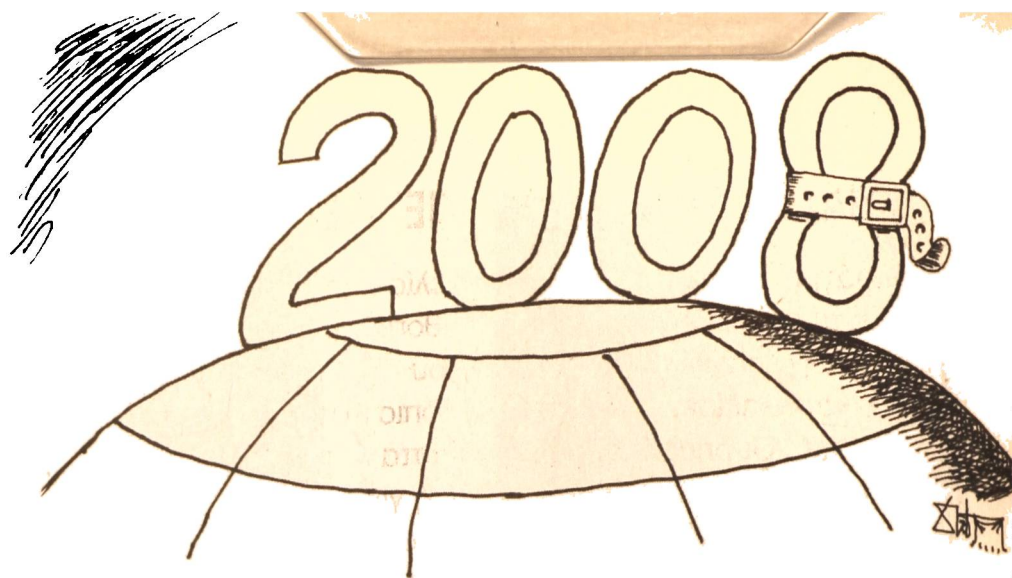
ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Δυο είναι οι ατάκες του Κωνσταντίνου του μικρού που έγραψαν στη διάρκεια της πρωθυπουργίας του.
- Οι νταβατζήδες και το σύστημα ΠΑΣΟΚ.
- Τι έπραξε σχετικά;
- Απολύτως τίποτα.
- Οι νταβατζήδες ζουν και βασιλεύουν ή, πιο σωστά, κυβερνούν τον τόπο, όπως επί ημερών τ. καταλληλότερου.
- Ο αξιότιμος κ. «κασκαντέρ» εξακολουθεί να διαφεντεύει τον ΟΠΑΠ.
- Οι μεγάλοι εκδότες παίρνουν δημόσια έργα, προμηθεύουν το δημόσιο και κανοναρχούν τον πολιτισμό.
- Και φυσικά για να μη χάσουν τους πελάτες, αναγνώστες-τηλεθεατές, τα χώνουν συστηματικά στη ΝΔ, πολύ συχνά μάλιστα κάνοντας την τρίχα τριχιά.
- Το σύστημα ΠΑΣΟΚ εξακολουθεί να βασανίζει και να ληστεύει τους πολίτες.
- Από τις εφορίες και τις πολεοδομίες μέχρι τα νοσοκομεία και τα πανεπιστήμια.
- Αν κάτι πρέπει να αναγνωρίσουμε στους πασόκους, είναι η μαεστρία τους να τα παίρνουν από παντού.
- Η οπερετική κυβέρνηση της ΝΔ προσπαθεί να τους αντιγράψει, όπως οι κακοί μαθητές στα διαγωνίσματα, που καταβάλλουν κάθε προσπάθεια να κάτσουν πίσω από αριστούχους για να πάρουν κανένα βλέφαρο.
- Αλλά αν ο επιτηρητής προκύψει ξύπνιος, τα κάνουν μαντάρα.

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Δείτε τι έπαθε η γαλάζια παιδική χαρά.
- Εφαρμόζει το νόμο (Κ)ρέππα (αθάνατη Μαλβίνα) και γίνεται της κακομοίρας.
- Έξι Ταμεία προτείνει, είχε σχεδιάσει μόνο δύο ο (Κ)ρέππας, και οι νταβατζήδες τούς κράζουν άγρια.
- Μέχρι και ο καταπράσινος ΣΕΒ βλέπει με κατανόηση τα αιτήματα των εργαζομένων.
- Βρε ουσί!
- Αλήθεια, ποια είναι η νέα θέση για το Ασφαλιστικό της PASOK Ltd.;
- Ομολογώ πως δεν καταλαβαίνω, που λέει ο έγκυρος αναλυτής του έγκυρου καναλιού.
- Κι αν ο φαστφουντάς εκπρόσωπος Τύπου κάνει τον κόπο να μας απαντήσει, ας πει και δυο λόγια για τον ΟΤΕ.
- Τι ακριβώς επιθυμούν;
 - Να κρατήσει το μανάτζμεντ το κράτος ή να περάσει ο οργανισμός άκλαυτος στη MARFIN;
 - Μάλλον το δεύτερο υποστηρίζουν, αλλά ας το πουν καθαρά.
- Οι «σοσιαλιστές» Μανουανδριανόπουλοι τώρα δικαιώνονται.
- Τι είπε ο Georges στους συνδικαλιστές της Ολυμπιακής;
- Να αγοράσουν αυτοί την εταιρεία!
- Το τι καντήλια ακούστηκαν, δεν λέγεται.
- Άπαιχτος ο αρχηγός.
 - Κι ο μελλοντικός ηγέτης της παράταξης;
 - Σιωπά.
- Μάλλον από την πίκρα το έριξε στα σουβλάκια και τις πίτσες.
- Εκεί που θα ασχολείται με τα ρεύματα ασκείται στα ρεψίματα.
 - Και μετά συγχωρήσεως δηλαδή.

του Δημήτρη Πετσέτιδη

ΣΥΝ ΚΑΙ ΝΕΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο Αλαβάνος ξέρει καλά τις εγγενείς αδυναμίες του ΣΥΝ κι ακόμα καλύτερα τις εγγενείς αδυναμίες και τα αδιέξοδα του ΣΥΡΙΖΑ, παρά το ελπιδοφόρο εκλογικό αποτέλεσμα του 5%. Όπως ξέρει πολύ καλά πως για να «αποκτήσει» μέλλον ο ΣΥΝ πρέπει να πείσει πως είναι η σύγχρονη αριστερή έκφραση του «πéριξ χώρου», δημοκρατική, ριζοσπαστική, οικολογική και κινηματική έκφραση, με ξεκάθαρη τη θέση πως δεν νοείται Αριστερά εντός του δικομματισμού. Πως για να είναι γνήσια αριστερή η έκφραση του «πéριξ χώρου», θα πρέπει να κινείται στη στρατηγική κατεύθυνση της αντιδικομματικής αυτονομίας, να έχει μέτωπο κατά του δικομματισμού. Αυτή ήταν η βάση του μηνύματος του πρώτου 5% επί Κωνσταντόπουλου, που πήγε μετά στράφι. Αυτή είναι η βάση του μηνύματος και του τωρινού 5%, που δεν πρέπει να πάει κι αυτό στράφι. Προφανώς και δεν φτάνει η αριστερή κατεύθυνση. Κάθε άλλο. Απαιτούνται και άλλα πολλά, όπως η άλλη δομή λειτουργίας, που σημαίνει: άλλη λειτουργία των δήθεν τάσεων και απαλλαγή του κόμματος από το μόνιμο «ιερατείο» της Κουμουνδούρου. Πρέπει να υπάρχει η «Κουμουνδούρου» για το κόμμα κι όχι το κόμμα

για την «Κουμουνδούρου»! Ένα απ' αυτά που πρωτίστως απαιτούνται είναι και η ριζική ανανέωση της ηγεσίας. Είναι η εκ των ων ουκ άνευ προϋπόθεση για να διεκδικήσει αυτό το κόμμα δυνατότητα πρόσβασης στο μέλλον. Κι ως προς αυτό ο Αλέξης Τσίπρας είναι μια ελπίδα, υπό τον όρο πως δεν θα τελεί υπό την κηδεμονία του «Αριστερού Ρεύματος» και των «συντεχνιών» της Κουμουνδούρου. Η πολιτική μας ζωή δεν χωράει απλώς ένα σύγχρονο κόμμα της δημοκρατικής και ριζοσπαστικής Αριστεράς, αλλά το έχει και ανάγκη. Ο ΣΥΝ, παρά τα λεγόμενα, δεν είναι τέτοιο κόμμα. Ως έχει, είναι κόμμα χωρίς μέλλον. Με τον Αλέξη και τη νεότερη γενιά στο τιμόνι ίσως μπορέσει να γίνει. Κι ως προς αυτό, μπράβο στον Αλαβάνο που άνοιξε (έστω κατ' ανάγκη και με λάθη χειρισμών) αυτό το δρόμο, όντας ο ίδιος καβάλα στο άλογο. Μακάρι όλη η Κουμουνδούρου να κινηθεί στην ίδια κατεύθυνση. Γιατί το στοίχημα είναι πολύ μεγάλο, ακόμα και αν ομοθυμωσ συστρατευτούν όλοι για να κερδηθεί. Ο Τσίπρας κι οι όμοιοι της γενιάς του, αν υπάρχουν, πρέπει να «ξαναφτιάξουν» αυτό το κόμμα με υλικά απ' το μέλλον, για να έχει μέλλον. Το ευχόμαστε! **Λ.Β.**

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΠΟΛΙΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝ

Η παρατεινόμενη κρίση στο ΠΑΣΟΚ κι η δρομολογούμενη αλλαγή ηγεσίας (προέδρου) στο ΣΥΝ επανέφεραν στο προσκήνιο το πολυπαιγμένο σενάριο της «συνεργασίας» των δύο κομμάτων.

Υπάρχει κάτι καινούριο που να δικαιολογεί έστω και τη συζήτηση αυτού του σεναρίου;

Η απάντηση είναι αυτονόητη. Από πουθενά δεν προκύπτει πως το ΠΑΣΟΚ έπαψε να είναι το ένα από τα δύο πόδια του μεταπολιτευτικού αστικού πολιτικού συστήματος. Όχι μόνο δεν άρθρωσε αυτοκριτικό λόγο γι' αυτή του τη θέση, που είναι και το μείζον, αλλά δεν αποτόλμησε ούτε καν στοιχειώδη αυτοκριτική θεώρηση της επί εικοσαετία κάκιστης διαχείρισης της εξουσίας του εντός συστήματος. Αν σ' αυτά συνυπολογίσουμε και τα «ήθη» της εσωκομματικής τους αντιπαράθεσης, ιδίως αυτά των «νικητών» (της «φαμίλιας»!), η απάντηση γίνεται κραυγαλέα αυτονόητη.

Κι αυτό πιστεύουμε πως το ξέρει καλά ο Αλέξης Τσίπρας, αν ευοδωθεί η ανάδειξή του σε πρόεδρο του ΣΥΝ, στο λαιμό του οποίου δεν θα

μπορέσουν να περάσουν το λάσο της «συνεργασίας». Όπως πολύ καλά ξέρει το παιχνίδι της υπερεξουσίας των ΜΜΕ και των πάσης φύσεως «Ντερμπεντέρηδων», που θα κάνουν ό,τι μπορούν για να τον «κάψουν».

Λ.Β.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ ΣΕ ΝΕΕΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ

Τα πράγματα κάθε άλλο παρά εξελίσσονται ευνοικά στο ΠΑΣΟΚ. Δεν λέει να ορθοποδήσει μετά και την επανεκλογή Παπανδρέου την 11η Νοεμβρίου και να πείσει ότι αποτελεί αξιόπιστη πρόταση εξουσίας. Οι δημοσκοπήσεις μάλιστα καταγράφουν δυσαρέσκεια της κοινής γνώμης για τις κινήσεις Παπανδρέου. Στη συζήτηση επί του προϋπολογισμού στη Βουλή βρήκαν οι Βενιζέλος και Σημίτης φρόντισαν να τονίσουν την ανάγκη για στροφή του ΠΑΣΟΚ σε πιο φιλολαϊκή πολιτική. Εκτός αυτού ήρθε και ο Δημήτρης Τσάτσος για να καταγγείλει την ύπαρξη νοθείας στις εσωκομματικές εκλογές. Κατά τα άλλα η επίπλαστη εικόνα ενότητας και συμπίεσης στο ΠΑΣΟΚ, όσο και να φιλοτεχνείται με σπουδή, δεν αποδίδει τους αναμενόμενους καρπούς. Η ηττοπάθεια αναδύεται μέσα από κάθε πρωτοβουλία. Η απαισιοδοξία ίσως να μην ποτέ τόσο εμφανής όσο σήμερα..

ΣΩ.ΛΕ

ΤΙ ΣΥΖΗΤΗΣΑΝ ΠΟΥΤΙΝ – ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ

Δίνουν και παίρνουν στη Μόσχα, στο παρασκήνιο της επίσημης επίσκεψης Καραμανλή, οι πληροφορίες για σημαντικές συμφωνίες στον διπλωματικό, ενεργειακό, οικονομικό, στρατιωτικό και άλλους τομείς. Όπως έγινε πάντως επισήμως γνωστό, εκτός φυσικά του ενεργειακού, στο τραπέζι μπήκε το ενδιαφέρον των Ρώσων να στείλουν όσο το δυνατόν περισσότερους τουρίστες στην Ελλάδα. Κάτι που σημαίνει έμμεση ροή ρωσικού χρήματος προς τη χώρα μας. Επίσης, εκφράστηκε το ενδιαφέρον της ρωσικής πλευράς για επενδύσεις στον τουρισμό, αλλά και στο real estate (μεταξύ άλλων για την περιοχή της Βορείου Ελλάδος) ενώ ετέθησαν και ζητήματα περιουσιών της ρωσικής Εκκλησίας στην Ελλάδα. Ακόμα συζητήθηκε το ενδεχόμενο συμβολής της Ελλάδας με την εμπειρία της από του Ολυμπιακούς Αγώνες στη διοργάνωση των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων στο Σότσι το 2014, καθώς και η συμμετοχή ελληνικών κατασκευαστικών εταιρειών

στα έργα που γίνονται. Κάτι μάλλον δύσκολο, αφού τα πάντα μονοπωλούν οι ρωσικές αλλά και οι τουρκικές εταιρείες.

Έκλεψαν την παράσταση ο Πούτιν και ο Καραμανλής, σε επίπεδο εντυπώσεων. Προτάθηκε μέχρι και να ανακηρυχθεί «έτος Ρωσίας» στην Ελλάδα και «έτος Ελλάδας» στη Ρωσία η χρονιά των Χειμερινών Αγώνων του 2014. Η κίνηση όμως, που έχει άκρως συμβολική σημασία, αλλά σε μεγάλο βαθμό και ουσιαστική, είναι η ανακοίνωση εκ μέρους του κ. Καραμανλή για ίδρυση Τμήματος Σλαβικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Εξίσου σημαντική είναι και η απόφαση, από την επόμενη σχολική χρονιά, να εισαχθεί πιλοτικά η διδασκαλία της ρωσικής, ως γλώσσας επιλογής, σε ορισμένα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης. Συζητήθηκαν επίσης οι αγορές ρωσικών οπλικών συστημάτων, αλλά και συμπαραγωγή όπλων με τη Ρωσία.

Π.Π.

ΤΣΙΠΡΑΣ ΚΑΙ ΚΟΥΒΕΛΗΣ

Φώτης Κουβέλης είναι απ' τις ξεχωριστές, πολύ έντιμες και πολύ καθαρές στελεχικές μορφές του ΣΥΝ και της μεταπολιτευτικής Αριστεράς. Το δείχνει όλη του η διαδρομή.

Ανήκουμε στους φίλους του, που δεν τον θέλαμε «απέναντι» στον Αλέξη Τσίπρα και στις ελπιδοφόρες σημασιοδοτήσεις της υποψηφιότητάς του, κάτι που, όπως βλέπουμε, δεν το ήθελε και η περί τον ΣΥΝ ευρύτερη κοινωνία.

Αυτός μάλιστα, με τη νηφαλιότητα και τη συνέσή του, θα μπορούσε και λόγω προέλευσης (Κ.Κ.Εεσ – Ε.Α.Ρ) να φράξει το δρόμο στην «αναθέρμανση» υπολειμματικών αντιθέσεων, που απ' τη γέννησή του ταλαιπώρησαν το ΣΥΝ, ξέροντας πως ο Αλέξης Τσίπρας υπερβαίνει το «Αριστερό Ρεύμα» και τις αγκυλώσεις της στενής ηγετικής του ομάδας.

Πιο πολύ του ταίριαζε ρόλος «Νέστορα», που, ως μάχιμος της «παλιάς φρουράς», θα στήριζε τον Αλέξη και τη γενιά του με την αναγνωρισμένη από όλους πολιτική του φρόνηση.

Αλλιώς όμως προτίμησε ο ίδιος. Κι είναι σεβαστό. Προσπαθώντας, μετά ταύτα, να ιδούμε το όποιο καλό στην επιλογή του, θέλουμε να πιστεύουμε πως θα συμβάλει στο να αποκτήσουν οι διαδικασίες εκλογής προέδρου του ΣΥΝ βάθος και ποιότητα, που θα είναι το καλύτερο μήνυμα προς την κοινωνία, καθώς θα μας συγκρίνει με τα του Πα.Σο.Κ, αλλά και μια «προίκα» για το νέο πρόεδρο, που, όπως φαίνεται, θα είναι ο Αλέξης Τσίπρας.

Ας ελπίσουμε πως το δεδομένο ήθος του Αλέξη και του Φώτη θα νικήσει τις «νοσηρότητες» της Κουμουνδούρου.

Λ.Β.

ΜΕ ΑΙΣΘΗΜΑ
ΕΥΘΥΝΗΣ Η
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙ
ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ
ΤΟΥ
ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ

ΚΑΚ

ΑΛΟΓΟΣΚΟΥΦΗΣ

Τις επευφημίες των δικαστών δέχτηκε ο Αλογοσκούφης κατά τη διάρκεια της ομιλίας του στο συνέδριο των δικαστών. Και πως να μην γίνει έτσι αφού ενέκρινε τη χορήγηση στον κλάδο αναδρομικών ύψους περίπου 900 εκατομμυρίων ευρώ; Τις φειδωλές αυξήσεις προς μισθωτούς και συνταξιούχους άραγε να τις αναμένουμε από τον σάκο του Αη-Βασίλη;

ΣΩ.ΛΕ

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Μέχρι το συνέδριο του PASOK μόνο κανένας Πάγκαλος θα σπάει τη μονοτονία μας.

- Ο Πρωτόπαπας διάβασε ότι έπιασε δουλειά στην ΕΚΤΕΝΕΠΟΛ.

- Πάντα πίστευα ότι ήταν επηρεασμένος από το ρεύμα του σταχανοβιτισμού.

- Αντίθετα με τη σ. Φώφη που είναι του ουτοπικού σοσιαλισμού.

- Αρνείται να εργαστεί στην τράπεζα που προσελήφθη τόσο αξιοκρατικά, πληρώνεται και κάαααθεται.

- Αυτό είναι αντίσταση Georges όχι οι 24ωρες του Παπασπύρου.

- Την κόντρα Παπανδρέου-Βενιζέλου θα δούμε στην Κουμουνδούρου με τις υποψηφιότητες Τσίπρα-Κουβέλη;

- Έχει γούστο.

- Να δούμε και κανένα Μαργαριτόπουλο να ζητά να ψηφίσει για πρόεδρο ο λαός του ΣΥΝ και να πεθάνουμε, που έλεγε κι ο Λάκης.

- Συναγωνιστές, κλείνω το σημείωμα με πολλές ευχές για τον νέο χρόνο.

- Επιθυμώ, όμως, να διατυπώσω τρεις απορίες και ένα κουίζ για ζύμωση το δεκαπενθήμερο των Χριστουγέννων.

- Απορία πρώτη: τι κάνει ο πολιτικός φιλόσοφος Πέτρος;

- Ανησυχώ.

- Απορία δεύτερη: πότε θα αξιοποιηθεί ο Τσοβόλας από το Georges;

- Απορία τρίτη: τι ρόλο σκέφτονται να αναθέσουν στον πολιτικό αδάμαντα κ. Μπίστη;

ΜΟΛΥΒΙΕΣ

- Και το κουίζ: ποιο πολιτικό συντάκτη και εκπομπάρχη του καναλιού των νταβατζήδων αποκαλούν οι συνάδελφοί του Βενιζέλο και αναπαράγουν τις ρήσεις του στέλνοντας e-mail σε συναδέλφους τους άλλων μέσων;
- Αντί για δώρα Χριστουγέννων, ως αντικονφορμιστές, θα θέλαμε να μας στείλετε απαντήσεις, πληροφορίες και προτάσεις.
- Ό,τι έχετε ευχαρίστηση τέλος πάντων.

N. Μολ.

ΟΥΖΕΡΙ ΣΤΟ ΚΟΡΩΠΙ

- Το Στέκι του Μάγγο**
- Θαυμάσιοι μεζέδες σε τιμές που δεν σας φέρνουν ζάλη.
 - Όλες οι καλές μάρκες ούζου για πολύυυυ γλυκειά ζάλη.
 - Μπορούν να πίνουν (και να μεθύσουν...)
- ΟΛΟΙ από την παρέα σας!
- ΠΡΩΤΟΤΥΠΙΑ: Διαθέτουμε έμπειρους ινδούς σωφέρ για «μετά», που, ξεμέθυστοι αυτοί, θα οδηγήσουν με ασφάλεια το αυτοκίνητό σας σπίτι. Ελάχιστη επιπλέον χρέωση.
 - Μαγευτικό περιβάλλον μέσα σε 7,5 κατάφωτα στρέμματα.
 - Άνετος χώρος πάρκινγκ χωρίς χρέωση.
 - Νέα Διεύθυνση και Chef: Έμπειρος πρώην υπουργός.
 - Για το ρεζερβέ σας τηλ.: 210-67.10.130

N.Π.

Η ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΗ ΓΣΕΕ

Με μετριοπαθείς υπολογισμούς, γύρω στις 60.000 εργαζόμενοι διαδήλωσαν στις 12 Δεκέμβρη στην Αθήνα, περί τους 45.000 με τη ΓΣΕΕ και περί τους 15.000 με το ΠΑΜΕ. Εάν καθίσουμε και προσθέσουμε όλες τις διαδηλώσεις που έγιναν στην Ελλάδα, θα μετρήσουμε περισσότερους από 100.000. Θα μπορούσαν σίγουρα να είναι και περισσότεροι, αλλά δεν ήταν

και λίγοι. Κι όμως, την επόμενη ημέρα καμία απολύτως κινητικότητα δεν υπήρχε στα συνδικάτα. Λες και ο σχεδιασμός για το Ασφαλιστικό είχε αλλάξει ή ξαφνικά είχε έρθει ο Δεκαπενταύγουστος.

Μια ζωή τα ίδια από τους καρεκλοκένταυρους του κρατικού συνδικαλισμού της ΓΣΕΕ. Τις απεργίες τους τις ανακοινώνουν στους εργαζόμενους από την τηλεόραση και την προπαγάνδισή τους την αναλαμβάνει ο Τσίμας με τον Ευαγγελάτο και η Ελευθεροτυπία. Καμία δουλειά μέσα στα σωματεία, καμία παρουσία στους χώρους εργασίας, καμία επαφή και καμία στήριξη στη μάζα των εργαζομένων. Γι' αυτό κάθε απορύθμιση του Ασφαλιστικού περνάει τελικά, έστω και κομμάτι κομμάτι. Αλήθεια, τότε θα αποφασίσει η Αριστερά –και πάνω από όλους οι ίδιοι οι εργαζόμενοι– να τελειώνουν με αυτόν το «συνδικαλισμό» και να φτιάξουν σωματεία διεκδικητικά και με πραγματική λειτουργία, που να μην εμφανίζονται μια φορά το χρόνο και μόνο στην τηλεόραση;

Γιαν. Ανδρ.

ΚΑΜΕΡΕΣ

Αποδείχθηκε περίτρανα ότι το σύστημα παρακολούθησης λειτουργεί στην εντέλεια. Στην πορεία για το Ασφαλιστικό οι υπηρεσίες ασφαλείας έδρασαν σε συνθήκες πλήρους συντονισμού και έγκαιρης επέμβασης. Χρόνια είχαμε να δούμε τέτοια κινητοποίηση. Σε χρόνο ρεκόρ και δίχως το παραμικρό λάθος σε θέματα ταυτοποίησης συνελήφθησαν οι εργαζόμενοι της ΔΕΗ που σκέπασαν τις κάμερες στο Σύνταγμα. Λοιπόν, πάντοτε διατηρούσε μια παράδοση η ελληνική αστυνομία στην εξακρίβωση στοιχείων και στο φακέλωμα υπόπτων. Τώρα πλέον είναι σε θέση να ξεχωρίζει «ψύλλους» όχι στα άχυρα αλλά μέσα στο οργισμένο πλήθος. Όσοι από αυτούς βέβαια δεν θα φοβούνται πλέον να ασκούν το δικαίωμα της δημόσιας διαμαρτυρίας.

ΣΩ.ΛΕ

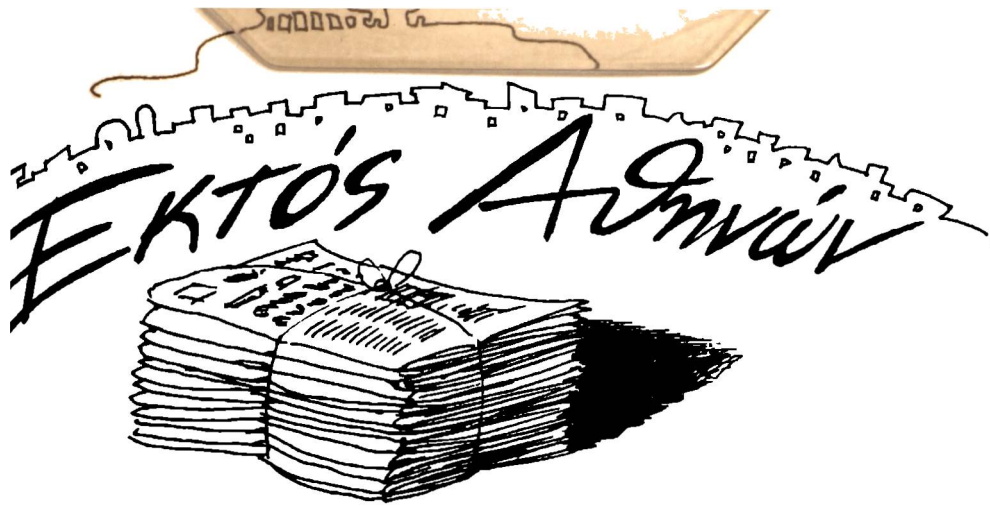
ΑΝΑΨΥΚΤΗΡΙΟ ΚΑΙ Ο ΜΑΓΓΙΝΑΣ

Ως άλλος ένας κλασικός εκπρόσωπος της τάξης των ελλήνων πολιτικών, ο Βασίλης Μαγγίνας, συγκεντρώνει τα διαχρονικά χαρακτηριστικά αυτής της ομάδας. Τα προνόμια των βουλευτών δεν εξαντλούνται ακόμη και όταν αυτοί απομακρύνονται από το επίκεντρο της εξουσίας. Εκπροσωπούν ένα θεσμό και τα πάντα τροποποιούνται και ρυθμίζονται σύμφωνα με τις επιδιώξεις τους. Γιατί να μην χτίσει και αυτός ένα εξοχικό έστω και με κάποιες παρατυπίες από τη στιγμή, που αυτό δεν συνιστά μια άνευ προηγουμένου παρανομία; Γνωρίζοντας εκ των έσω τις πολλαπλές ερμηνείες των νόμων και την ανατολίτικη βραδύτητα της δημόσιας διοίκησης, έχει εξασφαλίσει προ πολλού την οδό του απεγκλωβισμού. Εξάλλου προς εξισορρόπηση αυτής της πράξης και για να μην έχει τύψεις προσφέρει στέγη και τροφή σε άπορους μετανάστες.

Λίγο είναι για τις ημέρες μας η επίδειξη τέτοιων μεγαλοψυχίας;

ΣΩ.ΛΕ

Από όσα διαβάζει στον επαρχιακό Τύπο η Τασία Λεβόν.

Για τους κυνηγούς

Από την εφημερίδα

Το Βήμα της Αιγιάλειας:

Τον αδελφό βουλευτή της ΝΔ εξέλαβε ως αγριόχοιρο στην Αρκαδία και με ένα σμπάρο με ενιάβολα τον άφησε στον τόπο. Ήταν ένα τραγικό συμβάν που επαναλαμβάνεται αρκετές φορές κάθε χρόνο κατά τη διάρκεια της κυνηγετικής περιόδου.

Αυτές οι ανθρωποθυσίες είναι κάτι καινούργιο. Στο παραδοσιακό κυνήγι τα θανατηφόρα ατυχήματα μεταξύ των κυνηγών ήταν ανύπαρκτα. Παλιά οι κυνηγοί, πέρα από την εμπειρία τους, είχαν και άγραφους κανόνες ασφάλειας που ποτέ δεν παραβίαζαν.

Ήταν αδιανόητο, για παράδειγμα, στο κυνήγι του λαγού να «τουφεκίσσεις» κάποιο άλλο θήραμα. Αυτό γινόταν όχι μόνο για να μην «μπερδευτούν» τα σκυλιά αλλά και για τη δική τους ασφάλεια. Ο κάθε κυνηγός ήξερε ακόμα, ακριβώς πού βρίσκονταν οι σύντροφοί του και κάθε μετακίνηση από θέση σε θέση ήταν εκ των προτέρων γνωστή.

Αλλά και τα φυσίγγια που χρησιμοποιούσαν τότε δεν είχαν ανθρωποκτόνο δυνατότητα. Στην περίπτωση ατυχήματος θα υπήρχε μόνο κάποιος ελαφρύς τραυματισμός ή το πολύ πολύ... ένα βγαλμένο μάτι.

Η Πελοπόννησος κήκε από άκρη σε άκρη. Ο κόσμος έχασε το βιος του αλλά και αγαπημένα του πρόσωπα. Θα ήταν τάχα υπερβολικά να χάσουν και οι κυνηγοί για ένα χρόνο τις απολαύσεις που προσφέρει το πάθος τους; Αντί να κουβεντιάσουν μια τέτοια περίπτωση, οι οργανώσεις των κυνηγών, χάριν εντυπωσιασμού

έριξαν τροφές για τα θηράματα στα καμένα!

Όχι σπίτια στις πλαγιές

Από την εφημερίδα

Εμπρός της Λέσβου:

Ο περιβαλλοντικός Σύλλογος «Ναυτίλος εν Δράσει» επιδιώκει την κατάργηση της τροποποίησης που αφορά «τη μείωση των περιορισμών της δόμησης στις περιαστικές ζώνες προστασίας της φυσιογνωμίας των οικισμών. Πρόκειται κυρίως για τις απότομες πλαγιές γύρω από την πόλη, στις οποίες τα τελευταία χρόνια είδαμε να γίνονται τομές, εκσκαφές και επιχώσεις για να ανεγείρονται συγκροτήματα κατοικιών και στη συνέχεια γεωτρήσεις για τροφοδοσία τους με νερό, αφού βρίσκονται υψηλότερα από τις δεξαμενές της πόλης. Έτσι, καταστρέφουμε τη φυσιογνωμία της πόλης, την προοπτική για σωστή πολεοδομική ανάπτυξη και τον υδροφόρο ορίζοντα». Ο «Ναυτίλος εν Δράσει» πιστεύει ότι η επιταγή του (Π.Π.Χ.Σ.Α.Α.) Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης «να περιοριστεί δραστικά η εκτός σχεδίου δόμηση (κατάργηση παρεκκλίσεων, αναπροσαρμογή όρων δόμησης, επιβολή περιορισμών)», αποτελεί τη σωστή κατεύθυνση για ένα χωροταξικό σχεδιασμό που αποβλέπει στη διαφύλαξη των πλουτοπαραγωγικών πηγών και του περιβάλλοντος στον τόπο. Χρειάζεται να υπενθυμίσουμε ότι σχεδόν στο σύνολό τους οι τροποποιήσεις που έγιναν απ' τον κ. Λέκκα πριν την τελική έγκριση του ΓΠΣ (Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου) και με τις οποίες διαφωνεί ο «Ναυτίλος εν Δράσει», αποτέλεσαν προτάσεις

των εμπλεκόμενων φορέων, αρκετές δε του ΤΕΕ, κι αποσκοπούσαν κυρίως στο να μην μειωθούν οι προς οικοδόμηση εκτάσεις εκτός σχεδίου πόλης.

«Ελιά ελιά και κάποιον Παπανδρέου βασιλιά!»

Από την εφημερίδα

Το Βήμα της Αιγιάλειας:

Στα χρόνια του Κωνσταντίνου Α', οι βασιλόφρονες είχαν για εθνικό τους ύμνο τον λιτό στίχο, «ελιά ελιά και Κώτσο Βασιλιά» και από τις αρχές της δεκαετίας του 1930 μια άλλη μερίδα του λαού μας, αυτόν τον ύμνο τον έκαμε και δικό της. Μόνο που αντικατέστησε το υμνούμενο πρόσωπο, την υμνούμενη δυναστεία.

Δηλαδή αυτός ο υπερβολικά προσωπολατρικός ύμνος, έχει πλέον ως εξής: «Ελιά ελιά και κάποιον Παπανδρέου βασιλιά». Όπως βλέπετε, φύγαμε από τη Δανία του Βορρά και έχουμε τώρα ρίξει άγκυρα στη μεσογειακή Τριταία (Αχαΐα).

Πινακοθήκη, είπατε;

Από την εφημερίδα

Το βήμα της Αιγιάλειας:

Η κ. Ιωάννα Φάσσου-Καλπαξή (γνωστή όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και σ' όλο τον κόσμο με το όνομα Γιοβάννα, μεγάλη φίρμα του ελληνικού τραγουδιού πριν κάποιες δεκαετίες), με

Το ξυλουργείο

του κ. Γιώργου Τορίζη

Από την *Φωνή της Νισύρου:*

Ένα κατάστημα σύγχρονο, εξοπλισμένο με μηχανήματα και τεχνολογικό εξοπλισμό, ικανό να ανταποκριθεί σε κάθε απαίτηση ξύλινης κατασκευής δημιούργησε στο νησί μας ο συμπατριώτης

επιστολή της ζητάει από το Δήμο Καλαβρύτων να της επιστρέψει τη συλλογή πινάκων ζωγραφικής του πατέρα της Κων/νου Φάσσου διακεκριμένου και πανελληνίως γνωστού ζωγράφου που κατάγεται από το Σοποτό Καλαβρύτων, γιατί παρόλο που η δωρεά έγινε πριν 23 χρόνια, η ομώνυμη πινακοθήκη που θα στέγαζε τους 49 πίνακες του καλλιτέχνη δωρεά στην γενέτειρά του δεν είχε ακόμα λειτουργήσει...

Μερικές φορές κάτι τέτοιες κινήσεις σαν της Γιοβάννας, χρειάζονται γιατί η αδιαφορία πολλών Δημοτικών και πολιτιστικών παραγόντων μπροστά σε τέτοιου είδους δωρεές είναι επιεικώς απαράδεκτη.

Με την ευκαιρία θα ήθελα μια απάντηση από τους διορισθέντες στην Δημοτική Πινακοθήκη από την σημερινή Δημ. Αρχή για την τύχη μιας παρόμοιας δωρεάς από την αείμνηστη Μαριμίν Χρυσανθοπούλου (σύζυγο του επίσης αείμνηστου πρέσβη Θεμιστοκλή Χρυσανθόπουλου), μιας σειράς πινάκων Γάλλου καλλιτέχνη συγγενούς της, προς την Δ.Π. Επί της προηγούμενης Δ.Α. που είχα ερευνήσει το θέμα οι πίνακες ήσαν πακεταρισμένοι σε κάποια αποθήκη του Δήμου. Τώρα που ολοκληρώθηκε η Πινακοθήκη μας τι γίνεται;...

μας κ. Γιώργος Τορίζης. Ο κ. Τορίζης είναι ένας νέος νισύριος, άριστος επαγγελματίας, με τέχνη και ικανότητα σε κάθε ξύλινη κατασκευή στην οποία δίνει καλαίσθητη μορφή, αντοχή στο χρόνο ενώ η συνέπεια στις υποσχέσεις παράδοσης χαρακτηρίζει κάθε του εργολαβία.

Από την εφημερίδα Εμπρός της Λέσβου

ΠΕΜΠΤΗ 6.12.2007 – ΤΕΤΑΡΤΗ 19.12.2007

ΠΕΜΠΤΗ 6.12.2007

• Όσο περνούν τα χρόνια αντί να πηγαίνουμε προς το καλύτερο, βυθιζόμαστε όλο και περισσότερο. Βρισκόμαστε στην τρίτη θέση στη διαφθορά ανάμεσα στους 27 της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τους Ρουμάνους και τους Λιθουανούς να μας ξεπερνούν. Κόμματα, ΜΜΕ, εφορίες και υγειονομικές υπηρεσίες στην κορφή. Άντε και την πρώτη θέση!

• Ούτε τον πληθωρισμό δεν μπορεί να περιορίσει η κυβέρνηση, ο οποίος εκτινάχτηκε το Νοέμβριο στο 3,9%, τροφοδοτούμενος από τις μεγάλες αυξήσεις στα καύσιμα και τα τρόφιμα.

• Λεφτά για το Ασφαλιστικό δεν έχουμε, αλλά να αγοράσουμε 450 τανκς από τη Ρωσία μπορούμε! Συμμαχίες με τον Πούτιν δεν θέλαμε; Ας ξηλωθούμε τώρα 27 δις ευρώ έως το 2015!

• Όταν έχεις τέτοιους φίλους, τι τους θέλεις τους εχθρούς; Ο υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας προέτρεψε τους έλληνες μουσουλμάνους της Θράκης να αυτοαποκαλούνται Τούρκοι. Και το ΥΠ.ΕΞ.; Ως συνήθως κοιμάται!

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 7.12.2007

• Σκληρό πόκερ για τον έλεγχο του ΟΤΕ. Το υπουργείο Οικονομικών τρόμαξε από την επιθετική εξαγορά που πραγματοποιούσε η MIG στον Οργανισμό, και κατέθεσε νομοθετική ρύθμιση, που ισχύει από τη στιγμή της κατάθεσής της, με την οποία η συμμετοχή των ιδιωτών σε εταιρείες που διαχειρίζονται εθνικά δίκτυα υποδομών περιορίζεται στο 20%.

• Ακόμα μια φορά όμως φάνηκαν αδιάβαστοι και απροετοίμα-

στοι και, όταν τους σφύριξαν ότι και με το 20% ο Βγενόπουλος επιτυγχάνει τα σχέδιά του, αμέσως το περιορίσαν στο 19,9%. Αφού δεν ξέρουν να παίζουν, τι ασχολούνται με το άθλημα;

ΣΑΒΒΑΤΟ 8.12.2007

• Τ ΚΝΣ; Τ ΝΕΑ; ΤΠΤ. ΝΕΣΠΑ. Όταν τα νέα παιδιά συνεννοούνται με τα κινητά τους σε αυτή τη γλώσσα, γιατί έχουμε την απαίτηση να μπορούν να διαβά-

Όταν ο πρωθυπουργός απευδύνεται με αυτόν τον τρόπο στον υπουργό του επί των οικονομικών στη συζήτηση για τον προϋπολογισμό κάτι δεν πάει καλά!

σουν Παπαδιαμάντη ή Καβάφη; ΞΡΓ;

• Έχουν τρελαθεί εκεί στο Μαξίμου. Με διάταξη που κατέθεσαν αξημέρωτα στη Βουλή απαλλάσσουν αναδρομικά τα μέλη του ΔΣ του ΟΔΔΗΧ από την αστική ευθύνη για πράξεις διαχείρισης του χρέους, συμπεριλαμβανομένων και των δομημένων ομολόγων. Συγνώμη, η αντιπολίτευση υπάρχει ή είναι βουλευτές μόνο για να παίρνουν το μισθό και να έχουν τα προνόμια; Έλεος, κύριοι!

ΚΥΡΙΑΚΗ 9.12.2007

• Ακόμα μια θλιβερή πρωτιά για την Ελλάδα στην Ευρώπη. Τα χρέη από τα καταναλωτικά δάνεια και τις πιστωτικές κάρτες φτάνουν στο 13,11% του ΑΕΠ, κάτι που αποδεικνύει ότι τα ελληνικά νοικοκυριά ζουν με δανεικά.

• Σε δημοσίευμα φέρεται ο υπουργός Απασχόλησης κ. Μαγγίνας να απασχολεί ανασφάλιστους τρεις Ινδούς στο κτήμα του στο Κορωπί. Όταν τα βάζεις με τους δημοσιογράφους, πρέπει να προβλέπεις και τις συνέπειες, κύριε υπουργέ. Ειδικά αν είσαι ανοικτός!

ΔΕΥΤΕΡΑ 10.12.2007

• Δημοσκοπήσεις φέρνουν τα δύο μεγάλα κόμματα να πέφτουν χωρίς αλεξίπτωτο. Την όποια φθορά την καρπώνονται τα μικρά κόμματα και η αποχή.

• Γιατί ο νέος υπουργός Μεταφορών κ. Χατζηδάκης πίστευε ότι θα ξεμπερδέψει εύκολα με την Ολυμπιακή κανείς δεν μπο-

κου φυσικού αερίου. Τώρα, πώς απέκτησαν αυτοί όλοι τις σοβιετικές κρατικές εταιρείες, άβυσσος η ψυχή της ΚGB.

ΤΡΙΤΗ 11.12.2007

• Ζαλισμένη η Αθήνα και η ηγεσία του ΥΠ.ΕΞ. μεταξύ Ρωσίας – Κύπρου, Ευρωπαϊκής Ένωσης – ΗΠΑ και Σκοπίων βρέθηκε εγκλωβισμένη στο θέμα των Σκοπίων.

• Βρώμικος πόλεμος για τα slots των γραμμών της Ολυμπιακής, καθώς καιροφυλακτούν οι ιδιωτικές εταιρείες.

ΤΕΤΑΡΤΗ 12.12.2007

• Γενική απεργία για το Ασφαλιστικό. Η κυβέρνηση προσπαθεί να καταλάβει τι γίνεται, ενώ οι δικαιολογίες του κ. Μαγγίνα για τους Ινδούς του είναι τουλάχιστον αστείες. Πολύ μεγάλη η συμμετοχή των πολιτών στη συγκέντρωση, δείχνει στον υπουργό το δρόμο του Γιαννίτη.

• Για να λέμε και του στραβού το δίκιο, κανένα άλλο πολιτικό κόμμα δεν έχει κάνει ουσιαστικές προτάσεις για τη λύση του Ασφαλιστικού. Όλοι το αφήνουν για το απώτερο μέλλον. Όπως όλα άλλωστε. Παιδεία, Υγεία κ.λπ.

ΠΕΜΠΤΗ 13.12.2007

• Εικονική πραγματικότητα η δημόσια Υγεία στην Ελλάδα. Από τα 20 δις ευρώ που δαπανώνται κάθε χρόνο για την περίθαλψη των ελλήνων πολιτών, τα 9 δις ευρώ πληρώνονται απευθείας από αυτούς, δηλαδή αντιστοιχούν 1.800 ευρώ το χρόνο σε κάθε οικογένεια.

• Πέντε μεγάλες διεθνείς τράπεζες, προσπαθώντας να ενισχύσουν τη ρευστότητα στο παγκόσμιο τραπεζοπιστωτικό σύστημα και να περιορίσουν τις επιπτώσεις από την κρίση των στεγαστικών δανείων στις ΗΠΑ, ρίχνουν 110 δις δολάρια στην αγορά.

• Ανακοινώνεται η υποψηφιότητα του Φώτη Κουβέλη ως υποψήφιου προέδρου του Συνασπισμού. Στο μεταξύ το Αριστερό Ρεύμα διαβουλευεται με τον Αλέξη Τσίπρα.

• Επιδρομή και στα φτωχοακίνητα προβλέπει το φορολογικό νομοσχέδιο που κατατίθεται από την κυβέρνηση στη Βουλή. Η ΝΔ, προσπαθώντας απεγνω-

σμένα να κλείσει τις τρύπες του προϋπολογισμού, επιβάλλει ενιαίο τέλος ακινήτων 1 τοις χιλίοις, με ελάχιστο ποσό 1 ευρώ ανά τ.μ., σε όλα τα ακίνητα της χώρας πάνω στις αυξημένες κατά 20-30% αντικειμενικές αξίες.

• Στα πράσα πιάνεται εφοριακός να λαδώνεται με ταρίφα 20.000 ευρώ. Τον έπιασαν, αν και συνεργάτης του υπουργού, γιατί φαίνεται ότι δεν ακολούθησε την περίφημη ρήση του Ανδρέα Παπανδρέου περί χρηματισμού!

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14.12.2007

• Στο κόκκινο η κοινωνική δυσανεμία των πολιτών. Δημοσκοπήσεις καταγράφουν έντονη δυσανεμία για τα δύο μεγάλα κόμματα, η οποία δίνει αέρα στα μικρά.

ΣΑΒΒΑΤΟ 15.12.2007

• Σε ασφυκτικό κλοιό ο υπουργός Απασχόλησης κ. Μαγγίνας, καθώς δημοσιεύματα θέλουν τα δεκάδες κτισμένα τετραγωνικά της βίλας του στο Κορωπί να έχουν άδεια αναψυκτηρίου.

• Μετά από διαβουλεύσεις του πρωθυπουργού με τους συνεργάτες του ζητείται η παραίτηση του κ. Μαγγίνα. Νέα υπουργός αναλαμβάνει η κα Φάνη Πάλλη-Πετραλιά.

ΚΥΡΙΑΚΗ 16.12.2007

• Πολύωρη ενημέρωση της νέας υπουργού από τον απερχόμενο προϊστάμενο του υπουργείου Απασχόλησης. Έχω μία απορία: η κυρία Πετραλιά γνωρίζει πού έμπλεξε ή έχει άγνοια κινδύνου; Δυστυχώς οι πρώτες δηλώσεις της δείχνουν το δεύτερο.

ΔΕΥΤΕΡΑ 17.12.2007

• Ορκίζεται η νέα υπουργός Απασχόλησης.
• Βουτιά του Χρηματιστηρίου Αθηνών κατά 2,5%.

ΤΡΙΤΗ 18.12.2007

• Στη Μόσχα ο πρωθυπουργός για συνομιλίες με τον Πούτιν για την ενέργεια και βέβαια για όπλα! Όχι θα έχανε...

ΤΕΤΑΡΤΗ 19.12.2007

• Απεργία στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης κατά του Ασφαλιστικού.

ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ Ο Δ' Ο ΑΠΕΡΓΟΣ

Το παράλογο και η ελληνική εικονική πραγματικότητα

Αυτή η χώρα ζει μόνιμα σε μια εικονική πραγματικότητα. Τις τελευταίες εβδομάδες μάλιστα έχουμε γίνει θεατές ενός θεάτρου του παραλόγου, με τους αριθμούς της οικονομίας να μην έχουν ουδεμία σχέση με την καθημερινότητα.

Στη Βουλή άρχισε την περασμένη Κυριακή και τελείωσε χθες η συζήτηση για τον προϋπολογισμό του 2008. Βέβαια ο προϋπολογισμός ψηφίστηκε από την κυβερνητική πλειοψηφία, καθώς η ψήφισή του αποτελεί και μία άτυπη ψήφο εμπιστοσύνης προς τον πρωθυπουργό και κανείς βουλευτής της Νέας Δημοκρατίας δεν είχε πρόθεση να βρεθεί εκτός Κοινοβουλίου σε αυτούς τους δύσκολους καιρούς.

Στην ουσία, ο προϋπολογισμός του 2008 έχει πέσει ήδη έξω, πριν καν εφαρμοστεί. Και αυτό για δύο πολύ απλούς λόγους. Πρώτον, τα έσοδα του 2007, στα οποία στηρίζεται, παρουσιάζουν πολύ μεγάλη υστέρηση, σε βαθμό που δεν μπορούν με κανένα τέχνασμα και καμία δημιουργική λογιστική να καλυφθούν, και δεύτερον, οι δαπάνες κυρίως του κρατικού μηχανισμού και των υπουργείων σημειώνουν τεράστιες υπερβάσεις. Πρόκειται για μια πραγματικά ανησυχητική κατάσταση, η οποία, αν συνδυαστεί με τις υπερβολικά αισιόδοξες προβλέψεις της κυβέρνησης για την ανάπτυξη το 2008 και τον επίσημο πληθωρισμό, που κινείται ανεξέλεγκτα πάνω από 4%, θέτει σε σοβαρή αμφισβήτηση την όποια δημοσιονομική πολιτική του επόμενου έτους.

Είναι πραγματικά τόσο σοβαρό το πρόβλημα και οι ενδείξεις για την αποτυχία του προϋπολογισμού, που ακόμα και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ως φιλόδοξη την αύξηση των εσόδων όπως άλλωστε και την πρόβλεψη για την ανάπτυξη στο 4%.

Την ίδια γνώμη έχει και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, το οποίο επιπλέον θεωρεί ότι τα κίνητρα που προσφέρονται στους φορολογουμένους με τον νέο νόμο για τη φοροδιαφυγή θα έχουν μικρή επίδραση στην όποια προσπάθεια για την πάταξή της, καθώς η εισφοροδιαφυγή είναι βαθιά εδραιωμένη στην ελληνική κοινωνία.

Είναι ενδεικτικό εξάλλου ότι από όλες τις πλευρές εκτιμάται ότι το έλλειμμα είναι πολύ πάνω από το όριο που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση και πλησιάζει το 4%, αλλά κρατιέται τεχνητά οριακά κάτω από το 3% με την ανοχή των Βρυξελλών, για να μην αναγκαστούν να ξαναθέσουν τη χώρα μας σε επιτήρηση και χάσει έτσι η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας και την τελευταία δικαιολογία της ως προς την

επιτυχία της στην οικονομική πολιτική. Άσχετα αν κανένας από το οικονομικό επιτελείο δεν παίρνει την ευθύνη να δηλώσει κατηγορηματικά ότι δεν πρόκειται να αυξηθεί ο ΦΠΑ το 2008 κατά 2 έως 3 μονάδες.

Η ανεργία είναι, επίσης, ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα, για το οποίο όλοι κάνουν σαν να μην το καταλαβαίνουν. Και δεν αναφερόμαστε μόνο στα πολιτικά κόμματα, αλλά και στις οικογένειες που προσπαθούν να βάλουν τα παιδιά τους σε κάποια θέση, αλλά ανέχονται την κρατική κοροϊδία και δεν βγαίνουν στους δρόμους να διαμαρτυρηθούν. Όλοι την πέσαμε στον πρώην υπουργό Απασχόλησης κ. Μαγγίνα ότι χρησιμοποιεί ανασφάλιστο υπηρετικό προσωπικό στην με άδεια αναψυκτηρίου παράνομη βίλα του στο Κορωπί. κανένας όμως δεν φαίνεται να νοιάζεται για τους 1.538 νέους που εργάζονται ανασφάλιστοι όχι σε κάποια ιδιωτική εταιρεία, αλλά στο ίδιο το ΙΚΑ. Αν αυτό δεν είναι παραλογισμός, τότε πρέπει να ξαναερμηνεύσουμε τη λέξη.

Οι πάντες μιλάμε για ακρίβεια, για ανέχεια, για μίζερα οικογενειακά οικονομικά και, μόλις κάποιος κυκλοφορήσει στους δρόμους όχι μόνο της Αθήνας αλλά και της επαρχίας, νομίζει ότι ζει στην πιο πλούσια χώρα του κόσμου. Και μόνο το γεγονός ότι στην Ελλάδα κυκλοφορούν τα περισσότερα Πόρσε Καγιέν των 80.000 ευρώ σε όλη την Ευρώπη φτάνει. Για να μη μιλήσουμε για τα υπόλοιπα χιλιάδες τζίπ που διαθέτουν τα ελληνικά νοικοκυριά. Δεν μπορώ να ξεχάσω φέτος στη Νάξο αγρότη να κατεβάζει τις τσάπες και τα φτυάρια για να κάνει τις αγροτικές του εργασίες από τζίπ των 160.000 ευρώ!

Με τα παραπάνω δεν θέλω να πω ότι στην Ελλάδα δεν υπάρχει ανέχεια, δεν υπάρχουν οικογένειες που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, δεν υπάρχει όλο και μεγαλύτερη ακρίβεια.

Υποστηρίζω ότι οι περισσότεροι δεν θέλουν να τα δουν, αν και τα νιώθουν στο πετσί τους. Συμβιβάζονται με το ελάχιστο και ανέχονται να τους κοροϊδεύουν κυβερνήσεις και κόμματα που άλλα τους υπόσχονται τον παράδεισο τώρα και άλλα στο μέλλον. Ακόμα και στο Ασφαλιστικό, που επηρεάζει τους πάντες, αυτοί που κατέβηκαν να διαμαρτυρηθούν ήταν ελάχιστοι μπροστά στο μέγεθος του προβλήματος.

Πρέπει όσο το δυνατόν γρηγορότερα να ξεφύγουμε από την εικονική πραγματικότητα στην οποία θέλουν να μας διατηρούν. Γιατί μόνο έτσι θα ξανακερδίσουμε τη ζωή μας.

T.M.

Ο προϋπολογισμός και τα αδιέξοδα της κυβερνητικής πολιτικής

του Β. Οικονομικού

Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση είχε πάρει το χαρακτήρα «προσωπικού στοιχήματος» για τον πρωθυπουργό έλεγαν οι επικοινωνιακοί φωστήρες στο Μέγαρο Μαξίμου. Και πριν λαλήσει ο κόκορας τρεις φορές, αποπέμπεται ο Β. Μαγγίνας και μπαίνει υπουργός η Φάνη Πετραλιά, «Πάλλη». Η οποία, πριν καλά καλά ορκιστεί, άρχισε να διαρρέει ότι θα ξεκινήσει διάλογο, ότι θα είναι πιο ήπια η μεταρρύθμιση και σε βάθος πενταετίας και άλλα πολλά. Πίσω ολοταχώς. Το προσωπικό στοίχημα του... αποφασιστικού Κ. Καραμανλή θάφτηκε στον... τάφο του Ινδού. Μια ακόμη μεταρρύθμιση φαίνεται να πετάγεται στο καλάθι, αλλά το πρόβλημα δεν είναι ότι ξεχνιούνται αντιλαϊκές ρυθμίσεις για χιλιάδες εργαζομένους. Το πρόβλημα είναι ότι η κυβέρνηση βαδίζει χωρίς πυξίδα και δεν έχει σχέδιο, όχι μόνο για το καυτό θέμα του Ασφαλιστικού, αλλά ούτε και για όλα τ' άλλα. Αντί να βρει λύσεις για να πατάξει την εισφοροδιαφυγή, αντί να δώσει όσα χρωστάει το κράτος στα Ταμεία κι αντί να καταπολεμήσει τη «μαύρη εργασία» (κάτι γνωρίζει επ' αυτού ο πρώην υπουργός Απασχόλησης) βάζοντας χιλιάδες μετανάστες –κι όχι μόνο– στο ΙΚΑ, περί άλλων τυρβάζει...

Με... διπλά βιβλία και κρυφές ατζέντες ρίχθηκε η κυβέρνηση στη μάχη του προϋπολογισμού, ο οποίος συζητήθηκε τις προηγούμενες ημέρες στη Βουλή και ψηφίστηκε χθες τα μεσάνυχτα. Ακόμη και η ώρα της ψήφισης έχει τη σημειολογία της, αφού φαίνεται ότι ή το οικονομικό επιτελείο έχει... μαύρα μεσάνυχτα ή γνωρίζει πολύ καλά ότι ο προϋπολογισμός του 2008 είναι εικονικός (όπως άλλωστε και τα κόμματα της αντιπολίτευσης κατηγορούν την κυβέρνηση). Οι αριθμοί δεν βγαίνουν στον κ. Αλογοσκούφη και οι επόμενοι μήνες θα αποκαλύψουν ότι υπάρχει τεράστιο οικονομικό αδιέξοδο και θα ξεδιπλωθεί το κρυφό σχέδιο της κυβέρνησης για νέα φορολόγηση. Η αρχή θα γίνει πιθανότατα την άνοιξη όταν, όπως όλα δείχνουν, θα υπάρξει αύξηση του συντελεστή ΦΠΑ κατά 2% ή 3%,

δηλαδή θα φτάσει το 21%–22%. Αυτό σημαίνει άγρια λεηλασία των χαμηλών εισοδημάτων, τα οποία πλήττονται κατά κύριο λόγο από την επιβάρυνση του ΦΠΑ σε χιλιάδες προϊόντα. Παρά τις διακηρύξεις ακόμη και του ίδιου του πρωθυπουργού ότι δεν είναι στις προθέσεις τους μια αύξηση του ΦΠΑ, η κίνηση αυτή φαίνεται να είναι η μοναδική λύση για να διασωθούν τα έσοδα του κράτους, αλλά και για να μην καταρρεύσει ο προϋπολογισμός, για τον οποίο, πρέπει να σημειωθεί, έγιναν και οι εκλογές του Σεπτεμβρίου.

Τα αδιέξοδα της οικονομικής πολιτικής της κυβέρνησης είναι πολλά, και σίγουρα, αν πάει κάτι στραβά (πράγμα πολύ πιθανόν), ο Γ. Αλογοσκούφης θα μπει στο στόχαστρο και ίσως είναι η επόμενη Ιφιγένεια, προκειμένου να διασωθεί το κυβερνητικό ναυάγιο. Αλλωστε, οι αποκαλύψεις για το σκάνδα-

λο των ομολόγων αγγίζουν τον τσάρο της οικονομίας και πολύ στενούς συνεργάτες του, κι αυτό είναι από μόνο του «βραδυφλεγής βόμβα», μεγαλύτερης ισχύος από τους Ινδούς και το αγρόκτημα του Β. Μαγγίνα.

Σε ό,τι αφορά αυτόν καθεαυτόν τον προϋπολογισμό, τα προβλήματα εντοπίζονται στα εξής σημεία:

1. Το έλλειμμα: Η αντιπολίτευση κατηγορεί την κυβέρνηση για δημιουργική λογιστική και αλχημείες ώστε να μείνει το έλλειμμα κάτω από το όριο του 3%, και μάλιστα με τη σύμφωνη γνώμη του Χ. Αλμούνια και της Κομισιόν. Η πλατεία Συντάγματος επιμένει ότι έχει πετύχει ένα μικρό θαύμα διατηρώντας το έλλειμμα κάτω από το όριο της δημοσιονομικής επιτήρησης, ωστόσο κανείς δεν είναι σίγουρος αν θα «σκάσουν» κρυφοί λογαριασμοί και συμβιβασμοί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ενας τέτοιος συμβιβασμός λέει: Εμείς κάνουμε τα στραβά μάτια για τα ελλείμματά σας και εσείς προωθείτε την ασφαλιστική μεταρρύθμιση αυξάνοντας όρια ηλικίας και μειώνοντας συντάξεις.

2. Ο πληθωρισμός: Η εκτίναξη του τιμαρίθμου στο 3,9% προκάλεσε πανικό στην κυβέρνηση, έστω κι αν έσπευσε να πει ότι για όλα φταίει το πετρέλαιο και ότι δεν υπάρχει ακρίβεια στην αγορά. Η κυβέρνηση έχει προβλέψει για το 2008 πληθωρισμό 2,7% με την τιμή του πετρελαίου στα 78 δολάρια. Όμως τα μηνύματα τόσο από την Ευρώπη όσο και από την αγορά του μαύρου χρυσού δεν είναι καθόλου ενθαρρυντικά για την επίτευξη του στόχου αυτού.

3. Τα έσοδα: Ίσως το μεγαλύτερο πρόβλημα μαζί με τη συγκράτηση των δαπανών. Στο ενδεκάμηνο του 2007 τα

έσοδα έτρεχαν με ρυθμό 6,1%, όταν η πρόβλεψη ήταν για 6,4%, ενώ μόνο το Νοέμβριο ο ρυθμός έκανε βουτιά στο 5,2%. Σε περίπτωση που ο τελευταίος μήνας του έτους παρουσιάσει σημαντική υστέρηση, τότε το κρατικό ταμείο «μπαίνει μέσα» πολλά εκατομμύρια ευρώ, μόνο για τον προϋπολογισμό του 2007. Από πού λοιπόν προκύπτει αισιοδοξία στην κυβέρνηση ότι ο ρυθμός αύξησης των εσόδων το 2008 θα φτάσει το 12,9%; Μάλιστα το οικονομικό επιτελείο έχει προβλέψει έσοδα 6,24 δις ευρώ επιπλέον για το νέο έτος, και από 54,6 δις ευρώ θα φτάσουν τα 60 δις ευρώ περίπου. Κι όταν ρωτά κανείς από πού θα βγουν τα παραπάνω χρήματα, η κυβέρνηση γενικά και αόριστα μιλά για φοροκυνηγητό που θα αποδώσει, για εντατικοποίηση των ελέγχων στην αγορά και στα τελωνεία καθώς και για πάταξη της φοροδιαφυγής στην αγορά καυσίμων. Επίσης, η κυβέρνηση εκτιμά ότι τα καθαρά έσοδα από τη φορολογία ακινήτων θα φτάσουν τα 540 εκατ. ευρώ (890 εκατ. ευρώ από το φόρο κατοχής, μείον οι φοροελαφρύνσεις). Για να γίνει κάτι τέτοιο όμως, πρέπει να γίνουν και συναλλαγές, συμβόλαια. Ας κρατά μικρό καλάθι η κυβέρνηση, γιατί η κτηματαγορά μαστίζεται από τις πολύ υψηλές τιμές και την ανέχεια των υποψήφιων αγοραστών κι όχι από κάποιες μικρές φοροελαφρύνσεις. Όλα αυτά λοιπόν που προϋπολογίζεται η κυβέρνηση μοιάζουν μάλλον με λόγια του αέρα, αφού κάθε χρόνο την ίδια εποχή τα ίδια ακριβώς λέει. Επομένως, μόνη λύση στο αδιέξοδο φαντάζει η αύξηση του ΦΠΑ και άλλων έμμεσων φόρων σε ποτά, τσιγάρα κ.λπ.

4. Οι δαπάνες: Το ΔΝΤ πρόσφατα έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για την υπερασσιοδοξία τόσο ως προς τα έσοδα όσο και ως προς τις υποσχέσεις περί περικοπής δαπανών. Όμως αυτές έχουν ήδη υπερβεί σχεδόν κατά 1,657 δις ευρώ από τον τακτικό προϋπολογισμό και θα ξεπεράσουν τα 55 δις ευρώ, δηλαδή το 25% του ΑΕΠ. Οι πρωτογενείς δαπάνες είναι κατά 840 εκατ. ευρώ υψηλότερες από το προσχέδιο του προϋπολογισμού και φαίνεται να τρέχουν με ρυθμό 11,7% αντί πρόβλεψης 7,3%. Η κυβέρνηση, αντί να κάνει περικοπές σε δαπάνες υπουργείων και

Ο πρωθυπουργός Κ. Καραμανλής και ο υπουργός Οικονομικών Γ. Αλογοσκούφης στη συζήτηση στη Βουλή για τον προϋπολογισμό.

κρατικών φορέων, επιλέγει να κόψει κονδύλια από την Παιδεία και την Υγεία και να τα στρέψει σε εξοπλιστικά προγράμματα, σε εθελούσιες εξόδους και «δώρα» εκατοντάδων εκατομμυρίων ευρώ στο χώρο της Δικαιοσύνης.

5. Το δημόσιο χρέος: Τέλος, το εκρηκτικό μείγμα των υψηλών δαπανών και των λιγότερων εσόδων εκτινάσσει στα ύψη το δημόσιο χρέος. Τα τοκοχρεολύσια τρέχουν και η κυβέρνηση δεν μπορεί να καλύψει ούτε τους τόκους. Είναι χαρακτηριστικό ότι για το 2008 προβλέπει κονδύλι 10,5 δις ευρώ για την εξυπηρέτηση του χρέους, ίδιο με αυτό του 2007.

6. Ο ρυθμός ανάπτυξης: Τέλος, ακόμη κι ο στόχος για ρυθμό ανάπτυξης στο 4% είναι αισιόδοξος και δεν αποκλείεται να υποχωρήσει, αφού μια σειρά από παράγοντες δείχνουν ότι δεν είναι όλα τόσο ρόδινα στην ελληνική οικονομία.

Την ίδια στιγμή τα νοικοκυριά και οι επιχειρήσεις έχουν τεράστια χρέη στις τράπεζες. Οι αριθμοί ευδοκιμούν, αλλά οι Έλληνες δυστυχούν, αφού ζουν με δανεικά και χρωστούν πάνω από 100 δις ευρώ (τα 70 περίπου είναι για στεγαστικά δάνεια).

Όλα αυτά δείχνουν ότι η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης μοιάζει με

ακροβασία στο κενό, χωρίς μάλιστα δίχτυ ασφαλείας. Εκτός αν ο κ. Αλογοσκούφης θεωρεί ότι η αύξηση του ΦΠΑ και το νέο κυνηγητό των χαμηλών και μεσαίων εισοδημάτων θα είναι το «μαξιλάρι» για να σώσει τον προϋπολογισμό του 2008.

ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

Ο ίδιος «ιθύνων νους» πίσω και από το ομόλογο του ΤΣΠΕΑΘ

του Βασίλη Ζήση

Το Αντί αισθάνεται δικαιωμένο. Συνέχισε να δημοσιεύει στοιχεία για το ομόλογο του ΤΣΠΕΑΘ, όταν οι κυβερνητικές ανάγκες συγκάλυψης και η κακώς εννοούμενη «δημοσιογραφική αλληλεγγύη» επιχειρούσαν να θάψουν την υπόθεση. Έρχεται τώρα το πόρισμα Ζορμπά, που παραδόθηκε αυτή την εβδομάδα στις αρμόδιες εισαγγελικές αρχές, να επιβεβαιώσει όσα γράφαμε στα τεύχη 902–908. Το πόρισμα διαπιστώνει τη διάπραξη των αδικημάτων της απιστίας, δωροδοκίας και δωροληψίας σε βαθμό κακουργήματος. Αυτό σημαίνει ότι, αν οι κατηγορίες επιβεβαιωθούν και κατά την τακτική ανακριτική διαδικασία, οι εμπλεκόμενοι μπορεί να αντιμετωπίσουν σοβαρές ποινές κάθειρξης. Σύμφωνα με το Νόμο 1608 (και όπως αυτός τροποποιήθηκε), τα αδικήματα της δωροδοκίας και δωροληψίας σε βάρος του δημοσίου ή ΝΠΔΔ (όπως το ΤΣΠΕΑΘ) τιμωρούνται αυστηρότερα.

Το σημαντικότερο ίσως συμπέρασμα από το πόρισμα Ζορμπά για το ομόλογο του ΤΣΠΕΑΘ δεν είναι τα απτά πλέον στοιχεία για το χρηματισμό συγκεκριμένων προσώπων. Είναι ότι, όπως αποκαλύπτει ο κ. Γ. Παπαμαρκάκης της North Asset Management International (NAM), έπαιξε στο ομόλογο των δημοσιογράφων τον ίδιο ρόλο που είχε παίξει και στο Ταμείο των δημοσίων υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ). Ήταν δηλαδή ο κρυπτόμενος «ιθύνων νους» και ενδιαμέσος.

Μέχρι σήμερα το υπουργείο Οικονομικών και οι εμπλεκόμενοι στο δεύτερο ομόλογο προσπάθησαν να συγκαλύψουν πάση θυσία την ανάμιξη Παπαμαρκάκη και της NAM στην υπόθεση. Δεν φαίνονται πουθενά στη δημόσια διαδρομή του ομολόγου του ΤΣΠΕΑΘ. Το υπουργείο Οικονομικών κράτησε, επίσης, μυστικούς τους όρους έκδοσης, τις τιμές στις οποίες έγιναν οι αγοραπωλησίες και τη διαδρομή που ακολούθησε το ομόλογο. Τα μόνα που είχαν γίνει γνωστά ήταν ότι το ομόλογο των 130.000.000 ευρώ αγοράστηκε από το ΤΣΠΕΑΘ στις 10/7/2006, ότι το

σχεδιασμό είχε αναλάβει η Calyon (της Credit Agricole Emporiki) και ότι στο ΤΣΠΕΑΘ πουλήθηκε μέσω της Proton Bank με τη διαμεσολάβηση της κυπριακής ΤΡΩΥΛΟΣ ΚΕΠΕΥ.

Τώρα αποδεικνύεται ότι η NAM και ο κ. Παπαμαρκάκης γνώριζαν εκ των προτέρων την έκδοση του συγκεκριμένου ομολόγου και σχεδίαζαν τη διαδρομή του μήνες πριν από την έκδοσή του, από τις αρχές του 2006(!). Εκείνη την εποχή ο κ. Παπαμαρκάκης έρχεται σε επαφή με τον κ. Δ. Παστελάκο, συνιδιοκτήτη της χρηματιστηριακής ΤΡΩΥΛΟΣ, και μιλάει μαζί του για το ομόλογο. Την επαφή κάνει ο κ. Κυριακόπουλος της PROTON BANK, που αμείφθηκε γι' αυτό. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων ο κ. Παπαμαρκάκης συστήνει την Calyon για να αναλάβει το σχεδιασμό του ομολόγου. Όπως και έγινε δηλαδή.

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΒΕΤΙΑ

Τον Ιούνιο του 2006, ένα μήνα πριν από την έκδοση του ομολόγου, ο κ. Παστελάκος ταξιδεύει στην Ελβετία, όπου ανοίγει λογαριασμό στην

DRESDNER BANK. Μένει στο υπερπολυτελές ξενοδοχείο Κεμπίνσκι μαζί με τον κ. Αντώνη Τρουλλινό, στενό συνεργάτη του και στέλεχος των εταιρειών του. Εκεί θα τους συναντήσουν ο πρόεδρος του ΤΣΠΕΑΘ, ο δημοσιογράφος κ. Δ. Καπράνος μαζί με τον παιδικό του φίλο κ. Ν. Δεσποτόπουλο, που εργαζόταν για λογαριασμό της ΤΡΩΥΛΟΣ. Οι δυο παιδικοί φίλοι ανοίγουν λογαριασμούς σε ελβετικές τράπεζες. Στην DRESDNER BANK ο κ. Δεσποτόπουλος μαζί με τον κ. Παστελάκο. Στην VONTOBEL BANK ο κ. Καπράνος. Όταν θα επιστρέψουν από την Ελβετία, ο κ. Καπράνος θα υπογράψει (22/6/2006) και προσύμφωνο(!) για την αγορά του ομολόγου από την ΤΡΩΥΛΟΣ. Από εκεί και πέρα τα πράγματα εξελίσσονται γρήγορα αλλά πολύ άτσαλα και επιπόλαια, και αυτός είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους μπορούμε εμείς σήμερα να τα γνωρίζουμε όλα αυτά.

Στις 7/7/2006 η North Asset Management υπογράφει με την εταιρεία CROZANA (που ανήκει στον κ. Παστελάκο) ιδιωτική συμφωνία, με την οποία η δεύτερη αναλαμβάνει να συστήνει στην πρώτη διάφορα επενδυτικά προϊόντα. Την ίδια ημέρα το υπουργείο Οικονομικών εκδίδει το ομόλογο. Στις 10/7/2006 το ΤΣΠΕΑΘ αγοράζει το ομόλογο μέσω της ΤΡΩΥΛΟΣ. Την ίδια ημέρα η CROZANA στέλνει στην NAM επιστολή και τιμολόγιο με την οποία ζητά να της καταβληθεί προμήθεια ύψους 6.500.000. Ύστερα από τρεις ημέρες (13/7/2006) η NAM στέλνει τα 6.500.000 σε λογαριασμό της CROZANA στην DRESDNER BANK. Ύστερα από τέσσερις ημέρες (17/07/06) 6.400.000 φεύγουν από το λογαριασμό της CROZANA και πηγαί-

νουν σε άλλο λογαριασμό στην DRESDNER BANK που ανήκει κ. Παστελάκο.

Φτάνουμε έτσι στις επίμαχες ημερομηνίες. Στις 17/7/2006, επτά ημέρες από την αγορά του ομολόγου, από το λογαριασμό του κ. Παστελάκου κατατίθενται 3.100.000 σε λογαριασμό της DRESDNER BANK, που ανήκει στο Νικόλαο Δεσποτόπουλο. Στη συνέχεια από τον λογαριασμό του κ. Δεσποτόπουλου μεταβιβάζονται τμηματικά 1.800.000 συνολικά σε τρεις διαφορετικούς τραπεζικούς λογαριασμούς που ανήκουν όλοι στον κ. Δ. Καπράνο. Τέλος, στις 27/7/2006 από λογαριασμό του κ. Παστελάκου κατατίθενται 150.000 σε λογαριασμό του κ. Κυριακόπουλου της PROTON BANK.

Η ΑΠΟΠΕΙΡΑ ΣΥΓΚΑΛΥΨΗΣ

Από τα προηγούμενα προκύπτουν μερικά σημαντικά ερωτήματα: Γιατί η «μεγάλη» και «πασίγνωστη» στα χρηματιστήρια NAM χρειάστηκε να «ανακαλύψει» την άγνωστη και «ασήμαντη» μέχρι τότε ΤΡΩΥΛΟΣ για να οργανώσει τη διάθεση του ομολόγου του ΤΣΠΕΑΘ; Γιατί η κυπριακή χρηματιστηριακή έκανε μόνο αυτή τη δουλειά με τα ομόλογα (του ΤΣΠΕΑΘ και ενός άλλου, που θα αποκαλύψουμε σύντομα); Γιατί εμφανίζεται αυτή να δίνει το ομόλογο στο ΤΣΠΕΑΘ, αλλά οι συμφωνίες διαμεσολάβησης με τη NAM του κ. Παπαμαρκάκη υπογράφονται από την εταιρεία-φάντασμα CROZANA; Η απάντηση είναι προφανής: Για να καλυφθούν τα ίχνη του κ. Παπαμαρκάκη και να μην αντιληφθεί κανείς ότι επρόκειτο περί οργανωμένου σχεδίου.

Θυμάστε την πρακτική που εφαρμόστηκε στο ομόλογο του TEADY με την υπερράκτια Forest Dove, στην οποία έστειλε ο κ. Παπαμαρκάκης το Φεβρουάριο του 2007 το ποσό των 4,2 εκατ. ευρώ; Το λογαριασμό είχαν ανοίξει οι κ. Σοφοκλής Πρινιωτάκης, Θόδωρος Πρινιωτάκης, Χριστίνα και Αικατερίνη Πρινιωτάκη, εκπρόσωποι της χρηματιστηριακής «Ακρόπολις», που είχε πουλήσει το άλλο αμαρτωλό ομόλογο στο TEADY; Ανάλογη πρακτική εφαρμόστηκε και στην περίπτωση του ΤΣΠΕΑΘ. Ο κ. Παπαμαρκάκης ήταν ο κρυμμένος «εγκέφαλος» του σχεδίου. Δεν έπρεπε

όμως σε καμία περίπτωση να αποκαλυφθεί, γιατί τότε όλοι θα καταλάβαιναν ότι πίσω από τα ομόλογα υπήρχε και κοινό σχέδιο και ενιαίος συντονισμός. Έτσι, έβαλαν την τελείως άσχετη και άγνωστη CROZANA να υπογράψει συμβόλαιο με την NAM. Και έστειλαν τις προμήθειες στο λογαριασμό της, για να χαθούν τα ίχνη. Έπρεπε εξάλλου να κα-

λυφθεί και ο κ. Καπράνος, που, για να δικαιολογήσει την παρουσία της ΤΡΩΥΛΟΣ, δήλωνε ότι εργάστηκε δωρεάν, χωρίς προμήθεια(!). Η πραγματικότητα αποδεικνύεται βέβαια άλλη. Εισπράχθηκαν προμήθειες, και μάλιστα πολύ μεγάλες. Διαψεύδεται, έτσι, πανηγυρικά ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας Γιώργος Αλογοσκούφης, που έσπευσε να δηλώσει (15/4/2007) ότι θεωρεί τη συναλλαγή «πολύ επωφέλη για το δημόσιο». Πράγματι, ήταν πολύ επωφέλης, αλλά όχι για το δημόσιο, ούτε για τα Ταμεία. Για άλλους. Μερικοί από τους οποίους ήταν και φίλοι του.

Επειδή όμως ο Θεός αγαπάει και τον κλέφτη και τον νοικοκύρη, ήταν εξαιτίας αυτού του μυστικού σχεδίου συγκάλυψης που αποκαλύφθηκε η αλήθεια. Όταν στο λογαριασμό της άγνωστης CROZANA άρχισαν να πηγαινοέρχονται εκατομμύρια ευρώ, κινήθηκε η περιέργεια των αρμόδιων ελβετικών αρχών, που υποπτεύθηκαν διακίνηση βρόμικου χρήματος και πάγωσαν τους λογαριασμούς. Και άρχισαν να ψάχνουν, με αποτέλεσμα να οδηγηθούν

Ο γνωστός μας πρωταγωνιστής του θεάτρου σκιών στο ρεπερτόριό του περιλαμβάνει μία μεγάλη γκάμα εργασιών, απασχολήσεων, επαγγελμάτων, επιτηδεύματων κ.λπ., κ.λπ... Την κωμωδία «Ο Καραγκιόζης και τα ομόλογα» όσο και εάν ψάξαμε πάντως, δεν την ανακαλύψαμε.

σύντομα στην Ελλάδα και στην Αρχή του Γ. Ζορμπά. Έτσι άρχισαν όλα. Τη συνέχεια τη γνωρίζετε. Τώρα βέβαια, κάποιοι ισχυρίζονται ότι οι ελβετικές αρχές δεν κινήθηκαν μόνες τους, αλλά προηγήθηκε το σχετικό «κάρφωμα».

Αλλά αυτά δεν έχουν ίσως και τόση σημασία. Το θέμα είναι άλλο. Αν ο Γ. Ζορμπάς με τη βοήθεια μόνο ολίγων πιστών συνεργατών του έφτασε να ανακαλύψει τόσα στοιχεία, φανταστείτε τι έχει να βρεθεί αν ασχοληθεί συστηματικά με την υπόθεση η δικαιοσύνη. Επειδή το πόρισμα για το ΤΣΠΕΑΘ δεν κλείνει τις έρευνες για τη γενικότερη υπόθεση των ομολόγων. Αντιθέτως, τις ξαναγυρίζει πίσω, στην αρχή, τότε που κάποιοι ανακάλυψαν ότι τα αποθεματικά των Ταμείων ήταν μια από τις «μεγαλύτερες αποθήκες ακίνητου χρήματος» στον κόσμο. Και έπεσαν πάνω της για να τη λεηλατήσουν, συνεργαζόμενοι με ξένες τράπεζες και χρηματιστηριακές εταιρείες, επειδή μέσω αυτών πίστευαν ότι μπορούσαν να καλύψουν τα ίχνη τους. Αλλά τελικά δεν μπόρεσαν.

Το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται

Οσα εξιστορούμε σε διπλανές σελίδες για το ομόλογο του ΤΣΠΕΑΘ εξηγούν γιατί η υπόθεση του πρώτου αμαρτωλού ομολόγου, εκείνου του ΤΕΑΔΥ, διαχωρίστηκε από τα άλλα Ταμεία και οδηγήθηκε μόνη της στη δικαιοσύνη. Εξηγούν, επίσης, γιατί η κυβέρνηση και η ηγεσία της δικαιοσύνης επιχείρησαν όλο αυτό το διάστημα να υπονομεύσουν την Αρχή του Γ. Ζορμπά και να εξοβελίσουν τον ίδιο. Το ομόλογο του ΤΕΑΔΥ έπρεπε να ξεχαστεί και να θεωρηθεί ότι δεν συνδέεται με τα άλλα ομόλογα για να μη φτάσει κανείς ποτέ στις πολιτικές ευθύνες, που προκύπτουν σαφείς από τις προσωπικές σχέσεις των πρωταγωνιστών της υπόθεσης. Μόνη της εξάλλου η υπόθεση «Ακρόπολις – ΤΕΑΔΥ» δεν αρκούσε για να αποδείξει την ύπαρξη της «εγκληματικής οργάνωσης» που αναζητούν οι εισαγγελείς του Εφετείου για να θεμελιώσουν την ύπαρξη οργανωμένου σχεδίου για τα ομόλογα. Και για το λόγο αυτό η κυβέρνηση έσπευσε να τη στείλει μόνη της στη δικαιοσύνη, παριστάνοντας ότι κόπτεται για τη διαφάνεια. Έρχεται όμως τώρα το δεύτερο πόρισμα Ζορμπά, που αποδεικνύει ότι στο ΤΣΠΕΑΘ εφαρμόσθηκε η ίδια μεθοδολογία που ακολουθήθηκε και σε αρκετά άλλα ταμεία το ίδιο χρονικό διάστημα, και συνδέει τις υποθέσεις των ομολόγων μεταξύ τους.

Έχουμε ξαναπεί ότι σε υποθέσεις σκανδάλων είναι πολύ δύσκολο να βρεθούν απτές αποδείξεις για την εμπλοκή πολιτικών προσώπων. Έχουν μάθει πια και παίρνουν τα μέτρα τους. Είναι πάντα οι προσωπικές σχέσεις που οδηγούν στην αλήθεια. Έτσι συμβαίνει και με το ομόλογο του ΤΣΠΕΑΘ. Περιγράφουμε σε διπλανές στήλες πως ο κ. Γ. Παπαμαρκάκης της North Asset Management International (NAM), ο πρόεδρος του ΤΣΠΕΑΘ δημοσιογράφος κ. Δ. Καπράνος, ο στε-

νός του φίλος κ. Ν. Δεσποτόπουλος, ο κ. Δ. Παστελάκος, ιδιοκτήτης της χρηματιστηριακής ΤΡΩΥΛΟΣ, και ο κ. Κ. Κυριακόπουλος της PROTON BANK συνεργάστηκαν για το ομόλογο του ΤΣΠΕΑΘ. Τι έκαναν και πώς το έκαναν το εξηγούμε εκεί. Πώς όμως αυτοί οι άγνωστοι αρχικά μεταξύ τους άνθρωποι γνωρίζονται και συνεργάζονται αποδοτικά για τη διάθεση ενός ομολόγου από το οποίο κέρδισαν εκατομμύρια; Ποιος είναι ο κοινός παράγοντας που τους συνδέει; Όσο κι αν ψάξαμε, μόνο το υπουργείο Οικονομικών του κ. Αλογοσκούφη και το περιβάλλον του βρήκαμε να τους συνδέει.

Καταρχάς έχει γραφεί επανειλημμένα, χωρίς ποτέ να διαψευσθεί, ότι ο κ. Γ. Παπαμαρκάκης της NAM, αν δεν υπήρξε ο ίδιος προσωπικός φίλος του κ. Αλογοσκούφη, ήταν μέλος της περί τον υπουργό Οικονομικών «παρέας του Λονδίνου», που έγινε γνωστή με τα ομόλογα. Στην παρέα αυτή ανήκει και ένας άλλος φίλος και στενός συνεργάτης του κ. Αλογοσκούφη, ο κ. Πάνος Τσουπίδης. Πρόεδρος τότε του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, ο κ. Τσουπίδης ήταν παράλληλα και «σύμβουλος διοίκησης» στο North Royal Estate Opportunity Fund, το οποίο ανήκει στη NAM του κ. Παπαμαρκάκη. Ποιον είχε πάρει δίπλα του ως στενό συνεργάτη του; Κανέναν άλλο από τον πρόεδρο του ΤΣΠΕΑΘ Δ. Καπράνο. Πώς τον γνώρισε; Έχουμε κάθε λόγο να πιστεύουμε ότι αυτό έγινε μέσω του κ. Αλογοσκούφη, που ήταν επίσης φίλος και του κ. Καπράνου. Όλη η δημοσιογραφική πιάτσα το γνωρίζει αυτό. Γνωρίζουμε, επίσης, ότι ήταν ο κ. Κυριακόπουλος της PROTON BANK που έφερε σε επαφή τον κ. Παστελάκο της ΤΡΩΥΛΟΣ με τον κ. Παπαμαρκάκη. Να υποθέσουμε τώρα ότι εκείνη τη στιγμή ο κ. Παπαμαρκάκης δεν γνώριζε για την ύπαρξη του κ. Καπράνου στο ΤΣΠΕΑΘ; Δεν του είχε μιλήσει ο φίλος

του ο κ. Τσουπίδης; Μπορεί. Όπως εξάλλου μπορεί και ο κ. Καπράνος να διορίστηκε μόνος του στις άλλες επτά κρατικές θέσεις που υπηρετούσε επί κυβέρνησης της ΝΔ –από το Φεστιβάλ Αθηνών μέχρι το Νοσοκομείο Μεταξά– χωρίς να το γνωρίζει το μακρύ χέρι του κ. Αλογοσκούφη. Το ίδιο μπορεί να ισχύει και για τη χρηματιστηριακή ΤΡΩΥΛΟΣ. Μόνη της βρήκε και το ΤΣΠΕΑΘ και τα άλλα Ταμεία με τα οποία έκανε δουλειές. Το υπουργείο Οικονομικών δεν τη βοήθησε καθόλου. Μόνη της ανακάλυψε και τον κ. Παπαμαρκάκη, που προηγουμένως δεν ήξερε ούτε καν αν υπάρχει ΤΡΩΥΛΟΣ. Είναι γνωστό άλλωστε ότι όλα μόνα τους γίνονται στον τόπο αυτό. Η κυβέρνηση δεν ξέρει τίποτα.

Πώς όμως ήρθε σε επαφή ο κ. Καπράνος με την ΤΡΩΥΛΟΣ και τον κ. Παστελάκο; Αυτό έγινε μάλλον μέσω του παιδικού του φίλου από τον Πειραιά, του κ. Ν. Δεσποτόπουλου. Πρόεδρος του Δ.Σ. της ΤΡΩΥΛΟΣ εκείνη την εποχή ήταν ο κ. Ν. Μπερετάνος, με τον οποίο ο κ. Δεσποτόπουλος γνωριζόταν από τότε που εργάζονταν και οι δυο στη Γενική Τράπεζα. Εκτός όμως του κ. Καπράνου η ΤΡΩΥΛΟΣ είχε και άλλες διασυνδέσεις με το ΤΣΠΕΑΘ. Όπως ο πρώην πρόεδρος του Ταμείου κ. Γ. Κατσανεβάκης. Στην ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ελληνικής Αναπτυξιακής, που ανήκει στον όμιλο της ΤΡΩΥΛΟΣ, διαβάζουμε ότι μέλος του Δ.Σ. της είναι και ο «κ. Γεώργιος Κατσανεβάκης, πτυχιούχος πολιτικών επιστημών, νομικός, διακεκριμένος δημοσιογράφος και εκδότης».

Στην ίδια εταιρεία συναντάμε και έναν άλλο «ειδικό σύμβουλο», τον κ. Αριστοτέλη-Αντώνιο Τρουλλινό, οικονομολόγο και ειδικό στις επενδύσεις. Έχει γραφεί ότι ο κ. Τρουλλινός είναι και «κουμπάρος» του κ. Κ. Καραμανλή, αν και είναι εξαιρετικά αμφίβολο αν ο πρωθυπουργός τον έχει συναντήσει

και άλλη φορά εκτός από το γάμο του με την κόρη του εκδότη κ. Π. Καραγιάννη. Αυτό που έχει, αντιθέτως, ενδιαφέρον είναι ότι ο κ. Τρουλλινός ήταν στέλεχος του Οικονομικού Τομέα της ΝΔ την εποχή που ήταν στην αντιπολίτευση και δεν ήξερε ακόμα από ομόλογα. Εκεί γνωρίστηκε και συνεργάστηκε και με τον κ. Γιώργο Κουρή, τον πρώην υφυπουργό Οικονομικών που απομακρύνθηκε από την κυβέρνηση (μαζί με τον κ. Τσουπίδη) με «σκιές» για τα ομόλογα.

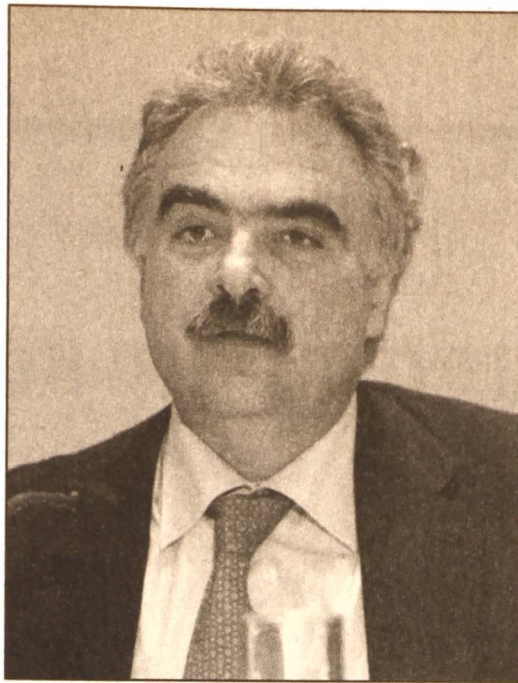
Αλλά ας επιστρέψουμε στον κ. Δεσποτόπουλο, που φαίνεται να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στο ομόλογο του ΤΣΠΕΑΘ. Πρώην στέλεχος της Γενικής Τράπεζας επί ΠΑΣΟΚ, βρήκε τον τρόπο του και επί κυβέρνησης ΝΔ. Διορίστηκε υποδιοικητής του Νοσοκομείου Μεταξά αρχικά από τον κ. Κακλαμάνη και αναβαθμίστηκε σε διοικητή από τον κ. Δ. Αβραμόπουλο, ο οποίος διόρισε παράλληλα στο Δ.Σ. και τον κ. Καπράνο. Στη σχέση του με τον Καπράνο ο κ. Δεσποτόπουλος φαίνεται πως ήταν το «μυαλό». Αυτόν άκουγε ο πρόεδρος του ΤΣΠΕΑΘ κι αυτός τον έφερε προφανώς σε επαφή με την ΤΡΩΥΛΟΣ.

ΒΛΑΚΕΙΑ, ΤΟ 9ο ΘΑΝΑΣΙΜΟ ΑΜΑΡΤΗΜΑ

Ο κ. Παστελάκος ισχυρίζεται τώρα ότι έστειλε στον κ. Δεσποτόπουλο τα μισά περίπου από όσα εισέπραξε από τη ΝΑΜ του κ. Παπαμαρκάκη (3.100.000) για «άλλες οικονομικές συναλλαγές» που είχε μαζί του. Οι κ. Καπράνος και Δεσποτόπουλος υποστηρίζουν, επίσης, ότι οι μεταξύ τους τραπεζικές συναλλαγές και τα 1,8 εκ. ευρώ που φέρεται να πήρε ο δεύτερος από τον πρώτο οφείλονται σε κάποιο «εκδοτικό εγχείρημα» με τους ιδιοκτήτες της ΤΡΩΥΛΟΣ, το οποίο αναζητείται. Όπως τυχαίως και ενώ όλοι ανέμεναν το πόρισμα Ζορμπά - ανεπιβεβαιώτες πληροφορίες ανέφεραν πάντως ότι ο κ. Καπράνος αναζητούσε εναγωνίως την αγορά ενός εβδομαδιαίου τίτλου (μάλλον free press) στον Πειραιά.

Φυσικά όλα αυτά μένει να αποδειχθούν τώρα κατά την ανακριτική διαδικασία. Πόσο όμως μπορούν να γίνουν πιστευτοί αυτοί οι ισχυρισμοί, όταν, όπως περιγράφουμε σε άλλες σελίδες, οι κινήσεις των τραπεζικών λογα-

Όχι, ο Μίμης Ανδρουλάκης δεν έχει καμία σχέση με τα ομόλογα (μέχρι στιγμής τουλάχιστον). Απλώς προέκυψε ως παρακαθήμενος του Δ. Καπράνου σε κάποιο πάνελ. Συμπάθειες που δεν κρύβονται όμως! Ο κ. Τσουπίδης δεξιά, όρθιος ακόμα στο άκρο δεξιά ο κ. Παπαμαρκάκης.

του έδωσε η κυβέρνηση». Σε ποιον πήγαιναν τα χρήματα; Τον ...«χαζό» πάλι ο οδηγός. Σε έναν «άλλο κύριο, στον Πειραιά». Πώς θα τον συναντούσε αυτόν τον άλλο; «Θα μου τηλεφωνούσαν και θα μου ζητούσαν το πακέτο στον Πειραιά» ήταν η απάντηση.

Ο καθένας αντιλαμβάνεται ότι μόνο ένας ανόητος θα έπαιρνε από έναν άγνωστο στην

ριασμών των κ. Δεσποτόπουλου και Καπράνου συμπίπτουν χρονικά και διασυνδέονται με τις διαδρομές του χρήματος από την ΝΑΜ στην CROZANA και από εκεί στον κ. Παστελάκο και τελικά στους ίδιους;

Αρκεί ίσως ένα μόνο περιστατικό για να λάμψει η αλήθεια. Στο τεύχος 908 (23/11/2007) είχαμε αποκαλύψει ότι πακέτα με «μαύρο χρήμα» εκατοντάδων χιλιάδων ευρώ επιχειρήθηκε να μεταφερθούν οδικώς από την Ελβετία στην Ελλάδα με τη βοήθεια ενός οδηγού φορτηγών.

Τον σταμάτησαν όμως για έλεγχο στα σύνορα Ελβετίας - Ιταλίας, του έκαναν έρευνα και η ελβετική αστυνομία ανακάλυψε ότι μετέφερε (καταλλήλως συσκευασμένα σε πακέτο) 200.000 ευρώ. Του ζητήθηκαν εξηγήσεις και τότε ο οδηγός (με τα αρχικά Β.Γ.) ισχυρίστηκε πως τάχα «δεν ήξερε» ότι μετέφερε χρήματα. «Νόμιζε» πως κουβαλούσε ένα «πακέτο με βιβλία» που είχε παραλάβει από κάποιον «κύριο Νίκο» για να τα μεταφέρει στην Ελλάδα. Ποιος ακριβώς ήταν ο «κύριος Νίκος» δεν ήξερε να πει. Γνώριζε μόνο ότι «κατέχει κάποια δημόσια θέση που

Ελβετία ένα μυστηριώδες πακέτο, χωρίς να ξέρει τι περιέχει, για να το μεταφέρει κρυφά στην Αθήνα. Το πρώτο που θα σκεφτόταν ένας έμπειρος οδηγός (σαν τον κ. Β.Γ.) θα ήταν μήπως το πακέτο περιείχε ναρκωτικά. Και θα έφευγε μακριά. Ούτε σε φαρσοκωμωδίες του κινηματογράφου δεν γίνονται αυτά. Έτσι, οι ελβετοί αστυνομικοί διασκέδασαν πολύ όταν τον άκουσαν να τα λέει αυτά. Και τον άφησαν να νομίζει ότι τους δουλεύει. Επειδή τον παρακολουθούσαν από τότε που παρέλαβε από τον «κ. Νίκο» σε ένα βενζινάδικο τα 200 χιλιάδικα. Και ήξεραν ότι ο «κ. Νίκος» δεν ήταν άλλος από τον κ. Ν. Δεσποτόπουλο. Χρειάζονται άραγε κι άλλες αποδείξεις; Θα προσθέσουμε ακόμα ένα στοιχείο: ο κ. Β.Γ. γνωρίζει και τον κ. Δ. Καπράνο, κάτοικο του Πειραιά. Από το 1975 μάλιστα. Έτσι αποκαλύφθηκαν όλα.

Τι άλλο μένει να πούμε; Σε προηγούμενο τεύχος είχαμε γράψει ότι «η απληστία είναι το 8ο θανάσιμο αμάρτημα». Τώρα μπορούμε να πούμε εκ του ασφαλούς ότι υπάρχει και 9ο θανάσιμο αμάρτημα, η βλακεία.

Β.Ζ.

Όλα ιδιότυπα σε μια κουνημένη φωτογραφία

του Ρούντι Ρινάλντι

Η επισημοποίηση της φήμης –που κυκλοφορούσε και «διέρρεε» για μέρες στους καλά πληροφορημένους συντάκτες των εφημερίδων που καλύπτουν την Αριστερά– ότι ο Αλέκος Αλαβάνος αποφάσισε να μην ξαναθέσει υποψηφιότητα για πρόεδρος του ΣΥΝ και να παραμείνει επικεφαλής της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ, γέμισε με ανάμεικτα αισθήματα τον κόσμο της Αριστεράς, και ιδιαίτερα όσους είχαν «ζεσταθεί» με το εγχείρημα του ΣΥΡΙΖΑ.

Ανησυχία αφενός για τους προσωπικούς λόγους που ο ίδιος επικαλέστηκε και αφετέρου για την πορεία τόσο του φορέα όσο και του εγχειρήματος του ΣΥΡΙΖΑ, στα οποία διαδραμάτιζε πρωταγωνιστικό ρόλο.

Αμνηχανία λόγω του τρόπου που τα διάφορα σενάρια ξετυλίγονται, οι διάφορες λύσεις και φόρμουλες προωθούνται και λόγω της επιβολής των λύσεων που είχαν κυρίως προαναγγελθεί διά του Τύπου και διά των «διαρροών».

Σύγχυση γιατί ένα ευρύτερο ακροατήριο που συσπειρώθηκε γύρω από το ΣΥΡΙΖΑ διαισθάνθηκε ότι ο χώρος αυτός, πριν καλά καλά «δέσει» την επιτυχία του, ξαναμπαίνει σε μια εσωστρέφεια. Παράλληλα, ένα άλλο μέρος προσδοκά ότι αυτή η «λύση» πιθανόν να δώσει ώθηση στο εγχείρημα του ΣΥΡΙΖΑ, ιδιαίτερα αν ο Α. Αλαβάνος ρίξει όλο το βάρος στο επίπεδο αυτό, αποδεσμευόμενος από τους ρόλους του επικεφαλής ενός κόμματος με τις γνωστές καταστάσεις.

Τέλος, η ανάδειξη ενός νέου στελέχους, του Αλέξη Τσίπρα, ανοίγει μεν προοπτικές, αλλά δημιουργεί και ερωτηματικά εάν θα μπορέσει αυτός να τα βγάλει πέρα σε μια συγκυρία που θα τεθούν συνθετότερα προβλήματα, θα προκύψουν διλήμματα και επιλογές ή

πιθανόν θα ξεκινήσει ένας συστηματικός πόλεμος ή μια συστηματική πίεση από το χώρο των ΜΜΕ. Δεν είναι διόλου τυχαίο που σχολιάζεται η ευμένεια που συνάντησε από το χώρο των ΜΜΕ η κίνηση αυτή του Αλέκου Αλαβάνου, πράγμα που δείχνει ότι ο παράγοντας αυτός πρέπει σοβαρά να παρθεί υπόψη στον όποιο σχεδιασμό.

Η εικόνα συμπληρώνεται με την υποβολή υποψηφιότητας του Φώτη Κουβέλη, που υποστηρίζεται από την ανανεωτική πτέρυγα και σαφώς δίνει πρωταρχική έμφαση στον κοινοβουλευτικό θεσμικό ρόλο.

Αυτή είναι η «κουνημένη φωτογραφία» του χώρου του ΣΥΝ μέχρι στιγμής, και αξίζει να σκεφτούμε λίγο δύο στοιχεία. Το φόντο, το πλαίσιο μέσα στο οποίο τραβήχτηκε η φωτογραφία και σε ποια δυναμική μπορεί να οδηγήσει η νέα εικόνα με τα νέα υλικά της.

ΤΟ ΦΟΝΤΟ

Αυτό είναι γνωστό στο μεγαλύτερό του μέρος: α) Επιβεβαίωση και αρκετά επιτυχής δοκιμασία της επιλογής ΣΥΡΙΖΑ, που οδηγεί σε μια σημαντική εκλογική επιτυχία (που θα μπορούσε να ήταν μεγαλύτερη αν υπήρχαν πιο ριζοσπαστικές επιλογές στα ψηφοδέλτια, στη σύνθεση της Κοινοβουλευτικής Ομάδας και στους κανόνες λειτουργίας της, τολμηρές πρωτοβουλίες την περίοδο των πυρκαγιών κ.λπ). β) Κατοχύρωση του Αλέκου Αλαβάνου ως της βασικής αντιπολιτευτικής φυσιογνωμίας, αναγνώριση του λόγου του, της πειστικής επιχειρηματολογίας του, των ιδεών και του βάθους που έχει σαν προσωπικότητα. Κάθε σύγκριση με τους υπόλοιπους επικεφαλής των κομμάτων είναι υπέρ του, και αυτό καταγράφηκε με την αύξηση της εμβέλειας του ΣΥΡΙΖΑ. γ) Από τις εκλογές μέχρι τώρα, στην ου-

σία, υπάρχει μια μεταβατική κατάσταση, δεν έχουν ξεδιπλωθεί όλοι οι όροι μιας πολιτικής φυσιογνωμίας και αντιπολιτευτικής γραμμής, και αυτό οφείλεται μάλλον στην αναμονή των εξελίξεων στο χώρο του ΠΑΣΟΚ. Έτσι, πολιτικά ο ΣΥΝ/ΣΥΡΙΖΑ «φαίνεται» σε θέματα δευτερεύοντα (π.χ. παρελάσεις και αντιπαραθέσεις με ΛΑΟΣ), δεν εστιάζει σε κεντρικά ζητήματα και δεν έχει σαφείς αιχμές, ενώ το ταξίδι του Α. Αλαβάνου στην ΠΓΔΜ γίνεται με την ιδιότητα του προέδρου του ΣΥΝ και αιφνιδιάζει όλους τους υπόλοιπους που το μαθαίνουν από τις ειδήσεις. δ) Εξαγγέλλεται το 5ο τακτικό συνέδριο του ΣΥΝ, στο οποίο προβλέπεται να γίνουν αλλαγές στην κατεύθυνση της δραστηριότητας συμμετοχής της νέας γενιάς και εγκρίνονται θέσεις με συμβιβασμό όλων των πτερυγών, συνεπώς ένα κείμενο θέσεων που αφήνει πολλά αδιευκρίνιστα και θολά. «Θα έχουμε ένα ήσυχο και ενωτικό συνέδριο» ακούγεται να λέγεται. Λίγο μετά έρχεται η είδηση πως ο Α. Αλαβάνος δεν θα είναι ξανά υποψήφιος, πράγμα που προκαλεί το «κούνημα» της φωτογραφίας.

Ένας πρώτος σχολιασμός αφορά τις διαδικασίες και τον έμμεσο τρόπο να προωθούνται λύσεις και να επιβάλλονται επιλογές. Αυτός ο τρόπος είναι μια σοβαρή διολίσθηση στο *fare politica* αστικής κοψιάς και, στην ουσία, δεν δημιουργεί όρους συμμετοχής και επεξεργασίας πολιτικής γραμμής, οδηγώντας έτσι στην αναμονή και στη σύγχυση.

Δεύτερον, όταν υπάρχει ασάφεια γύρω από τις «διευρύνσεις» που είναι αναγκαίες για την παραπέρα ενίσχυση του ΣΥΡΙΖΑ (γίνεται λόγος συστηματικά για «σοσιαλιστικό χώρο», σαν να είναι αυτός διαμορφωμένος ή σαν να υπάρχει κάποιος αόρατος συνομιλη-

τής, για τους Οικολόγους Πράσινους, ενώ λίγα υπάρχουν για την ευρύτερη Αριστερά) και δεν παίρνονται αποφασιστικά μέτρα συγκρότησης του ΣΥΡΙΖΑ και παρέμβασής του στα κρίσιμα μέτωπα όπως το Ασφαλιστικό, η ακρίβεια, η φτώχεια (όσα έγιναν π.χ. για το Ασφαλιστικό έγιναν κυρίως μετά από παρέμβαση της Γραμματείας του ΣΥΡΙΖΑ), τότε ο καθένας μπορεί να υποθέσει ότι η ασάφεια και η υποτονικότητα προλειαίνει το έδαφος για άλλες καταστάσεις.

Τρίτο, τίθεται το ερώτημα εάν μια ευρύτερη αντι-νεοφιλελεύθερη αριστερή ενωτική κίνηση, που φιλοδοξεί να είναι ο ΣΥΡΙΖΑ, συγκροτείται μόνο με ενέργειες και πρωτοβουλίες σε επίπεδο κορυφών ή απαιτεί ένα μίνιμουμ συντονισμού, ενημέρωσης και κοινής επεξεργασίας. Διότι διαφαίνεται ο κίνδυνος να έχει χαλαρώσει λίγο (και τύποις) ο προηγούμενος ηγεμονισμός του ΣΥΝ, που είχε μάθει να διευθύνει μόνος του, και να οδηγηθούμε σε ένα επικοινωνιακό μοντέλο ενός ή δύο ή τριών προσωπικοτήτων χωρίς μεγάλη αναφορά σε διαδικασίες, στη βάση, στην οργάνωση.

Τέταρτο, αν κοιτάξει κανείς την ευρωπαϊκή Αριστερά, θα δει να διαπερνάται από εγχειρήματα που σχεδόν όλα αποφασίζονται από πρόσωπα ή όργανα ελεγχόμενης αντιπροσωπευτικότητας, χωρίς ουσιαστική συμμετοχή της βάσης, χωρίς πολλή συζήτηση (οι όποιες εξαιρέσεις απλώς επιβεβαιώνουν τον κανόνα). Στη συνέχεια γίνονται διαδικασίες «διαβούλευσης», κάτι σαν δημοψηφίσματα, όπου εγκρίνονται τα όσα έχουν ήδη αποφασιστεί. Η αμερικανοποίηση της πολιτικής ζωής έχει αρχίσει να διαπερνά και τους ηγετικούς κύκλους της ευρωπαϊκής Αριστεράς.

Η ΔΥΝΑΜΙΚΗ

Είναι σίγουρο πως ο ΣΥΝ θα βρει έναν τρόπο να κατασταλάξει σε μια νέα «περαστική και κινούμενη ισορροπία». Το δίδυμο Αλαβάνος – Τσίπρας, που έχει προκριθεί από τις διαδικασίες και θα καταγραφεί και στο συνέδριο, θα είναι και αυτό «υπό δοκιμή». Είναι πιθανόν η υποψηφιότητα Κουβέλη να οδηγήσει σε μια πολιτική πόλωση και σε ένα ξεκαθάρισμα κατευθύν-

Συνεδρίαση της κοινοβουλευτικής ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ

σεων, όπως επίσης είναι πιθανό να δοθεί πρόσκαιρα μια ώθηση σε ριζοσπαστικούς τόνους και σε ενθάρρυνση του εγχειρήματος του ΣΥΡΙΖΑ.

Το κεντρικό όμως θέμα που, κατά τη γνώμη μου, πρέπει να απαντηθεί είναι αν θα κινηθεί ένα δυναμικό που έχει ήδη συσπειρωθεί σε μια κατεύθυνση οικοδόμησης και συγκρότησης ενός πολιτικού και κοινωνικού μετώπου ανατροπής του νεοφιλελευθερισμού με πρωταγωνιστική δύναμη την Αριστερά, και άρα αν ο φορέας αυτής της προσπάθειας, στις συγκεκριμένες συνθήκες ο ΣΥΡΙΖΑ, θα συγκροτηθεί και θα κινηθεί προς τους εργατικούς και λαϊκούς χώρους, προσπαθώντας να αποκτήσει επιρροή και εμβέλεια σε αυτούς. Η ανεπαρκής «λαϊκότητα» του ΣΥΡΙΖΑ, όπως καταγράφεται από τις σχετικές έρευνες του εκλογικού αποτελέσματος, και η μεγάλη διείσδυσή του στη νεολαία πρέπει να οδηγήσουν όχι στον εγκλωβισμό σε εύκολες, πιασάριες, επικοινωνιακές εκδοχές πολιτικής συμπεριφοράς, αλλά σε ένα σχεδιασμό που θα φέρει πιο ουσιαστικά αποτελέσματα σε επίπεδο κοινωνίας και θα αποτυπωθεί και πολιτικά. Η συστηματική παρουσία του ΣΥΡΙΖΑ, η κατεύθυνσή του, η ανάδειξή του σε έναν αριστερό πόλο που παράγει πολιτική και δράση (και άρα πρέπει να

έχει διαδικασίες και συμμετοχή) είναι ιδιαίτερα αναγκαία.

Σε τελική ανάλυση, ο ΣΥΡΙΖΑ κυρίως θα κριθεί από το αν θα είναι χρήσιμος στην ανασυγκρότηση της Αριστεράς και των κινημάτων, γιατί χωρίς αυτά τα δύο στοιχεία δεν μπορεί να ανιχνευθεί ένας νέος τύπος κοινωνικής αντιπολίτευσης στο νεοφιλελευθερισμό. Η Κεντροαριστερά και ο κυβερνητισμός, όπως και οι εύκολες και γρήγορες επιτυχίες, μπορεί να θολώσουν την εικόνα.

Από την άποψη αυτή και σε αυτή την κατεύθυνση –σε αυτό το ιδιότυπο ταξίδι του ΣΥΡΙΖΑ–, αποκτά ιδιαίτερη σημασία η πρώτη Πανελλαδική Σύσκεψή του που θα γίνει στην Αθήνα 1–2 Μαρτίου 2008 με μαζική συμμετοχή. Ήδη κυκλοφορεί η εισήγηση της Γραμματείας του ΣΥΡΙΖΑ για την Πανελλαδική Σύσκεψη και θα λειτουργήσει στο site του (www.syriza.gr) σχετικός χώρος διαλόγου, ενώ το Γενάρη θα κυκλοφορήσει το δοκιμαστικό τεύχος του περιοδικού του ΣΥΡΙΖΑ. Η Πανελλαδική Σύσκεψη θα δείξει το βαθμό ωριμότητας, πολιτικής συμφωνίας και συγκρότησης του ΣΥΡΙΖΑ, καθώς και το αν η βάση υπάρχει και έχει φωνή.

Το ερώτημα «τι ΣΥΡΙΖΑ θέλουμε;» θα συμπληρωθεί από το ιδιότυπο «και πόσο ΣΥΡΙΖΑ θέλουμε;». Το ταξίδι συνεχίζεται.

Τι ψηφίζει ο Περισσός στον Συνασπισμό; Το ΚΚΕ αντιμέτωπο με το νέο τοπίο στην Αριστερά

του Γ. Κουρταλιώτη

Στο κυριακάτικο φύλλο της *Ελευθεροτυπίας* στις 16 Δεκέμβρη δημοσιεύθηκε μια συνέντευξη με πρωτοφανή χαρακτηριστικά. Η βουλευτής του ΚΚΕ Λιάνα Κανέλλη, ερωτούμενη για τις εξελίξεις στο Συνασπισμό και για τη διαδικασία αλλαγής ηγεσίας στο ερχόμενο συνέδριο, χαρακτήρισε την υποψηφιότητα Τσίπρα ως trendy, μέσα στο πλαίσιο ενός κόμματος που είναι emo. Το παιχνίδισμα αυτό με τις εσχάτως πολυσυζητημένες νεανικές «φυλές» δεν θα προξενούσε από μόνο του εντύπωση, ειδικά διατυπωμένο από την πληθωρική προσωπικότητα της Λιάνας Κανέλλη. Το παράξενο ξεκινά όταν η βουλευτής καλείται να σχολιάσει αντίστοιχα και την υποψηφιότητα του Φώτη Κουβέλη και σε καταφανή αντίθεση με όσα είχε πει προηγουμένως για τον Τσίπρα, δεν φείδεται εγκωμίων: χαρακτηρίζει την υποψηφιότητα αξιοπρεπέστατη και δηλώνει πως τιμά και σέβεται τη συνεπή και έντιμη πορεία του βουλευτή του ΣΥΝ.

Ποτέ κατά το παρελθόν το ΚΚΕ δεν είχε πλησιάσει στο να υποστηρίξει κάποια υποψηφιότητα σε ένα άλλο κόμμα, πολύ περισσότερο δεν είναι σύνηθες στελέχη του ΚΚΕ να εκφράζονται με θετικό τρόπο για στελέχη του ΣΥΝ. Θα μπορούσε βέβαια κάποιος να αντιτάξει ότι η Λιάνα Κανέλλη, πέρα από τη γενικότερη ανεξαρτησία του χαρακτήρα της, είναι μόνο βουλευτής του ΚΚΕ και όχι στέλεχος του κόμματος. Ποιος όμως αμφιβάλλει ότι στην προκειμένη περίπτωση λέει φωναχτά αυτό που σκέφτονται όλοι στα ανώτερα όργανα του Περισσού; Η απίθανη βέβαια –υπό τις σημερινές συνθήκες– εκλογή του Κουβέλη αντί του Τσίπρα στην ηγεσία του ΣΥΝ θα ήταν για το ΚΚΕ ένα πολύ καλό δώρο και αυτό όχι με τη μηχανική και απολιτική αιτιολόγηση της «χαρισματικότητας» ή της ηλικιακής ανανέωσης. Το ζήτημα που τίθεται είναι ζήτημα κοινωνικής εκπροσώπησης και ως τέτοιο είναι για το ΚΚΕ βαθιά πολιτικό.

«ΜΕΓΑΛΟΜΕΣΑΙΑ ΣΤΡΩΜΑΤΑ»

Σε ταξικό επίπεδο, ο Φώτης Κουβέλης ταιριάζει γάντι σε έναν Συνασπισμό όπως τον περιέγραψε προεκλογικά η Αλέκα Παπαρήγα: «Κόμμα μεγαλομεσαίων στρωμάτων που δεν έχουν ακόμα πληγεί από την κρίση και ως εκ τούτου επιδιώκουν τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους και όχι την αλλαγή της οικονομίας». Το πρόβλημα ωστόσο του ΚΚΕ με τον ΣΥΝ δεν είναι τόσο τα χαρακτηριστικά που του προσδίδει (ένα τέτοιο κόμμα δεν θα ενοχλούσε αναγκαστικά), όσο το γεγονός ότι ο ΣΥΝ αρνείται να τα αποδεχθεί και επιμένει να «ψαρεύει» ψηφοφόρους (και ακόμα χειρότερα και μέλη) στον χώρο των κινημάτων. Αυτό συνέβη ήδη θολά από τις εκλογές του 2004 (όταν εμφανίστηκε για πρώτη φορά το σχήμα του ΣΥΡΙΖΑ), πήρε έντονα χαρακτηριστικά την τριετία κατά την οποία ο Αλέκος Αλαβάνος βρέθηκε στην ηγεσία του ΣΥΝ και μετατρέπεται σε καθεστώς με την αναμενόμενη ανάληψη της ηγεσίας από τον Τσίπρα. Είναι προφανές ότι στον Περισσό θα προτιμούσαν έναν πρόεδρο του ΣΥΝ που να παραπέμπει πολύ περισσότερο στην ΕΑΡ και τα «μεγαλομεσαία στρώματα».

Μέχρι σήμερα το ΚΚΕ δέχθηκε ουσιαστική πίεση από το ΣΥΝ μόνο στο χώρο της νεολαίας. Παρότι στις περασμένες φοιτητικές εκλογές οι προσδοκίες του ΣΥΝ διαψεύστηκαν και κερδισμένη αναδείχθηκε η άκρα Αριστερά, στις κάλπες του Σεπτεμβρίου τα δύο κόμματα μοιράστηκαν σχεδόν ισότιμα ένα ποσοστό που άγγιζε το 10% για το κάθε ένα. Οι συσχετισμοί αυτοί δεν είναι βέβαια απολύτως ικανοποιητικοί για το ΚΚΕ (η οργάνωση νεολαίας του οποίου είναι τετραπλάσια από αυτή του ΣΥΝ), αλλά στον Περισσό είχαν πάντα την ασφάλεια ότι οι αριθμοί «διορθώνονται» μόλις ο κόσμος αυτός ενταχθεί στην παραγωγή. Η εκλογή Τσίπρα ωστόσο εγκυμονεί δύο κινδύνους. Ο

ένας είναι το ζύγι στην προτίμηση των νέων να γείρει υπέρ του ΣΥΝ. Ο άλλος είναι να δημιουργηθεί γύρω από τον ΣΥΝ μια νέα δυναμική, που θα τροφοδοτηθεί από δυσανεσθημένους της ΠΑΣΚΕ.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Το επικοινωνιακό πεδίο άλλωστε (εκεί δηλαδή όπου ο Τσίπρας εμφανίζεται να έχει μεγάλο προβάδισμα) δεν ήταν ποτέ το φόρτε του ΚΚΕ ή τουλάχιστον δεν φημιζόταν ότι το απασχολούσε ιδιαίτερα. Η πραγματικότητα βέβαια είναι ότι στον Περισσό έχουν χρησιμοποιήσει κατά το δοκούν τη Λιάνα Κανέλλη, ενώ στις τελευταίες εκλογές επιστράτευσαν σε μεγάλο βαθμό το δημοσιογράφο Νίκο Μπογιόπουλο, για να αποκρούσουν την επίθεση του ΣΥΝ προς τη νεολαία. Είναι όμως εξαιρετικά αμφίβολο αν η εκλογή Τσίπρα στην προεδρία του ΣΥΝ θα αλλάξει τους πολιτικούς σχεδιασμούς του ΚΚΕ που θέλουν τον μάλλον «υποτονικό» Δημ. Κουτσούμπα να είναι ο επόμενος γενικός γραμματέας του κόμματος. Δεν πρέπει πάντως να αποκλείεται η περίπτωση να παραταθεί για λίγο ακόμα η θητεία της μπαρουτοκαπνισμένης Αλέκας Παπαρήγα, μέχρι να ξεκαθαρίσει η κατάσταση.

Το πιο ουσιαστικό όμως είναι ότι τα μεσαία στρώματα, στα οποία αναφέρεται η Αλέκα Παπαρήγα, έχουν στην πραγματικότητα ήδη αρχίσει να πλήττονται και άρα να ριζοσπαστικοποιούνται. Υπό αυτή την έννοια το ΚΚΕ θα πρέπει να αρχίσει να συνηθίζει στην ιδέα της παρουσίας του ΣΥΝ στα κινήματα και ενδεχομένως στη λιγότερο συχνή συμπίευσή του με το ΠΑΣΟΚ. Θα συνεχίσει παρόλα αυτά να επιτίθεται στον άσπονδο ξάδερφό του με την ίδια οξύτητα; Ακόμα κι αν βραχυπρόθεσμα η απάντηση είναι ναι, σύντομα στον Περισσό θα βρεθούν στη θέση να χαράσσουν στρατηγική σε ένα τοπίο όπου δεν θα αποτελούν τη μοναδική αριστερά.

7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΣΕ ΕΝΑ ΝΕΟ ΚΟΣΜΟ

www.oceanida.gr

Με κεντρικό σύνθημα «Τολμάμε να αγωνιζόμαστε, τολμάμε να νικάμε» ξεκίνησε την Πέμπτη 6 Δεκεμβρίου το 5ο Τακτικό Συνέδριο της Νεολαίας του ΣΥΝ στην ΑΣΟΕΕ. Οι εργασίες ολοκληρώθηκαν την Κυριακή 9 του μηνός με τις ψηφοφορίες για το κείμενο πολιτικής απόφασης και την εκλογή του νέου Κεντρικού Συμβουλίου. Στο νέο Κ.Σ., αποτελούμενο από 47 μέλη –έναντι 37 του προηγούμενου–, εκλέχτηκαν 29 νέα μέλη (ποσοστό ανανέωσης 61%). Οι γυναίκες που συμμετέχουν στο Κ.Σ. αριθμούν τις 13 και τα μέλη από την περιφέρεια τα 15. Το Κ.Σ. επανεξέλεξε στη θέση του γραμματέα της οργάνωσης τον Δημήτρη Τζανακόπουλο, 26 ετών, ασκούμενο δικηγόρο και μεταπτυχιακό φοιτητή.

Οι σύνεδροι ήταν 260, αλλά το αμφιθέατρο «Δεριγνύ» της ΑΣΟΕΕ που φιλοξένησε το Συνέδριο ήταν κατάμεστο. Μίλησαν περίπου 130 σύνεδροι και ορισμένοι παρατηρητές. Οι ηλικίες κυμαίνονταν, από μαθητές του γυμνασίου μέχρι 30άρηδες. Το Σάββατο και την Κυριακή οι εργασίες ξεπέρασαν τις 12 ώρες. Το μεσημέρι του Σαββάτου το Συνέδριο αποφάσισε να διακόψει τις εργασίες του για μιάμιση ώρα ώστε να συμμετάσχει στη συγκέντρωση διαμαρτυρίας για τις κλιματικές αλλαγές.

ΤΙ ΕΙΠΩΘΗΚΕ

Δίπλα στις ομιλίες που τόνιζαν το διπλασιασμό των μελών της οργάνωσης, τα όσα πέτυχε ή τα πεδία δράσης της, από τη συμμετοχή στη διοργάνωση και

το στήσιμο του 4ου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Φόρουμ ως το πανεκπαιδευτικό κίνημα πέρυσι, δεν έλειψαν και οι πολύ κριτικές τοποθετήσεις. Η θεματολογία αφορούσε, σε μεγάλο βαθμό, ζητήματα εσωτερικής λειτουργίας της οργάνωσης. Κεντρικά θέματα ήταν, επίσης, ο στρατός και το μακεδονικό, αφού αποτελούσαν και Παράρτημα στο προς ψήφιση Κείμενο των Θέσεων. Το κείμενο για το στρατό μάλιστα είναι υποδειγματικό, καθώς αναλύει τα προβλήματα του στρατού και προχωρά σε μια σειρά επεξεργασμένων προτάσεων για την αλλαγή της υφιστάμενης κατάστασης. Θίχτηκαν όμως και άλλα ζητήματα: η Παιδεία, το περιβάλλον, τα ναρκωτικά (προτάθηκε να γίνει αναλυτική συζήτηση και επεξεργασία θέσεων για το επόμενο συνέδριο), τα δικαιώματα των

ομοφυλοφίλων, οι γυναίκες (συζητήθηκε και η ποσόστωση υπέρ των γυναικών για την εκλογή τους στο Κ.Σ. και ακούστηκαν αντικρουόμενες απόψεις), η καταστολή, η Ακροδεξιά, το Ασφαλιστικό, τα εργασιακά και η ανάγκη να αρχίσουν να παρεμβαίνουν τα μέλη της Νεολαίας στα σωματεία και να δραστηριοποιούνται στο χώρο της εργασίας. Ακόμη, ο ελεύθερος χρόνος, ο καταναλωτισμός, ο πολιτισμός, τα φεστιβάλ και η λειτουργία του στεκιού της Νεολαίας στον 1ο όροφο των γραφείων της (να αξιοποιηθεί το στέκι για πολιτιστικές και άλλες εκδηλώσεις και να λειτουργεί σε καθημερινή βάση) κ.ά. Σημαντική ήταν, τέλος, και η παρέμβαση των μαθητών της Νεολαίας με σειρά πολύ συγκροτημένων ομιλιών και με προτάσεις.

Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Όπως ήταν αναμενόμενο, οι περισσότεροι σύνεδροι μίλησαν και για τη λειτουργία της οργάνωσης, δίπλα στην ανάλυση της πραγματικότητας και την εξωστρεφή δράση. Δεν επρόκειτο όμως για μια απλή συζήτηση περί οργανωτικών θεμάτων. Από πολλούς συνέδρους τέθηκε πολύ έντονα το ζήτημα της εσωτερικής δημοκρατίας. Ακούστηκε, όπως και στο προηγούμενο συνέδριο, ότι οι Πολιτικές Κινήσεις υπο-

Τι έμεινε αξέχαστο

Η ομιλία της Κύνθιας Νικολάου: Μια κοπέλα με πολύ σοβαρό πρόβλημα υγείας, που άρθρωσε με πολλή δυσκολία, αλλά απίστευτη περηφάνια και δυναμικότητα, έναν από τους πιο πολιτικούς λόγους. Μίλησε για την Παιδεία και το άρθρο 16 (ο στόχος των μεταρρυθμίσεων είναι να διώξουν τους εργαζομένους από το Πανεπιστήμιο), τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων και την Εκκλησία (στην Ευρώπη μιλούν για γάμο και εμείς φοβόμαστε μήπως στενοχωρηθεί η Εκκλησία), το στρατό (δεν

νοείται αριστερός άνθρωπος που να μην ονειρεύεται έναν κόσμο χωρίς στρατούς, αλλά, παράλληλα με τον αγώνα μας γι' αυτό τον κόσμο, να παλέψουμε για τον εκδημοκρατισμό του υπάρχοντος στρατού). Ρεαλίστρια και οραματίστρια μαζί, συγκροτημένη και θαρραλέα. Κατά την ομιλία της στο κατάμεστο αμφιθέατρο της ΑΣΟΕΕ δεν έπεφτε καρφίτσα. Όταν ολοκλήρωσε, σηκώθηκαν όλοι όρθιοι και φανερά συγκινημένοι την καταχειροκρότησαν.

λειτουργούν και δεν συνδιαμορφώνουν τον πολιτικό λόγο της Νεολαίας, ότι τα μέλη της βάσης έχουν κυρίως χειρωνακτικές υποχρεώσεις (μοίρασμα φυλλαδίων, αφισκοκολλήσεις και τα παρόμοια), οργανωτικά και προπαγανδιστικά καθήκοντα, ενώ η πολιτική συζήτηση περιορίζεται στο Κεντρικό Συμβούλιο. Υπήρχαν συνέδριοι που αναζητούσαν τις αιτίες αλλά υπήρξαν και προτάσεις, όπως οι ακόλουθες: Να έχουν τα μέλη και τους δύο τύπους υποχρεώσεων, να γίνονται περισσότερα ακτίβ, οτιδήποτε ψηφίζεται στο Κ.Σ. να εγκρίνεται ή να απορρίπτεται από τη βάση, να υπάρχει εσωτερική επικοινωνία των Π.Κ., να δοθεί βάρος στο δελτίο εσωτερικού διαλόγου και στην ηλεκτρονική λίστα (σ' αυτό το σημείο υπήρξαν και ενστάσεις, καθώς πολλοί παρατήρησαν ότι η ενημέρωση και η επικοινωνία γίνεται συχνά μόνο μέσω διαδικτύου), να υπάρχει τακτικός απολογισμός.

Το οργανωτικό, βαθιά πολιτικό θέμα, κατέβηκε και ως τροπολογία (με προτάσεις όπως η κατοχύρωση ολομελειικών-οριζόντιων διαδικασιών, ετήσιων απολογισμών Γραμματείας, Κ.Σ. και δευτεροβάθμιων οργάνων, εσωτερικά δημοψηφίσματα για την ανάδειξη των υποψήφιων μελών της οργάνωσης

στις εκλογές, θέσπιση ορίων θητείας στα όργανα και στα αμειβόμενα στελέχη, οικονομικός απολογισμός και πολλά άλλα) υπογεγραμμένη από αρκετά μέλη της Νεολαίας, αλλά καταψηφίστηκε. Η Επιτροπή Θέσεων δεν το υποστήριξε, με το σκεπτικό ότι η υιοθέτηση μέρους των προτάσεων είναι αντικείμενο καταστατικής ρύθμισης και ότι η τροπολογία είναι διατυπωμένη με τεχνικό τρόπο, αλλά δεσμεύτηκε να συζητηθούν οι συγκεκριμένες προτάσεις στην πρώτη συνεδρίαση του νέου Κ.Σ. Αν θέλουμε να κάνουμε μια κριτική αποτίμηση στο σημείο αυτό, ενώ η Νεολαία είχε το θάρρος να γράψει στο κείμενο των πολιτικών της θέσεων ότι δεν είναι «πρότυπο δημοκρατικής λειτουργίας», δεν προχώρησε σε συγκεκριμένες αποφάσεις.

Σε μεγάλο βαθμό η στάση του σώματος καθοριζόταν ως προς τις τροπολογίες από την εγκριτική ή απορριπτική στάση της επιτροπής πολιτικής απόφασης, μολονότι η διαδικασία του Συνεδρίου καταδεικνυε την αυτοπεποίθηση των μελών, τη γόνιμη κριτική και την αυτοκριτική.

Στην καταληκτήρια ομιλία του ο Δ. Τζανακόπουλος είπε ότι τα προβλήματα στο εσωτερικό, χωρίς αυτό να ση-

μαίνει ότι δεν έγιναν λάθη, προέκυψαν και από το ότι η Νεολαία είχε να ασχοληθεί με πολλά μέτωπα, όπως το εκπαιδευτικό, και πρωτίστως επειδή διπλασιάστηκε, οπότε και τα μέλη του Κ.Σ. δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν στις αυξημένες απαιτήσεις. Σ' αυτό πάντως είχαν απαντήσει με άλλο τρόπο κάποια μέλη της οργάνωσης, λέγοντας ότι δεν αρκεί να ρίξουμε το φταίξιμο ούτε στην εκάστοτε συγκυρία, ούτε στο μέγεθος της οργάνωσης, ούτε στην ηλικία της και ότι ο διαχωρισμός ηγεσίας – βάσης δεν είναι ένα καινούριο φαινόμενο που σχετίζεται, δήθεν, με τη μαζικοποίηση της οργάνωσης.

Πάντως, η πολιτική συζήτηση στο συνέδριο ήταν ώριμη, το επίπεδο υψηλό και οι απόψεις πολλές και διαφορετικές. Το σίγουρο είναι ότι υπήρχε αισιοδοξία για το μέλλον της οργάνωσης. Και οι περισσότεροι κριτικοί παρουσίαζαν μια σειρά από προωθητικές προτάσεις. Κάποιος είπε «δεν ήρθα εδώ για να βγάλω πανηγυρικό», άλλοι όμως το έκαναν, γιατί ένιωσαν την ανάγκη να πούνε τα καλά. Και το σημαντικότερο: σηκώθηκαν και μίλησαν για πρώτη φορά πολλά νέα μέλη ή παλιά που σε προηγούμενα συνέδρια δεν τολμούσαν.

Η Ιστορία της Νεολαίας του ΣΥΝ

- Ιδρύθηκε το 1994 με το όνομα Ένωση Αριστερών Νέων. Το 1ο της Συνέδριο δεν εξέλεξε γραμματέα, αλλά γραμματεία. Η οργάνωση από το 1994 ως το 1997 υπολειτουργούσε και γι' αυτό το 1997 γίνεται μια προσπάθεια ανασυγκρότησης που οδηγεί στο 2ο συνέδριο, του 1999.

- Τομή στην ιστορία της Νεολαίας του ΣΥΝ ήταν το 2ο συνέδριό της στο Πάντειο Πανεπιστήμιο το 1999. Επί της ουσίας επανιδρύεται. Μετονομάζεται σε Νεολαία ΣΥΝ – Ένωση Αριστερών Νέων και εκλέγει ως γραμματέα της τον Αλέξη Τσίπρα. Από το 2ο συνέδριο και μετά καταργείται η διπλή ένταξη, δηλ. δεν μπορεί κάποιος να είναι ταυτόχρονα μέλος και του κόμματος και της νεολαίας.

- Στο 3ο Συνέδριο το 2003 στην ΑΣΟΕΕ εκλέγεται γραμματέας ο Τάσος Κορωνάκης.

- Στο 4ο Συνέδριο το 2005 στην ΑΣΟΕΕ, ο Δημήτρης Τζανακόπουλος.

- Στο 5ο Συνέδριο το 2007 επανεκλέγεται γραμματέας ο Δημήτρης Τζανακόπουλος.

Η Νεολαία του ΣΥΝ εκδίδει το περιοδικό *Ενέδρα*. Στο χώρο των Πανεπιστημίων παρεμβαίνει μέσα από τα σχήματα

του Δικτύου και της Αριστερής Ενότητας (που προέκυψε από τις κινητοποιήσεις στο χώρο της Παιδείας την άνοιξη του 2007), ενώ στο χώρο των μαθητών μέσα από το ΔΑΜΑΣ, που εκδίδει το περιοδικό *Μαθητές έξω απ' την τάξη*.

Ο ΤΡΟΠΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Η Νεολαία Συνασπισμού λειτουργεί βάσει του καταστατικού της και διατηρεί πλήρη οργανωτική αυτονομία από το ΣΥΝ. Δεν έχει τάσεις ιδεών θεσμοθετημένες ως τέτοιες στο καταστατικό της, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν διαφορετικές απόψεις στους κόλπους της, και μάλιστα πλειοψηφούσες και μειοψηφούσες. Τα μέλη της συχνά εκφράζουν την άποψη ότι δεν νιώθουν κληρονόμοι των ιδεολογικών διαφωνιών του παρελθόντος και ότι δεν εκφράζονται από τις κόντρες των τάσεων. Όσο για τον ΣΥΡΙΖΑ, το σχέδιο της Πολιτικής Απόφασης του Συνεδρίου αναφέρει ότι: «Η Νεολαία του ΣΥΝ θα δώσει όλες τις δυνάμεις της για την ενίσχυση του ΣΥΡΙΖΑ και θα εργαστεί στην κατεύθυνση συγκρότησης των τοπικών επιτροπών που, κατά τη γνώμη μας, πρέπει να αποτελέσουν τα κύτταρα του εγχειρήματος».

Σοσιαλδημοκρατία: η ανατομία μιας κρίσης

του Σήφη Φιτσανάκη

Τις εβδομάδες πριν από τις πρόσφατες εσωκομματικές εκλογές στο ΠΑΣΟΚ σύσσωμος ο ημερήσιος Τύπος είχε βαλθεί να χαρτογραφήσει λεπτομερώς την περιβόητη «κρίση της σοσιαλδημοκρατίας». Κρίνοντας όμως από την ταχύτητα με την οποία εξαφανίστηκαν όλες εκείνες οι μακρόσυρτες αναλύσεις μετά την 11η Νοεμβρίου, θα έλεγε κανείς πως η «βαθιά κρίση της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας» ξεπεράστηκε με την επανεκλογή του Γιώργου Παπανδρέου στην προεδρία του ΠΑΣΟΚ.

Όπως συμβαίνει συχνά στη δίσεκτη εποχή της υπερπληροφόρησης, η βαθύτερη ουσία του θέματος εξατμίστηκε μαζί με την αστραπιαία εναλλασσόμενη «επικαιρότητα», μαζί με τις ανακυκλούμενες στήλες του μικρόκοσμου των blogs, ενός ηλεκτρονικού σύμπαντος όπου όλοι γράφουν, αλλά κανείς πια δε διαβάζει.

Σε αντίθεση με τις εφήμερες ορέξεις των ΜΜΕ, είναι προφανές πως το κατάλληλο χρονικό σημείο για να αναλυθεί η «κρίση της σοσιαλδημοκρατίας» είναι ακριβώς τώρα, όταν η επαναφορτισμένη (αν και δυστυχώς όχι ιδιαίτερα ανανεωμένη) ηγεσία του ΠΑΣΟΚ έχει ξεπεράσει τη φθοροποιό ενδοκομματική εκλογομαχία και βρίσκεται αντιμέτωπη με το πολιτικό χάσμα που τη χωρίζει από την εξουσία.

Το ζήτημα φυσικά είναι πολυσύνθετο, όμως μια επιφανειακή εξέταση αρκεί για να υποδείξει μια σημαντική ασάφεια που ελάχιστα έχει επισημανθεί: συγκεκριμένα τη χρήση του όρου «σοσιαλδημοκρατία» αντί «σοσιαλισμός». Τα αρχικά του ΠΑΣΟΚ αντιστοιχούν στο Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό και όχι Σοσιαλδημοκρατικό Κίνημα. Το λογικό ερώτημα που «πλανάται σαν φάντασμα» πάνω από τη σχετική συζήτηση

είναι γιατί η τελευταία τίθεται στο πλαίσιο της «κρίσης της σοσιαλδημοκρατίας» και όχι «του σοσιαλισμού». Η διαφορά μεταξύ των δύο όρων είναι κάθε άλλο παρά σημειολογική. Περιγράφει δε εννοιολογικά την πολιτική περιπλάνηση του σοσιαλισμού στον 20ό αιώνα, έναν αιώνα που εξέθρεψε τόσο το όραμα του ΠΑΣΟΚ όσο και το πολιτικό τέλμα στο οποίο έχει σήμερα περιπέσει.

Η ιστορική αφετηρία της πολιτικής αυτής περιπλάνησης ήταν η καθολική αμφισβήτηση οποιασδήποτε συνύπαρξης λαϊκής εξουσίας (δημοκρατίας) ζηλαδής με την κυριολεκτική έννοια του όρου) και εκτεταμένης ιδιωτικής ολιγαρχίας, του συνόλου δηλαδή των οικονομικών πρακτικών τις οποίες σήμερα ονομάζουμε κατ' ευφημισμό «ιδιωτικό τομέα». Ο λόγος αυτής της αμφισβήτησης είναι προφανής: οι ιδιωτικές επιχειρήσεις είναι θέσει δομικά και λειτουργικά αντιδημοκρατικές. Πρόκειται για οργανισμούς ιεραρχικά δομημένους που διέπονται από τους κανόνες του οικονομικού ανταγωνισμού. Το παραδοσιακό αυτό μοντέλο, παρόλο το επιφανειακό λίκνισμα στο

οποίο έχει υποβληθεί στην εποχή του «ευέλικτου μάρκετινγκ» και της «παγκοσμιοποίησης», παραμένει ουσιαστικά αναλλοίωτο.

ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Στο πλαίσιο του παρόντος άρθρου η οικονομική ή πολιτική καταδίκη του ιδιωτικού επιχειρησιακού μοντέλου είναι επουσιώδης. Αντίθετα, θα ήταν παράλογο να αρνηθεί κανείς την αναπτυξιακή δυναμική του ιδιωτεύοντος καπιταλισμού, όπως αυτή εκδηλώθηκε κατά τη μεταπολεμική εποχή στην Ευρώπη, την Αμερική, την Ασία και αλλού. Αυτό που έχει σημασία δεν είναι ο πολιτικός χαρακτηρισμός του ιδιωτεύοντος καπιταλισμού, αλλά η ασυμβατότητά του με τη δημοκρατία. Ως πολίτευμα η δημοκρατία στοχεύει στην αποσύνδεση της οικονομικής ισχύος του κάθε ατόμου από την αξία του ως ενεργού πολίτη. Η επιμονή στη σημασία αυτής της αποσύνδεσης γεννά το σοσιαλισμό, ο οποίος εστιάζεται στη συστηματική πολιτική ισχυροποίηση των «μη εχόντων». Πράγματι, σε επίπεδο θεωρίας και πράξης η πολιτική ευαισθησία απέναντι στα ασθενέστερα οικονομικά στρώματα διακατέχει από κοινού τη δημοκρατία και το σοσιαλισμό, σε βαθμό που είναι πολλές φορές δύσκολο να διαχωρίσει κανείς την ιστορική τους διαδρομή.

Η ίδια ταυτολογία που συνδέει τις δυο αυτές έννοιες τις καθιστά παράλληλα ασύμβατες με τις λειτουργικές αρχές του ιδιωτεύοντος καπιταλισμού. Η ασυμβατότητα αυτή δεν πηγάζει από κάποιο αόριστο ηθικό έλλειμμα που τυχόν διακατέχει τους ιδιώτες καπιταλιστές. Οι τελευταίοι δεν είναι απαραίτητα αντιδημοκράτες ή μισάνθρωποι. Απλά η δομή της καπιταλιστι-

Ο Σήφης Φιτσανάκης
(www.monogramma.blogspot.com) είναι
διδάκτωρ πολιτικών επιστημών. Ζει στις ΗΠΑ.

κής διαχείρισης, μέσα στην οποία απαραίτητα λειτουργούν, αντιτίθεται στην πολιτική ευαισθησία απέναντι στα ασθενέστερα οικονομικά στρώματα, που αποτελεί βασική συνιστώσα της δημοκρατίας αλλά και του σοσιαλισμού. Είναι ενδεικτικό το υποτιθέμενο παράδειγμα των στελεχών μιας ιδιωτικής επενδυτικής εταιρείας που αποφασίζουν να μεροληπτήσουν προς όφελος μιας άστεγης μητέρας με ορφανά παιδιά που ζητιανεύει στην είσοδο μιας γειτονικής πολυκατοικίας, δωρίζοντάς της ως εταιρεία μερικές επενδυτικές μετοχές. Μια τέτοια κίνηση, αν και αδιαμφισβήτητα ανθρωπιστική, θα ήταν παράνομη, καθώς η εταιρεία είναι πρωτίστως υπόχρεη στην οικονομική διασφάλιση των επενδυτών της, απέναντι στους οποίους θα μπορούσε κάλλιστα να βρεθεί νομικά υπόλογη. Με άλλα λόγια, η προστασία ευπαθών κοινωνικών ομάδων στον άκρατο καπιταλισμό που απορρέει από την αυθαίρετη ιδιωτική πρωτοβουλία (αυτό που ονομάζουμε «φιλανθρωπία»), αν και γνήσια ως προς τις προθέσεις της, εναντιώνεται κατ' ανάγκη στη λογική του συστήματος.

Η κρίσιμη αυτή ασυμφωνία μεταξύ δημοκρατίας και ιδιωτικής ολιγαρχίας θεωρούνταν δεδομένη από όλες ανεξαιρέτως τις πολιτικές τάσεις του ευρωπαϊκού (αλλά και του αμερικανικού) σοσιαλισμού στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα. Όταν ιστορικές μορφές του παγκόσμιου σοσιαλισμού όπως ο Καρλ Μπράντινγκ (Σουηδία), ο Κλέμεντ Άτλεϊ (Βρετανία), ο Βίλεμ Ντρις (Ολλανδία), ή ο Γιουτζίν Ντεμπς (ΗΠΑ) προέτασαν την οριστική αποπομπή οποιασδήποτε ιδιωτικής πρωτοβουλίας από την οργανωτική δομή της δημοκρατίας, δεν το έκαναν ούτε ως ακραιφνείς αναρχικοί ούτε ως δογματικοί μαρξιστές-λενινιστές. Αντίθετα, το έκαναν ως ένθερμοι δημοκράτες, εκφραστές της δεσπόζουσας τάσης του κυρίως κορμού του παγκόσμιου σοσιαλισμού, που εκείνη την εποχή σάρωνε την Ευρώπη και τον κόσμο.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

ΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Σε αντίθεση με το σοσιαλισμό, η σοσιαλδημοκρατία είναι το κίνημα εκείνο που εξαπλώθηκε στην υπό αμερικανική

Αποκαθιστώντας την σχέση του με το ιδιωτικό κεφάλαιο, ο σοσιαλισμός απώλεσε τη σχέση του με τη δημοκρατία.

ηγεμονία μεταπολεμική Ευρώπη και που είχε ως στόχο να ισορροπήσει τις αρχές της δημοκρατίας με την παράλληλη ανάπτυξη ενός εκτεταμένου, πλην οροθετημένου, καπιταλισμού. Το πείραμα αυτό ευνοήθηκε βραχυπρόθεσμα από την «απειλή» του «κομμουνιστικού μπαμπούλα», που συχνά δικαιολογημένα έσπρωξε μαζικά τους ψηφοφόρους των ασθενέστερων οικονομικών στρωμάτων της Δύσης στους κόλπους των σοσιαλδημοκρατών. Η χρυσή εποχή της σοσιαλδημοκρατίας, που γαλούχησε παρατάξεις όπως το Γαλλικό Σοσιαλιστικό Κόμμα, το Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα Γερμανίας αλλά και τα σοσιαλιστικά κόμματα της νότιας Ευρώπης, όπως το ΠΑΣΟΚ, ή το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ισπανίας, υπήρξε το απόγειο αυτού του φιλόδοξου πειράματος.

Συνεπώς, η περιβόητη «κρίση της σοσιαλδημοκρατίας», που τόσο προβληματίζει τους πολιτικούς αναλυτές, δεν είναι τίποτε άλλο από την όλο και πιο εμπεριστατωμένη διαπίστωση στις τάξεις των ψηφοφόρων πως το μεταπολεμικό πείραμα της σοσιαλδημοκρατίας δεν φαίνεται να επιτυγχάνει. Αντιθέτως μάλιστα, παρά τις συχνά ειλικρινείς προσπάθειες των σοσιαλδημοκρατών πολιτικών να προστατέψουν

τους δημοκρατικούς θεσμούς, οι ιδιωτικοί φορείς του καπιταλισμού έχουν πλέον μάθει να ελίσσονται μέσα στο συχνά ανυπεράσπιστο δημοκρατικό σύστημα. Ως συνήθως, η δυναμική των καπιταλιστικών δομών τείνει να παρασέρνει μαζί της τους φιλολαϊκούς δημοκρατικούς θεσμούς αντί να προσαρμόζεται σε αυτούς. Έτσι, για παράδειγμα, η «ιδιωτική πρωτοβουλία» εκμεταλλεύτηκε τη δίψα των Ελλήνων για ελεύθερη ενημέρωση, συμμάχησε μαζί τους για να καταλύσει το κρατικό προπύργιο της ΕΡΤ, αλλά τους οδήγησε σταδιακά (και προβλεπόμενα) στην ανείπωτη φρίκη της ιδιωτικής ραδιοτηλεόρασης. Συμμερίστηκε παράλληλα τη λαϊκή καταδίκη της κακοδιαχείρισης του πάλαι ποτέ κρατικού τραπεζικού ολιγοπωλίου, προσφέροντας ως αντίδοτο το συρφετό των ιδιωτικών τραπεζών που σήμερα επιβιώνουν καταστρέφοντας τις ζωές των ανυποψίαστων δανειοληπτών που έχουν την ατυχία να πέσουν στο δίχτυ τους. Το ίδιο συμβαίνει με τους οικονομικούς μετανάστες, που συχνά λειτουργούν, άθελά τους, ως βαρίδι ενάντια στην αύξηση των μισθών των ανειδίκευτων εργατών αλλά και με τη λεγόμενη «παγκοσμιοποίηση», που στην ουσία δεν είναι τίποτε άλλο από τη συστηματική προσπάθεια

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Θεσμοί, Ιδεολογία
και Πολιτική
στο Μεσοπόλεμο

Κείμενο:
Ν. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ
Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ
Τ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ
ΕΥ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ
Θ. ΒΕΡΕΜΗΣ
Θ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ
Η. ΗΛΙΟΥ
Δ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΑ
Γ. ΚΟΝΤΟΓΙΩΡΓΗΣ
Γ. ΚΟΥΝΙΑΔΗΣ
Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ
Δ. ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΣ
Ν. ΠΑΝΤΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
Χ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ
Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ
ΑΛ. ΡΗΓΟΣ
ΧΡ. ΡΟΖΑΚΗΣ
Κ. ΣΒΟΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΑΛ. ΣΒΩΛΟΣ
ΑΝ. ΤΑΧΟΣ

Ένας συλλογικός τόμος που αναδεικνύει τη μοναδική προσωπικότητα του Αλέξανδρου Παπαναστασίου. Ο πολιτικός που σφράγισε με την προοδευτική παρουσία και δράση του την εποχή της διαμόρφωσης του νέου ελληνικού κράτους.

Γράφουν: Ν. Αλιβιζάτος, Γ. Αναστασιάδης, Τούλα Αποστολοπούλου, Ευ. Βενιζέλος, Θ. Βερέμης, Θ. Διαμαντόπουλος, Η. Ηλιού, Δ. Κοντόγιωργα, Γ. Κοντογιώργης, Γ. Κουκιάδης, Γ. Μαυρογορδάτος, Δ. Νικόπουλος, Ν. Πανταζόπουλος, Χ. Παπαστάθης, Π. Πετρίδης, Αλ. Ρήγος, Χρ. Ροζάκης, Κ. Σβολόπουλος, Αλ. Σβώλος, Αν. Τάχος.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:
τηλ.: 210-72.32.819

του διεθνούς κεφαλαίου να εξουδετερώσει τα θεσμοθετημένα εργατικά δικαιώματα που ισχύουν στα επιμέρους κράτη.

Η ΔΙΑΡΡΟΗ ΤΩΝ ΨΗΦΟΦΟΡΩΝ

Η παγκοσμιοποίηση είναι σημαντική και για έναν άλλο λόγο, συγκεκριμένα διότι, με το να καταλύει την ισχύ του κράτους, δεν εξασθενεί απλά τη σοσιαλδημοκρατική ιδεολογία (που είναι εκ των πραγμάτων κρατικιστική), αλλά ταυτόχρονα ενισχύει τον δεξιό φιλελευθερισμό, που τροφοδοτείται πολιτικά από την επικυριαρχία της άνομης ζούγκλας των ιδιωτικών συναλλαγών, δηλαδή της αποκαλούμενης «ελεύθερης αγοράς». Έτσι, παρατηρώντας την αδυναμία των σοσιαλδημοκρατικών παρατάξεων να αναχαιτίσουν την επέλαση του άκρατου καπιταλισμού, οι περισσότεροι δυτικοί ψηφοφόροι, προερχόμενοι από τα ασθενέστερα οικονομικοκοινωνικά στρώματα, είτε ψηφίζουν τα μικρότερα κόμματα της Αριστεράς είτε επιλέγουν να διαμαρτυρηθούν μέσω της ενσυνείδητης αποχής. Οι τάσεις αυτές έχουν επιβεβαιωθεί επανειλημμένα στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες τα τελευταία χρόνια, όπως επιβεβαιώθηκαν και στη χώρα μας στις εκλογές του περασμένου Σεπτεμβρίου.

Οι σημαντικότεροι κερδισμένοι της τάσης φυγής των ψηφοφόρων από την παραδοσιακή σοσιαλδημοκρατία είναι συνήθως τα κόμματα της φιλελεύθερης δεξιάς. Τα τελευταία κερδίζουν τις περισσότερες εκλογικές αναμετρήσεις για έναν απλό, όσο και ορθό, λόγο: οι ψηφοφόροι, έχοντας καταλάβει πως τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα έχουν περιορίσει τον πολιτικό τους ρόλο σε αυτόν του άβουλου διαχειριστή της «ελεύθερης αγοράς», προτιμούν να παραδώσουν αυτό το ρόλο στα δεξιά κόμματα, τα οποία είναι πολιτικά εξειδικευμένα σε αυτήν ακριβώς την διαχείριση.

Η παραπάνω απλή λογική αποτελεί και το βασικό κορμό του προβλήματος που ονομάζεται «κρίση της σοσιαλδημοκρατίας». Υπάρχουν φυσικά και άλλες πτυχές, όπως η γενικότερη κρίση των πολιτικών θεσμών στις μεταβιομηχανικές χώρες, η παρακμή των παραδοσιακών μαζικών κομμάτων στην εποχή της ατομικότητας, η ύφεση των ρυθ-

μών ανάπτυξης των οικονομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το διευρυνόμενο οικονομικό χάσμα μεταξύ των κοινωνικών τάξεων, κ.ά. Όμως η κεντρική, θεμελιώδης αιτία είναι αυτή που αναλύθηκε παραπάνω, δηλαδή η ανικανότητα των σοσιαλδημοκρατικών παρατάξεων να ενστερνιστούν αυτό που οι ψηφοφόροι έχουν αντιληφθεί εδώ και αρκετό καιρό: ότι το φιλόδοξο πείραμα του παντρέματος της δημοκρατίας του Περικλή, του Ζαν Ζακ Ρουσσώ, του Τζωρτζ Ουάσιγκτον, με τον ασύδοτο καπιταλισμό του Ρούπερτ Μέρντοκ, του Ρομάν Αμπράμοβιτς και του Ντικ Τσένι έχει αποτύχει παταγωδώς.

ΕΝΔΟΣΚΟΠΗΣΗ

Εξυπακούεται πως η παρούσα κρίση στο ΠΑΣΟΚ, που κάθε άλλο παρά ξεπεράστηκε μετά το αποτέλεσμα της 11ης Νοεμβρίου, όχι μόνο θα παραταθεί, αλλά και θα κλιμακωθεί όσο το ίδιο το κόμμα αρνείται να εξετάσει την πορεία που το μετέτρεψε από σοσιαλιστικό, σε σοσιαλδημοκρατικό, σε διαχειριστικό και από εκεί σε απλά αντιπολιτευτικό. Η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ θα πρέπει επίσης να εξετάσει γιατί όλα ανεξαιρέτως τα μαζικά κόμματα που επιμένουν στις θεμελιώδεις αρχές του δημοκρατικού σοσιαλισμού (στη Νότια Αφρική, στη Βενεζουέλα, στη Βολιβία, και αλλού) σήμερα απολαμβάνουν γιγαντιαίες εκλογικές πλειοψηφίες που τα βοηθούν να αντιστέκονται ακόμα και στις απροκάλυπτες πιέσεις της υπερδύναμης.

Δεν επιθυμώ, φυσικά, να υποστηρίξω πως η Ελλάδα θα πρέπει να αντιγράψει τη Βενεζουέλα. Κανένα ξενόφερτο μοντέλο δεν πρόκειται σώσει ούτε το ΠΑΣΟΚ, ούτε την Ελλάδα, από την διαφαινόμενη αυτοκαταστροφή. Θα πρέπει όμως να παραδειγματιστούμε. Οι αγράμματοι ιθαγενείς στις ζούγκλες της Βολιβίας, όπως και οι κάτοικοι των άθλιων παραγκουπόλεων στα περίχωρα του Κάρakas έχουν ήδη ξεκινήσει να παραθέτουν τις δικές τους καινοτόμες λύσεις στα αδιέξοδα του παρόντος. Τι άραγε εμποδίζει εμάς, τους Έλληνες, τους ανθρώπους της χώρας που γέννησε τη δημοκρατία, απ' το να διαγράψουμε κι εμείς τη δική μας ξεχωριστή πορεία;

Ιρλανδικό ή σουηδικό μοντέλο για την ελληνική οικονομία;

του Νίκου Χ. Βαρσακέλη

Η συζήτηση για την εφαρμογή του ιρλανδικού ή του σουηδικού μοντέλου στην ελληνική οικονομία, που βρέθηκε στο απόγειο της κατά τον τελευταίο χρόνο, μου θύμισε τα μέσα της δεκαετίας του 1980, όταν οι ιαπωνικές εταιρείες κατέκλυσαν τις διεθνείς αγορές και άρχισαν να εκτοπίζουν τις αντίστοιχες αμερικανικές και ευρωπαϊκές επιχειρήσεις. Εκείνη την εποχή η ακαδημαϊκή κοινότητα –και όχι μόνο–, εντυπωσιασμένη από την επιτυχία των Ιαπώνων, πρότεινε την εφαρμογή του ιαπωνικού υποδείγματος διοίκησης στις δυτικές επιχειρήσεις, προκειμένου και αυτές να επιτύχουν τα αντίστοιχα επίπεδα παραγωγικότητας. Όπως όμως θα αντιλαμβάνεται και ο πλέον αδαής περί τα οικονομικά αναγνώστης, η εφαρμογή ενός μοντέλου διοίκησης, που αποτελεί κοινωνικό συμβόλαιο, σε μια κοινωνία με διαφορετικά πολιτισμικά στοιχεία (κουλτούρα) είναι μαθηματικώς βέβαιο ότι θα καταλήξει σε αποτυχία.

Εν αντιθέσει με εμάς που συζητούμε τα δύο προαναφερθέντα υποδείγματα, στην Ευρώπη, «μαγεμένοι» οι πολιτικοί και οι δημοσιογράφοι από τη ραγδαία αύξηση της παραγωγικότητας της οικονομίας των ΗΠΑ μετά το 1995, διατείνονται ότι το ευρωπαϊκό υπόδειγμα έδωσε ότι είχε να δώσει και θα πρέπει να υιοθετηθεί το αμερικανικό (αγγλοσαξονικό) υπόδειγμα, προκειμένου να αυξηθεί η μακροχρόνια παραγωγικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας. Ετοιμαζόμαστε ακόμη μια φορά να κάνουμε το ίδιο λάθος όπως και με την περίπτωση των ιαπωνικών επιχειρήσεων. Να υιοθετηθεί κοινωνικό υπόδειγμα που απευθύνεται σε κοινωνίες με συγκεκριμένα πολιτισμικά στοιχεία από εντελώς διαφορετικές κοινωνίες.

Ο Νίκος Χ. Βαρσακέλης είναι αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Σε αυτό το άρθρο θα προσπαθήσω να θεμελιώσω την άποψη ότι δεν υπάρχει καλύτερο ή χειρότερο υπόδειγμα, αλλά, καθώς κάθε υπόδειγμα, αντανakλά την κοινωνία στην οποία εφαρμόζεται, στηρίζεται και αξιοποιεί τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά της κοινωνίας. Έμμεσα δηλαδή θα δείξουμε ότι δεν υπάρχουν καλές ή κακές κουλτούρες.

Ας ξεκινήσουμε όμως με τον ορισμό της κουλτούρας. Επειδή η συζήτηση αφορά την οικονομία, θα επικεντρώσουμε την προσοχή μας στο μέρος της κουλτούρας που αφορά τον εργασιακό χώρο. Ως κουλτούρα ή πολιτισμό ορίζουμε τον τρόπο με τον οποίο τα μέλη μιας ομάδας ή κοινωνίας σκέφτονται και συμπεριφέρονται. Ο τρόπος αυτός είναι επίκτητος. Δηλαδή η γνώση που καθοδηγεί τη συμπεριφορά και χρησιμοποιείται στην ερμηνεία των εμπειριών αποκτάται μέσα από τη λειτουργία του ατόμου στην ομάδα και στην κοινω-

νία. Ο G. Hofstede για να ορίσει την κουλτούρα, χρησιμοποιεί μια αναλογία από την επιστήμη των ηλεκτρονικών υπολογιστών. Παρομοιάζει την κουλτούρα, δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι αισθάνονται, σκέφτονται και δρουν, με «νοητικό πρόγραμμα» που αποτελεί το «λογισμικό του μυαλού». Η κουλτούρα είναι ένα συλλογικό «νοητικό πρόγραμμα» που διακρίνει τα μέλη μιας κοινωνικής ομάδας από τα εκείνα μιας άλλης. Οι αλλαγές είναι αργές και χρειάζεται να περάσουν πολλά χρόνια προκειμένου να μεταβληθεί η εθνική κουλτούρα ενός λαού. Η εθνική κουλτούρα λοιπόν χαρακτηρίζει όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής των μελών μιας κοινωνίας και κατά συνέπεια και τον τρόπο που δρουν στους εργασιακούς χώρους. Ο G. Hofstede στο κλασικό βιβλίο του¹ που αποτελεί σημείο αναφοράς στη διεθνή βιβλιογραφία όρισε τέσσερις διαστάσεις που αντιπροσωπεύουν την εθνική κουλτούρα ως προς τις αξίες που επικρατούν στους εργασιακούς χώρους (work-related values). Οι αντίστοιχοι δείκτες των τεσσάρων διαστάσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

(α) Η απόσταση δύναμης:

ο βαθμός στον οποίο τα μέλη μιας ομάδας δέχονται ή όχι ότι η δύναμη κατανέμεται ισομερώς ή ανισομερώς στα μέλη της ομάδας. Σε κοινωνίες με υψηλή απόσταση δύναμης τα άτομα θεωρούν ότι η δύναμη βρίσκεται στα χέρια των προϊσταμένων, δηλαδή κατανέμεται ανισομερώς στα μέλη της ομάδας και συνεπώς οι ατομικές πρωτοβουλίες των υφισταμένων είναι πε-

ριορισμένες.

(β) Η αποφυγή της αβεβαιότητας:

ο βαθμός στον οποίο τα μέλη μιας ομάδας αισθάνονται άβολα όταν υπάρχει αβεβαιότητα και διφορούμενες καταστάσεις. Η αποφυγή της αβεβαιότητας οδηγεί στην υποστήριξη πεποιθήσεων που υπόσχονται βεβαιότητα και στη δημιουργία και διατήρηση θεσμών που προστατεύουν την ομοιομορφία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα συμπεριφοράς που καθορίζεται από την αποφυγή της αβεβαιότητας είναι η αποφυγή κάθε πράξης ή ενέργειας εκ μέρους των εργαζομένων, εάν προηγουμένως δεν έχει υπάρξει γραπτή εγκύκλιος που θα καθορίζει επακριβώς τα σχετικά με την πράξη ή ενέργεια. Η Ελλάδα είναι η χώρα, σύμφωνα με την μελέτη του Hofstede, με τον υψηλότερο βαθμό αποφυγής της αβεβαιότητας.

(γ) Αρσενικοτροπία:

οι κοινωνίες των οποίων τα μέλη, ανεξαρτήτως φύλου, επιδιώκουν την επίτευξη στόχων, τον ηρωισμό, την επιβεβαίωση και την υλική επιτυχία, έχουν δηλαδή τα χαρακτηριστικά των αρσενικών στη φύση. Αντίθετα, οι κοινωνίες των οποίων τα μέλη επιδιώκουν τις σχέσεις, τη μετριοπάθεια, τη μέριμνα για τους αδύναμους και την ποιότητα ζωής έχουν τα χαρακτηριστικά των θηλυκών στη φύση και ονομάζονται θηλυκότητες. Μια κουλτούρα που μπορεί να χαρακτηριστεί ως αρσενικότητα είναι η ιαπωνική, με βασικό γνώρισμα την αίσθηση του καθήκοντος και της τιμής που πηγάζουν από τον ηρωισμό (σαμουράι), με ακραία έκφραση το χαρακίρι. Αντίθετα, η κοινωνία της Δανίας είναι περισσότερο θηλυκότητα, η μετριοπάθεια χαρακτηρίζει τις εσωτερικές σχέσεις –και όχι μόνο–, ενώ η έγνοια για την ποιότητα ζωής είναι εμφανής, ακόμη και στη βιομηχανία. Επίσης, αυτή η κουλτούρα μετουσιώθηκε στο περίφημο κοινωνικό κράτος των χωρών αυτών, το οποίο προσφέρει προστασία σε όλα τα μέλη της κοινωνίας, θεωρώντας ότι μια κοινωνία δεν μπορεί να είναι ευτυχισμένη όταν έστω και ένα μέλος της είναι δυστυχισμένο.

(δ) Ο ατομισμός:

οι κοινωνίες που χαρακτηρίζονται

από ατομισμό προτιμούν πιο χαλαρό σύστημα κοινωνικής οργάνωσης, εναντιθέσει προς τις κοινωνίες που χαρακτηρίζονται από συλλογικότητα, οι οποίες προτιμούν πιο στενά δομημένες κοινωνικές οργανώσεις. Στις αγγλοσαξονικές κοινωνίες, που είναι ατομιστικές, το άτομο διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό μόνο του τη ζωή του, χωρίς εξωτερικούς περιορισμούς και καταναγκασμούς, και είναι διατεθειμένο αρνητικά απέναντι σε κάθε κρατική παρέμβαση.

Η εθνική κουλτούρα συντελεί στη διαμόρφωση και του οικονομικού συστήματος της κοινωνίας. Ειδικότερα, η εθνική κουλτούρα επηρεάζει τόσο τον τρόπο που οργανώνονται και διοικούνται οι επιχειρήσεις όσο και τη διάθεση για επένδυση σε καινοτομίες και νέες ιδέες.

Οι οργανωσιακές δομές των επιχειρήσεων προσδιορίζονται, πέραν όλων των άλλων, και από τις αξίες σχετικά με την εργασία. Οι δύο διαστάσεις που θεωρείται ότι επηρεάζουν τη δομή και λειτουργία των οργανώσεων είναι η απόσταση δύναμης και η αποφυγή της αβεβαιότητας. Σε κοινωνίες που διακρίνονται από υψηλή απόσταση δύναμης και υψηλή αποφυγή αβεβαιότητας οι οργανωσιακές δομές είναι περισσότερο ιεραρχικές σε σχέση με κοινωνίες με χαμηλή αποφυγή αβεβαιότητας και χαμηλή απόσταση δύναμης. Είναι, επίσης, σημαντικό να τονίσουμε ότι, όσο μεγαλύτερη είναι η απόσταση δύναμης, τόσο η ευθύνη που βαρύνει τον προϊστάμενο μεγαλώνει. Σε περίπτωση λοιπόν αδυναμίας στην επίτευξη των στόχων μιας οργάνωσης, βασικός υπαίτιος θεωρείται ο επικεφαλής προϊστάμενος. Σε ανάλογες λοιπόν περιπτώσεις η λύση του προβλήματος ξεκινά σχεδόν πάντα από τα πρόσωπα. Ένα πολύ καλό παράδειγμα είναι η λειτουργία των ελληνικών κομμάτων και ιδιαίτερα των κομμάτων εξουσίας. Η αποτυχία στις εκλογές μεταφράζεται αυτομάτως και σε αίτημα αντικατάστασης του αρχηγού.

Οι άλλες δύο διαστάσεις, του ατομισμού και της αρσενικοτροπίας, αφορούν τη συμπεριφορά του ατόμου μέσα στις επιχειρήσεις – οργανώσεις. Σε

ατομιστικές κοινωνίες το άτομο προσπαθεί συνεχώς να επιτύχει τους προσωπικούς του στόχους, στις περισσότερες των περιπτώσεων χρησιμοποιώντας την οργάνωση και σε αρκετές περιπτώσεις εις βάρος της οργάνωσης. Αντίθετα, σε συλλογικές κοινωνίες οι προσωπικοί στόχοι του ατόμου επιτυγχάνονται μέσω της επιτυχίας της ομάδας. Σε αυτή την περίπτωση το άτομο εργάζεται και συμπεριφέρεται με τρόπο που συντελεί στην επίτευξη των στόχων της ομάδας. Σε αρσενικοτροπές κοινωνίες το άτομο δρα με ηρωισμό, έχει την αίσθηση του καθήκοντος και της τιμής. Αυτή η συμπεριφορά καθοδηγεί τις πράξεις του. Άτομα που δεν χαρακτηρίζονται από ηρωισμό και αυταπάρνηση δεν έχουν θέση στην οργάνωση και αποβάλλονται. Στην Ιαπωνία η παράδοση των σαμουράι χαρακτηρίζει τη στάση των εργαζομένων στις επιχειρήσεις και τη στάση των επιχειρήσεων απέναντί τους: Η μέχρι «θανάτου» (συνταξιοδότηση) υπηρεσία στην επιχείρηση και η αντίστοιχη στάση της επιχείρησης αντικατοπτρίζουν αυτό το βασικό χαρακτηριστικό στοιχείο της εθνικής κουλτούρας της Ιαπωνίας. Σε θηλυκότητες κοινωνίες η λειτουργία των ατόμων στην επιχείρηση συντελείται με τρόπο που να μη θίγεται κανένα μέλος της ομάδας, ο αδύναμος δεν αποβάλλεται, αλλά υποβοηθείται ώστε να αποδώσει όσα περισσότερα μπορεί.

Τα κοινωνικά λοιπόν συμβόλαια που ισχύουν σε κάθε κοινωνία, όπως τα υποδείγματα διοίκησης, η κοινωνική ασφάλιση, το σύστημα υγείας κ.ά., αντικατοπτρίζουν τα κοινά πολιτισμικά χαρακτηριστικά των μελών της κοινωνίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι, καθώς ο μέσος αμερικανός χαρακτηρίζεται από υψηλό ατομισμό, θεωρεί ότι το ζήτημα της ασφάλισης είναι ατόμικη του υπόθεση και δεν αποδέχεται την παρέμβαση του κράτους, όπως και σε άλλα ζητήματα. Πολλές φορές εμείς οι Ευρωπαίοι κατακρίνουμε την ανυπαρξία κοινωνικού κράτους στις ΗΠΑ, φιλτράροντας όμως την ανάλυση μέσα από τη δική μας κουλτούρα.

Μετά από όλα τα παραπάνω, υπάρχει καλύτερη ή χειρότερη εθνική κουλτούρα (πάντα όσον αφορά τις αξίες σχετι-

Χώρα	Απόσταση Δύναμης	Ατομικισμός	Αρσενικο- τροπία	Αποφυγή Αβεβαιότητας	Πολιτισμική Απόσταση
Ινδία	77	48	56	40	1,47
Βραζιλία	69	38	49	76	2,07
Γαλλία	68	71	43	86	1,58
Χιλή	63	23	28	86	3,67
Πορτογαλία	63	27	31	104	4,14
Ελλάδα	60	35	57	112	3,47
Κορέα	60	18	39	85	3,37
Ισπανία	57	51	42	86	1,81
Ιαπωνία	54	46	95	92	2,68
Ιταλία	50	76	70	75	0,58
ΗΠΑ	40	91	62	46	0
Ολλανδία	38	80	14	53	1,78
Αυστραλία	36	90	61	51	0,021
Γερμανία	35	67	66	65	0,42
Μεγ. Βρετανία	35	89	66	35	0,083
Ελβετία	34	68	70	58	0,34
Φινλανδία	33	63	26	59	1,37
Νορβηγία	31	69	8	50	2,41
Σουηδία	31	71	5	28	2,77
Ιρλανδία	28	70	68	35	0,33
Νέα Ζηλανδία	22	79	58	49	0,24
Δανία	18	74	16	26	2,13

Σημείωση: Η πολιτισμική απόσταση υπολογίσθηκε με χώρα αναφοράς τις ΗΠΑ χρησιμοποιώντας τη μεθοδολογία των Kogut και Singh, 1988, "The effect of national Culture on the Choice of entry mode", *Journal of International Business Studies*, 19(3), 411-432.

κά με την εργασία) όσον αφορά την επίδραση στην παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα; Η απάντηση είναι ευθέως όχι. Οι θεσμοί και οι διαδικασίες που δημιουργούνται έχουν ως στόχο την εκμετάλλευση των χαρακτηριστικών της κουλτούρας προκειμένου να επιτευχθούν στόχοι όπως η μακροχρόνια παραγωγικότητα. Σε όλο τον κόσμο –και στην Ελλάδα– «θαυμάζουμε» το αμερικανικό μοντέλο οργάνωσης και διοίκησης, το οποίο βασίζεται στον ατομισμό, και συνεπώς άρρητα δεχόμαστε ότι είναι καλύτερο για μια κοινωνία να είναι «ατομιστική» παρά «συλλογική».

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται ενδεικτικά για ορισμένες χώρες οι δείκτες κουλτούρας και η πολιτισμική απόσταση από τις ΗΠΑ. Όσο πιο κοντά στο μηδέν είναι ο δείκτης πολιτισμικής απόστασης, τόσο πιο κοντινή είναι η κουλ-

τούρα προς την αντίστοιχη των ΗΠΑ. Για παράδειγμα, η Ιρλανδία, με δείκτη 0,3 είναι πιο κοντά πολιτισμικά προς τις ΗΠΑ σε σχέση με τη Δανία, που έχει δείκτη 2,17.

Ακούγοντας λοιπόν αυτά που λέγονται τα τελευταία χρόνια, χώρες που βρίσκονται πιο κοντά πολιτισμικά προς τις ΗΠΑ θα έχουν και υψηλότερη αποδοτικότητα, δηλαδή παραγωγικότητα. Αυτό θα οφείλεται στο ότι έχουν υιοθετήσει πλήρως το υπόδειγμα των ΗΠΑ. Επειδή όμως η γενικότητα βλάπτει, θα πρέπει να στηριχθούμε στα στατιστικά στοιχεία για να εξακριβώσουμε εάν όλοι αυτοί που υπεραμύνονται της εφαρμογής του κάθε υποδείγματος σε κάθε χώρα έχουν δίκιο. Παρατηρούμε λοιπόν στον Πίνακα ότι οι Σκανδιναβικές χώρες χαρακτηρίζονται από αρκετά μεγάλη πολιτισμική απόσταση από τις ΗΠΑ. Ταυτόχρονα

όμως, η παραγωγικότητα τους αυξάνει, αν όχι πιο γρήγορα, τουλάχιστον όσο και στις ΗΠΑ. Επίσης, η ιαπωνική κουλτούρα χαρακτηρίζεται από αρσενικοτροπία, εν αντιθέσει προς της Δανίας, που χαρακτηρίζεται από θηλυκοτροπία. Όμως η παραγωγικότητα και των δύο χωρών είναι εξίσου υψηλή, γεγονός που αντικατοπτρίζει το προσαρμοσμένο υπόδειγμα οργάνωσης και διοίκησης. Η Ινδία είναι πιο κοντά πολιτισμικά προς τις ΗΠΑ σε σχέση με την Κορέα. Οι ρυθμοί ανάπτυξης της Κορέας και το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι ασύγκριτα υψηλότερα από τα αντίστοιχα της Ινδίας. Συνεπώς, δεν υπάρχει καλύτερη εθνική κουλτούρα και καλύτερο υπόδειγμα. Οι οικονομίες πρέπει να προσαρμόζονται και να αξιοποιούν με τον καλύτερο δυνατόν τρόπο την εθνική κουλτούρα προκειμένου να μεγιστοποιούν την παραγωγικότητά τους.

Θα πρέπει λοιπόν στην περίπτωση της Ελλάδας να μελετήσουμε σοβαρά ποια είναι τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά και να προσαρμόσουμε το αναπτυξιακό μας υπόδειγμα και τα κοινωνικά συμβόλαια σε αυτά. Ειδικά σήμερα που έχει ανοίξει η ατζέντα του Ασφαλιστικού και του μέλλοντος των εργασιακών σχέσεων.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

1. Geert Hofstede, (1980) "Culture's Consequences: International Differences in Work Related Values". Beverly Hills: Sage.

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση:
Δημοχάρους 60,
Αθήνα
τηλ.: 210-
72.32.819,
chprou@otenet.gr

Η φίμωση του Τύπου και οι αστικές αποζημιώσεις

του Νίκου Μεγγρέλη

Συνεχίζουμε την έρευνα για τον τυποκτόνο νόμο Βενιζέλου και δημοσιεύουμε την ομιλία του δημοσιογράφου Νίκου Μεγγρέλη, μέλους της Εκτελεστικής Επιτροπής της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δημοσιογράφων. Η ομιλία έγινε στη Σαμοθράκη στο δημοσιογραφικό συνέδριο φέτος τον Ιούνιο και περιλαμβάνει πολλά στοιχεία από τη διεθνή εμπειρία. Στις σελίδες αυτές αναδημοσιεύουμε, επίσης, από το τχ. 362 μια επιστολή συμπαράστασης για την καταδίκη που είχε επιβληθεί τότε (1987) στο περιοδικό γιατί είχε θίξει «την τιμή και την υπόληψη» του εμπόρου όπλων Θωμά Λιακουνάκου. Ο Θ. Λιακουνάκος δε ζήτησε και δεν έλαβε ποτέ εκείνα τα χρήματα –το πρόστιμο ήταν τότε, το 1987, έξι εκατ. δραχμές–, σε αντίθεση προς τον δικηγόρο και «φιλότεχνο» συλλέκτη Βλ. Φρυσίρα, ο οποίος, «αφού εθίγη» με ένα αποκριάτικο σκώμμα, φρόντισε να ενθυλακώσει το παραδάκι των 82.000 ευρώ.

Υπάρχει η εντύπωση ότι η υπόθεση των αγωγών αφορά μόνο τους δημοσιογράφους και τους πολιτικούς. Και αυτό γιατί μόνο αυτές οι περιπτώσεις «αντιδικίας» βλέπουν το φως της δημοσιότητας. Όπως όμως και σε άλλα θέματα, έτσι και εδώ πρόκειται για

μια εικονική πραγματικότητα.

Πολιτικοί και δημοσιογράφοι είναι το ένα δίπολο, που αγγίζει ευθέως τη δημοκρατία και την ελευθερία του Τύπου.

Πολίτες και δημοσιογράφοι είναι το άλλο δίπολο, που αγγίζει ευθέως την αξιοπιστία και την ποιότητα της δημοσιογραφίας και των ΜΜΕ. Οι αγωγές που κάνουν οι πολίτες είναι δεκάδες κάθε μήνα και πιστεύω ότι σε αυτές θα αναφερθεί αναλυτικά ο κ. Μπελίτσος, νομικός σύμβουλος της ΕΣΗΕΑ.

Όπως λειτουργεί σήμερα το νομοθετικό πλαίσιο με τα εξοντωτικά πρόστιμα, δεν κατατείνει στην αποκατάσταση της τιμής και της υπόληψης του θιγόμενου πολιτικού ή πολίτη. Όχι μόνο γιατί η τιμή τιμή δεν έχει, αλλά γιατί:

- Πρώτον, λειτουργεί είτε προληπτικά είτε αμέσως μετά τα πρώτα δημοσιεύματα, στοχεύοντας στη φίμωση των δημοσιογράφων όταν γράφουν ενοχλητικά ή αποκαλυπτικά θέματα για συγκεκριμένα πρόσωπα.

- Δεύτερον, γιατί είναι άμεσα συνδεδεμένο με τις έννοιες του ρεβανσισμού αλλά και της αρπαχτής. Του εύκολου χρήματος. Δεν θα ακούσετε σχεδόν ποτέ τη λέξη «δικαιώθηκα», θα ακούσετε όμως πολύ συχνά τη φράση «του τα πήρα». Υπάρχει πρόβλημα. Και μάλιστα μεγάλο, γιατί στο άψε σβήσε, μέσα σε δέκα το πολύ μέρες από την κατάθεση της αγωγής, ο θιγόμενος, με ή χωρίς εισαγωγικά, μπορεί να κάνει την εφημερίδα ή το Μέσο να σταματήσει να γράφει για αυτόν και τις δραστηριότητές του.

Εάν στη συνέχεια ο θιγόμενος, με ή χωρίς εισαγωγικά, κερδίσει την υπόθεση, είναι στο χέρι του και στη μεγαλοψυχία του, βλέπε δηλαδή στη συμφωνία που θα κάνει κάτω από το τραπέζι με το Μέσο, να μην εισπράξει την αποζημίωση. Άρα, το Μέσο είναι όμηρος

του «δικαιωμένου». Είναι η περίπτωση ουκ ολίγων πολιτικών. Αυτό εντάσσεται στο πολιτικό παιχνίδι. Έτσι λοιπόν, θα μπορέσετε να ερμηνεύσετε και διάφορες θεαματικές –ας μου επιτραπεί η έκφραση– κωλοτούμπες που κατά καιρούς κάνουν ορισμένα Μέσα. Από το λίβελλο της μιας ημέρας στο λιβανιστήρι της επόμενης.

- Τρίτον, γιατί οι ισχύουσες ρυθμίσεις –γέννημα θρέμμα κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, τις οποίες συντήρησε και διατήρησε με πείσμα και επιμονή η κυβέρνηση της ΝΔ– δεν απαντούν στο πρόβλημα. Και το πρόβλημα είναι διττό:

Πώς θα προστατευθεί η δημοσιογραφία από τη φίμωση;

Πώς θα προστατευθεί ο πολίτης και ο πολιτικός από την άδικη, σκόπιμη πολλές φορές και με σκοτεινά κίνητρα συκοφαντική επίθεση που δέχεται από ένα ή ορισμένα ΜΜΕ;

Για να γίνει αντιληπτό πόσο μεγάλο είναι το πρόβλημα, αρκεί να σας θυμίσω ότι, για να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση δικαστηρίου και να πάει στη φυλακή ένας εκδότης που κατ' επάγγελμα και κατ' εξακολούθηση εκβίαζε –κάτι που ήταν κοινό μυστικό σε όλη την Ελλάδα–, χρειάστηκε να τον καταγγείλουν ταυτόχρονα τρεις από τις οικονομικά επιφανέστερες οικογένειες της Ελλάδας.

Επειδή δεν πιστεύω ότι είμαστε μόνοι μας σε αυτό τον πλανήτη, θα προσπαθήσω να μεταφέρω τη διεθνή εμπειρία μέσα από τις μελέτες, τις έρευνες και τους προβληματισμούς της Διεθνούς Ομοσπονδίας Δημοσιογράφων, που εκπροσωπεί 500.000 συναδέλφους σε 120 χώρες του κόσμου, στην ηγεσία της οποίας επανέκλεχθηκα πρόσφατα με την υποστήρι-

ξη όλων των ελληνικών ενώσεων.

Πρώτα λοιπόν τα κακά νέα. Και αυτά δεν είναι παρηγοριά στον άρρωστο, ούτε βέβαια και άλλοθι για τη σημερινή κυβέρνηση, που πεισματικά επιμένει στη διατήρηση και συντήρηση αυτού του τυποκτόνου νόμου, ούτε και για την προηγούμενη, που τον εμπνεύστηκε και τον ψήφισε, ούτε και για την αυριανή –αν τον διατηρήσει.

Σε πολλές χώρες του κόσμου, ιδιαίτερα εκείνες όπου η δημοκρατία βρίσκεται υπό διωγμό ή στα πρώτα της βήματα, ο δημοσιογράφος και τα ΜΜΕ δεν βρίσκονται αντιμέτωποι με τα εξοντωτικά πρόστιμα, αλλά με κάτι χειρότερο, την εξαφάνιση. Εξαφάνιση από τη ζωή, εξαφάνιση από τα περίπτερα ή φυλάκιση –και σε πολλές περιπτώσεις χωρίς αναστολή.

Υπάρχουν όμως και τα καλά νέα. Παρά το γεγονός ότι σε πολλές χώρες η νομοθεσία προβλέπει την αστική αποζημίωση, σπανίως οι πολιτικοί και οι πολίτες φτάνουν μέχρι εκεί.

Να δώσω δυο τρία συγκεκριμένα παραδείγματα:

Στη Δανία λειτουργεί Συμβούλιο Τύπου, που αποτελείται από: πρόεδρο και αντιπρόεδρο δικαστές που επιλέγονται από το Ανώτατο Δικαστήριο. Δύο μέλη που επιλέγονται από την Ένωση Δημοσιογράφων της Δανίας. Δύο μέλη που επιλέγονται από τους ιδιοκτήτες των ΜΜΕ. Δύο μέλη που εκροσωπούν την κοινωνία των πολιτών που επιλέγονται από μία ομοσπονδία Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Σ' αυτό το Συμβούλιο Τύπου μπορεί να προσφύγει κάθε πολίτης ή πολιτικός που θεωρεί ότι θίγεται από συγκεκριμένα δημοσιεύματα. Είναι υποχρεωτική η δημοσίευση, όχι στα ψιλά, αλλά σε περίοπτη θέση, της απόφασης που αφορά την εφημερίδα ή το Μέσο. Αν δεν δημοσιευθεί, τότε επιβάλλεται χρηματικό πρόστιμο.

Λεπτομέρεια:

Σε μια δεκαετία εξετάστηκαν 1.627 υποθέσεις. Από αυτές σε 40 μόνο η απόφαση δεν ήταν ομόφωνη.

Να μείνουμε λίγο ακόμα στη Δανία.

Η εφημερίδα *Πολιτίκεν* έχει εφαρμόσει το θεσμό του Όμπουσμαν, του Συνηγόρου του Αναγνώστη. Έχει ειδική καθημερινή στήλη με τίτλο *Λάθη και*

Παραλείψεις και έχει επίσης εβδομαδιαία στήλη όπου αναλύεται σε βάθος ένα θέμα το οποίο προκάλεσε αντιδράσεις. Είναι ανεξάρτητος από τη διεύθυνση της εφημερίδας αλλά και υποχρεωμένος, πριν καταλήξει στην κρίση του, να συνεργασθεί με αυτή και με τους δημοσιογράφους.

* * *

Εδώ υπάρχει βέβαια ένα θέμα νοοτροπίας, ένα θέμα κουλτούρας. Η βασική παραδοχή ότι και οι δημοσιογράφοι μπορούν να κάνουν λάθη.

Στη Βρετανία λειτουργεί Επιτροπή Παραπόνων του Τύπου. Ο πρόεδρος διορίζεται από τη Βουλή, δεν είναι όμως πολιτικό πρόσωπο. Σ' αυτή την επιτροπή συμμετέχουν επιφανείς δημοσιογράφοι, όχι όμως και η βρετανική Ένωση Συντακτών, η οποία έχει ζητήσει την κατάργηση της επιτροπής ως αναποτελεσματικής.

Στην Αυστραλία οι εφημερίδες *Sydney Morning Herald* και *Sun Herald* έχουν καθιερώσει το Readers Link, το σύνδεσμο με τους αναγνώστες. Ο στόχος είναι η γρήγορη απάντηση στις αιτιάσεις των θιγόμενων πολιτών.

Το αποτέλεσμα είναι η σημαντική μεί-

ωση των προσφυγών στη Δικαιοσύνη.

Θα κλείσω με τρία επιγραμματικά συμπεράσματα:

1. Η υπάρχουσα νομοθετική ρύθμιση δεν επιλύει το πρόβλημα για το οποίο υποτίθεται πως έχει θεσπισθεί. Αντιθέτως, λειτουργεί ως φίμωτρο για τον Τύπο και ως δαμόκλειος σπάθη για τον δημοσιογράφο, ως γέφυρα για σκοτεινές και υπόγειες συμφωνίες, πλήττει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα του Τύπου.
2. Δεν υπάρχει μαγική συνταγή. Υπάρχουν όμως καλύτερες λύσεις.
3. Όπως λέει και ένας φίλος πανεπιστημιακός καθηγητής στα ΜΜΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών, «μπορούμε να διδάξουμε ιστορία της δημοσιογραφίας, τεχνικές της δημοσιογραφίας, στρατηγικές επικοινωνίας και ό,τι βάλει ίσως ο νους μας, εκτός από ένα: ήθος».

Θέλω να προσθέσω ήθος και όχι ηθικολογία στη δημοσιογραφία, ήθος και όχι ηθικολογία στην πολιτική, ήθος και όχι ηθικολογία στην κοινωνία.

Το ήθος δεν διδάσκεται. Δημιουργείται και εμπεδώνεται.

Όταν η ιστορία επαναλαμβάνεται

Από το τχ. 362 του 1987 αναδημοσιεύουμε το γράμμα-ανοιχτή επιστολή προς όλους τους αναγνώστες (έτσι το χαρακτήριζε ο ίδιος) του φίλου Νίκου Τσιγγά από τη Θεσσαλονίκη. Φανερώνει το πνεύμα αλληλεγγύης που έδειξαν προς το Αντί οι αναγνώστες του. Και φέτος όμοια ήταν η ανταπόκριση των φίλων του περιοδικού όταν υποχρεώθηκε να πληρώσει στο «φρυσιρομάγαζο» 82 χιλιάδες ευρώ.

Αγαπητοί φίλοι και σύντροφοι,

Παλιός αναγνώστης, τώρα όχι πια, λόγω πολιτικής διαφωνίας με τη θέση του περιοδικού, αλλά στο πλευρό σας. Τα κυκλώματα, το πασοκικό κράτος, η κλίκα της εξουσίας, οι «δημοκρατικές» φυλλάδες με τα μονόστηλα που αφιέρωσαν τώρα για την καταδίκη, αλλά πρωτοσέλιδα για τα σκάνδαλα –αυτά πουλούσαν βλέπετε– θέλουν να κλείσουν τις φωνές της Αριστεράς, να τις εξοντώσουν με εύσχημο τρόπο.

Οι αριστεροί πρέπει να κινητοποιηθούν, να αντιδράσουν.

Μόνο που κάτι πρέπει να γίνει άμεσα. Να μαζευτούν τα χρήματα για δυο κυρίως λόγους.

Αφ' ενός να πληρωθεί το «πρόστιμο» και αφ' ετέρου να δουν οι εξουσιαστές ότι πρώτα απ' όλα η Αριστερά στηρίζεται στους ανθρώπους της. Ζητήστε από τους αναγνώστες να συμβάλουν, να πληρώσουν την ποινή. Το ANTI έδινε και δίνει τη μάχη για τους αριστερούς και αυτοί –συμφωνούντες ή διαφωνούντες– έχουν χρέος να το στηρίξουν με κάθε μέσον.

Τσιγγάς Νίκος
Θεσσαλονίκη

ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ ΤΑ «ΒΡΗΚΑΝ», ΑΛΛΑ ΤΟ ΚΛΙΜΑ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΕΚΘΕΤΟ

Πανευτυχείς οι αντιπροσωπείες των 185 χωρών του πλανήτη εγκατέλειψαν το Μπαλί της Ινδονησίας μετά το πέρας της διεθνούς διάσκεψης που είχε οργανώσει ο ΟΗΕ για την αντιμετώπιση των δραματικών κλιματικών αλλαγών που απειλούν σύμπασα την ανθρωπότητα. Η ευτυχία προέρχεται από το γεγονός ότι, μετά από μαραθώνιες σκληρές συνομιλίες, κατάφεραν να συμφωνήσουν σε έναν «οδικό χάρτη», για το περιεχόμενο των διαπραγματεύσεων που θα γίνουν –και οι οποίες θα πρέπει να ολοκληρωθούν μέχρι το 2010– με στόχο την νέα συνθήκη που θα αντικαταστήσει την έτσι κι αλλιώς ανενεργή σχεδόν μέχρι σήμερα Συνθήκη του Κιότο.

Περισσότερη ικανοποίηση, μάλιστα, για όλες τις αντιπρο-

σωπείες προσέφερε το γεγονός ότι, κάτω από τις έντονες πιέσεις όλων των πλευρών, οι ΗΠΑ αποφάσισαν να προσυπογράψουν την συμφωνία που επιτεύχθηκε, παρόλο που εκείνο που κατάφεραν ήταν μόνο η δέσμευση να αρχίσουν διαπραγματεύσεις για το τι θα περιλαμβάνει η νέα συνθήκη, χωρίς όμως να αναλάβουν οποιαδήποτε δέσμευση.

Αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι, αμέσως μετά την υπογραφή της συμφωνίας στο Μπαλί, η Ουάσιγκτον έσπευσε να την σαμποτάρει, εκδηλώνοντας «έντονες ανησυχίες» για το αποτέλεσμα της διάσκεψης, γίνεται φανερό ότι το κλίμα εξακολουθεί να μένει έκθετο ως μια δαμόκλεια σπάθη πάνω από ολόκληρο τον πλανήτη.

ΤΟΥΡΚΙΑ ΕΠΙΔΕΙΞΗ ΙΣΧΥΟΣ ΣΤΟ ΙΡΑΚ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ

Με 50 αεροσκάφη, ο τουρκικός στρατός βομβάρδισε, τη νύχτα της περασμένης Κυριακής, ορεινές περιοχές των Κούρδων στο βόρειο Ιράκ, σε βάθος τουλάχιστον 100 χιλιομέτρων, με αποτέλεσμα να καταστραφούν ολόκληρα χωριά και να σκοτωθούν μαχητές του ΡΚΚ αλλά και άμαχοι. Σύμφωνα, μάλιστα, με επίσημες ανακοινώσεις, οι αεροπορικές επιδρομές, οι οποίες επαναλήφθηκαν και τη Δευτέρα, υποστηρίχθηκαν και από πυρά πυροβολικού, ενώ ταυτόχρονα εναντίον των Κούρδων κινήθηκαν και δυνάμεις του Ιράν, στη βάση σχετικής συμφωνίας που έχουν συνάψει Άγκυρα και Τεχεράνη.

Το σημαντικότερο είναι ωστόσο ότι, μετά και τη δεύτερη αυτή επιδρομή εναντίον των Κούρδων στο βόρειο Ιράκ εκ μέρους του τουρκικού στρατού (η πρώτη είχε γίνει πριν από δυο εβδομάδες και ήταν μικρότερης έκτασης), ο αρχηγός του γενικού επιτελείου, στρατηγός Γιασάρ Μπουγιούκανιτ, έσπευσε να δηλώσει ότι η επίθεση πραγματοποιήθηκε μετά από συνεννόηση με την Ουάσιγκτον. Εκπρόσωπος του αμερικανικού Πενταγώνου διέψευσε, βεβαίως, τον ισχυρισμό του Τούρκου στρατηγού, έτσι κι αλλιώς, όμως, η αμερικανική κυβέρνηση προσφέρει με κάθε τρόπο την στήριξή της

στην τουρκική ηγεσία.

Πέρα από αυτό, στήριξη στην Τουρκία προσέφερε –αμέσως ή εμμέσως– και η Ευρώπη, με δηλώσεις αξιωματούχων διαφόρων κυβερνήσεων, ενώ η ιρακινή ηγεσία αντιδρά με σκεπτικισμό, μην κρύβοντας την ενόχλησή της.

Στο μεταξύ, μέσα στην αναμπουμπούλα, ο τουρκικός στρατός, επεκτείνοντας την επίδειξη ισχύος από την επιδρομή στο βόρειο Ιράκ, θυμήθηκε να επαναφέρει στο προσκήνιο και τις ελληνοτουρκικές διαφορές, περνώντας στην ιστοσελίδα του ένα άρθρο, το οποίο κάνει σαφή αναφορά στον «τουρκικό πληθυσμό της Δωδεκανήσου» και καταγγέλλει την Ελλάδα ότι έχει στρατιωτικοποιήσει την περιοχή αυτή, κατά παράβαση της Συνθήκης της Λωζάνης του 1923 και της Συμφωνίας των Παρασίων του 1947.

ΙΡΑΚ ΟΙ ΒΡΕΤΑΝΟΙ ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΠΟΥΝ

Οι Βρετανοί παρέδωσαν την περασμένη Κυριακή και τυπικά τη διοίκηση της Βασόρας, στο νότιο Ιράκ, στις ιρακινές δυνάμεις ασφαλείας, υλοποιώντας έτσι μια απόφαση που είχε παρθεί εδώ και δύο μήνες. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς αξιωματούχων του βρετανικού στρατού, η αλλαγή φρουράς κρίθηκε ότι ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί, καθώς έχει βελτιωθεί η κατάσταση ασφαλείας στην περιοχή. Παρ' όλα αυτά, οι ίδιοι οι Ιρακινοί δέχτηκαν με ικανοποίηση την αποχώρηση των Βρετανών, τους οποίους ποτέ δεν είδαν με καλό μάτι από την εποχή της αμερικανοβρετανικής εισβολής στη χώρα τους το 2003.

Δεν είναι τυχαίο μάλιστα ότι σε έρευ-

να που έκανε το BBC η συντριπτική πλειοψηφία των ιρακινών της περιοχής σε ποσοστό 86% θεωρεί ότι οι Βρετανοί στη Βασόρα υπήρξαν «κακή επιρροή», ενώ μόλις το 2% κρίνει ως θετική την παρουσία τους.

Από την άλλη πλευρά, ο δεύτερος στην ιεραρχία της Αλ Κάιντα, ο Αϊμάν αλ Ζαουάχρι, αποδίδει την αποχώρη-

ση των Βρετανών στην ισχύ του αντάρτικου. Για το λόγο αυτό και σε δύο μαγνητοσκοπημένα μηνύματά του καλεί τους σουνίτες του Ιράκ να ξεπεράσουν τις διαφορές τους, να απομονώσουν εκείνους που συνεργάζονται με τις δυνάμεις κατοχής και να συνεννοηθούν, ώστε ο αγώνας τους να γίνει περισσότερο αποτελεσματικός.

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΥΝ ΛΕΦΤΑ, ΑΛΛΑ ΟΧΙ ΛΥΣΗ

Σε 7,4 δις δολάρια έφτασε το ποσό που συγκεντρώθηκε κατά την διάσκεψη «δωρητών» που πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα στο Παρίσι για την οικονομική ενίσχυση της Παλαιστινιακής Αρχής. Η διάσκεψη πραγματοποιήθηκε μετά από την διάσκεψη που είχε πραγματοποιηθεί στην Ανάπολη των ΗΠΑ, υπό την αιγίδα του πεοέδρου Τζορτζ Μπους, η οποία ωστόσο δεν κατέληξε σε κανένα θεαματικό αποτέλεσμα, αντίθετα εξελίχθηκε σε διάλογο κωφών, καθώς πολλά θέματα που τέθηκαν από την πλευρά του παλαιστίνιου προέδρου Μαχμούντ Αμπάς έμειναν χωρίς καμία απάντηση από τον ισραηλινό πρωθυπουργό Εχούντ Όλμερτ.

Συγκεκριμένα, ο Όλμερτ, με την ανοχή και τη στήριξη των Αμερικανών, απέφυγε για άλλη μια φορά να αναλάβει οποιαδήποτε δέσμευση για το ζήτημα των εποικισμών της Δυτικής Όχθης, ενώ στο μεταξύ η Λωρίδα της Γάζας παραμένει

υπό τον ασφυκτικό κλοιό του ισραηλινού στρατού, ο οποίος συνεχίζει να βομβαρδίζει στόχους της Χαμάς, αδιαφορώντας για τους άμαχους που πέφτουν θύματα.

Στο μεταξύ, το Ισραήλ αντιμετωπίζει ένα νέο πρόβλημα με τη δολοφονία, την περασμένη εβδομάδα, του λιβανέζου ταξίαρχου Φρανσουά Χατζ, ο οποίος επρόκειτο να αντικαταστήσει στην ηγεσία του στρατού τον στρατηγό Μισέλ Σουλεϊμάν, που εξελέγη ομόφωνα σχεδόν πρόεδρος της χώρας. Για πρώτη φορά, μάλιστα, μια πολιτική, όπως χαρακτηρίζεται, δολοφονία στον Λίβανο δεν επέσυρε τις γνωτές καταγγελίες εναντίον της Συρίας, αντίθετα πολλοί παράγοντες, μεταξύ των οποίων και κύκλοι που διάκινται φιλικά προς τη Συρία, κατηγορούν ανοιχτά τις μυστικές υπηρεσίες του Ισραήλ, οι οποίες έχουν κατηγορηθεί και στο παρελθόν για δολοφονικές επιθέσεις εναντίον του Χατζ.

ΡΩΣΙΑ Ο ΠΟΥΤΙΝ ΠΟΥ ΦΕΥΓΕΙ, ΑΛΛΑ... ΜΕΝΕΙ

Τελικά, η ασάφεια που υπήρχε σχετικά με το νέο ρόλο που θα αναλάμβανε ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντίμιρ Πούτιν μετά την λήξη της θητείας τον ερχόμενο Μάρτιο (εφόσον δεν του επιτρέπεται να διεκδικήσει και τρίτη θητεία), ξεκαθάρισε από τον ίδιο την περασμένη Δευτέρα. Σε ομιλία του, στο πλαίσιο συνεδρίου του κόμματος «Ενιαία Ρωσία», το οποίο «σάρωσε» στις εκλογές της 2ας Δεκεμβρίου, ο Πούτιν δήλωσε ότι, εφόσον ο εκλεκτός του Ντμίτρι

Ανατόλιεβιτς Μεντβέντεβ κατορθώσει να εκλεγεί νέος πρόεδρος, τότε ο ίδιος θα αναλάβει τη θέση του πρωθυπουργού.

Φυσικά, ο Πούτιν δεν εξέπληξε κανέναν, αφού η εκδοχή της πρωθυπουργοποίησής του έχει συζητηθεί επανειλημμένα κατά το τελευταίο διάστημα ως η πλέον πιθανή. Οπότε, με τη δήλωσή του επιβεβαίωσε ουσιαστικά τις φήμες που ήδη είχαν κάνει το γύρο του κόσμου.

Η δίκη Πλεύρη και η εκκόλαψη του αντιεβραϊσμού

του Σωτήρη Λέτσιου

Σε ποινή φυλάκισης 14 μηνών με τριετή αναστολή καταδικάστηκε ο Κ.Πλεύρης εξαιτίας των όσων αναφέρει στο βιβλίο του *Εβραίοι - Όλη η αλήθεια*. Στη διάρκεια της δίκης ακούστηκαν πάλι οι γνωστές γελοιότητες που απευθύνονται σε ανθρωποειδή, εκείνες οι ανατριχιαστικές ιστορικές ανακρίβειες που αναζωπυρώνουν την επιθετική μισαλλοδοξία και καλλιεργούν μεθοδικά εδώ και αιώνες μια ρατσιστική τάση σε βάρος του εβραϊκού στοιχείου.

Ασφαλώς και αποτελεί αναφαίρετο δικαίωμα η ελεύθερη διατύπωση ακόμη και των πιο ενοχλητικών απόψεων. Τι καινούριο όμως προσθέτει στην ιστορική έρευνα, παραμερίζοντας το πάθος του ιδεολογικού λαϊκισμού, η επανάληψη φράσεων όπως «τα έξι εκατομμύρια στο Ολοκαύτωμα είναι μύθος» ή ότι «η απαλλαγή της Ευρώπης από τους Εβραίους είναι επιβεβλημένη, επειδή ο εβραϊσμός συνιστά απειλή κατά της ελευθερίας των λαών»;

Η ίδια άθλια ιστορία, η ίδια τετριμμένη επίκληση επιχειρημάτων που σαν ακάλυπτες επιταγές πετάγονται στον κάλαθο των αχρήστων. Θύματα είμαστε όλοι μιας φάρσας που μετασηματίστηκε σε ένα δήθεν αναμφισβήτητο ιστορικό γεγονός.

Η ΑΡΧΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΣΑΡΟ

Στις αρχές του 20ού αιώνα οι μυστικές υπηρεσίες του Τσάρου της Ρωσίας κατασκεύασαν το απόλυτο ίσως πλαστογράφημα όλων των εποχών: «Τα Πρωτόκολλα των Σοφών της Σιών». Σύμφωνα με αυτό, οι Εβραίοι βρίσκονται πίσω από κάθε συνωμοσία, κατέχοντας φυσικά νευραλγικές θέσεις στην οικονομική και πολιτική εξουσία. Εξασφαλισμένη η διαχρονική επιτυχία του βιβλίου. Και πολύ περισσότερο, εί-

χε στρωθεί το έδαφος για να ριζώσει και να επεκταθεί το μένος του αντιεβραϊσμού, συγχωνεύοντας παράλληλα στις τάξεις του τους οπαδούς του πολιτικού ανορθολογισμού και του θρησκευτικού φανατισμού.

Φτάσαμε στο σήμερα σαν να μην πέρασε ούτε καν μια μέρα από τη δημοσίευση του βιβλίου το 1903 για να διαπιστώσουμε ότι ο αντιεβραϊσμός γνωρίζει νέα έξαρση. Σε όλη την Ευρώπη αυξάνονται οι επιθέσεις σε συναγωγές και σχολεία. Στη Γαλλία βεβηλώνουν και νεκροταφεία. Ο αντισημιτισμός προφανώς δεν έχει συγκροτηθεί με τη μορφή ενός κινήματος, αλλά τροφοδοτεί την παρουσία του μέσα από τη συντήρηση προαιώνιων προκαταλήψεων.

Οι περισσότεροι αγνοούν ότι ο εβραϊκός λαός σε όλη την ιστορική του διαδρομή αντιμετώπισε ιδιαίτερα αντίξοες συνθήκες. Καταδιώχθηκε από τόπο σε τόπο, στερήθηκε την περιουσία του, λοιδορήθηκε ως μίσμα και κοινωνικό απόβλητο. Σε πείσμα αυτών των δυσκολιών που καλλιέργησε το μίσος της χριστιανικής Ευρώπης, το εβραϊκό στοιχείο κατάφερε να δημιουργήσει μεγάλα επιστημονικά και διανοητικά επιτεύγματα, ανανεώνοντας ριζικά τους τομείς του πολιτισμού και του ανθρωπισμού.

Οι επιστημάνσεις αυτές ασφαλώς και διαχωρίζονται από το δικαίωμα να γίνει κριτική στην πολιτική του ισραηλινού κράτους από το 1948 έως σήμερα, στις αδικίες και στη βάνανυση συμπεριφορά που επιφύλαξε στους Παλαιστίνιους. Ίχνη φασιστικής νοοτροπίας εντοπίζονται στο πολιτικό κατεστημένο όπως και στην κοινωνία του Ισραήλ. Η πολιτική αδιαλλαξία των κυβερνήσεων του συνέβαλε άλλωστε στην ενίσχυση του ισλαμισμού. Είναι όμως απολύτως λανθασμένο να εξισώνεται

η επίδειξη κρατικής βίας από το ισραηλινό κράτος με τα εγκλήματα των ναζιστών και τις διώξεις της Ιεράς Εξέτασης. Η εξολόθρευση εκατομμυρίων Εβραίων από τους ναζί με τον πιο ψυχραιμο και σαδιστικό τρόπο είναι συνώνυμο μιας πράξης στην οποία ίσως δεν αντιστοιχεί μια πράξη εξιλέωσης στα όρια της λογικής.

Ήταν πολλοί αυτοί που συναίνεσαν ή ανέχτηκαν σε συνθήκες διακριτικής χαιρεκακίας εκείνο το έγκλημα. Η πολιτική τάξη της Ευρώπης, η καθολική και ορθόδοξη εκκλησία, τα κομμουνιστικά κόμματα. Ναι, υπήρξαν και οι φωτεινές εξαιρέσεις εκείνων που με κάθε μέσο διέσωσαν Εβραίους. Αυτό δεν εξαλείφει τις ευθύνες του συνόλου.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Τι γνωρίζουμε στην Ελλάδα για την ισραηλινή κοινωνία; Ότι είναι μια νησί-δα κοσμικότητας όπου, παρά την επιβολή του στρατοκρατικού πνεύματος, η δημοκρατία λειτουργεί; Ότι εκεί ιδρύθηκαν τα «κιμπούτζ», τα αγροκτήματα δηλαδή που ευνόησαν έναν πρωτοποριακό κοινοβιακό τρόπο ζωής βασισμένο στις ουτοπικές αρχές του μαρξισμού; Για δεκαετίες η ελληνική Αριστερά ταυτίστηκε μονομερώς με τα αιτήματα των Αράβων και συμπεριέλαβε στη ρητορική του αντιαμερικανισμού τις ιδεοληπτικές γενικές κεύσεις περί Εβραίων. Δεν ασπάστηκε η Αριστερά με σαφή και επίσημο τρόπο τον αντισημιτισμό. Σε μεγάλο βαθμό όμως ο άκριτος αντισημιτισμός των κομμουνιστικών κομμάτων ήταν απόρροια της διπολικής αντιπαράθεσης στην εποχή του Ψυχρού Πολέμου, όταν η Σοβιετική Ένωση υποστήριζε τους Άραβες και τα αυταρχικά τους καθεστώτα, αφήνοντας το Ισραήλ να περάσει στη ζώνη επιρροής των ΗΠΑ.

Οι επιπτώσεις από την έλλειψη των μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας

Ποτέ άλλοτε ο άνθρωπος δεν βρέθηκε τόσο βυθισμένος στις ευθύνες του για την υπερθέρμανση του πλανήτη και το κυρίαρχο μοντέλο ανάπτυξης που συσσωρεύει τόσες εκπομπές αερίων που αλλάζουν επικίνδυνα το κλίμα του.

Οι κλιματικές αλλαγές που έχουν καταγραφεί στη βιβλιογραφία αφορούν αφενός το απώτερο παρελθόν και αφετέρου την περίοδο την μετά το 1850, κατά την οποία αρχίζει η μεγάλη βιομηχανική επανάσταση και η οποία χαρακτηρίζεται από τη σταδιακή, ειδικά τα τελευταία χρόνια, ραγδαία άνοδο της μέσης θερμοκρασίας της γης.

Η επιστημονική επιτροπή του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή, η γνωστή IPCC που πρόσφατα τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ, μελέτησε τις αλλαγές που έγιναν στο παρελθόν. Τα συμπεράσματά της έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Οι μεγάλες ποσότητες αερίων του θερμοκηπίου που εκλύονται από τις ανθρώπινες δραστηριότητες είναι υπεύθυνες κατά 90% για τη ραγδαία άνοδο της θερμοκρασίας. Η κλιματική αλλαγή έχει έρθει;

Σύμφωνα με τους επιστήμονες της IPCC, η απάντηση είναι όχι ακόμη. Ευτυχώς δεν έχουμε φθάσει ακόμη στο σημείο χωρίς επιστροφή. Υπάρχει ακόμη καιρός να γίνουν βήματα για να σώσουμε τον πλανήτη μας.

Στη συνέχεια παρατίθενται τα βασικά στοιχεία της διάλεξης, όπως τα ανέπτυξε ο ομιλητής.

Το 2007 σημειώθηκε μείωση της ημερήσιας πετρελαιοπαραγωγής κατά (περίπου) 265.000 βαρέλια και παράλληλα μείωση της πετρελαιοεξαγωγής κατά 2,5 εκατ. βαρέλια την ημέρα (Energy Information Administration, U.S. Department of Energy EIA και International Energy Agency, EIA).

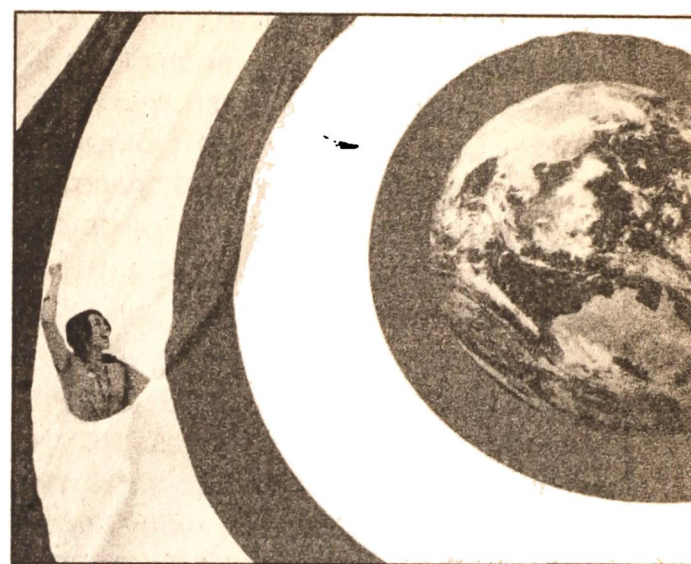
* Την Τετάρτη 28.11.2007 στο Πολυτεχνείο η Ελληνική Γεωλογική Εταιρεία προσκάλεσε τον καθηγητή κ. Α. Φώσκολο να μιλήσει για τα παγκόσμια ενεργειακά αποθέματα (αργό πετρέλαιο, φυσικό αέριο, γαιάνθρακες, ουράνιο) στους γεωεπιστήμονες.

Η αίθουσα γέμισε από καθηγητές, πανεπιστημιακούς, ερευνητές του ΙΓΜΕ, μελετητές, φοιτητές γεωλόγους και νέους γεωεπιστήμονες.

Βάση των στοιχείων των EIA και IEA η πετρελαιοπαραγωγή τους πρώτους 8 μήνες του 2007 μειώθηκε σε σχέση με του 2006 κατά 65 εκατομ. βαρέλια, ενώ η πετρελαιοεξαγωγή στην ίδια περίοδο μειώθηκε κατά 612 εκατ. βαρέλια, πτώση δηλ. της τάξης του 5,5%.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ότι από το 1981 δεν ανακαλύπτονται νέα κοιτάσματα που να εξισορροπούν την ετήσια κατανάλωση αργού πετρελαίου.

Σήμερα η ανεύρεση κοιτασμάτων αργού πετρελαίου προς κατανάλωση είναι 1 προς 4 (1:4). Τα δύο καίρια αυτά δεδομένα έχουν οδηγήσει τους μελετητές του θέματος να θεωρούν ότι οι τιμές θα συνεχίσουν να είναι ανοδικές και ότι θα υπερβούν τα 200\$ το βαρέλι μετά το 2012!

• Οι ανοδικές τιμές του αργού πετρελαίου σίγουρα θα συμπαρασύρουν και τις τιμές του φυσικού αερίου. Σύμφωνα με μελέτες των παγκόσμιων αποθεμάτων του φυσικού αερίου, η κορύφωση της παραγωγής του αναμένεται να λάβει χώρα περί το 2012, με ημερήσια παραγωγή 9,1 δις κυβικά μέτρα, έναντι των 7,85 δις κυβικών μέτρων που είναι σήμερα.

Αυτή η εξέλιξη θα οδηγήσει τις τιμές του φυσικού αερίου –που σήμερα είναι στα 8\$/GJ– πάνω από τα 20\$/GJ, καθιστώντας τη χρήση του για ηλεκτροπαραγωγή απαγορευτική.

Άρα, σταθμοί που προγραμματίζονται να λειτουργήσουν μετά το 2012 με φυσικό αέριο θα είναι οικονομικά ασύμφοροι, γιατί η παραγόμενη κιλοβατώρα θα είναι πανάκριβη.

• Τα παγκόσμια αποθέματα λιθάνθρακα είναι και αυτά πεπερασμένα.

Βάσει των στοιχείων της BP Statistical Review of World Energy για το 2007, τα αποθέματα φθάνουν για 147 χρόνια.

Αν συνεκτιμηθεί η διαφορά της θερμογόνου δύναμης των λιγνιτών και υποβιτουμενιούχων γαιανθράκων αφενός και των λιθανθράκων αφετέρου, τότε η διάρκεια ζωής των στερεών

καυσίμων μειώνεται στα 130 έτη. Και αν ληφθεί υπόψη η αναμενόμενη μεγάλη αύξηση της ετήσιας παραγωγής του λιθάνθρακα, που σήμερα είναι 4,5%, δηλ. διπλάσια της αντίστοιχης του φυσικού αερίου που είναι 2,5%, τότε τα αποθέματα λιθάνθρακα μειώνονται σε 44 χρόνια.

Αυτή η πραγματικότητα αιτιολογεί γιατί αναμένεται οι τιμές του λιθάνθρακα να είναι ανοδικές, πέραν του γεγονότος ότι η αύξηση των τιμών του αργού πετρελαίου και του φυσικού αερίου θα συμπαρασύρουν και αυτές τις τιμές του λιθάνθρακα προς τα πάνω, εμπειρία που ήδη δοκίμασε η ΔΕΗ. Επισημονικά οι τιμές των ενεργειακών πρώτων υλών αυξάνονται απότομα όταν φθάσουμε στην ημιπερίοδο ζωής των παγκοσμίως υπαρχόντων εκμεταλλεύσιμων ενεργειακών κοιτασμάτων. Δηλαδή μόλις καταναλωθεί το 50% της κληρονομηθείσας εκμεταλλεύσιμης ποσότητας της ενεργειακής πρώτης ύλης, τότε οι τιμές ανεβαίνουν για να περιοριστεί η ζήτησή της.

Για τους λιθάνθρακες η ημιπερίοδος ζωής, δηλ. η κορύφωση της παραγωγής εκτιμάται μεταξύ του 2030 και 2035, ενώ για το ουράνιο προσδιορίζεται μεταξύ των ετών 2035 και 2040.

Σημειώνεται ότι η τιμή του ουρανίου από 15\$ το 2004 ανέβηκε στα 225\$ το κιλό το 2007, δηλ. 15πλασιάστηκε σε 3 χρόνια.

Όσον αφορά τις εκπομπές SO₂, NO_x και CO₂ από τους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, ο καθηγητής Ν. Φώσκολος ανέφερε ότι οι εκπομπές SO₂ και NO_x μπορούν να ελαχιστοποιηθούν ή και να μηδενισθούν, υπό τον όρο ότι θα εφαρμοσθούν οι νέες τεχνολογίες. Η πρακτική των νέων τεχνολογιών προωθείται σε όλους τους νέους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής των ΗΠΑ αλλά και σε όλους τους σταθμούς αποτέφρωσης απορριμμάτων της Γαλλίας, της Γερμανίας αλλά και άλλων χωρών.

Για τις εκπομπές του CO₂ που προέρχονται από τους λιθανθρακικούς/λιγνιτικούς σταθμούς, αυτές επί του συνόλου των εκπομπών των αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου ανέρχονται σε 19,1%.

Αν συνεκτιμηθεί λοιπόν ότι, με τις νέες τεχνολογίες καύσης, οι εκπομπές

του CO₂ μπορούν να μειωθούν, τουλάχιστον κατά 30%, τότε το σύνολο των εκπομπών του CO₂ από όλους τους σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι δυνατόν να πέσει στο 2,4%.

Αναρωτήθηκε σ' αυτό ακριβώς το σημείο ο κ. Φώσκολος γιατί δεν γίνεται έλεγχος ώστε να ληφθούν περιοριστικά μέτρα για το 97,6% των εκπομπών των υπολοίπων αερίων που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Είναι δυνατόν να αποδεχθούμε, αναρωτήθηκε, ότι, αν εξαλειφθεί το 2,4% του CO₂ που εκπέμπουν οι λιθανθρακικοί/λιγνιτικοί σταθμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα μειωθεί ή και εξαφανισθεί το φαινόμενο του θερμοκηπίου;

Καταλήγοντας, ο Ν. Φώσκολος είπε ότι για την Ελλάδα η εκμετάλλευση των αξιόλογων λιγνιτικών κοιτασμάτων δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα αλλά ως μέρος λύσης του ενεργειακού ζητήματος.

Άμεσης προτεραιότητας θέματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη στο σχεδιασμό της ενεργειακής πολιτικής αφορούν τη βελτιστοποίηση της εκμετάλλευσης των λιγνιτικών κοιτασμάτων (ρυθμοί παραγωγής – διαχείρισης ποιότητας), την αντικατάσταση των λιγνιτικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με νέους, υψηλότερου βαθμού απόδοσης, και με την αξιοποίηση της αποκτηθείσας τεχνογνωσίας από τη μακρόχρονη εμπειρία των στελεχών τόσο της ΔΕΗ όσο και άλλων φορέων ή και εταιρειών με αυτά τα αντικείμενα.

Επιπροσθέτως, τόνισε ότι είναι αδήρητος ανάγκη μέσα στα επόμενα 25 χρόνια να προωθήσουμε ταυτόχρονα και τη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (υδροηλεκτρικά έργα, γεωθερμία, βιομάζα, ανεμογεννήτριες, φωτοβολταϊκά) στην ηλεκτροπαραγωγή σε ποσοστό πάνω από το 50%, γιατί τα αποθέματα των στερεών καυσίμων είναι πεπερασμένα. Βασιζόμενος δε στην ημιπερίοδο ζωής των λιθανθρακικών κοιτασμάτων, εκτίμησε ότι μετά το 2025(!) οι τιμές του λιθάνθρακα θα είναι απαγορευτικές όσον αφορά τη χρήση του στην ηλεκτροπαραγωγή.

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΗΡ. ΧΑΡΜΑΝΙΔΗΣ
Δρ. Υδρογεωλόγος

«Νιώσε τη ζωή...!»

του Φαρούκ Τουντζάι

Κατά καιρούς αναρωτιέμαι: τι σημαίνει «είμαι αριστερός»; Κάθε φορά βρίσκω μια ικανοποιητική απάντηση, εφησυχάζω για λίγο, ώσπου με μια άλλη αφορμή ψάχνω για νέες απαντήσεις.

Σήμερα το πρωί μου ήρθε η εξής απάντηση: «Είμαι αριστερός σημαίνει δεν τρώω το κουτόχορτο που μου σερβίρει ο σύγχρονος καπιταλισμός». Αν και στην ελληνική γλώσσα το ρήμα «χορταίνω», που εκφράζει την γαστρονομική πληρότητα, σχετίζεται με τη λέξη «χόρτο», δεν πρέπει επουδενί η χορτοφαγία να συγχέεται με την κουτοχορτοφαγία.

Την αφορμή γι' αυτό το συσχετισμό μου την έδωσε η έλλειψη πληροφόρησης τον τελευταίο καιρό από τον γραπτό, οπτικό και οπτικοακουστικό Τύπο γύρω από το θέμα της εισβολής του τουρκικού στρατού στο Β. Ιράκ, παρότι

τίποτα δεν άλλαξε στο μέτωπο και οι επιχειρήσεις διεξάγονται κανονικά και σταθερά. Τώρα πια όλα τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ασχολούνταν με την πρόσφατη ελληνοτουρκική συνεργασία στο θέμα του αγωγού φυσικού αερίου αλλά και με τον Αλή Μπαμπατζάν. Το ίδιο και ο τουρκικός Τύπος, όλο για το boru hattı, τον αγωγό δηλαδή, μιλούσε.

Εκτός από την εισβολή στο Ιράκ, δεν βρήκα και άλλες ειδήσεις ούτε για θέματα που, πριν λίγο καιρό, είχαν ξεσηκώσει το σύμπαν: τη γρίπη των πουλερικών, επί παραδείγματι, ή τον αφθώδη πυρετό. Πρόπερσι τέτοιοι καιρό όλοι παραληρούσαν από τον τρόπο, πιστεύοντας πως τους καταδιώκουν διαρκώς συναχωμένα πτηνά και πως σε κάθε γωνιά του δρόμου караδοκεί κι από ένα γριπιασμένο κοτόπουλο για να τους αποτελειώσει. Πριν από 7-8 χρόνια, μια τρελή αγελάδα καθόταν στη θέση της άρρωστης κότας και μια εικοσαετία πίσω ένα αρνάκι ή μια κατσίκα. Σε όλες όμως τις περιπτώσεις, οι φαρμακοβιομηχανίες, που παράγουν εμβόλια και χάπια για ψύλλου πήδημα, έκαναν χοντρή μπάζα. Με την εκστρατεία κατά του αφθώδους πυρετού οι μεγάλες εταιρείες της γαλακτοβιομηχανίας εξαφάνισαν και τους τελευταίους γαλατάδες της επαρχίας που πουλούσαν το γάλα από δυο αγελάδες και δέκα αιγοπρόβατα που έτρεφαν στο περιβόλι του σπιτιού τους. Εξαφάνισαν και τους τελευταίους γιαουρτάδες που κάθε μέρα μοίραζαν στους μόνιμους πελάτες τους καμιά πενηνταριά κυπελάκια. Το τυρί αντέχει ακόμα: η οικιακή παραγωγή στα χωριά εξακολουθεί να πουλάει μικρές ποσότητες σε στενό κύκλο. Παράνομα βέβαια, αφού το υγειονομικό καθεστώς υποστηρίζει μόνο τη μαζική παραγωγή. Ό,τι δεν γυαλίζει στα ράφια του σούπερ μάρκετ συσκευασμένο σε φανταζή χαρτί ή πλαστικό είναι βρόμικο, επικίνδυνο και απαγορευμένο. Κάτι αντίστοιχο με τα φρούτα ή τα λαχανικά: ντομάτες που δεν είναι κατακόκκινες, ομοιόμορφες, σφιχτές και τριζάτες είναι για πέταμα. Η εμφάνιση, πάνω από τη γεύση και την ποιότητα! Η ιδεοληψία, εν ολίγοις, που οδήγησε στη λογική της μετάλλαξης των προϊό-

ντων, αγροτικών και κτηνοτροφικών. Εξάλλου όλα από κάπου αρχίζουν και οι πρώτοι που πλήρωσαν αυτές τις «νέες αντιλήψεις» ήσαν οι μικροί παραγωγοί. Αν σήμερα έχεις πέντε πρόβατα και σου περισσεύουν δύο λίτρα γάλα το μόνο που μπορείς να κάνεις είναι να τα πετάξεις. Και για όποιον, φυσικά, θέλει γάλα ή γιαούρτι, υπάρχουν οι γνωστές, μεγάλες εταιρείες που «χαρίζουν» ψυγεία στα συνοικιακά καταστήματα απαγορεύοντας δια ροπάλου να βάλουν σ' αυτά άλλο προϊόν εκτός από τα δικά τους.

Η εκστρατεία των γριπιασμένων πουλερικών αύξησε επίσης τον τζίρο των μεγάλων πτηνοτροφικών εταιρειών, αφού η εμπιστοσύνη του καταναλωτικού κοινού στην άλλοτε «υπέροχη αλαινιάρια κότα» κλονίστηκε συθέμελα. Στις αστικές και ημιαστικές περιοχές έληξε οριστικά η εκτροφή πουλερικών στις αυλές των σπιτιών και οι κάτοικοι έγιναν κι αυτοί μέρος της πελατειακής ορδής των μεγαλοκαταστημάτων. Στα χωριά αντέχουν ακόμα κάποιοι ελάχιστοι που επιμένουν να διατηρούν κοτέτσι στον κήπο τους. Κι αυτοί χάρη στους πλανόδιους γύφτους που, με τα φορτηγά-κοτέτσια τους, πουλάνε τα ξακρίσματα των πτηνοτροφικών μονάδων τριγουρίζοντας στην επαρχία, από χωριό σε χωριό κι από λαϊκή σε λαϊκή.

Τώρα βέβαια, ανάμεσα στα βαρυσήμαντα κοινοβουλευτικά, συνδικαλιστικά, εκπαιδευτικά, πολιτιστικά κ.ά. θέματα ημερήσιας διάταξης των πολιτικών ανδρών και γυναικών, συμπεριλαμβανομένων και των «αριστερών», ποιος σκοτίζεται για τα αρνιά και τις κότες του τάδε ή του δείνα γραφικού που αρνείται να παρακολουθήσει τους παράλογους ρυθμούς αυτής της «εξέλιξης»; Έτσι κι αλλιώς η Αριστερά έχει πια πλήρως ενταχθεί στα δεδομένα του εκσυγχρονισμού με την έννοια και τη διάσταση που το σύγχρονο καπιταλιστικό σύστημα προσδίδει στη λέξη: όλοι πια, ερίφια και πρόβατα της πολιτικής, υπηρετούν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο την τεχνοκρατική αντίληψη «ας κάνω σήμερα αυτό που μ' εξυπηρετεί και αύριο βρίσκω τρόπους ν' αντιμετωπίσω τις ζημιές του». Σε όλα τα πεδία, ο ίδιος τρόπος προσέγγισης. Όλοι και όλα στην υπηρεσία της μόδας: μετα-

φορικά και κυριολεκτικά. Ας κυκλοφορούν οι γυναίκες με τον αφαλό έξω, Δεκέμβρη μήνα, αφού η μόδα το επιτάσσει! Σε περίπτωση κρυολογήματος και φλεγμονής των ωοθηκών υπάρχουν τόσα φάρμακα για την αντιμετώπιση της πάθησης. Κι αν πάλι αυτή αφήσει μεγαλύτερο κουσούρι, αδυναμία σύλληψης ας πούμε, δεν βαριέσαι! Ολόκληρη βιομηχανία τεχνητής γονιμοποίησης είναι έτοιμη να εξυπηρετήσει.

Μέσα σ' όλη αυτή την ενορχηστρωμένη πορεία των πραγμάτων, όπου τίποτα δεν είναι τυχαίο και στην οποία η Αριστερά, παγκοσμίως, έχει εναρμονιστεί, όσο περνάει ο καιρός, νιώθω πως οι επιλεγόμενοι «ανένταχτοι αριστεροί, οικολόγοι, επαναστάτες, σοσιαλιστές, σοσιαλδημοκράτες» κ.λπ., είμαστε συλλήβδην ένα εξάρτημα του σύγχρονου καπιταλισμού. Τρώμε και χορταίνουμε από το ίδιο κουτόχορτο που σε αφθονία ταΐζει τους πάντες. Και φαί υπάρχει πάντα μια και κάθε τόσο βγαίνει στο προσκήνιο κάτι «τρομερό και μοναδικό», ώσπου να σβήσει απότομα με την εμφάνιση του επόμενου εντυπωσιακού που θα προκύψει: αγελάδες, κότες, πρόβατα, αγωγοί, πυρηνικά, εισβολές, υψηλή ραπτική, υψηλή μπακαλική, ελεύθεροι αφαλοί, καλυμμένα κεφάλια, ρατσισμός, κοινοβουλευτισμός, τρομοκρατία, τρομολαγνία... Πάντα μπορεί να εφευρεθεί κάτι σημαντικό, όποτε το καλεί η ανάγκη: για λίγο όμως, γιατί η ζωή είναι μικρή.

Καλές Γιορτές!

Κάνετε ένα καλό δώρο
στους φίλους σας.

Για τις γιορτές
και για μετά τις γιορτές.

Κάνετε δώρο μια συνδρομή
στο περιοδικό *Αντί*
Η συνδρομή στο *Αντί*
επιστρέφεται σε σας.

Εξασφαλίζει τη συνέχιση
του περιοδικού.

Γιατί το *Αντί* στηρίζεται
μόνον στους αναγνώστες του.

ΠΡΙΝ ΔΕΚΑ, ΠΡΙΝ ΕΙΚΟΣΙ, ΠΡΙΝ ΤΡΙΑΝΤΑ ΤΟΣΑ ΧΡΟΝΙΑ

Το σκάλισμα της μνήμης αποδεικνύεται πολύ χρήσιμο. Συνεχίζουμε να αλιεύουμε στη στήλη αυτή από περασμένες 10ετίες πληροφορίες που είχαν δημοσιευτεί σε τεύχη του **Αντί**.

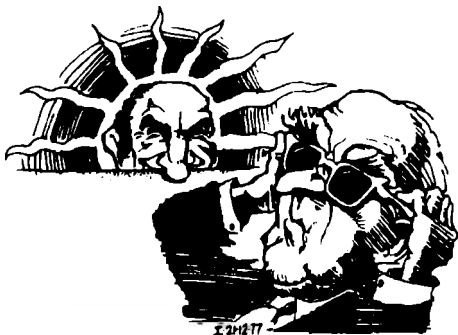

• Αναλυτική παρουσίαση του αναδυομένου ΠΑΣΟΚ από τον Ηλία Καρά (ψευδώνυμο του Ηλία Νικολακόπουλου) με στοιχεία για την κοινοβουλευτική του ομάδα: «Οι εκλογές της 20ης Νοεμβρίου –εκτός από τις σημαντικές μεταβολές που επέφεραν στο σύστημα των κομμάτων και τις επιπτώσεις που είχαν και θα έχουν στη διαμόρφωση ενός πολιτικού τοπίου– αποτελούν επίσης σημαντικό ορόσημο στη διαδικασία ανανέωσης του πολιτικού προσωπικού, ιδιαίτερα για εκείνο τον πολιτικό χώρο που εκφραζόταν προδικτατορικά από την Ένωση Κέντρου. Το κεντρικό και πιο χαρακτηριστικό σημείο αυτής της ανανέωσης είναι, έξω από την αποτυχία μιας σειράς γνωστών τ. βουλευτών της ΕΔΗΚ, η σύνθεση της σημερινής κοινοβουλευτικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ. Πράγματι, οι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ δεν

είναι απλώς αρκετά νέοι στην ηλικία –κι αυτό έχει ίσως μεγαλύτερη σημασία– είναι, στη μεγάλη τους πλειοψηφία, καινούργιοι στην κοινοβουλευτική ζωή.

... Το συμπέρασμα που βγαίνει είναι ότι η σημερινή σύνθεση της Κ.Ο. του ΠΑΣΟΚ αποτελεί ίσως τη ριζικότερη ανανέωση, σε επίπεδο πολιτικής εκπροσώπησης, που πραγματοποιήθηκε τα τελευταία 50 χρόνια».

• Και στη συνέχεια, σε σύγκριση με την ΕΠΕΚ, σημειώνει: «Σε επίπεδο ιδεολογίας βρίσκονται σε φανερή ρήξη με την κυρίαρχη ιδεολογία της κεντρώας παράταξης: τόσο το σύνθημα της “ειρήνευσης” που υπόσχονταν η ΕΠΕΚ, όσο

και ο “σοσιαλισμός” που επαγγέλλεται το ΠΑΣΟΚ, δύσκολα μπορούν να γίνουν αποδεκτά από τον παραδοσιακό κεντρώο πολιτικό χώρο. Αυτό δημιουργεί τη δυνατότητα, αλλά και την αναγκαιότητα, ανάδειξης νέου πολιτικού προσωπικού, το οποίο όμως και στις δύο περιπτώσεις προέρχεται από τον κεντρώο πολιτικό χώρο και όχι από κόμματα με πιο παραδοσιακές σοσιαλιστικές (ή σοσιαλδημοκρατικές) αναφορές».

Σήμερα θα διαβάσετε στιγμές από μια ανάλυση του ΠΑΣΟΚ, για τη συμφωνία Ρήγκαν–Γκορμπατσώφ, για τις αθλητικές δράσεις του Κοσκωτά και άλλα...

• Πολλά τα θέματα. Το σημαντικότερο μακροπρόθεσμα είναι η συμφωνία Ρήγκαν–Γκορμπατσώφ για την απομάκρυνση 2.600 πυραύλων μέσου και μικρού βεληνεκούς από την Ευρώπη. Ο Αντήνωρ γράφει:

«Τη συμφωνία χαιρέτησαν σχεδόν οι πάντες... Στα καθ' ημάς τη συμφωνία της 8ης Δεκεμβρίου χαιρέτησαν όλα τα ελληνικά πολιτικά κόμματα, με διαφορετικές βέβαια αποχρώσεις... Η συμφωνία

Ρήγκαν–Γκορμπατσώφ καλύπτει, βέβαια, ένα πολύ μικρό ποσοστό (γύρω στο 3%) του υπάρχοντος πυραυλικού δυναμικού των δύο υπερδυνάμεων. Δημιούργησε, όμως, ένα κλίμα που, αν δεν ανατραπεί, δικαιολογεί την εκτίμηση ότι βρισκόμαστε στην “αυγή μιας νέας περιόδου”».

• Άλλα θέματα είναι το αποπνικτικό νέφος. Πάλι ο Αντήνωρ: «Τι έκανε, το ΠΑΣΟΚ, στα έξι χρόνια που βρίσκεται στην εξουσία για ν' αντιμετωπίσει το νέφος που πνίγει την Αθήνα; Και πώς παραμένει ακόμα στην κυβέρνηση ένας υπουργός (ο Γ. Πέτσος) που αντί να φροντίσει για την απομάκρυνση, έστω μερική, των ρυπογόνων βιομηχανιών από την πρωτεύουσα (βυρσοδεψεία, λιπάσματα, σταθμός Κερατσινίου) έδωσε πράσινο φως, για τη

συσσώρευση στο λεκανοπέδιο, και άλλων βιομηχανιών»;

• Και οι ιστορίες του Κοσκωτά: «Μεγάλη διαφημιστική καμπάνια με γιγαντοαφίσες ετοιμάζει ο και “ερυθρόλευκος” Γ. Κοσκωτάς για τις υπό έκδοσιν “24 ώρες”. Οι πινακίδες των δρόμων της Αθήνας που φιλοξενούν αφίσες έχουν νοικιαστεί για δύο μήνες και αυτό επισπεύδει μάλλον την έκδοση της εφημερίδας του και τραπεζίτη, φίλαθλου “δόκτορα”».

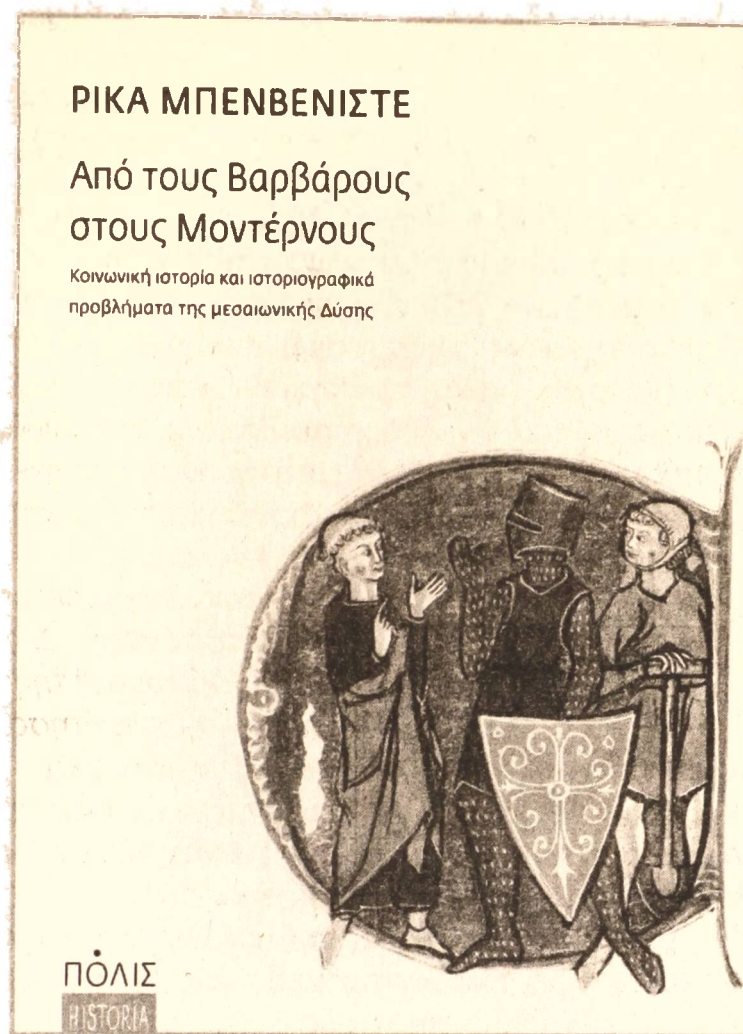

• Σε συνέντευξή του ο Στ. Μάνος λέει για την Παιδεία: «Βγήκε προχθές η ΟΟΣΑ και λέει πως τα ελληνόπουλα πηγαίνουν σχολείο λιγότερο από οποιονδήποτε άλλον. Και τι έκανε ο Αρσένης; Μείωσε τις ώρες διδασκαλίας. Όχι απλώς δεν βλέπω όραμα, βλέπω συστηματικό δούλεμα». Για τις αποκρατικοποιήσεις: «Ρώτησα τον εποπτεύοντα υπουργό: Κύριε Καστανίδη, πώς ανέχεστε να κυβερνούν τα συνδικάτα; Και τι μου απάντησε; Είναι γνωστό κύριε Μάνο ότι τη ΔΕΗ τη διοικούν τα συνδικάτα». Για το κράτος: Ένα σημείο κλειδί είναι να αποσαφηνίσουμε τι περιμένουμε από αυτό που ονομάζουμε κράτος. Διορθώνεται το σημερινό κράτος; Εκτιμώ πως υπάρχουν όργανα του κράτους που είναι βαθύτατα διεφθαρμένα. Αυτά δεν διορθώνονται.»

ΡΙΚΑ ΜΠΕΝΒΕΝΙΣΤΕ

Από τους Βαρβάρους στους Μοντέρνους

Κοινωνική ιστορία και ιστοριογραφικά προβλήματα της μεσαιωνικής Δύσης

Στο ερώτημα «πώς οργανώνονται οι κοινωνικές σχέσεις στη μεσαιωνική Δύση;» το βιβλίο αυτό αναζητά απαντήσεις τόσο στις βαθύτερες υλικές δομές (δημογραφικές, οικονομικές, τεχνολογικές κλπ.) όσο και στις νοητικές στάσεις και τις συμπεριφορές των ανθρώπων όπως ανιχνεύονται στην ιδεολογία, το θρησκευτικό δόγμα, τις θρησκευτικές πρακτικές και τις δικαιοτικές συνήθειες. Επιπλέον, χάρη στην ιστορική ανθρωπολογία, το ενδιαφέρον της έρευνας στρέφεται στον γάμο, τη σεξουαλικότητα και τη θρησκεία.

Ο Μεσαίωνας είναι και «ξένη χώρα» και προοίμιο της νεότερης εποχής. Ο Μεσαίωνας δεν έχει εντελώς χαθεί, γι' αυτό και μπορούμε να τον μελετήσουμε. Μια τέτοια αισιόδοξη αίσθηση, σε πείσμα της παραλυτικής κάποτε απορίας που προκαλεί η ετερότητα του μακρινού παρελθόντος, έθρεψε τη «μετρημένη βεβαιότητα» των απαντήσεων στα ερωτήματα που τίθενται στο βιβλίο. Το θέμα της συνέχειας και της ασυνέχειας υφαίνει ένα νήμα που διατρέχει ολόκληρο το βιβλίο, είτε γίνεται λόγος για τους θεσμούς στον πρώιμο Μεσαίωνα είτε για τη «φεουδαρχική επανάσταση», το εμπόριο, τη «γένεση» των πόλεων ή τις «κρίσεις» του ύστερου Μεσαίωνα.

Το βιβλίο, χωρίς να εγκαταλείπει την παραδοσιακή χρονολογική εξιστόρηση, οργανώνεται θεματικά. Έτσι επιδιώκει να συνοψίσει όσο το δυνατόν πιο κατανοητά τις ιστοριογραφικές διαμάχες που συγκροτούν την κοινωνική ιστορία του Μεσαίωνα, όχι ως γλωσσική αναπαράσταση του παρελθόντος αλλά ως το αφήγημα που συνθέτουν οι απαντήσεις στα προβλήματα που θέτει η ιστορική έρευνα.

HISTORIA

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ

Βιβλιοπωλείο: ΑΙΟΛΟΥ 33

Περί Harvard

Τα βάλαμε με τον εαυτό μας γιατί από καιρό είχαμε μπροστά μας τη φωτογραφία του J.P.Morgan και δεν μπορούσαμε να την απολαύσουμε μαζί με τους αναγνώστες του περιοδικού. Τώρα ήρθε η ώρα.

Ενας πιο «εξειδικευμένος» λόγος για το γράψιμο του παρόντος είναι το ότι για μήνες οι γνωστοί μας καλοντυμένοι κύριοι και κυρίες, πολιτικοί, τηλεπαρουσιαστές, μερικοί («έντυποι») δημοσιογράφοι κ.λπ. από τα τηλεπαράθυρα έλεγαν: Είμαστε «πάτοι» στα δημόσια πανεπιστήμια, εάν όμως υπάρξει ανταγωνισμός με τα ιδιωτικά θα κάνουμε τα δημόσια (σχεδόν) Χάρβαρντ!

ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΟΜΩΣ ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΧΑΡΒΑΡΝΤ

Το Χάρβαρντ ξεκίνησε το καλοκαίρι του 1638 (μόλις 185 χρόνια μετά από την άλωση της... Πόλης!) με στόχο να προμηθεύει γραμματιζόμενους παπάδες στους ευσεβείς προγόνους των Αγγλοαμερικανών. Πήρε το όνομά του από τον πουριτανό παπά John Harvard, ο οποίος δώρισε γι' αυτό όλα τα βιβλία του και τη μισή περιουσία του.

Χρειάστηκαν 200 χρόνια για να «ελευθερωθεί» το Χάρβαρντ (όπως τουλάχιστον ισχυρίζονται οι του Χάρβαρντ) από την επιρροή των παπάδων. Όμως, δοθέντος ότι πολλοί από τους λίαν θεοσεβούμενους σύγχρονους αμερικανούς προέδρους (6 μέχρι το 1960) ήταν απόφοιτοι του Χάρβαρντ, μπορεί κανείς να αμφισβητήσει αυτό τον ισχυρισμό.

Έτσι, δεν πρέπει να εκπλήσσεται κανείς όταν ένας απόφοιτος του Χάρβαρ-

ντ λέει ότι «ο κόσμος δημιουργήθηκε για να κυβερνάται από τους άνδρες του Χάρβαρντ». Βεβαίως οι άνδρες αυτοί πιστεύουν ότι ο κόσμος δημιουργήθηκε από τον (χριστιανικό) Θεό στις 26 Οκτωβρίου του 4004 προ Χριστού στις 9 το πρωί, σύμφωνα με την ανάλυση που έκανε το 1654 (16 χρόνια μετά την ίδρυση του Χάρβαρντ) ο Αγγλοϊρλανδός διανοούμενος παπάς James Ussher, μετρώντας τα «και ο τάδε εγέννησεν τον δείνα» της Βίβλου. Και ασφαλώς στον κόσμο αυτό συμπεριλαμβάνονται και οι (παρακατιανοί) Αμερικανοί, όπως δηλώνεται απερίφραστα από το σύνθημα «That's all right, that's OK, you'll work for us someday» (Εντάξει, εντάξει, κάποια μέρα θα δουλεύετε για μας), που εκφωνείται στα πανεπιστημιακά γήπεδα από τους φοιτητές του Χάρβαρντ όταν κερδίζει τον αγώνα με το πεπονάκι ένα αντίπαλο «παρακατιανό» πανεπιστήμιο.

Αυτά μπορεί να ακούγονται λίγο αστεία, όμως τα πράγματα ήταν και είναι σοβαρά, πολύ σοβαρά. Το 1942 ένας άλλος άνθρωπος του Χάρβαρντ, ο Isaiah Bowman, καθορίζοντας τις προθέσεις των ΗΠΑ μετά τον Χίτλερ έγραφε: «Η έκταση της νίκης μας (στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο) θα ταυτίζεται με την έκταση της κυριαρχίας μας στον κόσμο».

Στο τχ. 427 (12/1/90) του Αντί γράφαμε: «Οι προθέσεις των ΗΠΑ έχουν βασιστεί στο "σχεδιασμό της Grand Area (της Μεγάλης Περιοχής)" της ομάδας του Kennan. Η Grand Area έπρεπε "να υποταχθεί στις ανάγκες της αμερικανικής οικονομίας" και περιλάμβανε ολόκληρο το δυτικό ημισφαίριο, την Άπω Ανατολή, την πρώην Βρετανική Αυτοκρατορία, τη δυτική και τη νότια Ευρώπη και τη Μέση Ανατολή. Ή, όπως είπε ένας από τους σχεδιαστές της ομάδας του Kennan, μια περιοχή που είναι "στρατηγικώς απαραίτητη για τον

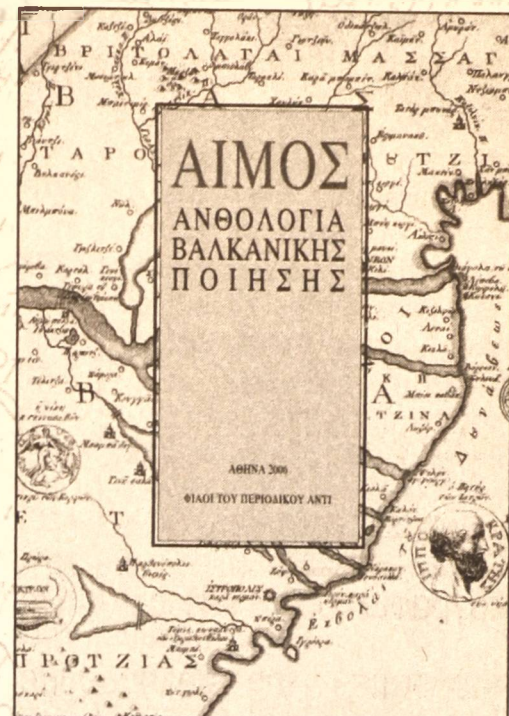
έλεγχο ολόκληρου του κόσμου"». Αυτά τα «εσοφίζετο» ο Kennan το 1948. Μάλιστα είπε ότι οι Αμερικανοί θα πρέπει να πάψουν «να μιλάνε για ασαφείς και μη ρεαλιστικούς στόχους όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και τον εκδημοκρατισμό».

Η έννοια της Grand Area αναπτύχθηκε μέσα στο Council on Foreign Relations (CFR), δηλαδή το Συμβούλιο επί των Εξωτερικών Σχέσεων που εδρεύει στη Νέα Υόρκη. Το CFR ιδρύθηκε το 1921. Κεντρικό ρόλο στην ίδρυση και στην ανάπτυξή του έπαιξαν οι άνθρωποι του Χάρβαρντ. Μέλη του CFR είναι οι αμερικανικές τράπεζες (συμπεριλαμβανομένης και της J.P. Morgan), οι εταιρείες πετρελαίου κ.λπ., κυρίως όμως η οικογένεια Ροκφέλλερ. Απευθυνόμενος σε έναν από τους ηγέτες του CFR, τον Hamilton Fish Armstrong, ο Χένρυ Κίσιντζερ του είπε: «Εσύ με εφηύρες».

[Σχόλιο: Κάποια στιγμή της ζωής του κάθε απλός άνθρωπος αναρωτιέται γιατί μερικά άτομα θέλουν να κατακτήσουν τον κόσμο, π.χ. ο Καίσαρας, ο Μέγας Αλέξανδρος, ο Τζένγκις Χαν, ο Ναπολέον ή τώρα ο Μπους, αφού ξέρουν ότι θα έχουν κακό τέλος; Ο ισχυρισμός, π.χ., του Μπους ότι το κάνει για να έχει φτηνή βενζίνη ο απλός Αμερικανός ή του Κίσιντζερ ότι η κατάκτηση του κόσμου είναι ισχυρό... αφροδισιακό δεν φαίνεται να είναι πειστικός. Η γνώμη μας είναι ότι δεν έχουν ιδέα γιατί το κάνουν].

Το Χάρβαρντ με τέτοια προίκα στις ρίζες του ήταν επόμενο να διοικείται με έναν ελιτίστικο τρόπο. Που σημαίνει ότι όλες οι αποφάσεις παίρνονται εν κρυπτώ και με αυταρχικό τρόπο. Μάλιστα ο Henry Rosofsky, πρώην καθηγητής και κοσμήτορας των Τεχνών και των Επιστημών στο Χάρβαρντ, είπε ότι «έχουμε ένα σύστημα διοίκησης που

ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΔΩΡΟ

ΑΙΜΟΣ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

Σελίδες 552

τιμή πώλησης 40 ευρώ

**ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙ:**
Οι συνδρομητές του Αντί με
έκπτωση 10%
(συμπεριλαμβανομένων των
εξόδων αποστολής για την
Ελλάδα) μπορούν να
αποκτήσουν την Ανθολογία
ΑΙΜΟΣ.

Παραγγελίες: **ΑΝΤΙ**,
Δημοχάρους 60, 115 21 Αθήνα,
τηλ: 210-7232713,
φαξ: 210-7226107,
e-mail: chrapou@otenet.gr

**ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΦΙΛΩΝ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ "ΑΝΤΙ"
ΑΘΗΝΑ 2007**

Ο J.P. Morgan γεννήθηκε το 1837 και πέθανε το 1913. Ασχολήθηκε με τους σιδηροδρόμους (όπου «διέπρεψε»), με το χάλυβα (όπου έφτιαξε πολλά κανόνια), με την General Electric, με την International Harvester και με το δανεισμό ως τραπεζίτης προς την αμερικανική κυβέρνηση. Οι δραστηριότητες αυτές τον οδήγησαν στα διανοητικά ύψη του Χάρβαρντ. Οι επίγονοι του J.P. ασχολούνται δυστυχώς με τα ομόλογα της Νέας Δημοκρατίας των Βαλκανίων.

Στη φωτογραφία προσέξτε τα στρατιωτικά(;) πηλίκια πίσω από τον κύριο (δεξιά) με την τήβεννο. Φαίνεται

ότι στο Χάρβαρντ υπήρχε από παλιά το δίλημμα: ο στόχος της διανοήσης του Χάρβαρντ πρέπει να είναι το «εμπόριο» (trade) ή ο «μιλιταρισμός» (Prussians)!

Ο κύριος με το ημίψηλο,
την αλυσίδα και το
μουστάκι είναι ο
John Pierpont Morgan
(J.P. Morgan)

Στη φωτογραφία φαίνεται
να ηγείται της διανοήσης
του Harvard γύρω στο 1900.

επιτρέπει να παίρνονται μη ομόφωνες και μη δημοφιλείς αποφάσεις, όταν αυτό είναι απαραίτητο. Μάθαμε ότι δεν βελτιώνονται τα πάντα με το να τα κάνουμε πιο δημοκρατικά». [Rosofsky, Henry, *The University, an Owners Manual*, Norton, 1990, σ. 33]. Ένα τέτοιο πανεπιστήμιο είναι επόμενο «να προετοιμάζει τους ανθρώπους να είναι επιτυχημένοι σε μια καπιταλιστική κοινωνία, αλλά όχι να είναι καλοί πολίτες», όπως λέει ο Richard Falk, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Πρίνστον. Για παράδειγμα, είναι το λιγότερο χυδαίο να γράφει ένα αμερικανικό φοιτητικό έντυπο: «Δεν χρωστάμε τίποτα στους Ινδιάνους. Τους πολεμήσαμε. Αυτοί έχασαν. Εδώ σταματάει η κουβέντα».

Και να σκεφτεί κανείς ότι σχεδόν 500 χρόνια πριν από το 1638 του Χάρβαρντ ιδρύθηκε στην Μπολόνια της Ιταλίας (τον 11ο αιώνα) το πρώτο πανεπιστήμιο στην ιστορία της ανθρωπότη-

τας. Το πανεπιστήμιο αυτό διοικούνταν από τους ίδιους τους φοιτητές. Ακόμη, να σκεφτεί κανείς ότι το Χάρβαρντ είναι ο εξέχων υπερασπιστής του δυτικού πολιτισμού, δηλαδή του (ημέτερου) αρχαίου ελληνικού πολιτισμού. Εξού και οι αρχαιοελληνικοί κίονες στην αρχιτεκτονική του Χάρβαρντ γύρω από τη «γιάρδα [επί τω ελληνοαμερικανικώτερον] του Χαρβαρντ» (Harvard Yard). Κίονες που ενισχύονται με (βυζαντινούς;) πολυελαίους στα ενδότερα, όπου οι φοιτητές των ανθρωπιστικών επιστημών μαθαίνουν πώς να κρατάνε το ποτήρι με το ποτό στα κοκτέιλ πάρτι που θα «αντιμετωπίσουν» στην καριέρα τους (όπως λέει ο Τσόμσκι, που έζησε το Χάρβαρντ για χρόνια).

Όμως με το τι διδάσκεται και γιατί το διδάσκεται κανείς στο Χάρβαρντ θα ασχοληθούμε λεπτομερέστερα σε επόμενο άρθρο.

ΝΙΚΟΣ ΡΑΠΤΗΣ

ΓΙΑ ΤΑ ΔΕΚΕΜΒΡΙΑΝΑ Ο ΛΟΓΟΣ

Κύριε διευθυντά,
Το κείμενο του Αλ. Αργυρίου για τα Δεκεμβριανά του 1944 στο Αντί της 7.12.2007 το βρήκα ενδιαφέρον. Θα ήθελα όμως να τονίσω ότι η στάση του αείμνηστου πρωθυπουργού Γ. Παπανδρέου ήταν αρκούντως αντικειμενική, φιλειρηνική αλλά και σταθερή.

Υπεύθυνη των θλιβερών Δεκεμβριανών ήταν κυρίως και προεχόντως η ηγεσία του ΚΚΕ, που πίστευε –μεταφυσικά– στα λενινιστικά δόγματα της βίαιης κατάληψης της εξουσίας. Έτσι, ο Γ. Παπανδρέου, με την ευκαιρία της δεύτερης επετείου των Δεκεμβριανών, έγραφε στην εφημερίδα Ελλάδα της 2.12.1946:

«...Ενώ την 27ην Νοεμβρίου [1944] οι κύριοι Σβώλος, Τσιριμώκος και Ζεύγος μάς έφεραν το κείμενο της οριστικής συμφωνίας διά την αποστράτευση του ΕΛΑΣ και επανηγυρίσαμεν από κοινού το ευτυχές γεγονός, αποτόμως ο σ. Ζεύγος την επομένην, 28ην Νοεμβρίου, ήλθε μόνος, εν αγνοία των άλλων, διά να μου δηλώσῃ πλήρη

υπαναχώρησιν του ΚΚΕ και να μου θέσῃ, υπό τύπον τελεσιγράφου, νέους, अपαραδέκτους όρους –το οποίον εσήμαινεν, ότι είχε έλθει με εντολήν ρήξεως. Έκτοτε ερωτώμεν και εις μάτην αναμένομεν απάντησιν». Τι συνέβη μεταξύ 27ης και 28ης Νοεμβρίου, ώστε να γίνη τόσον απότομος αλλαγή γραμμής και ν' αποφασισθή η στάσις;...».

Και συνεχίζει στο ίδιο άρθρο ο Γ. Παπανδρέου:

«Το απόγευμα της 30ής Νοεμβρίου 1944 ο κ. Σβώλος με επεσκέφθη και κατά τη διάρκεια της ομιλίας μας, αφού μου εξέφρασε την μεγάλην στενοχωρία του διά την επαναστατικήν απόφασιν του ΚΚΕ, η οποία ωδήγει προφανώς προς την σύρραξιν. «Δεν ημπορώ πλέον, μου είπε, ν' ασκήσω καμμίαν επιρροήν επί των αποφάσεων του ΚΚΕ. Έχω την εντύπωσιν ότι υπακούουν εις εξωτερικάς υποδείξεις»».

Ευχαριστώ
Αντώνης Ν. Βενέτης

Όμως ο Αλέκος Αργυρίου δεν αφήνει αναπάντητους τους ισχυρισμούς του κ.

Βενέτη στο γράμμα που ακολουθεί:

Αγαπητέ διευθυντή,

Ως προς την επιστολή που έλαβες ταχέως (λόγω της τεχνολογίας, ήγουν μέσω fax) του κυρίου Αντωνίου Ν. Βενέτη, θα έλεγα ότι η σιωπή μου θα αρκούσε προς απάντησή του, δεδομένου ότι από το γράμμα του δεν προκύπτει ότι έχει διαβάσει προσεκτικά το κείμενό μου, αλλά, όπως λένε οι φίλοι μας οι Γάλλοι, diagonal. Όμως, διά να μη θεωρηθεί ότι αποφεύγω την απάντηση, συνεχίζω. Την επιστολή του κ. Βενέτη διαιρώ εις δύο τινά.

Ως προς το ένα τινό, το ότι υπεύθυνος των «θλιβερών Δεκεμβριανών» είναι η ηγεσία κ.λπ., πλησιάζει, αν δεν ταυτίζεται, με το ότι, όπως έγραψα, η σύγκρουση ήταν μεταξύ Σκόμπυ και Σιάντου, για να κατονομάσω τις κατηγορίες με τους ηγέτες. Θα μου επιτρέψει, ωστόσο, να αμφιβάλλω στο κατά πόσον ο αείμνηστος Σιάντος πίστευε μεταφυσικά στα «λενινιστικά δόγματα». Διότι, εξ όσων γνωρίζω, ο επίσης αείμνηστος Ν. Ζαχαριάδης αργότερα κατήγγειλε τον Σιάντο ως

πράκτορα των Άγγλων. Και οι πράκτορες, ως γνωστόν, προσφέρουν τις υπηρεσίες τους αντί χρυσίου φυσικά. Τα δε μεταφυσικά έχω τη γνώμη, αλλά δεν ορκίζομαι, ότι δεν ανήκουν στις προθέσεις τους, διότι δεν βγάζουν παραδάκι, μπικικίνια, όπως έλεγε ο αείμνηστος Μάρκος Αυγέρης.

Προς τι λοιπόν τα μίση και ο αλληλοσπαραγμός, όπως έλεγε, αν καλώς ενθυμούμαι, και ο αείμνηστος Λογοθετίδης;

Ως προς το δεύτερο τινό –πολύ βάσταξε το αστείο– έχω ισχυρούς λόγους να διαφωνήσω, επικαλούμενος τον Ουίνστον Τσώρτσιλ, τον οποίο, προσωπικά, εκτιμώ ιδιαιτέρως για τα συγγραφικά του προσόντα, τη συμβολή του στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο (έχει καθιερωθεί η τριάς της νίκης: Ρούσβελτ – Τσώρτσιλ – Στάλιν), αλλά όχι και για τα ιδεολογικά του προτάγματα. Γνωρίζω, επίσης, τα τηλεγραφήματα που αντάλλαξε με τους Ήντεν, Αλεξάντερ, Λήπερ (πρεσβευτή της Κοινοπολιτείας στην Ελλάδα) και Σκόμπυ, τα οποία ήρθαν στη δημοσιότητα όταν έληξε το απόρρητό τους. Επί του

Οι γιορτές έφτασαν. Κάρτες και γράμματα μας κατέκλυσαν. Ξεχωρίσαμε το μήνυμα ενός φιλικού ζευγαριού από τη Σόφια που στέλνει τις ευχές του σε όλους μας.

Καλά Χριστούγεννα.
Δημιουργικό το 2008!!
Πολλούς χαιρετισμούς σε όλους τους «Φίλους του ANTI».
Δ.Ν.
Γ.Α.

Χρονιάρες μέρες και ο φίλος παλαιών ημερών Τάσος Γούλας βομβάρδισε όλους τους συνεργάτες με τα σχόλιά του για κείμενά τους του περασμένου τεύχους. Τα μεταφέρουμε εδώ:

ΜΑΘΗΜΑ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Αγαπητέ Τ.Κ.Δ.!

Το ίδιο είχανε συγκινηθεί και οι Τουρκοκύπριοι το 1964, όταν ακυρώθηκε το σχέδιο του Τάσου Παπαδόπουλου που προέβλεπε το ξεπάστρεμά τους (των Τουρκοκυπρίων)!

μ.φ.χ.
Τ. Γούλας

ΗΜΕΡΕΣ AIDS

ΣΩ.ΛΕ.!

Σίγουρα ο υπουργός Τάκης Αβραμόπουλος θα είχε αφοσιωθεί στη μελέτη σπουδάζοντας την εποχή που παιζόταν στα ελληνικά σινεμά η ταινία Τα κόκκινα φανάρια του Αλέκου Δαμιανού. Διαφορετικά δεν θα παρεξηγούσε τους αρχαιολόγους που απαγόρευσαν να λουστεί η

Ακρόπολη στα κόκκινα φώτα, διότι οι άνθρωποι φοβήθηκαν μήπως ορισμένοι νομίσουν πως, επειδή ο Παρθενώνας κοκκινωφταγωγείται, πάει να πει πως κατάντησε μπουρδέλο, με ολοκλήρωση της αναπαλαίωσης μετά πενταετίαν.

μ.φ.χ.
Τ. Γούλας

ΔΙΚΗ ΤΟΥ Η ΠΑΡΑΔΡΟΜΗ

Αγαπητέ κύριε Νίκο Βρατσάνε!

Ευρισκόμενος στο εξωτερικό, έλαβα γνώση περί Κολονών και με αφορμή το ορθογραφικό σας λάθος «υπατίτιδας» αντί «ηπατίτιδας» δεν απαξιώνω να αναφερθώ στην ουσία της παρατήρησης του Νίκου Μολυβιά σχετικά με τα λεχθέντα από τον Ευριπίδη Στυλιανίδη για τις καταλήψεις που μόνο ηπιότητα δεν εξέπεμπαν. Έτσι είναι όταν ως υφυπουργός Εξωτερικών αμφισβητεί τον τουρκισμό της Ανατολικής Θράκης και την Ευρωπαϊκή Τουρκία. Δυστυχώς δεν αρκούν οι σπουδές στο

εξωτερικό όταν ο οργανισμός του επιστήμονα Στυλιανίδη αρνείται να αποτινάξει στοιχεία βλαχομπαστουνισμού ή, κατά τον Μποστ: «την γκλίτσα και τον έλατον και την γνήσια φουστανέλλα των».

μ.φ.χ.
Τ. Γούλας

ΜΠΑΛΙ

Αγαπητέ Ημεροδότη!

Στη σελίδα 14 διαβάζω πως το δολάριο πλησιάζει επικίνδυνα τα 100 δολάρια. Ερώτηση: Μπας και είσαι μέλος του κόμματος των βαρελο-φρόνων με έδρα το πατσαοσίδικο του Μπαϊραχτάρη; Όσο για την αποχή της Ελλάδας από την διάσκεψη για το κλίμα στο Μπαλί, αρκεί η μπουσταντζογλεια ποίηση που ενστερνίστηκε ο Σταύρος Δήμας: «Η οικονομική μας κατάσταση καλή. Στις ίδιες τιμές κυμαίνονται τα πολυτελή υποδήματα Μπαλί» στη Σταδίου του Μουριάδη.

μ.φ.χ.
Τ. Γούλας

προκειμένου, δημοσιεύω μεταφρασμένο το τηλεγράφημα προς τον Λήπερ (Τ. 2256/4):

«Πρέπει να υποχρεώσεις τον Παπανδρέου να μείνει πιστός στο καθήκον του και να τον διαβεβαιώσεις, ότι, αν το πράξει, θα έχει όλη την υποστήριξή μας. Εάν παραιτηθεί, θα πρέπει να τον κλειδώσετε μέχρι να έρθει στα συγκαλά του, προφανώς όταν η μάχη θα έχει τελειώσει. Θα ήταν ίσως καλό να βρίσκεται στο κρεβάτι και απροσπέλαστος.

Έχει προ πολλού περάσει η εποχή που οποιαδήποτε ομάδα πολιτικών θα μπορούσε να επηρεάσει αυτή την εξέγερση του όχλου. Η μόνη του ευκαιρία είναι να συνταχθεί μαζί μας».

Αυτό προφανώς έρχεται σε αντίθεση με όσα γράφει ο Παπανδρέου και επικαλείται ο κ. Α.Ν. Βενέτης.

Ποιος, συνεπώς, ψεύδεται; Ο Τσώρτσιλ ή ο Παπανδρέου;

Ο καθείς και τα όπλα του.

Να σημειώσω ακόμη πως, όταν ο Τσώρτσιλ ήρθε στην Αθήνα και συνεκάλεσε τους έλληνες πολιτικούς, οι Σοφούλης και Καφαντάρης κατηγορήσαν τον Παπανδρέου για την πολιτική που άσκησε και οδήγησε σε εμφύλιο πόλεμο.

Θέλω, τέλος, να προσθέσω, για τον καλοπροαίρετο αναγνώστη, στον οποίο απευθυνόμουν, ότι δεν θεώρησα αναγκαίο, σε αυτή τη μορφή του κειμένου μου, να παραθέσω τα σχετικά ντοκουμέντα, τα οποία είναι γνωστά και θεωρούνται αδιάβλητα. Ο σκοπός μου ήταν να δώσω τη μαρτυρία μου και να καταθέσω ένα βασικό στοιχείο (τη δεύτερη συγκέντρωση στο Σύνταγμα) το οποίο θεωρώ ότι μας υποχρεώνει να καταλήξουμε σε άλλα συμπεράσματα.

Ταύτα και μένω υπόχρεος.

Αλέξανδρος Αργυρίου

ΟΙ ΝΕΑΡΟΙ ΣΤΗΝ ΗΛΙΚΙΑ

Αγαπητέ μου ανιψιέ,
Σου γράφω γιατί παραξενεύτηκα μετά την τελευταία συζήτηση που είχαμε.

Σήμερα πάλι διάβασα ότι ο Τύπος με «καταιγισμό δημοσιευμάτων και αρθρο-γραφικές ομοβροντίες» επιδιώκει να επιβάλει για πρόεδρο στο κόμμα σου, το ΣΥΝ, «ένα νεαρό στέλεχος». Έτσι γράφουν κι αυτά λέγονται τις μέρες αυτές. Και, ακόμα, ότι όλα αυτά είναι ενέργειες της διαπλοκής που θέλει να ανατρέψει το πολιτικό σκηνικό της χώρας εξοβελίζοντας τον Γιωργάκη από το ΠΑΣΟΚ! Μήπως η διαπλοκή ετοιμάζει τον Τσίπρα για αρχηγό του ΣΥΝ γιατί είναι ο καταλληλότερος να μικρύνει τον ΣΥΝ; Θα μου πεις τόσα έχουμε δει ως τώρα, μπορεί να το δούμε κι αυτό.

Άσε που άρχισαν και οι ειρωνείες, ότι δηλαδή ο ΣΥΝ διαλέγει τον Τσίπρα για το life-style, ώστε να συντονιστεί με το ρεύμα της εποχής κ.λπ., κ.λπ.

Εσύ βέβαια είχες άλλου είδους αντιρρήσεις: ότι είναι νέος κι άπραγος και ότι σε ένα ντιμπέιτ θα τον λιανίσουν. Νομίζω ότι καμιά από τις αντιρρήσεις σου δεν στέκει. Οι αγωνιστές δεν ξεκίνησαν στα πενήντα και στα εξήντα να παλεύουν. Ισχύει πάντα το αρχαίο ότι «αρχή άνδρα δείκνυσι» και στον όποιο Τσίπρα μένει να το αποδεικνύει κάθε μέρα. Γιατί τους άλλους τους γκριζομάληδες τους είδαμε, τους ζήσαμε, γνωρίσαμε τα όριά τους. Ας ξεκινήσει και ο ΣΥΝ μια νέα περιπέτεια. Ο τόπος έχει τα τόσα προβλήματά του. Να θεωρούμε μειονέκτημα ότι ο Τσίπρας είναι νέος; Όχι, νεαρό μου ανιψιέ. Κάπου αλλού οδηγούν οι καινούριοι αγέρηδες. Δεν τους ακούς;

Χαρίδημος

Διεθνής Βιβλιοθήκη

ΕΝΑΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΕΧΘΡΟΣ Ο ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ

ΑΥΤΟΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΗ ΜΙΣΘΩΤΗ ΕΡΓΑΣΙΑ,
ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΝΕΟΦΕΟΥΔΑΙΣΜΟ

“ΚΑΤΑΣΤΡΕΨΤΕ ΟΤΙ ΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΕΙ”

Ρ. Λούξεμπουργκ

Εκδόσεις: Ιπποδάμου 7, Παγκράτι, Τ.Κ.: 11635, Τηλ./Fax: 210 7516213

ΕΛΛΗ ΣΚΟΠΕΤΕΑ: Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα

Το κορυφαίο σύγγραμμά της Έλλης Σκοπετέα που εξετάζει το ιστορικό υπόβαθρο του εθνικισμού όπως διαμορφώθηκε στην Ελλάδα και τη Σερβία τον 19ο και τον 20ό αιώνα.

Ένα προφητικό βιβλίο που παραμένει σύγχρονο και αναλύει τις αιτίες των σημερινών εξελίξεων στην βαλκανική χερσόνησο.

Εκδόσεις Πολύτυπο

Κεντρική διάθεση: Δημοχάρους 60, Αθήνα τηλ.: 210-72.32.819, e-mail: chrapou@otenet.gr

επισημαίνουμε

Πολιτιστικός Ξιπασμός

Ο τουρκομνήμων επαρχιωτισμός μας γίνεται φανερός από το πόσο εύκολα μας κυριεύει ο Ξιπασμός. Ζούμε –τρόπος του λέγειν το: ζούμε– σε μια από τις πιο άμορφες, σίγουρα την πιο βρώμικη και με αναρχούμενη καθημερινότητα πόλη-πρωτεύουσα της Ευρώπης. Μάταια αναζητούμε σ' αυτήν χώρους-νησίδες με υποψία ευταξίας, αισθητικού ύφους, ιστορικών ή πολιτιστικών αναφορών και ανεκτής καθαριότητας. Ε, λοιπόν, δεν υπάρχει κανένας συμβατικά εκτεταμένος χώρος στην Αθήνα ο οποίος να διαθέτει στο σύνολό τους τα πιο πάνω προσόντα (που καταντήσαμε να αποκαλούμε την αυτονόητη προϋπόθεση, προσόν) ή έστω τα περισσότερα, αυτά που χαρακτηρίζουν τις πρωτεύουσες της Ευρώπης, όχι μόνο τα ιστορικά τους εκτεταμένα κέντρα αλλά και τις παρυφές τους. Σαν να πούμε τα δικά μας Κολωνός, Ρουφ, Πατήσια, Παγκράτι, Βύρωνα, Καλλιθέα, Μεταξουργείο, κ.λπ., κ.λπ.

Ας μην επιχειρηθεί αντίκρουση –εκ του πονηρού– με παράδειγμα την Ηρώδου Αττικού. Λόγοι, γνωστοί τοις πάσι, υποχρεώνουν τη συντήρησή της στη στάθμη που βρίσκεται. Αλλά και η Διονυσίου Αρεοπαγίτου, δρόμος με άριστες προδιαγραφές, ήδη παρουσιάζει ίχνη παραμέλησης ενώ, επιπλέον κινδυνεύει με ακρωτηριασμό λόγω Ξιπασμού που προκάλεσε το εμφυτευμένο αρχιτεκτονικό «μεγαλούργημα», το οποίο ο αρχοντοχωριατισμός κοντόφθαλμων πολιτικών παραγόντων ή κονδυλοφόρων της πολιτιστικής γραφειοκρατίας επιμένουν να το βλέπουν σαν Room with a view... Πολλά τραπεζάκια, πολλές τέντες, άφθονος freduccino...

Λογικά, ομφάλιο κέντρο αναφοράς της Αθήνας παραμένει η (πολύπαθη) Πλατεία Συντάγματος. Χώρος ιστορικο-πολιτικής (όπως το δηλώνει και η ονοματοδοσία της) καθώς και πολιτιστικής αναφοράς. Οι προβεβηκώτερες στην ηλικία θυμούνται την αρχιτεκτονική ισορροπία των κτιρίων της πλατείας όπως, κυρίως, θυμούνται και τις ευγενικές ισόγειες χρήσεις τους οι οποίες αναβάθμιζαν ακριβώς αυτή την καθημερινότητα. Μια πρώιμη αστική υπόσχεση για την μελλοντική εικόνα αυτής της πόλης. Οι νεώτεροι μπορούν να διαπιστώσουν του λόγου το αληθές από το πλήθος τα φωτογραφικά λευκώματα, τις κάρτ ποστάλ, και τα χρονικά και τις ιστοριογραφίες. Όλα αυτά μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '60. Αργά στην αρχή, ραγδαία αργότερα, «χωρίς περίσκεψη, χωρίς λύπη, χωρίς αιδώ» την κατέστρεψαν την πλατεία. Μέχρι και τη μεταφορά του Κοινοβουλίου από τον ιστορικό του χώρο, πάνω από τον Άγνωστο Στρατιώτη, «σκέφτηκε» ο πολυπράγμων καινούργιος πρόεδρος της Βουλής. Σαν να πρόκειται για μετακόμιση super market. Αλλά στο κάτω μέρος, εκεί στο βασίλειο της δυσωδίας, της απαξίωσης και του κρατικού ζεμανφουτισμού, είχε ξεφύγει, χάρη στους πολλούς κληρονόμους, το γνωστό μέγαρο Πάλλη, νυν ιδιοκτησία του ομίλου «Γερμανός» ο οποίος βάλθηκε να το νεκραναστήσει. Και αφού το αναπαλαίωσε το παρέδωσε στον πολιτισμό της λογικής των γειτονικών του ταχυφαγείων «υγιεινής» διατροφής και της Fnac. Στα πέντε του επίπεδα κυριαρχεί η πληθμονή προϊόντων πολιτιστικού καταναλωτισμού: τυπωμένο χαρτί, κινούμενες εικόνες και εργοστασιακού ρυθμού ήχος. Πνιγμονή προκαλεί η ποσότητα. Και η φαρδιά-πλατεία «υπογραφή» των προθέσεων μπήκε με μια σειρά –ασορτί με αυτά των γειτόνων– τραπεζάκια με πορτοκαλί ομπρέλες. Το cafe bar, «απόγονος» του Ζαχαράτου και του Ζαβορίτη. Αυτή η «τακτοποίηση» του τελευταίου που είχε απομείνει τεκμήριου μνήμης ήταν η ταφόπλακα της πλατείας Συντάγματος. Το κέντρο της Αθήνας συνεχίζει να χάνει τη μία κατόπιν της άλλης τις μάχες του πολιτιστικού ύφους. Ένας «Θεοχαράκης» δεν φέρνει την Άνοιξη.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

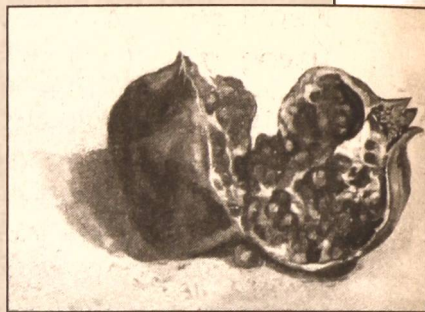
ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

• Σήμερα Παρασκευή 21 Δεκεμβρίου στις 6μ.μ. στο Μουσείο Μπενάκη, Πειραιώς 138, θα γίνει παρουσίαση του βιβλίου του Φίλιππου Ηλιού Ψηφίδες ιστορίας και πολιτικής του 20ού αιώνα από τους επιμελητές του τόμου Άννα Ματθαίου, Στρατή Μπουρνάζο και Πόπη Πολέμη. Θα ακολουθήσει κύκλος εισηγήσεων.

• Άνοιξε η Γκαλερί Καπλανών 5 στον πεζόδρομο Καπλανών και Μασσαλίας με γλυπτά 12 καλλιτεχνών. Η ομαδική αυτή έκθεση είναι υλοποίηση μιας ιδέας που έχει τις ρίζες της στα Καλλιτεχνικά Εργαστήρια της Τήνου.

• Το Σαββατοκύριακο 29 και 30 Δεκεμβρίου στην

γκαλερί Άστρα (Καρυάτιδων 8 στην Ακρόπολη), από το μεσημέρι ως τις 9 το βράδυ, ο

Αλέκος Λεβίδης θα εκθέσει ρόδια και άλλα σχέδια και μικρά έργα.

• Μέχρι τις 6 του Γενάρη θα παραμείνει ανοικτή η έκθεση φωτογραφίας Τοπία Αρχιτεκτονικής στην Ελλάδα της Erieta Attali, που στεγάζεται στο Μουσείο Μπενάκη (Πειραιώς 138). Αξίζει να επισκεφθείτε αυτή την έκθεση, αφού η δουλειά της αναγνωρισμένης φωτογράφου Attali καταγράφει με μοναδική ευαισθησία τόπους και ανθρώπινα έργα.

• Αν βρεθείτε στα Χανιά –πολλοί άλλοι το επιχειρούν–, να επισκεφθείτε στο Μεγάλο Αρσενάλι την έκθεση «Bruno Taut – Ο δάσκαλος του χρώματος στην αρχιτεκτονική του Βερολίνου» που αναφέρεται στον Bruno Taut, έναν από τους σημαντικότερους αρχιτέκτονες της νεωτερικότητας. Παρουσιάζονται συγκροτήματα της περιόδου 1908 έως 1932.

• Το Αγγέλων Βήμα (Σατωβριάνδου 36) σε συνεργασία με το Μουσείο Μπενάκη οργάνωσε έκθεση για τη μεγάλη μας χορογράφο Ζουζού Νικολούδη. Φωτογραφίες, κοστούμια, προβολές από συνεντεύξεις της, παρτιτούρες από τις μουσικές που συνόδευαν τις παραστάσεις με τις χορογραφίες της, όλα αυτά θα μπορείτε να τα δείτε στην έκθεση που θα διαρκέσει έως και τις 6 του Γενάρη με τον καινούριο χρόνο. Καλές γιορτές!

Ρήγας Φεραίος: 250 χρόνια μετά, η ουσία πέρα από τη βιογραφία

Σε μια εποχή που ακρότητες, απλουστεύσεις και συνθηματολογικές κορώνες ακούγονται για τα ανοιχτά ζητήματα των Βαλκανίων από όλες τις κατευθύνσεις, το βαλκανικό όραμα του Ρήγα, 250 χρόνια μετά την γέννηση του, προβάλλει ως εξαιρετικά επίκαιρο. Όχι μόνο γιατί ο Ρήγας ριζοσπαστικοποίησε μία από τις βασικές ιδέες των Ελλήνων Διαφωτιστών (πως οι υπόδουλοι έπρεπε να καλλιεργηθούν για ν' αξίζουν την ελευθερία τους, θυμίζοντας πως, την ίδια στιγμή, θα έπρεπε να απελευθερωθούν για να έχουν την ευκαιρία να καλλιεργηθούν) αλλά και γιατί, απευθυνόμενος σ' ανθρώπους πέρα από θρησκευτικά, εθνотικά, σεξιστικά σύνορα, δημιούργησε ένα πρόταγμα πολύ μπροστά από την εποχή του.

Κι ακόμη γιατί, καλώντας τους πολίτες να πάρουν τη μοίρα τους στα δικά τους χέρια, έγινε ο υπερ-βαλκάνιος «Απόστολος» σε μια διαδικασία εκδημοκρατισμού απρόσωπων θεσμών, όπως το κράτος που αναδύονταν εκείνη την εποχή. Έτσι, ο Βελεστινλής γίνεται σκευοφόρος κοσμοαντιλήψεων που μεταπλάστηκαν, ίσως εκ των πραγμάτων με λανθασμένο τρόπο, από την σύγχρονη «δι' αντιπροσώπων» δημοκρατία της δυτικής Ευρώπης, αφού η φιλοσοφία του και το όραμα του για μια «διαβαλκανική δημοκρατία» συνδέεται με τον πιο θεμε-

λιακό ορισμό της αρχαίας ελληνικής. Αφού, σύμφωνα με τον πλατωνικό ορισμό, η δημοκρατία ταυτίζεται με το πολίτευμα εκείνο στο οποίο κάθε ερώτηση είναι μια ερώτηση προσωπική. Κάθε ζήτημα είναι ένα ζήτημα που αφορά «εμένα» όταν κοιτάζομαι στον συνειδησιακό μου καθρέφτη δίχως ν' αποστρέφω τα μάτια.

Ίσως αυτή η σύλληψη του κόσμου να πότισε τόσο τους στίχους του που έκανε τη γραφή του πιο «διαδραστική» από άλλων, «μεγαλύτερων» με αμιγώς λογοτεχνικά κριτήρια, ποιητών.

Μελετητές, όπως ο Χρ. Αλεξίου, έχουν επισημάνει: ήταν οι «μη τέλειοι» στίχοι του που τραγουδιόνταν από τους επαναστατημένους υπόδουλους του '21 και ήταν ο Θούριος που ακουγόταν στα βουνά της Αντίστασης του '40. Ήταν το δικό του όνομα που ονοματοδότησε αντιστασιακή οργάνωση φοιτητών στα χρόνια της δικτατορίας. Ο Ρήγας έμεινε «παρών» μέσα από τη γραφή του και μετά το θάνατο του, ίσως γιατί όλη του η ζωή ήταν ένα «παρόν» μέσα από την πράξη.

Ο κόσμος του Ρήγα δεν έχει πραγματωθεί. Ακόμη. Αλλά κι οι προσπάθειες για την πλήρωση ενός δικαιότερου κόσμου με ελευθερία, δημοκρατία και δικαιοσύνη –όσο κι αν προσπαθούν να τις αναδείξουν ως «γραφικές» ή να τις ακυρώσουν αντίπαλοι ή υπερασπιστές

τους– δεν έχουν εκλείψει. Ο Ρήγας, όχι μόνο με τη συναρπαστική ζωή μα και με το τραγικό τέλος του (παραδομένος από την προδοσία ενός Έλληνα-εφιάλτη) θυμίζει το επίγραμμα του Βύρωνα. «Όμως έζησα! Και δεν έζησα Μάταια!». Το ίδιο μπορεί να ισχυρίζεται κι η ανθρωπότητα όχι όταν θυμάται, αλλά όταν καταφέρνει να μιμηθεί (ιδίως σήμερα που η έννοια του «ήρωα» από επιλογή γραφικοποιείται) τον Ρήγα Φεραίό. Όχι γιατί ήταν «άγιος» ή «αλάνθαστος». Μα ακριβώς γιατί η διαρκής προσπάθεια που απαιτείται επειδή «δεν είμαστε αυτά τα δύο», είναι η μόνη μας αγιότητα. Κάθε φορά που, από τις σπηλιές μέχρι τους ουρανοξύστες, μια απελευθερωτική διαδικασία ατόμων, ή πολυνύμων ομάδων όπου γης, θυμίζει την «υπόσχεση» που περιγράφεται σ' έναν στίχο του Ρίτσου: «Θα ξανάρθουμε! Και δίχως πόδια θα ξανάρθουμε!»

Ελένη Καρασαββίδου

Το Κρητικό Πανόραμα

Το Κρητικό Πανόραμα είναι ένα μικρό περιοδικό –και μικρό σε σχήμα– που εκδίδει ένας μερακλής δημοσιογράφος, ο Γιώργος Πατρουδάκης. Ο Γιώργος, αφού είδε και απέιξε από προκοπή στον καθημερινό Τύπο, αποφάσισε να διατυπώσει το δικό του λόγο και πέντε χρόνια τώρα εκδίδει το πολύ καλό περιοδικό του. Πάρα πολύ προσεγμένο, με καλογραμμένα και γεμάτα πληροφορίες κείμενα, με θαυμάσιες φωτογραφίες και άψογη εκτύπωση το Κρητικό Πανόραμα θα έπρεπε να είχε προσεχθεί. Ο άνθρωπός του δεν πολυσκάει γι' αυτό. Έχει τα κουράγια του που τα κουβαλά από το Λουτρό, το ωραίο παραθαλάσσιο σφακιανό χωριό, που κι αυτό δώσε ο τουρισμός. Όμως ο Γιώργος το ξέρει πως η ψυχή των ανθρώπων δεν χάνεται. Και έχει

τον τρόπο να την «βγάζει στον αφρό».

Διαβάσαμε τόσα ωραία κείμενα και μείναμε στις όμορφες φωτογραφίες. Η περίπτωση του Πανοράματος δείχνει ότι το μεράκι και η θέληση μπορεί να δημιουργήσουν αποτελέσματα όμοια με το *National Geographic*. Δεν είναι υπερβολή. Αξίζει να πέσει στα χέρια σας αυτό το περιοδικάκι. Δεν είναι καμιά φίλια ή σχέση που μας παραινέσει για το μικρό αυτό σημείωμα. Απλώς έτυχε «να πέσει επάνω μας» το Κρητικό Πανόραμα και σκεφθήκαμε να το γνωρίσουμε σε όσους το αγνοούν. Η διεύθυνσή του είναι Πανεπιστημίου 46, 10678 Αθήνα, το τηλέφωνο 210-3300090 και η ηλεκτρονική διεύθυνση: cretemag@otenet.gr

Το τελευταίο τεύχος που κυκλοφορεί είναι του Νοέμβρη–Δεκέμβρη 2007.

Φωνή από την Κύπρο

Με ένα μεγάλο αφιέρωμα στον σημαντικό κύπριο ποιητή Κυριάκο Χαραλαμπίδη κυκλοφορεί το κερκυραϊκό περιοδικό *Πόρφυρας*. Ο Κυριάκος Χαραλαμπίδης είναι μια από τις πιο αυθεντικές ποιητικές φωνές. Η ποίησή του απηχεί τη σπαρακτική κραυγή διαμαρτυρίας της καθημαγμένης Κύπρου και συνιστά μια από τις πιο ελπιδοφόρες μαρτυρίες της σύγχρονης ελληνικής ποίησης.

Μια και η αναφορά στον Κυριάκο Χαραλαμπίδη, αξίζει να ζητήσετε το βιβλιαράκι του με τίτλο *Αιγιαλούσης Επίσκεψις –ένα ποίημα και ένα σχόλιο* που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Άγρα. Εκεί θα χαρείτε και την κυπριακή γλωσσολαλία του ποιητή.

ΤΟ ΓΑΛΑ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΒΑΣΙΛΑΚΟΥ

Θεατρο

Η επιτυχία συνεχίζεται...

Ο Βασίλης Κατσικονούρης είχε την τύχη να σκηνοθετήσουν δύο έργα του δύο σημαντικοί σκηνοδότες: ο Τάκης Τζαμαργιάς και ο Νίκος Μαστοράκης. Ο Τζαμαργιάς σκηνοδότησε το *Καλιφόρνια Ντρίμιν* στην Πειραματική Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου (2004) και ο Νίκος Μαστοράκης *Το Γάλα* στη Νέα Σκηνή του Εθνικού (2006). Είχαν προηγηθεί ή ακολούθησαν σκηνοθεσίες και άλλων έργων του (*Λεπτή γραμμή*, *Μπάμπουσκα*, *Καλή τύχη* και το βραβευμένο *Εντελώς Αναξιοπρεπές*) αλλά αυτοί οι δύο σκηνοδότες ανέγνωσαν ουσιαστικά τη μεστή και ζωντανή γραφή του Κατσικονούρη, έφτασαν μέσα από μια αγωνιώδη προσπάθεια στην εύστοχη σκηνική της πραγμάτωση, άμβλυναν τις δραματουργικές αδυναμίες, διατήρησαν τη δυναμική της και σύστησαν τον συγγραφέα στο ευρύ κοινό. Ρεαλιστική, τρυφερή και ιλαρή σκηνοθεσία από τον πρώτο, υπερβατική σκηνοθεσία ενός χάους αντιστοίχου με το προσωπικό τους του δεύτερου.

Το *Γάλα* είναι ένα έργο για τους ανθρώπους που βρίσκονται στο μεταίχμιο. Μεταξύ πατρίδων, μεταξύ θεών και ανθρώπων, μεταξύ αλήθειας και φαντασίας, μεταξύ λογικής και τρέλας. Έργο ρεαλιστικών προδιαγραφών με ποιητικές υφάνσεις που στηλιτεύει κάθε είδους αποκλεισμό, άμεσο και κατανοητό, χτυπάει κατευθείαν στο «γνωστό», στο οικείο, ωμό και συνάμα ευαίσθητο τόσο που ενίοτε ελλοχεύει ο κίνδυνος του μελοδραματισμού. Οι ήρωες του είναι κομμάτια ενός κόσμου που πασχίζει να βγει στην επιφάνεια, που ακόμα κυνηγάει το κατακτημένο πια από πολλούς «όνειρο».

Για μια Ρωσίδα και τους δύο, από Έλληνα πατέρα, γιους της ο ερχομός στην Ελλάδα δεν αποτέλεσε επιστροφή στην «πατρίδα» όπως είχαν ονειρευτεί. Τους άφησε μετέωρους ανάμεσα σε δύο κόσμους. Η Ελλάδα δεν

αποδείχθηκε μια στοργική μαμά αλλά αντιθέτως μια σκληρή «μάννα» που αρνείται να παρέχει στα παιδιά της το «γάλα» της. Το θέμα του «άλλου», του ξένου σε μια κοινωνία και της αγωνίας του να γίνει αποδεκτός, η απελπισία και η ανάγκη του να πιαστεί από κάπου παρουσιάζονται μέσα από την αγωνιώδη πάλη των δύο αδελφών. Ο Αντώνης εισχωρεί στο σύστημα απαρνούμενος οτιδήποτε θα μπορούσε να τον κρατήσει δέσμιο της προηγούμενης ζωής του, ενώ ο μικρότερος, ο Λευτέρης, επιμένει στις βιωματικές και κυτταρικές του μνήμες και καταρρέει.

Η Άννα Βαγενά έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το έργο του συγγραφέα. Αρχικά την περασμένη άνοιξη σε συνεργασία με το ΔΗΠΕΘΕ Ιωαννίνων ανέβασε το *Καλιφόρνια Ντρίμιν* και πάλι σε σκηνοθεσία του Τάκη Τζαμαργιά, ενώ φέτος έκλεισε *Το Γάλα* για το θέατρό της. Η δυναμική που είχε το έργο

λόγω της πρότερης επιτυχημένης παράστασης εξασφάλιζε εκ των προτέρων την εμπορική, τουλάχιστον, επιτυχία, όπως και έγινε. Το θέατρο του Μεταξουργείου γέμιζε ασφυκτικά με αποτέλεσμα λίγες βδομάδες πριν η παράσταση να μετακομίσει σε μεγαλύτερο θέατρο. Το πρόωρο κατέβασμα της ανέμπνευστης *Φιλουμένα Μαρτουράνο* στο θέατρο Βασιλάκου έδωσε τη λύση.

Η Άννα Βαγενά κράτησε για τον εαυτό της όχι μόνο το ρόλο της μάννας αλλά και του σκηνοθέτη. Τοποθέτησε τη σκηνική δράση στο φτωχικό σπίτι της

οικογένειας, όπως υποδεικνύεται από το έργο, και γέμισε τη σκηνή με σημύδες, δέντρα-μνήμες, δέντρα-μάρτυρες, δέντρα-ταυτότητες, το μοναδικό στοιχείο μιας ποιητικής και αλληγορικής ατμόσφαιρας, καθώς όλη η σκηνοθεσία κινήθηκε σε ένα απόλυτα ρεαλιστικό πλαίσιο. Η ιδέα του σκηνοικού ήταν της ίδιας και την εκτέλεση έκανε ο Γιάννης Βάμβουρας. Ο ρόλος της μάνας είναι φυσικά μια πρόκληση για μια ηθοποιό με τις δυνατότητες και την πείρα της. Ρόλος εξισορροπητικός ανάμεσα στα δύο παιδιά της, φοβισμένος και άγριος ταυτόχρονα, πληγωμένος και κρυφά οργισμένος. Στην προσπάθειά της να αποδώσει με ακρίβεια τη μετανάστρια έκανε το λάθος να προσπαθήσει να μιμηθεί τα σπασμένα ελληνικά των μεταναστών και επιπλέον να σωματοποιήσει αυτή την ομιλία. Ολέθριο σφάλμα καθώς έδωσε μια άνευ λόγου γραφικότητα και επιπλέον ο επιτονισμός της περισσότερο θύμιζε ιδίωμα της επαρχίας. Σε συνδυασμό με το υπερβολικό παίξιμο και τα αδικαιολόγητα μελοδραματικά κρεσέντο απογύμνωσε τη γυναίκα αυτή από ένα βασικό κομμάτι του χαρακτήρα της: την αξιοπρέπεια. Ο Στέφανος Κοσμίδης, ηθοποιός έμπειρος και ικανός, ανέλαβε το ρόλο του Αντώνη, ανθρώπου σκληρού και αποφασισμένου, ταυτόχρονα πληγωμένου και καταπιεσμέ-

νου, ανθρώπου που τσαλακώνει ευαισθησίες και ανάγκες για να τις κρύψει στα βάθη της ψυχής του. Τον διέγραψε έξοχα με αδρές γραμμές και πρόσεξε ώστε να αφήνει να αχνοφαίνεται το άλλοτε θετικό και άλλοτε αρνητικό μυστικό κομμάτι της ψυχής του. Ο νεαρός Αλέξανδρος Μπαλαμώτης ανέλαβε τον δύσκολο ρόλο του Λευτέρη, ενός παιδιού ανένταχτου, με μια κληρονομική από το μέρος του πατέρα σχιζοφρένεια, ευαίσθητου και παγιδευμένου στο παρελθόν. Ο Μπαλαμώτης προσπάθησε πολύ και τα κατάφερε να κερδίσει το ενδιαφέρον επάνω στη σκηνή, να γίνει πειστικός και συμπαθής στους θεατές. Η διδασκαλία όμως που είχε τον παραπλανούσε διαρκώς οδηγώντας τον σε λάθος και δίχως ενδιαφέρον δρόμους, δρόμους σχεδόν τυποποιημένους για ανθρώπους με κάποια ιδιαιτερότητα. Η Ανθή Κοκκίνου στο ρόλο της Νατάσας, της αρραβωνιαστικιάς του Αντώνη, παρουσία ευχάριστη και δροσερή, ίσως λίγο περισσότερο ανάλαφρη, μάλλον ατυχώς σταμπιλρισμένη στους ρόλους της ανόητης αρραβωνιάρας.

Εντούτοις, παρά τις όποιες ενστάσεις μου το κείμενο εν τέλει λειτουργεί και το κοινό παρακολουθεί με ενδιαφέρον. Και αυτό είναι σίγουρα επιτυχία!

ΕΙΡΗΝΗ Μ. ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

μου
σι
κή

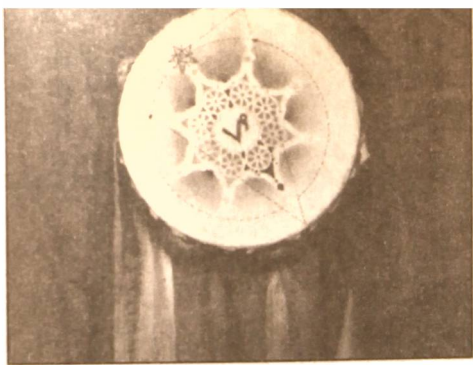
Η ΑΤΕΛΕΙΩΤΗ ΕΚΔΡΟΜΗ ΤΗΣ PATTI SMITH

Pattie Smith, Twelve, 2007

Σε προηγούμενο κείμενο σημείωνα ότι ένας καταξιωμένος καλλιτέχνης, αν δεν έχει τίποτα να πει καινούργιο, καλύτερο να μην πει τίποτα. Η Πάτυ Σμιθ, έκανε κάτι καλύτερο: αφού δεν είχε τίποτα να πει, έβγαλε έναν δίσκο με διασκευές γνωστών τραγουδιών. Και μάλιστα καλλιτεχνών όχι συγγενών από θεματική και μουσική άποψη, αλλά τόσο διαφορετικών όσο οι Nirvana με τον Stevie Wonder, οι Rolling Stones με τους Tears for Fears, οι Doors με τον Paul Simon κ.λπ.

Ισως κάποτε θα πρέπει να παραδεχτεί η μουσική ιστοριογραφία ότι η Πάτυ Σμιθ δεν υπήρξε πραγματικά μεγάλη μουσικός. Ωστόσο είναι η ίδια η προσωπικότητά της, ο τρόπος με τον οποίο έκανε ό,τι έκανε και η χρονική συγκυρία της παρέμβασής της που της έχουν δώσει μια θέση στο Πάνθεον της σύγχρονης μουσικής, και την αναγνώριση μιας αξιοσέβαστης επιρροής στους συναδέλφους της.

Γεννημένη το 1946, βρέθηκε στη Νέα Υόρκη στα τέλη της δεκαετίας του '60, όταν η πόλη ήταν το επίκεντρο των διεθνών καλλιτεχνικών ρευμάτων. Στις αρχές του '70 ήταν ήδη μια επιτυχημένη ποιήτρια και ανήκοντας στον σωστό κύκλο (Αντυ Γουόρχολ, Λου Ρηντ, Τομ Βερλαίν, Τζων Καίηλ κ.ά.) κατάφερε να πλασαριστεί στην αφρόκρεμα των καλλιτεχνικών κύκλων της πόλης. Το 1975

κυκλοφορεί τον πρώτο της δίσκο, το «Horses», που για πολλά χρόνια απετέλεσε το αξεπέραστο πρότυπο για δεκάδες μουσικούς του Πανκ και του Νέου Κύματος. Ιδιαίτερη φωνή, μουσική δύναμη, αλλά όχι άγρια, στίχοι με έντονο προβληματισμό, εμφάνιση μακριά από τα καθιερωμένα, αλλά όχι εξεζητημένη, «προχωρημένα» εξώφυλλα.

Οι επόμενοι δίσκοι της περιείχαν μερικά κλασικά κομμάτια, αλλά και αρκετά αδιάφορα, και εν γένει η μετέπειτα πορεία της απέχει πολύ από τη δημιουργική φρενήριδα των πρώτων χρόνων. Μεσολάβησαν αρκετά χρονικά κενά μέχρι την τελευταία της παρουσία, που ήταν το 2004 με αναφορές στην κατοχή του Ιράκ από τους Αμερικάνους και τα τραύματα της 11ης Σεπτεμβρίου. Και μετά σιωπή, μέχρι την κυκλοφορία του πρόσφατου δίσκου της. «12» το όνομα αυτού, τίτλος που συνάδει στη μινιμαλιστική και αυτάρεσκη σημειολογία των καιρών. Δώδεκα όμως μικρά κομψοτεχνήματα, κινούμενα σε ένα τεράστιο εύρος νοημάτων και μουσικής. Στις σημειώσεις της στο εξώφυλλο τα παρουσιάζει σαν σκέψεις-ερείσματα κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού της από την ανατολική στη δυτική ακτή, και πραγματικά δεν θα βρείτε καλύτερη υπόκρουση σε ένα ταξίδι σας από αυτόν το δίσκο. Τα τραγούδια αυτά ήταν αριστουργήματα στην αρχική τους έκδοση, ευτύχησαν και εδώ, από κάθε άποψη, υφολογικά και ενορχηστρωτικά.

Μια παράλληλη ιστορία είναι και το εξώφυλλο. Δείχνει ένα χειροποίητο ταμπουρίνο που της είχε χαρίσει το 1967 ο Robert Mapplethorpe, ο σπουδαίος φωτογράφος (και θύμα του AIDS), που επηρέασε με την αισθητική του κατά πολύ τα τότε εικαστικά πράγματα. Η επικέντρωση στο αντικείμενο αυτό προσθέτει μια βαθιά ανθρώπινη διάσταση στο μουσικό εγχείρημα.

Δεν έψαξα σ' αυτόν το δίσκο υψηλά μουσικά μηνύματα, ούτε ιχνηλάτησα δρόμους πρωτοπόρους. Τον είδα μόνο σαν την επίσκεψη μιας πολυαγαπημένης μεγάλης εξαδέλφης που είχε χρόνια να μας έρθει. Πέρασε πολλά στη ζωή της, και με ραγισμένη φωνή, μου είπε δώδεκα παραμύθια, απ' αυτά που με μεγάλωσαν. Και τα είπε τόσο ωραία, που την έβαλα να μου τα λέει κάθε βράδυ. Ξανά και ξανά.

ΝΙΚΟΣ ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

30 χρόνια από την ίδρυση της Ελληνικής Βυζαντινής Χορωδίας

Ένα από τα μακροβιότερα και κατά πάσα πιθανότητα το πλέον αναγνωρισμένο διεθνώς ελληνικό μουσικό σύνολο, το οποίο δημιούργησε και διευθύνει μέχρι σήμερα ο Λυκούργος Αγγελόπουλος, συμπλήρωσε τρεις δεκαετίες δραστηριότητας. Η ιστορία της χορωδίας στην πραγματικότητα ταυτίζεται με αυτή του δημιουργού της, που έχει αφιερώσει τον εαυτό του καταδέτοντας το πανδομολογούμενο αυθεντικό ταλέντο του και την τεράστια καλλιτεχνική του εμπειρία στην προώθηση και πραγμάτωση των στόχων της. Ο γράφων τιμήθηκε να μαθητεύσει κοντά του γι' αυτό ας του συγχωρεθούν οι όποιες συναισθηματικές εκτροπές εντοπισθούν στο κείμενο που ακολουθεί.

Η Ελληνική Βυζαντινή Χορωδία (ΕΛ.ΒΥ.Χ.) ιδρύθηκε με σκοπό τη μελέτη και παρουσίαση της βυζαντινής μουσικής, όπως έφτασε στις μέρες μας μέσω της γραπτής και προφορικής παράδοσης.

Την πρώτη επίσημη εμφάνισή της, η χορωδία, την πραγματοποίησε στις 12 Δεκεμβρίου του 1977 στην Beethovenhalle της Βόννης, προσκεκλημένη του WDR, σε μια συναυλία με μικτό πρόγραμμα. Στο πρώτο μέρος της συναυλίας η ΕΛ.ΒΥ.Χ. έψαλε μια εκλογή χριστουγεννιάτικων ύμνων, ενώ στο δεύτε-

ρο μέρος έγινε η α' παγκόσμια παρουσίαση του έργου του Δημήτρη Τερζάκη *Λειτουργία Προφάνα* με σολίστα το Λ. Αγγελόπουλο. Στη σχέση όμως της χορωδίας και του διευθυντή της με τη σύγχρονη (και όχι μόνο) μουσική θα αναφερθούμε σε επόμενο άρθρο. Η πρωτοεμφανιζόμενη τότε χορωδία έγινε άμεσα αποδεκτή με ενθουσιασμό, από ένα δύσκολο κοινό. Ενθουσιασμό που μέχρι σήμερα προκαλεί παντού όπου δίνει συναυλίες ή συμμετέχει σε λειτουργικές εκδηλώσεις στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Δεν είναι λίγες οι φο-

ρές που χρειάστηκε είτε να επαναληφθεί μια συναυλία της, είτε να πραγματοποιηθεί σε χώρο μεγαλύτερο από αυτόν που είχε αρχικά προγραμματιστεί, προκειμένου να μπορέσει να την παρακολουθήσει όλο το ενδιαφερόμενο κοινό, που είχε ξεπεράσει σε μέγεθος τις προσδοκίες των εκάστοτε διοργανωτών. Η επόμενη μεγάλη διεθνής εμφάνιση της ΕΛ.ΒΥ.Χ. είναι προγραμματισμένη για τον ερχόμενο Ιανουάριο στη Νέα Υόρκη όπου, για δεύτερη φορά, θα δώσει συναυλία στο Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης της πόλης.

Η ΕΛ.ΒΥ.Χ., στα 30 χρόνια δραστηριότητάς της, έχει πραγματοποιήσει πάνω από 1.500 συναυλίες, λειτουργικές και άλλες εκδηλώσεις στην Ελλάδα και σε πάνω από τριάντα χώρες σε όλο τον κόσμο. Ανάμεσα τους και οι ιστορικές πολύωρες αγρυπνίες στην Ι.Μ. Σινά (1983), στην Κολωνία (1985), στην Ι.Μ. Μεγάλου Σπηλαίου (1987), στην Ι.Μ. Βατοπαιδίου (1992), στον Ι.Ν. Αγ. Δημητρίου Θεσσαλονίκης (1993), στην Ι.Μ. Αρκαδίου (2000) και στην Κρακοβία (2000), που παρά το μήκος τους μεταδόθηκαν ραδιοφωνικά. Κορυφαίο γεγονός ήταν η συμμετοχή της το 2000, στην πανορθόδοξη Θεία Λειτουργία των Χριστουγέννων στη Βηθλεέμ, ενώ επίσης εξαιρετικής ιστορικής σημασίας ήταν η συμμετοχή της τον Ιούνιο του 2002 στη Θεία Λειτουργία που τέλεσε για πρώτη φορά μετά από πολλούς αιώνες ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος στην αρχαία βασιλική του Αγ. Απολλιναρίου in Classe (6ος αι.) στη Ραβέννα.

Η χορωδία έχει εμφανιστεί στους μεγαλύτερους ραδιοηλεκτρονικούς σταθμούς της Ευρώπης, έχει παρουσιάσει αποσπάσματα αρχαίας ελληνικής μουσικής και παλαιορωμαϊκού μέλους, ενώ παρουσίασε για πρώτη φορά στα νεώτερα χρόνια την παλαιά ακολουθία των «Τριών Παίδων εν καμίνω», από τα ελάχιστα σωζόμενα δείγματα ορθόδοξου λειτουργικού δράματος (περίπου 15ος αι.), σε μεταγραφή και ανασύσταση του συνθέτη και ερευνητή Μιχάλη Αδάμη. Από το 1990 άρχισε την ηχογράφιση των απάντων του σημαντικότερου έλληνα συνθέτη του Μεσαίωνα Ιωάννη Κουκουζέλη του Μαΐστορος (πιθανόν 13ος αι.). Έχει συμμετάσχει στα φεστι-

βάλ Αθηνών και Επιδαύρου το 1987, ενώ από το 1989 ως το 1991 έδινε κάθε χρόνο μια συναυλία στο αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου. Στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών εμφανίστηκε πρώτη φορά το 1991 και αρκετές φορές από το 1995 έως σήμερα. Το Μάρτιο του 1997 έδωσε τρεις συναυλίες στο Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης της Νέας Υόρκης στο πλαίσιο της έκθεσης «The Glory of Byzantium» και τον Ιανουάριο του 1998 συμμετείχε στις εκδηλώσεις «Greece of Britain» με συναυλία στο Queen Elisabeth Hall του Λονδίνου. Το Μάιο του 2001 έψαλε με πρωτοβουλία του καθηγητή Αλέξανδρου Λίγκα, επίσης για πρώτη φορά στα νεότερα χρόνια, την ακολουθία του Ασματος Εσπερινού, στην Οξφόρδη, σε μεταγραφή και αποκατάσταση των Αλ. Λίγκα και Γιάννη Αρβανίτη, ενώ τον Αύγουστο του ίδιου έτους έδωσε για πέμπτη συνεχή χρονιά την επίσημη συναυλία του Διεθνούς Συνεδρίου Σπουδών στο Παρίσι μαζί με το Ensemble Organum. Οι προαναφερθείσες εμφανίσεις αποτελούν μόνο ένα μικρό δείγμα της υπερδραστηριότητας που χαρακτηρίζει την ΕΛ.ΒΥ.Χ. από την ίδρυσή της μέχρι και σήμερα.

Από το 1993 έχουν εκδοθεί στη Γαλλία και στην Ελλάδα περίπου στα δέκα CD καθώς και πάνω από τριάντα κασέτες με το όνομα της χορωδίας, αποσπώντας πάντοτε κολακευτικές κριτικές από το διεθνές μουσικό Τύπο. Σε αρκετές περιπτώσεις έγκυρα μουσικά περιοδικά της έχουν απονεμίσει τη μέγιστη διάκρισή τους (πχ. *fff* του περιοδικού *Diapason*).

Η ιδιαιτερότητα και ο εν πολλοίς βασικός λόγος που η ΕΛ.ΒΥ.Χ. κατόρθωσε να καθιερωθεί διεθνώς σε βαθμό που να αποτελεί παγκοσμίως σύνολο αναφοράς στους τομείς της θρησκευτικής, της παλαιάς και της ανατολικής μουσικής είναι το ότι «θεραπεύει» τη βυζαντινή μουσική, κυριολεκτικά τη μεσαιωνική και νεώτερη λόγια μουσική της άλλοτε Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, ως τέχνη. Μπορεί να θεωρείται αυτονόητο ότι ένα μουσικό σύνολο υπηρετεί τη μουσική ως τέχνη, για τους γνωρίζοντες όμως τα τεκταινόμενα στο εσωτερικό του ψαλτικού κόσμου είναι κοινό κι ανομολόγητο μου-

στικό πως αυτό σπανίως συμβαίνει. Η συνηθέστερη αντιμετώπισή της, που συνιστά και ουσιαστική απαξίωσή της από τους ίδιους τους φορείς της, είναι αυτή μιας απλής συνοδευτικής, έως αναγκαίου κακού, ενέργειας της ορθόδοξης λειτουργικής πράξης. Οι ψάλτες (μετά ή άνευ εισαγωγικών) καθίστανται ενίοτε απλοί διεκπεραιωτές μιας υπόθεσης που συχνά χειραγωγείται και τελικά υπονομεύεται και από τον κλήρο όταν αυτός συμπεριφέρεται ως αφεντικό και οι «ψάλται» ως υπάλληλοι της εκκλησίας. Για να μην ανοίξουμε και το κουτί της Πανδώρας όπου κατοικούν πλείστοι των «επιστημόνων» της «Εθνικο-λατρευτικο-τέτοι-ας Μουσικής μας»...

Η ΕΛ.ΒΥ.Χ. κάτω από την εύστοχη καθοδήγηση του Λ. Αγγελόπουλου τοποθετεί τη μουσική αυτή στο βάθρο που της αρμόζει. Παράλληλα με τις αξιόπιστες, κατανυκτικές ή εορταστικές, αλλά πάντα επιβλητικές λειτουργικές της δραστηριότητες, η εξωεκκλησιαστική δραστηριότητά της έχει βοηθήσει τα μέγιστα στο να αποσαφηνιστεί ότι η βυζαντινή μουσική υφίσταται ως ένα αυτόνομο μουσικό μέγεθος, που συνεχώς προκαλεί το ενδιαφέρον όλο και πλατύτερου κοινού, αλλά επίσης μουσικών και συνθετών, καθώς και πραγματικών επιστημόνων ερευνητών, θρησκευτικής μουσικής και όχι μόνον.

Η ΕΛ.ΒΥ.Χ. δεν επιδιώκει να νεωτερίσει. Μένει πιστή στην παράδοση, ενώ παράλληλα καταφεύγει σε αυτάρεσκους μεγάλωφωνους λαρυγγισμούς που αδικούν τη μουσική προς όφελος της προσωπικής προβολής των ερμηνευτών της, φυσικό επακόλουθο του γεγονότος ότι δεν αντιμετώπισε και δεν αντιμετωπίζει καιροσκοπικά την υψηλή τέχνη την οποία προσφέρει στο κοινό της, εκκλησιαστικό ή μη. Μια απλή ακρόαση μικρών δειγμάτων της δουλειάς της όχι μόνον αποδεικνύει τα παραπάνω, αλλά οδηγεί με ασφάλεια και στα παρακάτω συμπεράσματα, που, λόγω του ότι το παρόν κείμενο δεν φιλοδοξεί να αποτελέσει μουσικολογική μελέτη, θα δοθούν τελείως επιγραμματικά: Αναδεικνύει και υποστηρίζει τη φόρμα των συνθέσεων που ερμηνεύει. Είναι πολύς ο μουσικόφιλος κόσμος που πιστεύει ότι η βυζαντινή μουσική δεν είναι

τίποτε άλλο από ένας εκτεταμένος ανιαρός αυτοσχεδιασμός πάνω σε ανατολίζουσες φόρμουλες και που άλλαξε γνώμη για την ίδια τη μουσική όταν την άκουσε να αποδίδεται σωστά. Στον τομέα της έκφρασης, η ΕΛ.ΒΥ.Χ., γνήσιος φυσικός κληρονόμος και πραγματωτής της διδασκαλίας του μέγιστου Σίμωνος Καρά, δίνει μια σαφή εικόνα των όγκων και των μελισμάτων των συνθέσεων χωρίς να συγχέει τα μεν με τα δε. Γενικά επικρατεί μια οριακά εσφαλμένη περί «ετεροφωνίας» άποψη, που θέλει όλα τα μέλη μιας χορωδίας να ψάλλουν πάνω στον ίδιο μελωδικό σκελετό, με ατομικές διαφοροποιήσεις στο επίπεδο του μικρομελισμού των μελωδιών, με αποτέλεσμα στα αυτιά του ακροατή να φτάνει ένας στατιστικός ήχος, κάτι στο «περίπου». Η ΕΛ.ΒΥ.Χ. αποδεικνύει έμπρακτα ότι ο πλήρης συγχρονισμός και συντονισμός όλων των μελών της χορωδίας είναι εφικτός, αρκεί φυσικά να έχει προηγηθεί η κατάλληλη εκπαίδευση και προετοιμασία... Εντελώς ιδιαίτερο, κατά τη γνώμη μας, γνώρισμα της συγκεκριμένης χορωδίας είναι ότι ψάλλει στιλιστικά. Διαφορετικά προσεγγίζει τα κείμενα που προέρχονται από την έρευνα και αλλιώς τα νεότερα. Πουθενά στον κόσμο, εξαιρετέας της μικροπαρεκκλησιαστικής μας πρακτικής, δεν νοείται ίδια στρατηγική ερμηνείας μιας σύνθεσης του 14ου αιώνα με αυτήν μιας του 18ου για παράδειγμα. Η ΕΛ.ΒΥ.Χ. βάζει τα πράγματα στη θέση τους και δεν αντιμετωπίζει το ρεπερτόριο της ως ένα αδιάκριτο συνονθύλευμα παλιών και νέων, παραδοσιακών και επώνυμων, ευτελών και ακριβών υλικών. Θα μπορούσαν να γραφτούν σελίδες επί σελίδων για τη σημασία της δουλειάς της ΕΛ.ΒΥ.Χ. και του διευθυντή της σχετικά με τη χρονική αγωγή, την ποιότητα και ακρίβεια των διαστημάτων, τις εντάσεις, τις εναλλαγές χορωδιακών και σολιστικών φάσεων, τη σκηνική παρουσία, και άλλων πολλών που λόγω των ορίων του παρόντος κειμένου δεν αναφέρονται, τα οποία ωστόσο κατόρθωσαν να πείσουν και το πλέον ανίδεο κοινό ότι η ΕΛ.ΒΥ.Χ. πραγματοποιεί μια «θρησκευτική» μεν, πάνω απ' όλα «τέχνη» δε.

Παράλληλα όμως με την αμιγώς καλλιτεχνική της δραστηριότητα η

ΕΛ.ΒΥ.Χ. αποτελεί και ένα μεγάλο σχολείο. Ο γράφων ομολογεί πως πριν έρθει σε επαφή μαζί της, μαθημένος σε μυστικοπαθείς και σοβαροφανείς πρακτικές, πίστευε πως πρόκειται για ένα κλειστό κλαμπ στο οποίο η πρόσβαση για τον μη μυημένο είναι μάλλον αδύνατη. Η πραγματικότητα που βίωσε τον διέψευσε. Δε θα επιμείνω, θα πω μόνο πως κατά τη διάρκεια των δοκιμών της ΕΛ.ΒΥ.Χ. κατάλαβα πραγματικά τι εστί βυζαντινή μουσική και πόσο διδακτικό είναι να παρακολουθείς απλά και μόνο τα έτσι κι αλλιώς άρτια καταρτισμένα μέλη της να συζητούν επί του αντικειμένου: Τη μουσική. Επίσης εκεί ήταν η μοναδική φορά που άκουσα το «δάσκαλο» να προτρέπει τους «μαθητές»: Διαβάστε! Αν σε ρωτήσει αύριο κάποιος «αυτό γιατί το λες έτσι;», τι θα του απαντήσεις; Επειδή έτσι το λέει ο δάσκαλός μου; Κι αν αυτός σου πει «μπορεί, αλλά ο δάσκαλός σου τα λέει λάθος», τότε; Διαβάστε, για να μάθετε γιατί λέτε έτσι αυτό που λέτε κι όχι γιατί σας το λέω εγώ έτσι!

Και πάντα μας παρέπεμπε και μας οδηγούσε στις πηγές, πολλές φορές αναλαμβάνοντας ο ίδιος και το κόστος των όποιων αντιγράφων χρειαζόμασταν. Τέλος.

Βέβαια, τα τριάντα χρόνια της χορωδίας δεν πέρασαν ρόδινα και μέσα σε άκρατες δόξεις, χωρίς να χρειαστεί «ν' ανοίξει μύτη». Μόνον τα άκαρπα δένδρα δεν λιθοβολούνται. Δεν χρειάζεται πιστεύουμε επεξήγηση η άποψη μας ότι ζούμε στη χώρα που μαζί με τα, κυρίως ιστορικά, εύσημα κατέχει και τον τίτλο της μητρόπολης της μισαλλοδοξίας. Όσον δε αφορά το χώρο της τέχνης... από αρχαιοτάτων χρόνων (και αυτό). Η Ελληνική Βυζαντινή Χορωδία δεν θα μπορούσε επί ένα τρίτο του αιώνα να παρενοχλεί το αραχνιασμένο ψαλτικό κατεστημένο πράττοντας αξιοπρεπώς το αυτονόητο, χωρίς να εισπράξει το μερίδιό της στη μισαλλοδοξία, άλλοτε ως σύνολο και πολύ συχνότερα με τη μορφή προσωπικών επιθέσεων κατά του δημιουργού της. Αρχής γενομένης ήδη από την ίδρυσή της. Η Αγ. Ειρήνη της οδού Αιόλου ήταν ο πρώτος χώρος δοκιμών της. Κι επειδή η ΕΛ.ΒΥ.Χ. τολμούσε να μην ακολουθεί τη βλακώδη και στρεβλή, πλην εποχιακά

politically correct, γραμμή των τριφωνιών και των γελοίων «εναρμονίσεων» του Σακελαρίδειου ύφους, έβρισκε την εκκλησία κλειδωμένη την ώρα της προγραμματισμένης πρόβας. Κάτι που βέβαια στάθηκε συχνά ωφέλιμο για τους περαστικούς, που είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν ζωντανά την πρόβα που μοιραία πραγματοποιούνταν... στα σκαλιά του ναού. Τα χειρότερα όμως ήρθαν όταν η χορωδία άρχισε να αποκτά κύρος και να πραγματοποιεί διεθνή καριέρα. Τότε ξύπνησαν όλοι οι «θεματοφύλακες της παραδόσεως και του ύφους» που εκ γενετής κοιμόντουσαν, και το μόνο που τους απασχολούσε ήταν να μοσχοπουλήσουν τις υπηρεσίες τους σε εθνικο-λατρευτικές εμποροπανυγήρεις, και εντόπισαν τον «εχθρό» του οποίου η ύπαρξη τούς έδινε την ευκαιρία να «παρέμβουν» κριπικά, μια που η ικανότητά τους να παρέμβουν μουσικά δεν τους διευκόλυνε ιδιαίτερα. Ακόμη μέχρι και την ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές όλοι αυτοί οι Ακρίτες και Υπέρτρανοι όπως αρέσκονται να αυτοαποκαλούνται, αντί να κοιτάξουν να μορφωθούν στο ελάχιστο, απλά βάζουν... στου Καραγκιόζη το γάμο... Προσωπικά μια ερώτηση έχω να υποβάλλω: Μα καλά, δεν ακούτε;

Στον ιερό πόλεμο εναντίον του Αγγελολοπούλου και των «Αγγελολοπουλακίων» πολλά φαιδρά επεισόδια έχουν διαδραματιστεί. Επεισόδια που σπανίως αφίστανται της μουσικής. Εκεί δεν μπορούν να ειπωθούν και πολλά... Πλήθος λίβελλων έχουν κατά καιρούς δημοσιευθεί, κατάλληλοι για να γελάσει ο κάθε πικραμένος. Κατηγορίες για κατασκοπία (τι πάει και κάνει κάθε τόσο η χορωδία στο Ισραήλ, το ότι τη ζητάει ο Πατριάρχης να συμπάλλουν στον Πανάγιο Τάφο δεν είναι αρκετό), για αιρετικές απόψεις (τόσα ταξίδια και συγχρωτισμός με τους αλλόδοξους, τους «αβάφτιστους» δεν μπορεί...) και άλλα τινά που, αν γραφούν όλα, θα πιστέψει κανείς ότι τους παρακινούν πονηρά προβοκατόρικα διαολάκια. Για την ταμπακιέρα- μουσική όμως πολύ λιγότερα. Κάτι ψελλίζεται περί ασέβειας προς «το Πατριαρχικόν ύφος» του οποίου, παρεπιπτόντως, η ταυτότης ερευνάται, κάτι για αλλοίωση του αγιορείτικου ύφους... Τραγέλαφος; Τη δεκαετία του

'70 η κατηγορία ήταν ότι «πάνε να μας φέρουνε τα καλογερίστικα εις τας Αθήνας», ενώ τη δεκαετία του '90 και ένθεν «αύτη η ομάς άλωσεν, κατόπιν επιμόνου και συστηματικής βεβαίως πολιορκίας, το Όρος, επόρθησεν την Ι.Μ.Βατοπαιδίου και, έχοντας αυτήν ως ορμητήριο, επιβουλεύεται και τας υπολοίπους Μονάς, όπως κατορθώσει να επιβάλει το ύφος της εις αυτές». Καμιά φορά ακούγονται και κάτι ανυπόστατες θεωρητικολογίες, περί του συστήματος, των έλξεων, των διαστημάτων, αλλά αυτά κρατούν λίγο, προφανώς γιατί δεν πείθουν ούτε αυτούς που τα ισχυρίζονται. Έτσι λοιπόν η ΕΛ.ΒΥ.Χ. «με τη συνεπικουρία των ΜΜΕ τα οποία έχουν επίσης αλώσει, αλλοιώνει συστηματικά το περιεχόμενον της εθνικής ημών μουσικής» και άλλα ευθυμογραφήματα... Τα προαναφερθέντα περί, φόρμας, ρυθμικής αγωγής, μελέτης και ορθής απόδοσης, έρευνας στις πηγές κ.λπ. παραμένουν ψιλά γράμματα για μεγάλη μερίδα του χώρου και δεν πέφτουν ηχηρά στο τραπέζι. Δεν κάνουν θόρυβο και οι σύμμαχοι αφεντάδες κληρικοί δεν σκαμπάζουν από τέτοια... Το ξαναλέμε, μητρόπολη της μισαλλοδοξίας. Αυτή τη φορά και με μητροπολίτη.

Παρ' όλα αυτά όμως η ΕΛ.ΒΥ.Χ. συνεχίζει να παράγει έργο και να μην επαναπαύεται στην παγκόσμια αναγνώριση της οποίας ήδη χαίρει κι ευχόμαστε να συνεχίσει για πολύ ακόμη. Όσο για τους «φυλάσσοντας Θερμοπύλας» με όπλο το σκουπόξυλο των αφορισμών, είναι κι αυτοί μέλη του οικοσυστήματος. Καλώς υπάρχουν και αυτοί, ώστε ο «έχων ώτα ακούειν», να δύναται να ακούσει τις μεν και τις δε μουσικές ερμηνείες και επιστημονικές τεκμηριώσεις και να κρίνει.

Ποιος είναι τόσο αφελής ώστε να ισχυρισθεί ότι η υπόθεση της έρευνας, ερμηνείας και παρουσίασης οποιουδήποτε μουσικού ρεύματος αποτελεί εργολαβία κάποιων;

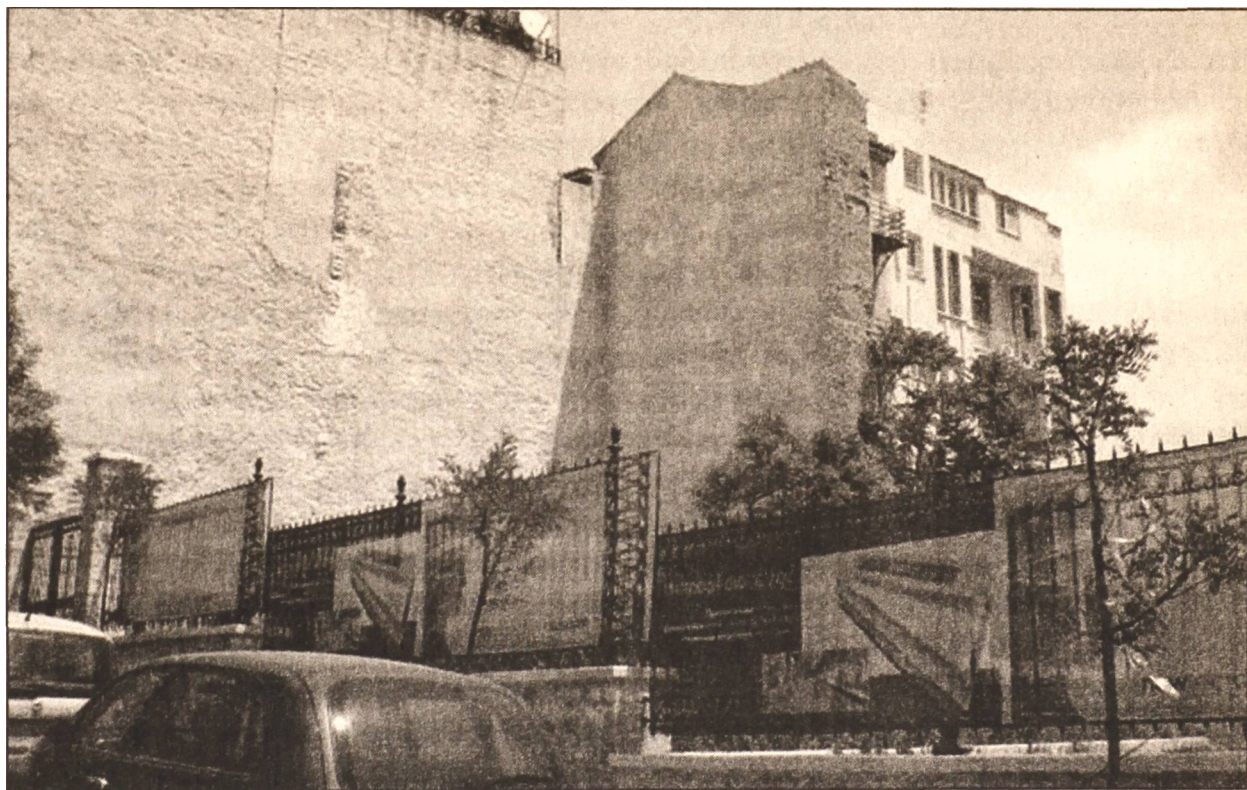
Το μόνο βέβαιο είναι πως η ιστορία δεν γυρνάει πίσω. Η Ελληνική Βυζαντινή Χορωδία και ο Λυκούργος Αγγελόπουλος, γράφουν εδώ και πολλά χρόνια το δικό τους κεφάλαιο.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΥΡΙΑΚΑΚΗΣ
kyriakakisgiorgos@gmail.com

αρχι ΤΕΚΤΟ ΝΙΚΗ

Για ένα μουσείο των μουσείων

Όταν κανείς ξεκινά να μιλάει για ένα μείζον θέμα, και το νέο Μουσείο Ακρόπολης είναι ακριβώς κάτι τέτοιο, πρέπει να έχει την υπομονή να το εξετάσει από διάφορες πλευρές. Καθώς μάλιστα η σημασία του Μουσείου αυτού αντανakλά, με πολλαπλούς τρόπους, το πολιτισμικό παρόν του τόπου μας, κάθε φορά που «ανοίγεται» μια κατεύθυνση, διακλαδίζεται και προς άλλες συγγενικές. Έχοντας κάνει την αρχή σε περασμένο τεύχος, μου φάνηκε πως θα χρειαζόταν ένα τουλάχιστον, ας μην τρομάζουν οι αναγνώστες, συμπλήρωμα και βλέπουμε.

Οι επίμαχες μεσοτοιχίες των πολυκατοικιών.

Ας καταπιαστούμε με την έννοια της αρχαιότητας «κάτω από το γυαλί». Στο νέο Μουσείο, το μεγαλύτερο μέρος από τις αρχαιότητες που βρέθηκαν στο οικόπεδο, και αποφασίστηκε να μην καταχωθούν ή καταστραφούν, από εδώ κι εμπρός θα είναι «προστατευμένες» κάτω από γυάλινο δάπεδο. Οι επισκέπτες του Μουσείου εισέρχονται στο κτίριο βαδίζοντας πάνω σε αυτό το δάπεδο, άρα η πρώτη τους εντύπωση, πριν προχωρήσουν προς το εσωτερικό, «προετοιμάζεται» από αυτή την παρά-

ξενη αίσθηση ότι περπατούν στον αέρα πάνω από ένα σχετικά καλοδιατηρημένο κομμάτι της αρχαίας Αθήνας, ειδικότερα, της ύστερης αρχαιότητας.

Δύο θέματα αναδύονται σε αυτό το σημείο. Το πρώτο: τι αντιπροσωπεύει εκείνη η «ύστερη αρχαιότητα» μέσα στο κυρίαρχο μοντέλο της «ιστορικής συνέχειας» της Ελλάδας και τι θέση έχει στην ενατένιση του «υπέρτατου μνημείου όλων των εποχών», που εξ ορισμού βρίσκεται «εκτός ιστορίας»; Και το δεύτερο: πώς «δένει» εκθεσιακά αυτό το «πρωτογενές» υλικό, που

Χαρακτηριστικά ευρήματα ανασκαφής.

φυσικά δεν είναι «έργο τέχνης» αλλά μαρτυρία «τρόπου ζωής», με το υπόλοιπο Μουσείο, που είναι κιβωτός των πιο ιερών λειψάνων της αρχαίας δόξας;

Δεν είναι προφανής η μεταξύ τους σχέση ούτε η δυνατότητα αντιμετώπισής τους με τα ίδια κριτήρια. Είμαστε εθνικά περήφανοι για την Ακρόπολη, αλλά δεν μπορούμε να τρέφουμε ίδια «υψηλά» φρονήματα παρατηρώντας αυτό το «ταπεινό» δείγμα αστικού περιβάλλοντος, και μάλιστα, όταν αυτό σχετίζεται με μια όχι ιδιαίτερα λαμπερή περίοδο της αρχαίας Αθήνας. Η εντυπωσιακή αντίθεση ανάμεσα σε μια πόλη που θύμιζε χωριό και σε ένα μνημειακό σύνολο που καταυγάζει τους αιώνες έχει από καιρό εντοπιστεί. Εκείνο όμως που πριν αποτελούσε θεωρητικό παράδοξο, τώρα θα αποκτήσει υλική υπόσταση: οι περιοχές κατοικίας της αρχαίας Αθήνας, ακόμα και στον «χρυσούν αιώνα του Περικλέους», δεν έχουν να μας πουν πολλά. Για να μην παρεξηγηθούμε: εννοούμε πως δεν μπορούν να λειτουργήσουν ως έργα τέχνης.

Η φυσική τους παρουσία στο χώρο του Μουσείου όμως θέτει ένα αμείλικτο ερώτημα. Αν δεν είναι έργα τέχνης, τι στο καλό είναι; Η δεύτερη «πειραματική» έκθεση που οργανώθηκε το 2004 στο κτίριο Βάιλερ, με δείγματα από τα κινητά ευρήματα της ανασκαφής στην περιοχή, προβλήθηκε τότε από τους υπεύθυνους της ως καινοτομία, καθώς εξέθετε τα «ταπεινά» αντικείμενα ως τεκμήρια της άλλοτε καθημερινής ζωής κι όχι ως «καλλιτεχνήματα» ή «μεγάλης τέχνης έργα» που έτσι κι αλλιώς δεν είχαν βρεθεί.

Άρα, ο εγκιβωτισμός ενός τέτοιου μεγάλου κομματιού της αρχαίας Αθήνας κάτω από γιγάντια γυάλινη «προθήκη» είναι κάτι άλλο: ένα απλό «δάπεδο», μια ευφάνταστη «διακόσμηση» με προοπτική βάθους που θα την ζήτησε κι ο πιο προικισμένος ντιζάινερ. Πέρα δηλαδή από το καθαρά εντυπωσιακό του μέρος (την αίσθηση πως «πετάς» πάνω από τον αρχαιολογικό χώρο), το έκθεμα αυτό όχι μόνο δεν σχετίζεται με την Ακρόπολη σημασιολογικά, αλλά δεν μπορεί να λειτουργήσει σε συν-

δυασμό μαζί της ως συμπληρωματικό «έργο τέχνης».

Εδώ αντιλαμβανόμαστε μια ιδεολογική αντινομία. Με ποιο τρόπο συνυπήρχε η δόξα των αιώνων με αυτά τα ταπεινά (και κακότεχνα) δείγματα ζωής; Πώς μπορούσαν δηλαδή οι κάτοικοι εκείνης της εποχής να ζουν «έτσι» και ταυτόχρονα να μετέχουν στη σφαίρα της υπέρτατης καλλιτεχνικής δημιουργίας που υψωνόταν δίπλα τους; Η εξέταση των τεκμηρίων καθημερινότητας που άφησαν πίσω τους οι ανώνυμοι εκείνοι Αθηναίοι τους φέρνει πιο κοντά σε μας, στη «χυδαία» κι «ατελή» ζωή που ζούμε σήμερα, καμωμένοι από λάσπη παρά από θεία έμπνευση, γεμάτοι φοβίες, προκαταλήψεις, και εθιμικές συνήθειες χωρίς κανένα βάθος. Τελικά, βλέποντας αυτά τα «γραφικά» δείγματα μιας άσημης ζωής, καταλαβαίνουμε άραγε πόση απόσταση υπάρχει ανάμεσα στην (ιστορική) πραγματικότητα και στην υστερική εξιδανίκευση που χαρακτηρίζει την «κατασκευασμένη» αρχαιότητα;

Η απομόνωση των καλλιτεχνικών θησαυρών ως αυθύπαρκτων «ιερών έργων τέχνης» που μεταφέρονται τώρα ώστε να εκτεθούν στο Μουσείο στο άμεσο μέλλον δεν μπορεί να απαντήσει σ' αυτά τα ερωτήματα. Όχι μόνο δεν μπορεί, αλλά κάνει ό,τι περνά από το χέρι της ώστε να εξυψωθούν ακόμα περισσότερο. Απόδειξη: το πρόσφατο σόου που «στήθηκε» γύρω από τη μεταφορά των έργων από το Βράχο στο Μουσείο, με κατασυγκινημένους επίσημους να παραληρούν και λατρευτικά πλήθη από αυτόπτες μάρτυρες. Ήταν το καλύτερο τρέιλερ που θα μπορούσε κανείς να φανταστεί για το έργο που μας έρχεται «προσεχώς».

Επιπλέον, η έκθεση της ζωφόρου του Παρθενώνα ως αυτοτελούς καλλιτεχνικού έργου, συνδεδεμένου με το κτίσμα του Παρθενώνα που διαγράφεται καθαρά στον ορίζοντα έξω από το «μουσείο-προθήκη» (αυτό που ονομάστηκε «συνομιλία»), πετυχαίνει να απομακρύνει εννοιολογικά το ένα από το άλλο: εντελώς σχηματικά, άλλο ο «Φειδίας» κι άλλο ο «Ικτί-

νος». Με αυτό τον τρόπο, η τέχνη και κατ' επέκταση το Μουσείο που την υποθάλλει, παίζει υπονομευτικό ρόλο. Κόβει τους δεσμούς ανάμεσα σε κοινωνία και έργο. Η κοινωνία δεν μπορεί ποτέ να αποτελέσει «αισθητικό αντικείμενο», ενώ το έργο (τέχνης), εξ ορισμού, αποτελεί.

Δεν χρειάζεται να εξηγηθεί γιατί αυτή η τόσο απλή διαπίστωση έχει συνέπειες που αγγίζουν (πάλι) άμεσα τη σύγχρονη ζωή: το τι μπαίνει σε «μουσείο» και τι όχι και, κατ' επέκταση, τι προστατεύεται ως «διατηρητέο» (οπότε μπαίνει σε μια ιδεατή «γυάλα») ανάμεσα στα κτίσματα που συγκροτούν τη σημερινή πόλη και τι αφήνεται στο έλεος της τύχης, όλα αυτά πηγάζουν από τις ίδιες παραδοχές. Για να μην υπάρχουν απορίες, οι λόγοι που διατηρούμε, λέμε τώρα, μια πολυκατοικία σε στιλ αρ νουβό, συγγενεύουν με εκείνους που ισχύουν για να διατηρήσουμε ένα κομμάτι της αρχαίας πόλης. Τόσο απλά.

Αλλά ας επανέλθουμε στην ιδέα του «γυαλιού» που προστατεύει τον αρχαιολογικό χώρο. Δεν πρόκειται μόνο για την πρακτική επίλυση του προβλήματος διατήρησης μιας εκτεταμένης επιφάνειας εδάφους με διάσπαρτα ίχνη αρχαίας κατοίκησης χωρίς να εκτεθεί στις καιρικές συνθήκες κάτι, που σε άλλες περιπτώσεις θα αντιμετωπιζόταν με ένα στέγαστρο. Πέρα από προστασία, εδώ χρειαζόταν ένα τεχνικό έργο ενταγμένο στη λογική (κι όχι μόνο στη λειτουργία) ενός μουσείου. Το γυάλινο δάπεδο λειτουργεί ως «βιτρίνα», όπως οι βιτρίνες που προστατεύουν τα ευπαθή εκθέματα στις προθήκες ενός μουσείου. Δεν μας επιτρέπεται να κατέβουμε στο επίπεδο της αρχαίας πόλης, δοκιμάζοντας να κινηθούμε στα δρομάκια της και ρίχνοντας ματιές στο εσωτερικό των κτισμάτων της. Αν και αυτό αλλού ισχύει, εδώ απαγορεύεται. Δεν μπορούμε να «αγγίξουμε» την πόλη-έκθεμα γιατί πάντα κρατιόμαστε σε απόσταση από τα αντικείμενα μιας βιτρίνας σ' ένα μουσείο, ακριβώς όπως θα συνέβαινε σε ένα κοσμηματοπωλείο. Είναι τα «ιερά» αντικείμενα, άρα οφείλουν να είναι απρόσιτα. Έχουμε τελικά «ανακτήσει» ένα χαμένο κομμάτι της (πολεοδομικής) ιστορίας «μας», αλλά δεν μας επιτρέπεται να το οικειοποιηθούμε. Η λογική είναι πανομοιότυπη με εκείνη που ισχύει για τους «ανοιχτούς» αρχαιολογικούς χώρους της πόλης σήμερα. Όσοι μετείχαν

στις πολεοδομικές μελέτες Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων στην Αθήνα μπορούν να επιβεβαιώσουν την αλήθεια αυτού του ισχυρισμού.

Όλα αυτά έχουν να κάνουν σε ψυχολογικό επίπεδο με τις γειτονικές έννοιες της καθαριότητας και της κάθαρσης οι οποίες, μεταπηδώντας σε μεταφυσικό επίπεδο, έχουν αναχθεί σε καθολικής αποδοχής δόγμα. Πράγματι, όλα όσα συζητάμε εδώ σχετίζονται άμεσα με αυτές τις αξίες. Το ιερό είναι απρόσιτο, σου απαγορεύεται να αγγίξεις την τέλεια ομορφιά. Κάθε προσπάθεια προσέγγισης ή εξοικείωσης αποκλείεται. Για να πετύχουμε αυτή την τεχνητή διάσταση της τέχνης από τη ζωή, έχουμε δικαίωμα να επινοήσουμε έναν υψηλό μύθο ικανό να τη διατηρήσει αμείωτη. Διώχνουμε ή απομονώνουμε κάθε ανεπιθύμητο στοιχείο, περιβάλλουμε την τέχνη της ειδικά επιλεγμένης εποχής με καταιγισμό από υπερβολικούς εκθειασμούς και έτσι, συσκευασμένη, την καταθέτουμε ευλαβικά στο Μουσείο των Μουσείων για προσκύνημα.

Η έννοια της καθαρότητας επίσης κρύβεται πίσω από τις συστηματικές προσπάθειες «διεύρυνσης» της ελεύθερης επιφάνειας του οικοπέδου του Μουσείου. Ένα τέτοιο Μουσείο δεν μπορεί να συνυπάρχει με κατώτερα κτίσματα που «έτυχε» να το περιβάλλουν. Κινδυνεύει να «μολυνθεί» από την παρουσία τους, γιατί το πλησιάζουν επικίνδυνα και μειώνουν την αξία του. Δεν επιτρέπεται να υπάρχουν γύρω του. Φυσικά σε αυτή την απόφαση γίνεται (πάλι) διάκριση ανάμεσα στα ίχνη της αρχαίας πόλης, εξ ορισμού πολύτιμα, και στα ίχνη νεότερων εποχών, που δεν διαθέτουν ανάλογη ιερότητα. Σύμφωνα με μια πολιτισμική επιλογή, που κανονικά θα σήκωνε πολύ νερό, τα πρώτα μπαίνουν στο υπόγειο, ενώ τα δεύτερα απομακρύνονται. Έτσι η αρχαιότητα, η οποιοδήποτε είδους αρχαιότητα, ακόμα και η «ύστερη» παρακμιακή, δεν απαλλοτριώνεται, ενώ οι μεταγενέστερες περίοδοι απαλλοτριώνονται χωρίς ορατό ενδοιασμό. Σχεδόν με ενθουσιασμό.

Γιατί έχουμε όλοι αποδεχτεί, από την ώρα που γεννιόμαστε, ότι η αξία βρίσκεται εκεί και μόνο εκεί, θαμμένη κάτω από τη σημερινή επιφάνεια της πόλης. Τίποτε δεν μπορεί να κλονίσει αυτή τη νεοελληνική παθολογική εμμονή.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

ΜΑΪΚ ΝΙΟΥΕΛ: Ο ΕΡΩΤΑΣ ΣΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΧΟΛΕΡΑΣ, ΓΟΥΝΤΙ ΑΛΛΕΝ: ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΗΣ ΚΑΣΣΑΝΔΡΑΣ

Σπουδαίοι «στόχοι», λάθος «σκόπευση»

Αποτελεί πεποίθηση και όχι απλή εμμονή του υπογράφοντος το παρόν ότι τα μεγάλα έργα της τέχνης διατηρούν την περικλειστή αυτονομία του είδους τους. Δεν θα είχε π.χ. κανένα νόημα η απόπειρα της «μεταφοράς» π.χ. της «Μόνα Λίζα» του Ντα Βίντσι σε γλυπτό μπούστο ή της «Γκουέρνικα» του Πικάσσο σε video art, ή του «Καθρέφτη» του Ταρκόφσκι σε μυθιστόρημα. Άλλο είναι ποιες ανάγκες εμπορικές επιχειρούν να καλύψουν οι παραγωγοί. Προσωπικά ήμουν τυχερός όταν πήγα να δω την ταινία της μεταφοράς του αριστουργήματος του Μαρκές *Ο έρωτας στα χρόνια της χολέρας* γιατί η μνήμη μου ελάχιστα πράγματα –πέρα από μια γενική αίσθηση– κρατούσε. Έτσι εστίασα την προσοχή μου σε μια κινηματογραφική ταινία, αφήνοντας «απ' έξω» την όποια ή όχι πιστότητα της μεταφοράς.

Με αυτό το μέτρο η ταινία είχε απολαυστικές στιγμές, φροντίδα για την πιστότητα (η λέξη αυθεντικότητα, δεν είναι μακριά από αυτό που θέλω να πω) των χώρων, των τοπίων, των εσωτερικών, των χαρακτήρων, ακόμα και των δευτερευόντων ρόλων, ο ρυθμός και η αίσθηση της εποχής, η άψογη φωτογραφία, το καλό μοντάζ συγκροτούν προϋποθέσεις για την καλή απόδοση ενός σεναρίου (όχι ενός μυθιστορήματος) γεμάτου από εξωτερική δράση. Άλλη αρετή της ταινίας είναι ότι έχει γυριστεί στην Κολομβία, όπου και η δράση του μυθιστορήματος. Η παρουσία του σπουδαίου ηθοποιού Χαβιέ Μπαρδέμ (αξέχαστη η ερμηνεία του στο *Η θάλασσα μέσα μου*) στον έναν από τους δύο βασικούς ρόλους –τον άλλο τον επωμίζεται με σχετική επάρκεια η Τζοβάννα Μετσοτζόρνο– κλείνουν τα θετικά συστατικά τα οποία επαρκούν για να κρατήσουν τον θεατή, επί δυόμισι ώρες, σε εγρήγορση.

Όλα όμως θα μπορούσαν να γίνουν καλύτερα αν, αντί του γνωστού, καλού Άγγλου σκηνοθέτη Μάικ Νιούελ (ξεκίνησε, ως πολλά υποσχόμενος, με το σπουδαίο κίνημα του Κοινωνικού Ρεαλισμού –

Κεν Ράσσελ, Μάικ Λη κ.λπ.) είχε επιλεγεί λατινοαμερικάνος σκηνοθέτης ο οποίος θα μπορούσε να εμποτίσει την ταινία με το σπουδαίο συστατικό του «μαγικού ρεαλισμού» που έχει κάνει αγαπητή και πασίγνωστη τη σύγχρονη λατινοαμερικάνικη λογοτεχνία και πρώτη ανάμεσα στις άλλες αυτήν του Μαρκές. Αν κάτι λείπει από την ταινία είναι τα μαγικά φίλτρα του έρωτα, ενώ απόμειναν τα εξωτερικά του φερσίματα. Μαζί και τα δυο κάνουν το παραλόισμα και αυτό δεν μπορούσε να είναι σκηνοθετικό προσόν ενός ορθολογιστή Άγγλου.

* * *

Ο μεγάλος κοινωνικός σαρκαστής (κυρίως μιας χαρακτηριστικής μεσοαστικής κοινωνίας, όπως αυτή της μεταπολεμικής Ν. Υόρκης, στη μετάβαση –τον προβασμό της σε καθαρά αστική. Με εξαίρεση τη μοναδική, αυθεντικά δραματική του ταινία *Interiors* (1978), όλες του οι άλλες δημιουργίες χρησιμοποίησαν την κωμωδία σαν είδος «γεωτρύπανου» της νεοϋορκέζικης κοινωνίας των άμεσα ή έμμεσα διανοουμένων (όπου η παρουσία του εβραϊκού στοιχείου «κυριαρχεί»).

Τα τελευταία χρόνια ο ήδη 72 χρόνων Γούντυ έριξε άγκυρα στο Λονδίνο όπου

φαίνεται ότι πίστεψε σε μια καινούργια άνοιξη της έμπνευσής του. Η αλήθεια είναι ότι η παλιά, δοκιμασμένη συνταγή του ως σεναριογράφου λειτούργησε αιφνιδιαστικά για όλους μας με το «Match point». Εκείνος όμως που υπερεκτίμησε τις αιτίες του καλού αποτελέσματος ήταν ο ίδιος. Με χαρακτηριστική ευκολία (εδώ η χρήση της λέξης είναι απαξιωτική) έστησε μια κωμωδία σαν άσκηση επιπολαιότητας, τέτοια ήταν το *Scorpius*. Δεν πτοήθηκε όμως. Άλλωστε γνώριζε ότι οι πραγματικοί του θαυμαστές βρίσκονται στην Ευρώπη και ακόμα ότι το ιδιόρρυθμο φλέγμα του ταιριάζει με το αντίστοιχο αγγλικό. Το όνειρο της *Κασσάνδρας*, όνομα ενός σκυλιού των κυνοδρομιών και στη συνέχεια το όνομα που δώσανε τα δύο αδέρφια, οι Ιάν και Τέρι, στο νεοαποκτηθέν, μεταχειρισμένο σκάφος, είναι τρίτη... αγγλογενής ταινία του δραματικών προθέσεων. Όταν είδε ο Γούντνυ Άλλεν ότι ηλικιακά δεν τον παίρνει να παίζει τους (απολαυστικούς και αμίμητους) ρόλους του νευρωσικού εραστή, αποφάσισε να κλείσει τη βρύση της κωμωδίας και να ξαναπιάσει τον παλιό (όπως ο ίδιος ισχυρίζεται) του πόθο για δραματικές ταινίες. Και εδώ φάνηκε ο έμπειρος σεναριογράφος, αλλά δεν έπεισε ο σκηνοθέτης. Οι ακραίες διαφορές χαρακτήρα των δυο αδελφών, οι οποίες καθορίζουν και τις συμπεριφορές τους στα ακραία διλήμμα που τους βάζει το «παιχνίδι» των επιλογών, τις οποίες εντούτοις καθοδηγεί η ειμαρμένη, είναι οπωσδήποτε ένα αξιόλογο δραματουργικό πλαίσιο. Ατυχώς, ο σπουδαίος δημιουργός ποντάρισε περισσότερο στο κινηματογραφικό στοιχείο του αστυνομικού σασπένς παρά στο τραγικό, που το ίδιο το σενάριο το πρόσφερε. Τόσο ο πολύ καλός Κόλιν Φάρελ όσο και ο Γιούαν Μακ Γκρέγκορ αυτοπαγιδεύτηκαν από τις οδηγίες του Γούντνυ Άλλεν. Αν τυχόν η ελληνική διανομή πρόσεξε στο πρόσφατο φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης την ταινία του Σέρβου σκηνοθέτη Σερτζάν Γκολούμποβιτς *Η παγίδα* (συμπαγωγή με Ουγγαρία και Γερμανία) θα δει το απόλυτα όμοιο θέμα, με την ίδια κατάληξη αλλά και την τεράστια διαφορά της πυρετικής δραματικής θερμοκρασίας που κατακλύζει, έως συγκλονισμού, τη σέρβικη ταινία, από την απλά διεκπεραιωτική δουλειά του Γούντνυ Άλλεν. Μια πολλή καλή ταινία αλλά απελπιστικά εύκολη.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Οι καλοί άνθρωποι

Το βιολί (*El violin*) Σκηνοθεσία – Σενάριο: Φραντσίσκο Βάργκας
Μεξικό (2006) 98'

Παίζουν: Ντον Άνχελ Ταβίρα, (Βραβείο Α' ανδρικού ρόλου στο Φεστιβάλ των Καννών), Νταγκομπέρτο Γκάμα, Φερμίν Μαρτίνεζ.

Το βιολί είναι ο ευρηματικός καμβάς πάνω στον οποίο ο άξιος σκηνοθέτης Φραντσίσκο Βάργκας κεντά μια ακόμη ιστορία αίματος και οδύνης απ' αυτές που ορίζουν την καθημερινότητα στην καθημαγμένη Λατινική Αμερική. Ας θυμηθούμε τα λόγια με τα οποία ανέλαβε την προεδρία στην πάμπλουτη Βραζιλία ο Ντα Σίλβα (Λούλα): «Θα έχω επιτύχει στη θητεία μου αν μπορέσω να εξασφαλίσω τρία γεύματα ημερησίως για όλους τους Βραζιλιάνους».

Ο Ντον Πλουτάρκο Hidalgo (Ευγενής), ένας φτωχός, αγράμματος και ανάπηρος αγρότης που ζει από τη μικρή του αγροτική παραγωγή, συμπληρώνει το εισόδημά του παίζοντας μουσική, μαζί με το γιο του, στην πόλη. Στην ουσία έτσι καλύπτει τη συμμετοχή του γιου του στο αντάρτικο –και τη δική του.

Η ιστορία εξελίσσεται μυθιστορηματικά αναπαράγοντας με ρεαλισμό ανάμικτο με ποίηση (η πολύ καλή φωτογραφία συμβάλλει) τη στρατιωτικοπολιτική καταπίεση που υφίστανται οι μάζες των «πεόνες» στο πάμπλουτο (για τους λίγους) Μεξικό. (Μέρος της πραγματικότητας είναι και η περίπτωση των εξεγερμένων Ζαπατίστας, στην Τσιάπα).

Ο βίαιος ξεσπιτωμός, ο ανήλεος τσιφλικάς που ζητά υπογραφές εν λευκώ, οι αφιονισμένοι στρατιωτικοί, τα βασανιστήρια, οι βιασμοί και οι εν ψυχρώ εκτελέσεις, συγκροτούν ένα σκηνικό που πρέπει να το έχει βιώσει αυτός που το αναπαράγει. Μόνο έτσι μπορεί να του δώσει τη δραματικότητα που με μεγάλη επιδεξιότητα μεταφέρει στην οθόνη ο Φραντσίσκο Βάργκας.

Η αγωνία του εγγονού δεν είναι του

παιδιού της «πολιτισμένης» κοινωνίας που διερωτάται ποιο μοντέλο Η/Υ θα του αγοράσουν. Το παιδάκι ρωτά με σπαρακτική αγωνία τον παππού του: «Γιατί δεν γυρνάμε σπίτι;» (εννοεί την παράγκα που μένουν). «Γιατί δεν γύρισε η μαμά και η αδελφή μου;», που τις συνέλαβαν οι στρατιώτες για να εκβιάσουν την παράδοση του αντάρτη-πατέρα.

Κι ο παππούς αντί για απάντηση διηγείται σαν παραμύθι στον εγγονό του πως η κυριαρχία του φθόνου και της φιλοδοξίας –σαν τα κακά πνεύματα των παλιών παραμυθιών– δεν αφήνουν τους ανθρώπους να ζήσουν με «ομόνοια και φιλία».

«Οι καλοί άνθρωποι» –συνεχίζει ο παππούς– «πρέπει να πολεμήσουν για να έρθουν καλύτερες μέρες».

Στο ερώτημα του εγγονού: «Πότε θα έρθουν καλύτερες μέρες;» δεν χρειάζεται να απαντήσει ο παππούς. Τι να πει άλλωστε; Ο ύπνος του εγγονού, που έρχεται κάτω από τα άστρα, δίνει τη λύση στην αμηχανία του παππού.

(Η χρονική τοποθέτηση της ιστορίας –αν κρίνει κανείς από τον εξοπλισμό του τακτικού στρατού– είναι χρονικά πολύ κοντά. Γεωγραφικά τοποθετείται γύρω από το Σαν Φλόρες και τη Σαλίνα).

Η πικρή εξέλιξη της ιστορίας καταδικάζει δυο γενιές σε θάνατο. Ο Ντον Πλουτάρκο, όταν βλέπει τη σύλληψη του γιου του, και με τη βεβαιότητα της συνοπτικής καταδίκης του σε θάνατο, αρνείται πια να παίξει μουσική. «Η μουσική τελείωσε» δηλώνει ήρεμα και αποφασισμένα στον αποσπασματάρχη που τον διατάζει με το περιστροφικό στο χέρι να παίξει ένα κομμάτι.

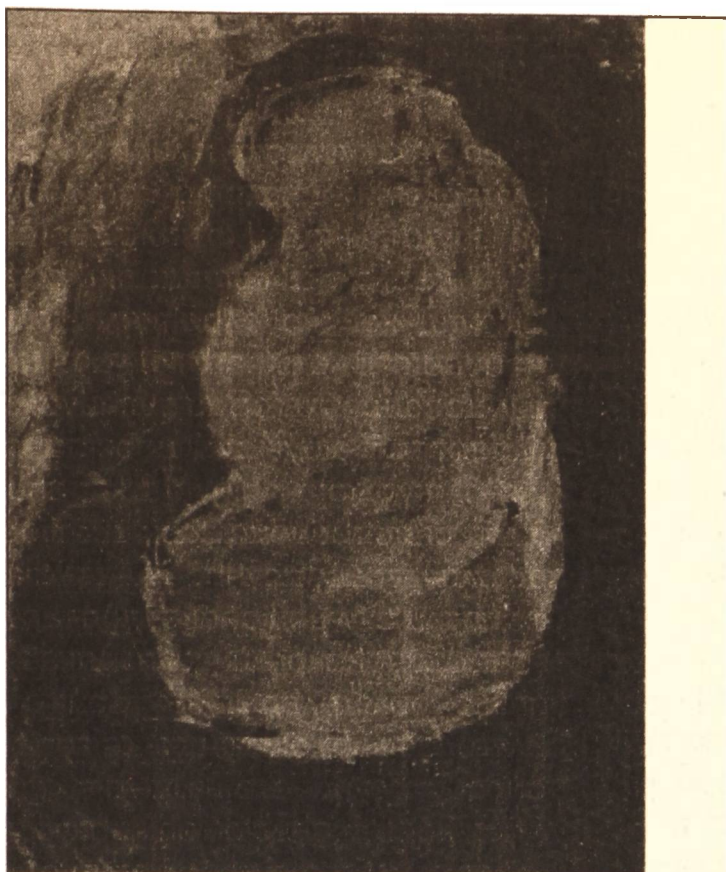
Απομένει ο εγγονός. Η τρίτη γενιά με την κιθάρα στον ώμο συνεχίζει την ίδια πορεία, σαν να θέλει να τονίσει πως οι δυνάμεις του λαού είναι ανεξάντλητες. Πως κάποτε «θα έρθουν καλύτερες μέρες».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΛΑΖΑΚΗΣ

βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΠΟ ΤΟ 1885

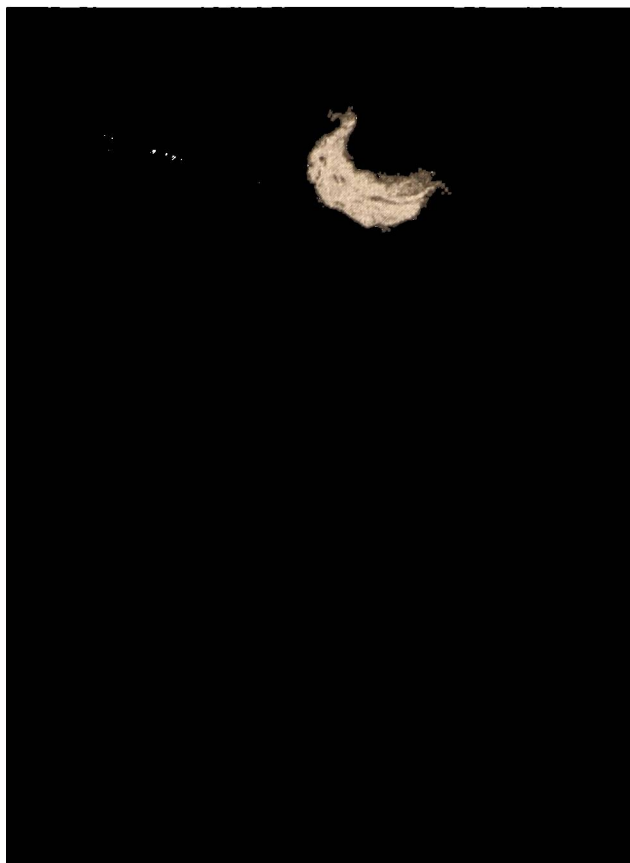
ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ
ΟΡΘΟΚΩΣΤΑ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

ΘΑΝΑΣΗΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ
ΘΑ ΒΡΕΙΤΕ ΤΑ ΟΣΤΑ ΜΟΥ ΥΠΟ ΒΡΟΧΗΝ

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

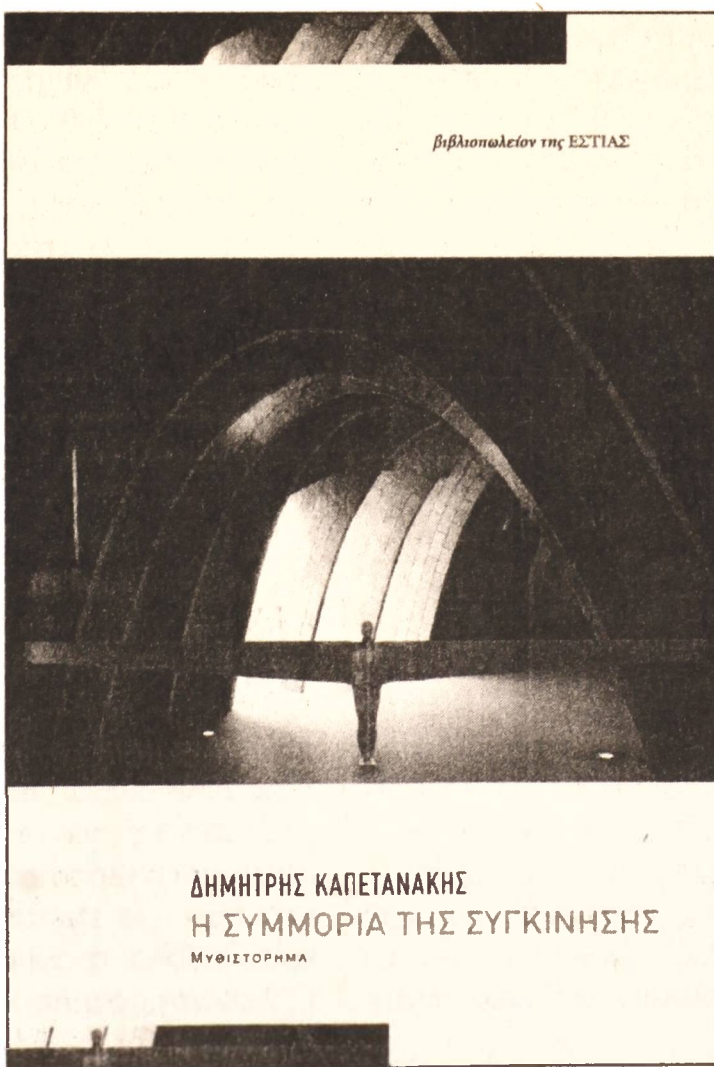

βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

ΤΖΩΡΤΖΗΣ Ι. ΜΑΡΑΤΟΣ
ΟΙ ΤΥΦΩΝΕΣ
ΗΤΑΝ ΓΕΝΟΥΣ ΘΗΛΥΚΟΥ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Α. Μαρατος

βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΠΕΤΑΝΑΚΗΣ
Η ΣΥΜΜΟΡΙΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΙΝΗΣΗΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

www.hestia.gr • info@hestia.gr

Η εξορία της μνήμης και ο νόστος της αφής

**«σε βασανίζει ο τόπος σου, δεν θα ησυχάσεις/
έως ότου εσύ και οι ρίζες σου
συμφιλιωθείτε»
Ντέρεκ Γουόλκοτ, Μεσοκαλόκαιρο,
1984.**

Όταν για πρώτη φορά πήρα στα χέρια μου τα ποιήματα που συμπεριλαμβάνονται τώρα στη συλλογή *Η θλίψη του απογεύματος* (Αθήνα, Μεταίχμιο, 2007) του φίλου και συνάδελφου Λεύκιου Ζαφειρίου, ήρθαν στο νου μου οι προηγούμενοι στίχοι του Ντέρεκ Γουόλκοτ, ενός ιδιότυπου ποιητή των Δυτικών Ινδιών με ρίζες «μεικτές –αφρικάνικες αλλά και ευρωπαϊκές», ενώ, παράλληλα, «το ίδιο μεικτή, συνθετική μάλλον, είναι η τεχνική του», ένα αμάλγαμα γαλλικής κρεολικής και δυτικοϊνδικής διαλέκτου, συνυφασμένη με «τη φόρμα και τη γλώσσα του ελισαβετιανού στίχου»¹. Φυσικά, τίποτε απ' αυτά, είτε σε σχέση με τη γλώσσα είτε σε σχέση με την τεχνική, δεν φαίνεται να συνδέουν, τουλάχιστον άμεσα, τον ένα ποιητή με τον άλλον: ο Λ.Ζ. γράφει στην κοινή νεοελληνική, χωρίς να προδίδει ευχερώς την κυπριακή του καταγωγή, προβάλλοντας π.χ. ή χρησιμοποιώντας ως εκφραστικό του όργανο τη διάλεκτο του τόπου του –με εξαίρεση ίσως τις ελάχιστες λέξεις που υποκλέπτονται από τη μάνα του Γρηγόρη Αυξεντίου και τις μοναχικές και θλιμμένες «Γυναίκες στο Λεονάρισσο», στις οποίες άλλωστε, μαζί με τις «άλλες γυναίκες της Καρπασίας», αφιερώνεται η συλλογή. Όσο για την τεχνική του, αλλού θα πρέπει να αναζητήσουμε τη γενεαλογία της: στους χωνεμένους σήμερα εκφραστικούς τρόπους της μοντέρνας ποίησης, όπως μάλιστα μας τους κληροδότησαν –ανάμεσα σ' άλλους– μείζονες Έλλη-

νες ποιητές του 20ού αιώνα, από τον Κωνσταντίνο Καβάφη και τον Γιώργο Σεφέρη ως τον Μανόλη Αναγνωστάκη και τον Μίλτο Σαχτούρη, χωρίς βέβαια να παραγνωρίζεται η ανατροπή και η ανανέωση που συνεισέφεραν στο ποιητικό τοπίο οι συνομήλικοι του Λ.Ζ. και συνοδοιπόροι του της γενιάς του '70. Αλλά γι' αυτά στη συνέχεια.

«Νερά της Κύπρου...»

Πρώτα, το ερώτημα που εκκρεμεί: πώς μπορεί να δικαιολογηθεί η κατά τ' άλλα ανοίκεια παραπομπή; Ίσως γι' αυτήν να ευθύνεται η τραγική παραδοχή με την οποία καταλήγει το ποίημα «Περί Κύπρου», το τελευταίο της προκείμενης συλλογής: «*κανείς δεν ξέρει πια στις μέρες μας / αυτή την άγωνα γραμμή της Μεσογείου*». Γιατί είναι ιδιαίτερα αισθητή εδώ –ιδιαίτερα δε στα ποιήματα που διακριτά τοποθετούνται στην ενότητα «Νερά της Κύπρου...» και τα οποία, ποσοτικά τουλάχιστον, υπερτερούν των άλλων– αυτή η επίμονη αναζήτηση της πολιτισμικής φυσιολογίας, της συνοχής και της συνέχειας του τόπου, η ανάδειξη της ενοχικά απωθημένης πλευράς του –και άρα και της προσωπικής ταυτότητας του ποιητή. Με άλλα λόγια, η αγνοούμενη Κύπρος επανέρχεται ξανά και ξανά ως όνειρο ή ως εφιάλτης, ως σκιά που ζητά να εκθέσει βίαια στο φως το κατάστικτο από ουλές και χαίνουσες πληγές σώμα της, ως ζώσα μνήμη που εκβάλλει στο παρόν και διεκδικεί επιτακτικά και βασανιστικά την αναγνώρισή της.

Διάχυτες, ως εκ τούτου, η θλίψη και η πίκρα τρυπώνουν παντού στο ακρωτηριασμένο σώμα της ποίησης, αντανakλώντας τα πολλαπλά τραύματα και κατάγματα μιας πατρίδας καθημαγμένης που, με τρόπο ανάλογο –αν και αναμφίβολα τραγικότερο– αυτού του Γ. Σεφέρη πριν από πενήντα και πλέον

χρόνια, αποκαλύφθηκε εκ νέου στον Λ.Ζ., όταν, ως καθηγητής, κλήθηκε να υπηρετήσει στο Γυμνάσιο του κατεχόμενου Ριζοκάρπασου, το οποίο και λειτούργησε, για πρώτη φορά μετά την τουρκική εισβολή, τον Σεπτέμβριο του 2004. Οι εμπειρίες από την επαφή του με τους εγκλωβισμένους Ελληνοκύπριους, πρεσβευτές μιας άλλης αίσθησης και διάστασης της πατρίδας, όπως και από το βάνουσα κακοποιημένο φυσικό και ιστορικό περιβάλλον των κατεχομένων, τους τελευταίους δηλαδή μάρτυρες της «ολόκληρης καταστροφής», αρδεύουν την ευαισθησία του και εγγράφονται με τρόπο δραστικό στη δημιουργία του: «*ό,τι απόμεινε / από την παλαική θλιμμένη / ομορφιά*» («Παναγία της Κανακαριάς»).

Στο σκηνικό αυτό κυριαρχούν η ξηρασία, η σκουριά και η ασκήμια, («*Η Λήκυθος του Πετράκη Γιάλλουρου*»), τα ξεθωριασμένα, αναιμικά χρώματα, ίχνη ισχνά μιας ζωής που *κάποτε ήταν* («*Το παιδί με τα όστρακα*»), το ημίφως και το μούχρωμα κι άλλοτε πάλι το πούσι του πρωινού, ενώ μέσα στην αοριστία της ομίχλης η όποια ανθρώπινη παρουσία καταντά ονειρική ψευδαίσθηση, ένα στιγμιαίο πέρασμα μιας ανεπαίσθητης σκιάς, τόσο άυλης και αέρινης, όσο στέρεες και νωθρές κείτονται οι παράξενες «ξύλινες» αγελάδες («*Το Πέτρινο σπίτι με τα περιστέρια*»). Τα όνειρα και οι μνήμες παίρνουν εκδίκηση με την ακύρωσή τους, την άρνηση και την κατάργησή τους («*Η Αμμόχωστος σε όνειρο*»), η ιστορία, αν δεν καταντά αναπόληση ευχάριστη ή και γραφική («*Ταξίδι στην Κύπρο*»), παραδίνεται στην οριστική λήθη («*Από νόσο ενδημική*»). Η γλώσσα άναρθρη και άνευρη, «χωρίς αλφάβητο», παρωχημένη, σκουριασμένη, «συλλαβάρια μαραζωμένης εποχής», εισέρχεται ασθμαίνοντας, σχεδόν θνή-

1. Χ. Βλαβιανός, *Ποιον αφορά η ποίηση; Σκέψεις για μια τέχνη περιττή*, Αθήνα: Πόλις, 2007, σ. 122, απ' όπου και η μετάφραση

του δίστιχου του Γουόλκοτ που παρατίθεται στην αρχή.

σκουσα, στη νέα ηλεκτρονική μας εποχή, σημαίνοντας ταυτόχρονα την αδυναμία της ποίησης να την καινούργήσει («Ποίηση Κύπρος 2006»).

Αν και κάπου «ανασαίνουμε το σκοτεινό / ρίγος της άνοιξης», η αίσθηση εντέλει του κενού, της παράλυσης και της ακινησίας, της εγκατάλειψης, της απουσίας και της σιωπής, διαποτίζει το τοπίο που φωτογραφίζει η συλλογή, «τον θρυμματισμένο κόσμο της Κύπρου» («Στο Γκρίζο φως»), πράγμα που αποτυπώνεται αδρά και ελλειπτικά –παρά τη συχνή επαναφορά– είτε στο σπαραγματικό και σπαρακτικό «Ριζοκάρπασο»: «Σε μια πατρίδα / φερειπείν ανάπηρη / στις γάζες», είτε στο ομώνυμο της συλλογής ποίημα: «Είναι το ρημαγμένο Δημοτικό Σχολείο / στην Αγία Τριάδα / με τις ετοιμόρροπες αίθουσες διδασκαλίας / είναι οι άδαιοι μαυροπίνακες / και το πέτρινο συντριβάνι / χωρίς νερό / στην αυλή του· μόνο ο μικρός ποδηλάτης / ανεβαίνει / στους έρημους δρόμους / πατώντας τα πετάλια του χρόνου / μέσα στη θλίψη του απογεύματος» («Η θλίψη του απογεύματος»). Οι «Γυναίκες στο Λεονάρισσο» πάλι, μαύρες ακίνητες φιγούρες «με σταυρωμένα χέρια» σε κάδρο περασμένης εποχής, εικονίζουν στα μελαγχολικά τους μάτια το πένθος, τη μοναξιά που παραληρεί και σπάει σε παράλληλους, ασύνδετους μονολόγους. Ο Λ.Ζ. καθορίζει με ακρίβεια τις πηγές ή τις αιτίες αυτού του αισθήματος απόγνωσης, ήδη από τα λόγια του Γ. Σεφέρη που προτίθενται ως εισαγωγικά στη συλλογή του: «Έτσι ήταν· ξέραμε τι θα πει σκλαβιά».

Το πιο ανησυχητικό: ο ποιητής δεν φαίνεται να παρέχει κάποια σαφή ένδειξη του τι θα μπορούσε να φέρει μιαν αλλαγή στη χώρα του, «χώρα των ματαιωμένων δυνατοτήτων και των ναυαγισμένων προσδοκιών»²: «Σε λιβάδια άνυδρα / η απόγνωση μου σε αόματης / εποχής εικοσιτετράωρα λάμπει [...] Βουλιάζει ο τόπος» («Δήλωση της μάνας του Γρηγόρη Αυξεντίου λίγο πριν πεθάνει...»). Ακούγοντας το «Δελτίο Ειδήσεων Ραδιοφωνικού Ιδρύμα-

τος Κύπρου (19.11.1988)» «με τον τρόπο του Γ.Σ.» επανέρχεται δραματικά το μοτίβο μιας «ακυβέρνητης πολιτείας», μιας «πολιτείας της προσφυγιάς», σαν να μην έχει περάσει ούτε μέρα από τον τελευταίο μεγάλο πόλεμο, ενώ «ερπυστριοφόρα των Ηνωμένων Εθνών», «ασκήσεις τουρκικών στρατευμάτων, / πολυβολισμοί κι ομοβροντίες» οργώνουν το χώμα και τον ουρανό της Κύπρου, στοιχειώνοντας τη μνήμη και τον ύπνο, τη νύχτα και τη μέρα του ποιητή. Ανεπαίσθητη η λεπτότατη ειρωνεία του καταληκτικού δίστιχου: «*This is the place, gentlemen! / του μαρτυρικού κυπριακού λαού*», αναπαράγοντας ένα γνωστό κλισέ που ακούγεται σε δεκάριους λόγους πολιτικών, στα κηρύγματα των δεσποτάδων και σε γραφικές εκδηλώσεις διαμαρτυρίας στα σχολεία, στις πλατείες και τα οδοφράγματα, πίσω από το οποίο κρύβεται συχνά η αδυναμία να αρθρώσει κανείς λόγο καίριο και ουσιαστικό, ζώπυρο και ζείδωρο, τελικά καθαριστικό, για μια πληγή που κακοφόρμισε επικίνδυνα, καθώς η συλλογική αυτοδικαίωση μάς ναρκώνει και μάς απονεκρώνει, αρκείται σε στερεότυπα «σουβενίρ from Cyprus» και βέβαια σε «πολλά χρήματα», τώρα που κυριολεκτικά πια η Κύπρος –όπως και ο κόσμος όλος– μετατράπηκε σ' ένα «απέραντο ξενοδοχείο» και σ' ένα άθλιο ανταλλακτήριο: «εδώ όλοι συναλλάσσονται, αγοραπωλησίες και αποταμιεύσεις» («Η περιπλάνηση του Ριμάχο και η επιστροφή της Ωραίας»).

Ασφαλώς δεν επιβεβαιώνεται μόνο σ' αυτό ο Μ. Αναγνωστάκης. «Έχουμε πέσει τελεσίδικα / μισοζαλισμένοι πάνω / στις λιπαρές μας μέρες» αποφαίνεται αλλού («Αλέξανδρε») ο Λ.Ζ., θέλοντας να καταγγείλει, έστω κι αν ερεθίζει ή ενοχλεί η καυτηρίαση, όσους η συνείδησή τους –όλων μας;– έχει στομωθεί από τη δάνεια ευζωία μας, την απατηλή αίσθηση της αυτάρκειας, το γλυκό νανούρισμα της εξουσίας με όλα τα συμπαρομαρτούντα. Αν και ο εγκλωβισμός είναι εκούσιος, είναι ταυτόχρονα ύπουλα και ανεπαίσθητα υπονομευτι-

κός της ίδιας της ελευθερίας μας, εντείνει την αλλοτρίωση και την υποβάθμιση συνολικά της ύπαρξης μας, γι' αυτό και η φωνή του ποιητή, συχνά σε τόνο έντονο και δραματικό, αποπειράται να μας αφυπνίσει, μεταδίδοντάς μας κάτι από την εσωτερική αγωνία του για την ισοπέδωση και την αυτοαναίρεσή μας, από την παραφορά του για τη φθορά του προσώπου μας, το ερωτικό, ψυχικό και σωματικό, σε τελική ανάλυση υπαρξιακό, αδιέξοδο: «Μας παρακολουθούν, Αλέξανδρε, / και τρέχουμε να κρυφτούμε / πού; / Εδώ είναι όλα εκτεθειμένα / το βλέμμα μας ο έρωτάς μας / η μνήμη μας / όλα σάμπως να μην αντιλαμβάνονται / πόσο έχουμε εκτεθεί/ στην εξουσία του θανάτου».

Η ποίηση απομένει –το οφείλει πρώτα απ' όλα στον εαυτό της– το ύστατο ανάχωμα στην περιρρέουσα υποκρισία, τον ωμό καιροσκοπισμό, τη διαβόητη πολιτική ορθότητα: «ενώ η Ευρώπη κουρασμένη / σκίζει τα ιμάτιά της για ένα σκυλάκι κανίς» («Βηρυτός πολιορκημένη 1982, 2006»): εξακολουθεί να αποτελεί, χωρίς να υπάγεται σε οποιεσδήποτε κοινωνικοπολιτικές ορθοδοξίες, μια πράξη «αντικορρομιστική», μια μορφή διαμαρτυρίας και αντίδρασης στις κάθε είδους δεσμεύσεις που επιβάλλονται έξωθεν, έστω κι αν σήμερα η απήχησή της φαίνεται να είναι μάλλον περιορισμένη και η όποια αποτελεσματικότητα μιας τέτοιας παρέμβασης εξαιρετικά αμφίβολη –και τότε δεν ήταν; Από την άποψη αυτή, η συλλογή, προδίδοντας την επιμονή, ένα πείσμα που καταντά εμμονή, να μιλά κανείς για πράγματα ήδη χιλιοειπωμένα, ξεθωριασμένα πια από το πέρασμα του αδυσώπητου χρόνου και τη διάψευση τόσων ελπίδων, δεν απέχει πολύ από την προγραμματικότητα που εξέφραζαν οι στίχοι του ποιήματος «Λέξεις», τριάντα τόσα χρόνια πριν: «Ωστόσο εγώ θα επιμένω να λέω / την ελευθερία ελευθερία / το φόνο φόνο/ την ενοχή ενοχή / μ' ένα πείσμα τρελού που σκαλίζει / στον τοίχο τ' όνομα του / με τα νύχια»³. Για ακόμα μια φορά λοι-

2. Δανείζομαι το σχόλιο από μια μελέτη του Εντ. Κήλυ για το Γ. Ρίτσο («Ρίτσος: Φωνή και όραμα στα μικρά ποιήματα») στο *Μύθος και Φωνή στη σύγχρονη ελληνική ποίηση*, μτφ. Σπ.

Τσακνιάς, Αθήνα: Στιγμή, 1987, σ. 232.
3. Λ. Ζαφειρίου, *Ποιήματα*, Λευκωσία, 1976, σ. 8.

πόν η ποίηση αναλαμβάνει το ρόλο να ανατρέψει τα τετελεσμένα, να προλάβει και να ανακόψει η γραφή την παραγραφή της μνήμης και της ιστορίας «από νόσο ενδημική», μπας και «λάβουν την εκδίκησή τους οι λέξεις, τουλάχιστον αυτές, αφού ούτε τα όνειρα ούτε τα πράγματα μπορούν να εκδικηθούν»⁴ ή, όπως με απελπισμένη γενναιοδωρία παραδεχόταν για την τέχνη του ο Μ. Αναγνωστάκης: «Ας ζήσουμε λοιπόν και μ' αυτά ή μόνο μ' αυτά»⁵.

«Οι εφέστιοι θεοί»

Ο Γ. Σεφέρης στο «Μονόλογο πάνω στην ποίηση» υποστήριξε ότι ποιητής είναι αυτός που η προσωπική του αλήθεια, αυτήν που προσπαθεί να εκφράσει, είναι και αλήθεια της εποχής του και μέρος της αλήθειας άλλων εποχών⁶. Με άλλα λόγια, η ποίηση, η αξία του ονόματός της, δεν μπορεί να εξαντλείται στο παρόν, αλλά εξακοντίζεται πέρα από τα όρια του τόπου και του χρόνου που δημιουργείται. Και εδώ κρύβεται –κατά τη γνώμη μου– το υπόγειο νήμα που συνδέει τα ποιήματα στα οποία μόλις αναφέρθηκα, ποιήματα αν θέλετε της κυπριακής εμπειρίας του Λ.Ζ., με τα υπόλοιπα που προηγούνται και συστήνονται ως επεισόδια της ζωής τραγικών –πώς αλλιώς να τις χαρακτηρίσουμε;– μορφών της λογοτεχνίας (Κώστας Καρυωτάκης, Αρτούρ Ρεμπώ, ασφαλώς ο Ανδρέας Κάλβος κ.ά.), αλλά και της τέχνης γενικότερα (Βίνσεντ Βαν Γκογκ). Πρόκειται για μια συνομιλία συνεχή, γόνιμη και ουσιαστική, που αφορά την ίδια την καλλιτεχνική πράξη και την εμβέλειά της, τη σχέση της με μια σταθερά μεταβαλλόμενη κοινωνική και πολιτιστική πραγματικότητα, η οποία ορίζει με τη σειρά της τη θέση, το ρόλο και την αποστολή του δημιουργού.

Πλάθοντας τις μυθικές του φιγούρες, τους δικούς του εφέστιους θεούς, ο Λ.Ζ. αναγνωρίζει τη διαρκώς ανανεούμενη ζωντάνια τους, τη γονιμοποίησης δύναμη στο παρόν, την επικαιρότητα της κατάθεσής τους και την αιεφορία των χυμών του έργου τους, περισσότερο το διαχρονικά ερεθιστικό αίνιγμα του προσώπου τους. Γι' αυτό και επιχειρεί να συμπληρώσει με φαντασία και γνώση τα κενά των επίσημων αφηγήσεων, να περισώσει κάτι από τα φυσικά χαρακτηριστικά των λατρευτών ειδώλων («Προσχέδιο για την εικόνα του Ανδρέα Κάλβου») ή κάποια σημάδια από την παρουσία τους, θέλοντας να ξορκίσει το «*ανέκφραστο / μυστήριο του θανάτου*». Το έργο τους, σα να μας λέει, είναι ζωντανό έτσι κι αλλιώς: πρέπει να ανακαλύψουμε, να φωτίσουμε και το πρόσωπο. Λίγο-πολύ άλλωστε, κάθε δημιουργός έχει τις εμμονές του και ο Λ.Ζ. δεν μπορεί να αποτελεί εξαίρεση, όπως υπογραμμίζουν και τα ευρύτερα φιλολογικά και ερευνητικά του ενδιαφέροντα. Η εκπνεφρασμένη και αλλού τάση του προς τον βιογραφισμό βρίσκει διέξοδο και στην ποιητική του δημιουργία, με τρόπο ιδιαίτερα επιτυχή και αποκαλυπτικό τόσο για τα αντικείμενα της έρευνάς του, όσο βέβαια και για τον ίδιο.

Πρόκειται για προσεκτικά επιλεγμένες, σύμφωνα και με το καθαφικό δίδαγμα, στιγμές και σκηνές της εγκόσμιας περιπέτειας –συχνά εξαιρετικά σύντομης– ανθρώπων που κατά βάση δεν ξεχώρισαν τη ζωή από την τέχνη, που βίωσαν τη ζωή ως τέχνη και τελικά άφησαν ένα έργο εν πολλοίς αδικαίωτο ή έστω πάρωρα αναγνωρισμένο. Είναι οι καταραμένοι (*maudits*) της τέχνης: ο Καρυωτάκης τις παραμονές της αυτοχειρίας του ή της μοιραίας μετάθεσής του «εις την Νομαρχίαν Πρε-

βέζης», καθώς βηματίζει «με βέβαιη τη θλίψη στο ανεστραμμένο πρόσωπο» σε κάποια λεωφόρο του Παρισιού: προδρομική φιγούρα ενός Τσε Γκεβάρα, ο Φραντσέσκο Μπενεντέττι, καρμπονάρος και φίλος του Α. Κάλβου, που πολεμά το τυραννικό καθεστώς των αυστριακών του Μέττερνιχ με το πιστόλι και την πένα του αντάμα, μέχρι το εκούσια πρόωρο τέλος του, μοιρασμένος κι αυτός ανέκκλητα ανάμεσα στην ποίηση και τη δράση, σύμβολο και θύμα της ίδιας αιμοβόρας ελευθεροφροσύνης που θα κατατρώχει πάντα τους αγωνιστές – ποιητές: ο Βιρτζίλ Μαζιλέσκου, Ρουμάνος ποιητής και εκφραστής του λογοτεχνικού κινήματος του ονειρισμού, καθώς κείτεται νεκρός με «*τα γυάλινα μάτια / τα γυάλινα γένια / στο πρόσωπό του*» σ' ένα χιονισμένο μα και παγερά αδιάφορο ή και εχθρικό Βουκουρέστι: ο Βίνσεντ Βαν Γκογκ, τον οποίο «*η Ακαδημία τον υποβιβάζει / στην τάξη των αρχαρίων*» και δεν αργεί να νιώσει –στο πετσί του κυριολεκτικά– τον μάταιο αγώνα της τέχνης του να επιβιώσει –μαζί της κι αυτός.

Παράλληλα, ο Λόρδος Μπάιρον στην Κωνσταντινούπολη, όπως και ο Γ. Σεφέρης περίπου ενάμισι αιώνα αργότερα, με πληγωμένη μέθεξη «*ρεμβάζει τα τείχη του Θεοδοσίου / [...] κοιτώντας τη μετέωρη θλίψη της ιστορίας*», όχι πολύ διαφορετικά από τον Διονύσιο Σολωμό, που κι αυτός «*κοιτάζει με λυπημένο πρόσωπο / το φεγγαρόφωτο της αθανασίας*», δηλώνοντας ενδεχομένως με το μελαγχολικά αινιγματικό του βλέμμα ότι η ποιητική δημιουργία μένει έτσι κι αλλιώς αδικαίωτη, γιατί είναι βάσανο, ανήκεστη πληγή που δεν ξεγελιέται με δάφνες, βραβεία ή παράσημα⁷. Ίσως έτσι να συμπίπτει επί τέλους στην ίδια αίσθηση της ματαιότητας με τον έτερο μαυροντυμένο και μοναχικό

4. Είναι άραγε τυχαίο που ο Π. Μπουκάλας έκανε την παρατήρηση αυτή σε κριτική του για την ποιητική συλλογή *Μεθιστορία*, ενός ετέρου Κύπριου ποιητή, του Κ. Χαραλαμπίδη (τώρα στο *Ενδεχομένως. Στάσεις στην ελληνική και ξένη τέχνη του λόγου*, Αθήνα: Άγρα, 1996, σ. 181);

5. Μ. Αναγνωστάκης, «Σε τι βοηθά λοιπόν...», *Τα Ποιήματα 1941-1971*, Αθήνα: Στιγμή, 1985, σ. 153.

6. Γ. Σεφέρης, *Δοκιμές*, Πρώτος Τόμος (1936-1947), Αθήνα: Ίκαρος, 1992, σ. 130.

7. Για το σκηνικό και άλλες λεπτομέρειες της αυτοκτονίας του Φ. Μπενεντέττι, που μας παρέχουν και το αναγκαίο «κλειδί» για την κατανόηση του ποιήματος «Από τη Φλωρεντία στη Γενεύη», πβ. όσα παρατίθενται από τον Λ. Ζαφειρίου στο *Ο βίος και το έργο του Ανδρέα Κάλβου*, Αθήνα: Μεταίχμιο, 2006, σ. 71, ο οποίος με τη σειρά του παραπέμπει στην κλασική μελέτη του Κ. Πορφύρη, *Ο Ανδρέας Κάλβος Καρμπονάρος. Η μυστική δίκη των Καρμπονάρων της Τοσκάνης*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1975, σ. 103.

8. Για την επίμονη και διαρκή παρουσία του Δ. Σολωμού στην

περιπατητή της Κέρκυρας, ανομολόγητο συνάμα ανταγωνιστή του στον ιδιαιτέρως σκληρό στίβο της ποιητικής έκφρασης, τον Α. Κάλβο, ο οποίος «αποχαιρετήσας προ πολλού τας Μούσας / επιμένει να φοράει το μαύρο παλτό του / και να επιβιβάζεται στο τρένο», αφήνοντας –εις το διηνεκές;– απροσπέλαστο και γι' αυτό γοητευτικό το δίδυμο μυστήριο της μορφής και του έργου του.

Ο υπόγειος, συγκρατημένος λυρισμός

Και όλα αυτά, χωρίς φωνασκίες και λεκτικές επιδείξεις: η ποίηση του Α.Ζ. είναι μάλλον εσωστρεφής, ενδοσκοπική, εξομολογητική· καταφεύγει κατά κανόνα σ' ένα λόγο λιτό και ελλειπτικό, στην ουσία αντιρρητορικό και υπαινικτικό, κάποτε υποδόρια ειρωνικό ή και σαρκαστικό, μα σχεδόν πάντα συγκρατημένα συγκινησιακό· ένα λόγο που, έχοντας αφομοιώσει ό,τι επέλεξε από το παραδομένο ποιητικό και ευρύτερα πολιτισμικό υλικό, συνδυάζοντας εύστοχα τη δραματική ένταση με τη δωρική έκφραση και τη σκοτεινότητα κάποιων συμβόλων με την ευκρίνεια και την ευκрасία της όλης ποιητικής ατμόσφαιρας, καθιστά τον υποκειμενικό και αυτοβιογραφικό κάποιες φορές τόνο του άμεσα επικοινωνήσιμο («Τρίκωμο, 9 Οκτωβρίου 1967»).

Φυσικά, η ατομική αυτή έκφραση συναισθημάτων δεν στερεί τα ποιήματα από τη συμμετοχή τους στο γενικό. Αντίθετα, η κοινωνικότητα της λυρικής ποίησης δεν εξαντλείται, όπως υπογραμμίζει ο Τ. Adorno, στην αναζήτηση «του λεγόμενου κοινωνικού στίγματος ή της κοινωνικής τοποθέτησης των έργων και μάλιστα των συγγραφέων

τους. [...] Το περιεχόμενο ενός ποιήματος δεν είναι απλά η έκφραση ατομικών συγκινήσεων και εμπειριών· αλλά αυτές γίνονται μόνο τότε καλλιτεχνικές, όταν, ακριβώς δυνάμει της αισθητικής τους μορφοποίησης πετυχαίνουν τη μέθεξή τους στο Γενικό... Αλλ' αυτή η γενικότητα του λυρικού περιεχομένου είναι ουσιαστικά κοινωνική»⁹.

Αυτή ακριβώς η προσπάθεια ταύτισης των εξωτερικών ερεθισμάτων και των εσωτερικών ανταποκρίσεων του ποιητικού υποκειμένου προσδίδει στα περισσότερα ποιήματα της συλλογής –παρά τη φαινομενική πεζολογία τους– μια μειλιχιότητα και μια αισθαντικότητα, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται ένας ήπιος, υπόγειος λυρισμός, συνταιριασμένος αρμονικά μ' ένα στοχαστικό βάθος, που δίνει σάρκα και θερμότητα στα διανοήματα, εξευγενίζει την ενδιάθετη μελαγχολία και την πίκρα, τις μετατρέπει σε πραότητα και εγκαρτέρηση, χωρίς βέβαια αυτό να σημαίνει ότι τελικά επικρατεί μια τάση συμβιβασμού και έλλειψης μαχητικότητας.

Στη σύνδεση και τη σύνθεση, τέλος, αυτού του ετερόκλιτου ποιητικού υλικού κυριαρχεί σαφώς η συνειρμικότητα, ενώ όχι σπάνια προκρίνεται η γνωστή και προσφιλή στους ποιητές της γενιάς του '70 «κινηματογραφική» αρμολόγηση των ποιητικών εικόνων, μια μέθοδος που προσομοιάζει στις πρακτικές του μοντάζ και του ντεκουπάζ¹⁰ και που αποβλέπει συχνά στη δημιουργία και στην απόδοση μιας ονειρικής, εφιαλτικής ή παραισθητικής ατμόσφαιρας («Η μητέρα σε όνειρο στην αυλή σχολείου», «Η Μαρίνα των Μπαρ»). Ωστόσο τα ποιήματα αυτά, με κυρίαρχο το υπερρεαλιστικό στοιχείο ενός «ανεστραμμένου σύμπα-

ντος»¹¹, το οποίο συναντά κανείς στην ποίηση του Μ. Σαχτούρη, του Α. Πούλιου κ.ά., εμφανίζονται αισθητά μειωμένα εδώ σε σχέση με τις προηγούμενες συλλογές.

* * *

Καταλήγοντας, πάλι με το λόγο της ποίησης που διαρκώς δοκιμάζει τα όρια της αντίληψής μας για τη γλώσσα, τον κόσμο και τον εαυτό μας, αναρωτιέμαι αν και πόσο ισχύει στην περίπτωση μας η υπόδειξη του Γ. Ρίτσου: «Τώρα που τίποτε δεν έχεις να πεις, που τίποτα δεν έχεις / να δείξεις, να υποδείξεις, να υπερασπιστείς· τώρα / που χάθηκαν τα πάντα (κι όχι μόνο για σένα), τώρα ακριβώς / μπορείς να μιλήσεις»¹². Ο Α.Ζ., ίσως και λόγω της εσκεμμένα μακροχρόνιας απουσίας του από το ποιητικό προσκήνιο, κατόρθωσε να αρθρώσει τη δική του φωνή, διηθημένη βέβαια από τις φωνές σημαντικών Ελλήνων ποιητών του εικοστού αιώνα, να βελτιώσει και να εμπλουτίσει την ποιητική του εξάρτυση με νέα εργαλεία, να λειάνει και να εκλεπτύνει τη γλώσσα του και τον εν γένει ρυθμό του, έτσι ώστε η συγκινησιακή αλληλουχία να προκύπτει συχνά αβίαστα από το ένα ποίημα στο άλλο, από τη μια εικόνα στην επόμενη. Η ποίησή του υπερασπίζεται την ενδοσκοπήση και τη μνήμη, το πρόσωπο και τον έρωτα, τις έννοιες της πατρίδας και της ταυτότητας ως αναζήτηση και ανασύνθεση ενός κατατεμαχισμένου και πολυπρισματικού, ατομικού και συλλογικού χώρου και χρόνου, την ίδια την τέχνη ως αντίδοτο και φαρμακεία, ως λόγο και πράξη. Η ποιητική του σιωπή μάλλον αποδείχθηκε γόνιμη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Δ. ΜΠΑΖΟΥΚΗΣ

ποίηση του Α. Ζαφειρίου, αλλά και πολλών άλλων ποιητών της γενιάς του '70, πβ. Ευρ. Γαραντούδης, «Ο Σολωμός και η ποιητική γενιά του 1970», *Διονύσιος Σολωμός: «Κανών» Νεοελληνικού Πνευματικού Βίου*, Πρακτικά Συμποσίου, Αθήνα: Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, 1999, σ. 171–227.

9. Το απόσπασμα από το βιβλίο του Th. W. Adorno, *Noten zur Literatur*, παρατίθεται από την Αν. Κατσίκη-Γκίβαλου, «Ο λόγος της ποίησης και οι φωνές των ποιητών από το χθες στο σήμερα», *Η Λογοτεχνία σήμερα: Όψεις, αναθεωρήσεις, προοπτικές*, Πρακτικά Συνεδρίου, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα,

2004, σ. 41.

10. Πβ. όσα αναφέρει για το «κινηματογραφικό ποίημα» στην «Ποιητική Γενιά του '70» ο Δ. Ν. Μαρωνίτης, *Μέτρια και Μικρά*, Αθήνα: Κέδρος, 1987, σ. 244.

11. Αλ. Ζήρας, «Από τη γλώσσα της οργής στην τραυματική γλώσσα. Ποιητές και ποιητικές μετά το '70», *Εισαγωγή στην ανθολογία Γενιά του '70*, επιμ. Δ. Αλεξίου, Αθήνα: Όμβρος, 2001, σ. [14].

12. Γ. Ρίτσος, «Τώρα ακριβώς», από τη συλλογή *Θυρωρείο* (1971), τώρα στο *Ποιήματα*, τόμος Ι' (1963–1972), Αθήνα: Κέδρος, 1998, σ. 339.

Μια έκδοση απαραίτητη για κάθε συνειδητό χρήστη της ελληνικής γλώσσας είναι η *Συνοπτική Γραμματική της Νέας Ελληνικής*, έργο που υπογράφουν οι γλωσσολόγοι **Χρ. Κλαίρης – Γ. Μπαμπινιώτης** σε συνεργασία με τους Α. Μόζερ – Αικ. Μπακάκου-Ορφανού – Στ. Σκοπετέα (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2007). Συνοψίζοντας τη μεγάλη επίτομη *Γραμματική της Νέας Ελληνικής*, οι δύο γλωσσολόγοι δημιουργούν ένα βιβλίο που επιχειρεί να καταστεί το προσιτό βοήθημα για τον χρήστη, ικανό να καλύψει τις καθημερινές ανάγκες του.

Να πληροφορείται κανείς τους αγώνες που δόθηκαν στο παρελθόν από τους εργαζομένους δεν είναι μόνο ζήτημα ιστορικής γνώσης αλλά και σεβασμού για γενιές αγωνιστών που στάθηκαν κυριολεκτικά πρωτοπόροι: *Το εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα στην Ελλάδα 1918–1926. Οι απεργίες, τα συνέδρια της ΓΣΕΕ και η οργανική σύνδεση με το ΣΕΚΕ–ΚΚΕ του Θανάση Καρπαγιάννη* (προλογος: Δημήτρης Λιβιεράτος, εκδ. Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, 2007) έρχεται να αναστηλώσει τη λειψή εικόνα για τους αγώνες εκείνης της δύσκολης εποχής για το εργατικό κίνημα, που είχε να αντιμετωπίσει τον κρατικό μηχανισμό των δύο κυρίαρχων ρευμάτων, του βασιλικού και του βενιζελικού. Η μηδενική ανοχή προς κάθε

Τρία βιβλία για τη Σμύρνη

Σμύρνη. Η μητρόπολη του Μικρασιατικού Ελληνισμού, έκδ.: Κέντρο Μικρασιατικών σπουδών (Αθήνα 2002).

Hervé Georgelin, Σμύρνη, Από τον κοσμοπολιτισμό έως τους εθνικισμούς, μετάφρ. Μαρία Μαλαφέκα, Κέδρος (β' έκδοση, 2007).

Βασιλείου Τσίχλη, Το κίνημα του Γουδή και ο Ελευθέριος Βενιζέλος.

Στην συνεχώς εμπλουτιζόμενη βιβλιογραφία για την Ιστορία της Νεότερης Ελλάδος προβάλλουν νέες ενδιαφέρουσες μελέτες, συχνά με αφορμή επετειακούς εορτασμούς, τόσο για θεσμούς, όσο και για πολιτικά συμβάντα που χρειάζονται προσεκτική ερμηνεία.

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν δυο βιβλία για την Σμύρνη.

Το πρώτο εκδόθηκε από το Κέντρο Μικρασιατικών σπουδών –γενικός διευθυντής Πασχάλης Κιτρομηλίδης– σε καλοτυπωμένη έκδοση μεγάλου σχήματος.

Η φροντισμένη εικονογράφηση περιλαμβάνει όψεις της πόλεως, που βαίνει προς την αστικοποίηση, χαρακτηριστικές της κοινωνικής ζωής, των σχολείων, της μουσικής και των μουσικών, της Εκκλησίας και των ναών, της κοινωνικής πρόνοιας και της φιλανθρωπίας, σε πρωτότυπες κατατοπιστικές μελέτες.

Το δεύτερο βιβλίο για τη Σμύρνη είναι του γαλλικής παιδείας καθηγητή Hervé Georgelin, όπως ολοκληρώθηκε στην διδακτορική του διατριβή «*La fin de Smyrne» Du cosmopolitisme aux nationalismes*, (Paris 2005), και κυκλοφόρησε στα ελληνικά από τις εκδόσεις Κέδρος. Το βιβλίο χαρακτηρίζεται από τη στέρεη γνώση γλωσσών, ιστορι-

κού παρελθόντος, διαπροσωπικών φυλετικών καταβολών και εθνικιστικών τάσεων σ' αυτό το τέλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας· καταλήγει στην απρόσμενη ανάδειξη παλαιών υποτελών λαών, που μετασχηματίζονται σε νέα κρατικά σχήματα, με τον χαρακτηριστικό του τίτλο, σύμφωνο και με τον βαθύ ψυχισμό του συγγραφέως. Κατά τον γερμανό πρόξενο στην Σμύρνη Mordtmann ο πληθυσμός της πόλεως στις αρχές του 20ού αιώνα κατανέμεται σύμφωνα με τις θρησκευτικές πεποιθήσεις των κατοίκων σε 245.000 Οθωμανούς υπηκόους, από τους οποίους 90.000 Μουσουλμάνοι, 110.000 Έλληνες ραγιάδες, 30.000 Εβραίοι ραγιάδες, 15.000 Αρμένιοι ραγιάδες. Ξένοι εγκατεστημένοι στην Σμύρνη: 30.000 Έλληνες υπήκοοι, 10.000 Ιταλοί, 2.000 Γάλλοι, 1.200 Βρετανοί, 10.000 άλλοι Ευρωπαίοι. (Η πληροφορία παρά Η. Georgelin σ. 51).

Στον ιστορικό αυτό κύκλο μπορεί να ενταχθεί και το βιβλίο του κ. Βασιλείου Τσίχλη, νέου δικηγόρου, του οποίου οι καλές σπουδές στο Λονδίνο ενίσχυσαν το οικείο ερευνητικό ενδιαφέρον, ώστε να προκύψει το βιβλίο του *Το κίνημα του Γουδή και ο Ελευθέριος Βενιζέλος*, στο οποίο ο συγγραφέας επιχειρεί να φωτίσει ένα δραματικό επεισόδιο της νεοελληνικής πολιτικής ιστορίας. Ανιχνεύονται οι αντιδράσεις των σπουδαιότερων πολιτικών προσωπικοτήτων, του κατόχου του βασιλικού θρόνου, της αγωνιώσης ηγεσίας του στρατού και του ναυτικού, ώστε να διαπιστωθεί και συνεκτιμηθεί η συμμετοχή και ευθύνη κάθε ενός παράγοντος.

Ιδιαίτερη μέριμνα κατεβλήθη προηγουμένως στην αναζήτηση και συγκέντρωση του πηγαίου υλικού, διοικητικών και διπλωματικών εγγράφων, δημοσιογραφικών εντύπων, ελληνικών και ξένων, απομνημονευμάτων και ιστορικών μελετημάτων, ώστε να ολοκληρωθεί η εξακρίβωση των γεγονότων και η περαιτέρω κατανόηση και ερμηνεία των παρεχομένων πληροφοριών, που από την φύση τους παρουσιάζουν δυσχέρειες

• Η κριτική για το βιβλίο της Μιμίκας Κρανάκη, «*Ματαρόα*» σε δυο φωνές. Σελίδες ξενιτιάς, που δημοσιεύτηκε στο περασμένο τεύχος είναι του Κώστα Καλφόπουλου.

καθώς φανατισμός και προκατάληψη δεν λείπουν. Είναι αναμενόμενο διαφορετική πολιτική τοποθέτηση και εθνικές καταβολές να επηρεάζουν την κρίση των συνομιλητών.

Της ιστορήσεως των γεγονότων προηγήθηκε παρουσίαση των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα και διάγραμμα της εδώ οικονομίας και κοινωνίας το 1909. Ακολούθησε η οργάνωση του Κινήματος και οι βάσεις του νεοσύστατου Συνδέσμου, ο σχηματισμός των αρχηγικών ομάδων και οι αντιδράσεις κυβερνήσεως και βασιλέως, οι ζυμώσεις για την ανάδειξη αρχηγού του Συνδέσμου και η απήχηση στο εξωτερικό.

Ιδιαίτερως λεπτό προβάλλει το θέμα της απομακρύνσεως των βασιλοπαίδων από το στρατό, ευλόγως συναπτόμενο με προσωπικές διασυνδέσεις αξιωματικών, ιδίως της ανωτέρας τάξεως, με μέλη της δυναστείας, με πικρίες και παράπονα που αναπόφευκτα εβάρυναν το κλίμα, ιδίως στα μεγάλα θεσσαλικά αγροκτήματα, όταν μεγάλοι γαιοκτήμονες προχώρησαν σε παράνομη κατακράτηση μέρους της συγκομιδής με συνέπεια αδυναμία συντηρήσεως των οικογενειών των κολλήγων. Ο αδέξιος χειρισμός του όλου θέματος από τις κυβερνητικές αρχές και η αναίτια αιματοχυσία με δικαστικές διώξεις των κολλήγων και των οικογενειών τους εκτίθενται από τον συγγραφέα με προσοχή και ακρίβεια, όπως και ο καθόλου χειρισμός των κυβερνητικών μεταβολών (Θεοτόκης, Μαυρομιχάλης, Δραγούμης) και οι λύσεις στα τρέχοντα ζητήματα. Η επέτειος της αναίτιας αιματοχυσίας στο Κιλελέρ συμβολίζει την έναρξη του εργατικού και αγροτικού κινήματος στον τόπο μας. Εξίσου λεπτό ήταν και το θέμα της αποτάξεως αξιωματικών του στρατού τόσο για τον καθορισμό των κριτηρίων, όσο και για τις προσωπικές αντιλήψεις και εκτιμήσεις κριτών και κρινομένων.

Ο συγγραφέας της μελέτης συνεχίζει με τη δρομολόγηση του έργου της κυβερνήσεως Δραγούμη στον δημοσιονομικό τομέα και την εξωτερική πολιτική ιδίως στις σχέσεις με τη Βουλγαρία. Η διάλυση του Στρατιωτικού Συνδέσμου και η πρόσκληση συμμετοχής του Ελευθερίου Βενιζέλου στην πορεία του Ελληνισμού ξεκινάει.

Πολύ εξετίμησα δύο πρωτοβουλίες του συγγραφέως Βασ. Τσίχλη που συμβάλλουν στην απρόσκοπη χρήση των παρεχομένων πληροφοριών και την ενδυνάμωση της σημασίας τους.

Πρόκειται πρώτον για την αυτούσια παράθεση σημαντικών πληροφοριών κειμένων (σ. 321–364) που προσφέρονται αμέσως στον αναγνώστη, ώστε να μην χρειάζεται να τα αναζητήσει σε βιβλιοθήκες και δεύτερον την προσθήκη σύντομου σχολιασμού σε κάθε βιβλιογραφική αναγραφή, στην οποία σημειώ-

νεται η ιδιότης του πληροφοριοδότη (όπως διπλωμάτης, δημοσιογράφος, πολιτικός κλπ.) και αποτίμηση της παρεχομένης πληροφορίας (βλ. παράδειγμα άρθρο Σπ. Μαркеζίνης) και μάλιστα για γεγονότα της νεοτάτης ελληνικής ιστορίας, για τα οποία οι νεότεροι αναγνώστες και φοιτητές διαθέτουν περιορισμένες γνώσεις και λιγοστά βοηθήματα.

Αικατερίνη Χριστοφιλοπούλου

Ποίηση και «πολύτροπη αρμονία»

Αλεξάνδρα Σαμουήλ,
Ο Παλαμάς και η κρίση του στίχου,
Νεφέλη, Αθήνα 2007, σ. 246

Το ποιητικό ήθος και η ποιότητα του έργου ενός δημιουργού –στη συγκεκριμένη περίπτωση ενός ποιητή– εξαρτάται από την ικανότητα της αφομοίωσης του πνευματικού παρελθόντος, το οποίο όχι μόνο μεταφέρει ως παρακαταθήκη μέσα του αλλά και μεταδίδει στους νεότερους. Αναφύεται, επίσης, από τη μεθοδική μελέτη και πρόσληψη των ουσιαστών νεωτερικών στοιχείων της καλλιτεχνικής ζωής του γενέθλιου χώρου του, από την αναζήτηση νέων εκφραστικών τρόπων αποτύπωσης της παράδοσής του, έτσι ώστε μέσα από την επαναδημιουργία να αναδειχθεί ένα αξιόπιστο σύνολο από συλλογικά μνημονικά χνάρια που αβίαστα να μας οδηγούν ως τις ιστορικές αρχές της αυτοσυνειδησίας του έθνους του. Και ένας τέτοιος υφής δημιουργός είναι ο Κωστής Παλαμάς. Μελετώντας τα διεθνή ρεύματα της εποχής του, ανοικοδόμησε αφομοιωτικά την ελληνική ποίηση, ανασχηματίζοντας και εξελίσσοντας το παλαιό υλικό της παράδοσής του και ολοκληρώνοντας το μισοτελειωμένο όραμα του Σολωμού.

Αυτό το ποιητικό θησαυροφυλάκιο του Παλαμά κατόρθωσε να το τοιχογραφήσει με τη σοβαρή φιλολογική και θεωρητική υποδομή της και τη λεπτή κριτική ευαισθησία της η Αλεξάνδρα Σαμουήλ με το βιβλίο της *Ο Παλαμάς και η κρίση του στίχου*.

Το βιβλίο χωρίζεται σε τέσσερα, ισόμοιρα ως προς την κριτική επάρκεια, εκτενή συνθετικά κεφάλαια. Τα τρία από αυτά είχαν δημοσιευθεί παλαιότερα σε περιοδικά: Α. «Ο Παλαμάς και η κρίση του στίχου», Β. «Πάνω σε ένα καρβικό ποίημα του Παλαμά», Γ. «Μεταμορφώσεις του Φωτόδενδρου» και Δ. «Ο Παλαμάς σονετογράφος», που δημοσιεύεται εδώ για πρώτη φορά. Επίσης, συμπληρώνονται οι μελέτες αυτές πάνω στην παλαμική

εκδήλωση των εργαζομένων, οι συλλήψεις, οι δίκες, οι εξορίες αλλά και το κορυφαίο γεγονός της δολοφονίας των εργατών στη συγκέντρωση-διαδήλωση στο Πασαλιμάνι τον Αύγουστο του 1923 είναι μερικά από τα αφηγούμενα του βιβλίου.

Ξακρίζοντας: Ένα επίκαιρο βιβλίο που συζητά από πολλές απόψεις το κρίσιμο ερώτημα: *Θα επιβιώσει η Ευρωπαϊκή Ένωση;* (εκδ. Παπαζήση, 2007) θέτει στο επίκεντρο του σχολιασμού, μέσα από μια δέσμη δοκιμίων, την περιπέτεια επικύρωσης του Ευρωπαϊκού Συντάγματος αλλά και ζητήματα που προέκυψαν από τη διεύρυνση της Ε.Ε. **Ο Παναγιώτης Ιωσκειμίδης**, καθηγητής στο τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών αλλά και γνώστης των εσωτερικών διαδικασιών, προβληματίζεται σοβαρά για όλα τα παραπάνω ζητήματα που τίθενται από μέρους κυρίως των ευρωσκεπτικιστών.

Ο δημοσιογράφος Σπύρος Β. Νικολάου δεν ζει πια ανάμεσά μας. Ωστόσο, μας άφησε το βιβλίο του *Ανατομία της Ελληνικής Δημοκρατίας* (εκδ. Προσκήνιο–Άγγελος Σοδεράτος, 2007) παρακαταθήκη του βίου της «Ελληνικής Δημοκρατίας» μέσα από τις σελίδες ενός πλούσιου σε τεκμήρια βιβλίου. Από την Εθνική Αντίσταση στον Εμφύλιο και κατόπιν μέσα από τις συμπληγάδες της μετεμφυλιακής περιόδου ο συγγραφέας διατρέχει την πρώτη περίοδο της

διακυβέρνησης Καραμανλή, τις αναμετρήσεις της δεκαετίας του '60, τη Χούντα και την κατάρρευσή της, για να μας οδηγήσει στην «έξοδο» της Μεταπολίτευσης, στη δεύτερη περίοδο της διακυβέρνησης Καραμανλή και στην ίδρυση του ΠΑ.ΣΟ.Κ. Με αφηγηματική δεινότητα και ευαισθησία ιστορικού ο Σ.Β.Ν. μας διδάσκει μέσα από την περιπέτεια της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Πολύ χρήσιμο βιβλίο *Οι Ρουμάνοι* (εκδ. Ιωλκός, 2007), γραμμένο στην ελληνική γλώσσα από τον **Φλορίν Μαρινέσκου**, ιστορικό ερευνητή στο Ινστιτούτο Νεοελληνικών Ερευνών του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, συνοψίζει την ιστορία και τον πολιτισμό της πατρίδας του στη μακρά διάρκεια. Οι σχέσεις των Ελλήνων με τους Ρουμάνους, παλιές και ενδιαφέρουσες, απασχολούν τον ερευνητή περιορισμένα, ωστόσο είναι πλούσια τα στοιχεία που κομίζει στο βιβλίο αυτό και μας προσφέρει τη δυνατότητα να ξανασκεφτούμε τη σχέση μας με τους Ρουμάνους, την ιστορική συνάφεια των λαών μας, την ουσιαστική διαπολιτισμική επικοινωνία μας.

Ριζική αλλαγή στις κυρίαρχες απόψεις για τον Μαρκήσιο ντε Σαντ προτείνει ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον βιβλίο του ερευνητή **Μορίς Λεβέ**, που φέρνει στο προσκήνιο για πρώτη φορά άγνωστες επιστολές από και προς τον ντε Σαντ: «*Ορκίζομαι στον Μαρκήσιο ντε Σαντ, εραστή μου, ότι δική του για πάντα θα είμαι...*»

ρυθμολογία και την τεχνική της με ένα Παράρτημα που συμπεριλαμβάνει 19 σονέτα, τα οποία δεν εμπεριέχονται στα Άπαντα του ποιητή των εκδόσεων Μπίρη, αλλά δεν τα βρίσκουμε ούτε και στη φιλολογική έκδοση των παλαμικών σονέτων του καθηγητή Κάρολου Μητσάκη (Γκοβόστης, 1994). Τα σονέτα που για πρώτη φορά παραθέτει η ερευνήτρια ερανίστηκε από δυσεύρετα έντυπα της εποχής και από εφημερίδες.

Με τη στιχουργία και τη μετρική του Παλαμά ασχολήθηκε ο Λίνος Πολίτης στο βιβλίο *Μετρικά* (Κωνσταντινίδης, χ.χ.), το οποίο, πέρα ασφαλώς από την ωφελιμότητά του, κάπως μάλλον ξενίζει, όχι τόσο με την ελλειπτικότητα του, όσο για τις πολλές «περιπτωσιολογίες» του, παρότι δεν παύει να είναι η θεμέλιος βάση που στηρίζει τους επόμενους μελετητές. Ο Ευριπίδης Γαραντούδης, δεινός μετρικολόγος, με το σημαντικό βιβλίο του *Ο Παλαμάς από τη σημερινή σκοπιά* (Καστανιώτης, 2005) συστηματικότερα και λεπτομερώς μας καθοδηγεί πληρέστερα στην παλαμική μετρική και ρυθμολογία. Το βιβλίο του Κάρολου Μητσάκη που αναφέραμε λειτουργεί σίγουρα ως ανθολογία της παλαμικής σονετογραφίας, όμως δεν περιλαμβάνει τα αθησαύριστα σονέτα που καταγράφει η Σαμουήλ, το σπονδυλωτό και ορθά οργανωμένο βιβλίο της οποίας έρχεται να ρίξει νέο φως στην παλαμική προσωδία.

Η μελετήτρια ανιχνεύει το ιδεολογικό υπόβαθρο και τις εξωελλαδικές καλλιτεχνικές προσλαμβάνουσες της παλαμικής τεχνοτροπίας και χαρτογραφεί τους εσωτερικούς ενδοιασμούς και τις γνωστικές προϋποθέσεις των μετρικών αναζητήσεων του ποιητή. Δεν αρκείται να μας επισημάνει τις παράτολμες, ορισμένες φορές, στιχουργικές πρωτοβουλίες του Παλαμά, αλλά με εύληπτο ύφος και γλωσσική σαφήνεια μας εξηγεί και αναλύει το πώς πραγματευόταν ο ποιητής και το πώς ξεπερνούσε τα προβλήματα των μετρικών αδιεξόδων· πώς υπερέβαινε τις δεσμεύσεις και τους κανόνες του παραδοσιακού δεκαπεντασύλλαβου· πώς αποφάσισε να αφήσει πίσω του, όχι χωρίς περίσκεψη, τα δεδομένα της καθιερωμένης μετρικής που ακολουθούσαν οι ποιητές της γενιάς του· πώς αφομοίωσε ξένους μετρικούς τρόπους, ιδιαίτερα γαλλικούς· πώς χρησιμοποίησε τις δάνειες αναφορές στον αγώνα του να ανανεώσει και να ξεκλειδώσει νέους προσωδιακούς ρυθμούς του ελληνικού στίχου.

Η Σαμουήλ με προσοχή μικροβιολόγου αποκαλύπτει τις μετρικές ζυμώσεις της παλαμικής ποίησης. Μας δείχνει, με σταθερή ερμηνευτική ματιά και εξελικτικό τρόπο ανάγνωσης του παλαμικού έργου, πώς να αναγνωρίσουμε τόσο την εσωτερική του ρυθμολογία και την σημασία της στην σύνολη τεχνική του,

τόσο τις απαραίτητες τομές του στίχου που υιοθετούσε, τις εσωτερικές παύσεις που ενστερνιζόταν, όσο και τα κατά καιρούς κενά της περίτεχνης μετρικής του. Περιγράφει, πώς αυτό το παλαμικό πειραματικό μοτίβο έμπνευσης και αναδημιουργίας δεν εγκιβωτίζεται στο κουκούλι της τεχνικής του αυτάρκειας, αλλά εμπλουτίζει νοηματικά το ποιητικό σώμα προσφέροντάς του νέες μορφές ολοκλήρωσης. Η Σαμουήλ μας αναλύει άγνωστες πτυχές της «πολυτρόπου αρμονίας», στην οποία στόχευε ο Παλαμάς, και τον τρόπο με τον οποίο ο ποιητής εφάρμοσε, στην προσπάθειά του να ανανεώσει τον δεκαπεντασύλλαβο, τις ανανεωτικές καινοτομίες που επέφερε στον γαλλικό αλεξανδρινό στίχο ο Ουγκώ.

Στο κεφάλαιο «Μεταμορφώσεις του Φωτόδενδρου» με σαγηνευτική ερμηνευτική ανάλυση του ποιήματος «Η Φοινικιά» του Παλαμά, συνδέει την ποιητική αυτή σύνθεση όχι μόνο με το ομώνυμο έργο του Οδυσσέα Ελύτη, αλλά και με τις ποιητικές συνθέσεις και άλλων ποιητών. Μας μιλά για τα ξένα δάνεια οφειλών και για τους εννοιολογικούς διαύλους επικοινωνίας ανάμεσα σε όμορες ευαισθησίες – αναζητήσεις. Το ιδιαίτερο αυτό κεφάλαιο είναι αρκετά ενδιαφέρον στην αγνωριστική μας πρόθεση για ιχνομύηση του «ιερού δέντρου της ποίησης» και του συμβολισμού του. Είναι το Θεοσοφικό σύγχρονο πρόσωπό της, αν όχι το πιο μυστικιστικό και ιερό. Η Μπλαβάτσκι στις αρχές του αιώνα, ο μεγάλος Καρλ Γιουνγκ, ο εθνολόγος Φρέιζερ, ο μυστικιστής Κάμπελ, και διάφοροι άλλοι ιδιαίτερα στην μυστικιστική παράδοση της Δύσης, ασχολήθηκαν με την διαισθητική αυτή σύλληψη της ποιητικής δημιουργίας. Αυτής της αιώνιας πανανθρώπινης αναζήτησης της οραματικής ένωσης του Ορατού και το Αόρατο. Και την συμβολοποιημένη αυτή σύνθεση τόσο στο εξωτερικό όσο και στον ελλαδικό χώρο στο έργο του Ελύτη, του Σολωμού και του Εμπειρικού κυρίως εξετάζει η Σαμουήλ. Τέλος, στο κεφάλαιο «Ο Παλαμάς σονετογράφος» διαφωτίζει τα εδάφη της παλαμικής σονετογραφίας. Εντοπίζει νέες πηγές της, απομακρύνει ερευνητικές σκιές άλλων μελετητών που συσκοτίζουν το τοπίο, και μας αναλύει την πολύμορφη τεχνική του σονέτου και τις τροποποιήσεις της φόρμας του.

Με λίγα λόγια, το βιβλίο της Σαμουήλ χαρτογραφεί την διαλεκτική πορεία του Παλαμά στην προσπάθειά του να απεμπλακεί από την παραδοσιακή στιχουργική συμβατικότητα. Νηφάλιο και καλογραμμένο επαναφέρει στην επιφάνεια την ουσιαστική ρήση του Λίνου Πολίτη: «Γιατί η ιστορία του στίχου του Παλαμά είναι η ιστορία του νεοελληνικού στίχου στα τελευταία πενήντα χρόνια».

Γιώργος Μπαλούρδος

Ποίηση χαμηλόφωνη

Στέλιος Μαφρέδας, *Ταριχευτής ήμερών*,
Άρμός, Αθήνα 2007

Ἡ συλλογή *Ταριχευτής ήμερών* εἶναι τό πρῶτο ποιητικό βιβλίο τοῦ Στέλιου Μαφρέδα. Ἀρκεῖ ὅμως μιά πρώτη ματιά γιά νά πεισθεῖ κανεῖς πῶς δέν ἀπαρτίζεται ἀπό πρωτόλεια κείμενα. Σίγουρα ὁ ποιητής ἔχει διανύσει κάμποσο δρόμο ποιητικῆς μαθητείας προτοῦ ἀποφασίσει νά ἐκδόσει τό παρόν βιβλιαράκι – ἓνα τομίδιο μέ 49 ὀλιγόστιχα ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον ποιήματα. Ἔτσι βλέπει κανεῖς πῶς ὁ φακός στρέφεται πρὸς τίς στιγμές ἐκεῖνες πού στό πέρασμα τοῦ καιροῦ ἀποτελοῦν μικροὺς σταθμούς στήν προσωπική ζωή τοῦ ποιητικοῦ ὑποκειμένου. Μιά ἀνιχνευτική προσπάθεια πού ἄλλοτε δικαιώνεται περισσότερο καί ἄλλοτε λιγότερο, ἀλλά πάντα ἀναζητᾷ τό ὄντολογικά σημαντικότερο. Συνήθως ὁ λόγος ἀφορᾷ τό ἐρωτικό ἄλλο καί πολλά κείμενα μοιάζουν μέ ἀνεπίδοτα ἐρωτικά γράμματα. Πέρα ὅμως ἀπό τό θεματικό ἐπίπεδο ὁ λόγος, ἐρωτικός ἢ ὄχι, ἀποκτάει τό ποιοτικό του ἄλλοθι ἀπό τίς ὑπαρξιακές προεκτάσεις του. Κάτι πού φαίνεται ἀμέσως ἀπό τούς προειδοποιητικούς στίχους πού διαβάζουμε πρὶν ἀπό τά περιεχόμενα: ...γιατί, κάθε πού / νοιώθω ἀνήμερος / φωνάζω τ' ὄνομά της. Ἡ ὅταν διαβάσουμε στίχους σάν τούς ἐπόμενους: Σήμερα στό ταξίδι μου / μέ συντροφεύει ἡ μορφή σου. Νωπὸς ἀκόμη ὁ χωρισμός μας / καί ἡ ἰσορροπία δέν ἔχει ἀποκατασταθεῖ. Καλύτερα ὅμως νά παραθέσω ἐδῶ ἓνα ὀλόκληρο ποίημα. Λέγεται «Περιφέρομαι ἱκέτης».

Ἐδῶ σ' αὐτὴ τὴν προκυμαία θά μέ συναντήσεις

κάθε βράδυ, ἱκέτης τῶν θεῶν νά περιφέρομαι

ἀνάμεσα σέ σκάφη νεόπλουτων
μέ ὀνόματα φαιδρά.

Μέ τούς ἄτυχους μελαψοὺς νά συμφύρομαι

πού караδοκοῦν στό κύτος τῶν πλοίων
νά χωρέσουν,

ἐνῶ ἐγώ,

–ὁ κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν ἐπιτυχημένος–

παρακαλῶ στόν κόρφο σου νά μέ περιθάλψεις.

Ἐδῶ σ' αὐτὴ τὴν προκυμαία θά μέ βρεῖς
μέ σκυμένο κεφάλι, νά ψάχνω τά ἔχνη σου.

Πρόκειται, ὅπως βλέπουμε, γιά μιά ποίηση χαμηλόφωνη πού δέν χάνει τό μέτρο της. Ὁ ποιητής φαίνεται νά ἔχει σταθμίσει μέ περίσκεψη τά περιουσιακά του δεδομένα καί δέν πελαγοδρομεῖ. Ἐχει συνεπῶς ὀριοθετήσει τό στόχο του καί τόν ὑπηρετεῖ μέ σύνεση, χωρίς νά ὑποδύεται ρόλους πού δέν τοῦ ἀνήκουν. Ἄρα, καί γι' αὐτό μᾶς πείθουν οἱ στίχοι του, μέ ἄκρα εἰλικρίνεια καί μέ μετρημένα λόγια.

Μετρημένα λόγια. Κάνει ἐντύπωση, σ' αὐτὴ τὴν πρώτη ἐμφάνιση ἑνὸς ποιητῆ, ὁ ἀπέρिटτος καί λιτός λόγος τῶν κειμένων. Λές καί τά ὕλικά ἔχουν ζυγιστεῖ σέ ζυγιστὴ ἀκριβείας. Τίποτε τό πλεοναστικό, τίποτε τό ξώφαλτσο. Οἱ λέξεις παίρνουν τὴ θέση τους μέσα στίς φράσεις σάν νά καταλαμβάνουν ἀριθμημένες θέσεις ἢ σάν νά 'ναι ἀπό μόνες τους ἔτοιμες γι' αὐτὴ τὴ δουλειά. Ὄντας ξεκαθαρισμένος ὁ στόχος, ἡ ἐκφραστικὴ προσπάθεια φτάνει σέ ἀνάλογο ἀποτέλεσμα. Καθαρὸς λόγος καί εἰλικρινής πού ἔχει κάτι δικό του νά πεῖ, λίγο ἢ πολύ δέν ἔχει τόση σημασία, καί τό λέει μέ ἐνάργεια. Παράδειγμα, ὅπως καί τό προηγούμενο, τό ἐπόμενο ποίημα. Ἐπιγράφεται «Ἀναπάντητες κλήσεις».

Τί ἀπόγιναν ἀπόψε οἱ φίλοι μου.

Ὅλη μέρα τούς ἀναζητῶ –
κανεῖς δέν ἀποκρίνεται στίς κλήσεις μου.

Κι ἐσύ δέν εἶσαι πονθενά,
συνέχει ἀκούω τὴ φωνή νά λέει
ἀφῆστε τό μήνυμά σας...

Νοιώθω λύπη, νιώθω ἀδικημένος,
τώρα πού ὁ πόνος στό στήθος δυναμώνει
νά μὴν εἶσαι δίπλα μου.

καί στό τηλέφωνο ἡ φωνή εἶναι μαρτύριο,
δέν εἶναι παρηγοριά...

Μέ τόν *Ταριχευτή ήμερών* ὁ Στέλιος Μαφρέδας μπαίνει στό στίβο τῆς ποίησης ἔχοντας πίσω του σημαντικὴ συναφὴ προπαίδεια. Αὐτό τουλάχιστον δείχνουν τά κείμενά του. Μακριά ἀπό σκηνοθετημένους ἀναστεναγμούς ἢ ρητορικές κορῶνες, μένοντας κοντά στόν ἑαυτό του, μᾶς δίνει λίγα ψήγματα τοῦ ἐσωτερικοῦ του κόσμου. Κι αὐτό μέ πάσα εἰλικρίνεια, σαφήνεια καί οἰκονομία λόγου. Πρόκειται γιά μιά καλὴ ἀρχή, ἐλπιδοφόρα γιά μιά καλύτερη συνέχεια.

Πῶργος Ἀράγης

(μετάφραση: Αἰλαῖα Κατράκη, εκδ. Κέδρος, 2007). Πέρα ἀπὸ τὴν επιβεβαίωση τοῦ ακραίου ἠδονισμοῦ του ντε Σαντ, φανερῶνεται ἡ πλευρά του ἐρωτοπαθοῦς καὶ αυτοκαταστροφικοῦ ἀντρα, πού, ωστόσο, μέσα ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφία του με τὴ νεαρή καὶ ὁμορφὴ κουινιάδα τοῦ Αν-Προσπέρ ντε Λονέ ἀποκαλύπτεται συναισθηματικά ευάλωτος.

Στον κόσμο τῆς νευρολογικῆς ἰδιαιτερότητας μᾶς οδηγεῖ ὁ **Oliver Sacks** μέσα ἀπὸ ἐπτὰ παράδοξες ἱστορίες: *Ἐνας ἀνθρωπολόγος στὸν Ἀρη* (μετάφραση: Κώστας Ποτάγας – Ἄννη Σπυράκου, εκδ. Ἄγρα, 2007). Ἐνα συναρπαστικό βιβλίο πού μετατρέπει τίς νευρολογικὲς περιπτώσεις σε κορυφαία παραδείγματα τῆς ἀνθρώπινης περιπέτειας καὶ τῆς δύναμης ἀναδιάταξης τοῦ κόσμου μέσα ἀπὸ τὴν ἰδιαίτερη «οπτική» πού προκύπτει ἀπὸ νευρολογικὲς δυσλειτουργίες. Μια μοναδικὴ νέα ἐμπειρία πού ἀξίζει νά προσεχτεῖ ἀπὸ τὸν «φυσιολογικό», λεγόμενο, ἄνθρωπο, καθὼς ἀνοίγει κόσμους μὴ ορατοὺς σ' αὐτόν· ἱστορίες πού μοιάζουν παράδοξες ἀλλὰ εἶναι ουσιαστικά ἀκρῶς διδακτικὲς. Ἡ ικανότητα τοῦ συγγραφέα νά μεταφέρει ἐπιστημονικὸ ὕλικό με σπάνια ἀφηγηματικὴ ικανότητα προσφέρει ἓνα ἐλκυστικὸ ἀνάγνωσμα.

ὁ χαρτοκόπτης

Κική Δημουλά

Μεταφερθήκαμε παραπλεύρως

εκδ. Ίκαρος, 2007

«ΜΗΔΕΝΟΣ ΕΞΑΙΡΟΥΜΕΝΟΥ: Τι αντι-κοινωνικά που είναι τα όνειρα. / Ούτε φι-λίες ούτε δεσμοί / μόλις μας δουν σβή-νουν / σα σπίθα έκθετη σε θύελλα. // Ανθρωποφοβία; / Ίσως τραυματισμένο γόητρο / επειδή δουλεύουν εκεί κάτω / στα ορυχεία χαμένων ευκαιριών. // Είχαν βλέπεις κι αυτά / άλλα όνειρα».

Μανόλης Πρατικάκης

Το αόρατο πλήθος

εκδ. Καστανιώτη, 2007

«Στη μικρή παιδική μου κάμαρα με τις ανταύγειες. Οι άσπροι τοίχοι. Οι άσπρες στέγες με τις σαλαμάντρες: η αθόρυβη κίνηση των αστεριών. Υδραργυρικά σε-ντόνια με τύλιγαν και με ξετύλιγαν. Όσπου με μέτρησε και μετρήθηκε πάνω μου ο πυρετός. Άνεμοι ντύνανε και γδύ-ναμε το παιδί μέσα στον άντρα και γρή-γορα στον έρωτα. Διαβάζοντας φύλλο φύλλο τη θάλασσα, μπρος και πίσω σελί-δα. Κι εκείνα τα ενδιάμεσα (μεταξύ νόη-μα και σχήμα) που είναι ο αόρατος σπλή-νας των νερών. Τη στιγμή που η σάρκα βυθισμένη γεννά όνειρα, γύριζα τα φύκια σε φθόγγους. Τα μέλη μου τρεχάτα στη χαίτη κάθε κίνησης».

Ντίνα Καραβίτη

Διαλαθόντα

(Ποιήματα 1993-2007)

επίλογος-επίμετρο: Γιάννης Βαρβέρης
εκδ. Κέδρος, 2007

«ΥΛΙΚΟ ΕΠΙΒΙΩΣΗΣ: Το κάτι / ή θα γίνει γεγονός / ή θα πνιγεί στο λίγο του. / Αν όμως ξαναγεννηθεί / πάλι σαν κάτι θ' αρ-χίσει / και πάλι θα περιμένει το γεγονός / κι ας το σκιάζει κιόλας / ο φόβος του θα-νάτου / στο λίγο του».

Πάτροκλος Λεβεντόπουλος

Λεξιθήριο

εκδ. Γαβριηλίδης, 2007

«ΕΑΡ: Σαν παρά φύση τύψη η λέξη μες στην ποίηση / Κρατάει λίγη ζεστασιά από την πρώτη μας χαρά / Στη στοργική θρά-κα των ονείρων / Συρίζει ηδονικά κι εξαί-σια σβήνει / Περνά από του χρόνου τη χοάνη / Πηδάει από ένα φλεγόμενο στε-φάνι / Κι αφήνει αγριολούλουδα στα ξέ-πλεκα μαλλιά / Στου Άγιου Μάμα το περι-βόλι / Κάτω από τις πορτοκαλιές πλανιέ-ται / Τα μπουμπούκια των ονείρων ανέμε-λα τρυγάει / Και μεθυσμένη από την ευω-διά / Στης ποίησης τη σκιά αποκοιμείται / Όπου ονειρεύεται τον Άδωνη να παίρνει αγκαλιά».

Δάφνη Νικήτα

Το βροχερό βαγόνι

εκδ. Το Ροδακίό, 2007

«ΤΟ ΒΡΟΧΕΡΟ ΒΑΓΟΝΙ: Βρέχει / καθώς το / ξύλινο βαγόνι / χαράζει τις γραμμές / Από το ανοιχτό παράθυρο / σε βλέπω να κρεμάς κλωστές / από τον ουρανό / και στην άκρη τους / το χαμόγελό σου».

Τόλης Νικηφόρου

Μυστικά και θαύματα

ο ανεξερεύνητος λόγος της ουτοπίας

εκδ. Μανδραγόρας, 2007

«ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΕΙΝΑΙ ΠΑΝΤΟΤΕ ΘΛΙΜΜΕΝΟ: παρόλα όσα ισχυρίζεται η αρχή, το τέλος είναι πάντοτε θλιμμένο. χωρίς ωραία ενδύματα το σώμα αναγνω-ρίζει την αλήθεια του, με τη λευκή σημαία της η οθόνη άνευ όρων παραδίδεται στον θεατή που έχει ήδη αποχωρήσει. το τέλος είναι πάντοτε θλιμμένο, ενώ και πάλι μυστικά τα χρώματα στην άδεια οθόνη αναδύονται».

Έφη Μουγκαράκη

Η νύχτα κι εγώ

εκδ. Αλεξάνδρεια, 2007

«ΚΟΜΟΤΗΝΗ: Το μοτίβο της πόλης / θα χαράσσει τα τραγούδια μας / και κάθε Άνοιξη / θα γυρνάμε στα εδάφη / που χά-θηκαν δια παντός / Η άτακτη φυγή μας / στις σελίδες της ιστορίας που ξεχνιέται / Κι η αποξένωση θα εστιάζει / Απροσδιό-ριστα θ' αναθυμόμαστε / Τις νύχτες θα κεντράρουμε το μαξιλάρι στη μέση του ύπνου / και κάθε πόση θα μοσχοβολά θυ-μίαμα / της πόλης / που ξυπνούσε κάθε νύχτα / στις δώδεκα ακριβώς / χωρίς φα-ντάσματα –μα φορές– / με κάτι απίστευ-τες συνωμοσίες / Η πόλη που κάθε τέσ-σερα χρόνια έδιωχνε τα παιδιά της / σαν Κυβέρνηση».

Σάκης Σερέφας

Πρώτα πέθανε η κότα

εκδ. Κέδρος, 2007

«ΤΑΦΟΣ: ΟΔΗΓΙΕΣ ΧΡΗΣΗΣ: Βρισκόμα-στε στο κοιμητήριο ενός χωριού. / Τα πά-ντα είναι στη θέση τους: / κυπαρίσσια, κηδειόχαρτα, στεφάνια / όπως απόμει-ναν δυο μέρες μετά το πάρτι του φτυαρι-ού. // Νά κι ο τάφος φρέσκος, αχνιστός / το χώμα σβολιασμένο, σαν κριθαράκι / ένας τενεκές από τυρί επάνω του μπη-χτός / και μέσα του να καίει ένα κεράκι. // Πες για τον άνεμο που σε τσούζει όπως ο πάγος όταν κολνά στο πετσί / για τα τζα-μάκια που κροταλίζουν από γύρω / όμως μην πεις γιατί βρισκόμασταν εδώ / δεν εί-ναι πια της μόδας να τραγουδάς το zero».

Θεώνη Κοτίνη

Ανίδεοι πάλι

εκδ. Πλανόδιον, 2006

«Η ΖΩΗ που αφήνεις στο κρεβάτι / κάθε πρωί / και μένει η γύρη του κορμιού σου / στο σεντόνι / θράκα της νύχτας / ζεστή ακόμα / σαν το νωπό αποτύπωμα / δρα-πέτη στο σκοτάδι / Η ζωή που αφήνεις στο άλλο σώμα / μετάγγιση αφής / στην παλίμψηστη της σάρκας διαδρομή / μέ-χρι τις εκβολές ανθρώπινης φωνής / πριν τη σφραγίσει η αυγή / σε σιγανό πηγά-δι».

Γιάννης Πάσχος

Ζωή εκτός ωραρίου

εκδ. Μελάνι, 2007

«ΑΝΩΣΗ: Η πόρτα της σιωπής είναι πέ-τρινη / Μοιάζει με το Σάββατο του Λαζά-ρου / Ένα θαύμα την κρατά ανοικτή / για να μη στοιχειώσσει μέσα μου / Καμιά φο-ρά ακούω δάκρυα / να με κατακλύζουν / Νά 'ρχεται πνιγμός και να μη θέλω να σωθώ / Όλα τα σωστικά τα απομακρύνω / Σώμα μετέωρο αποζητώ / αργά να νικά την άνωση».

Πατρίτσια Κολαίτη

Σελέστεια

εκδ. Νεφέλη, 2007

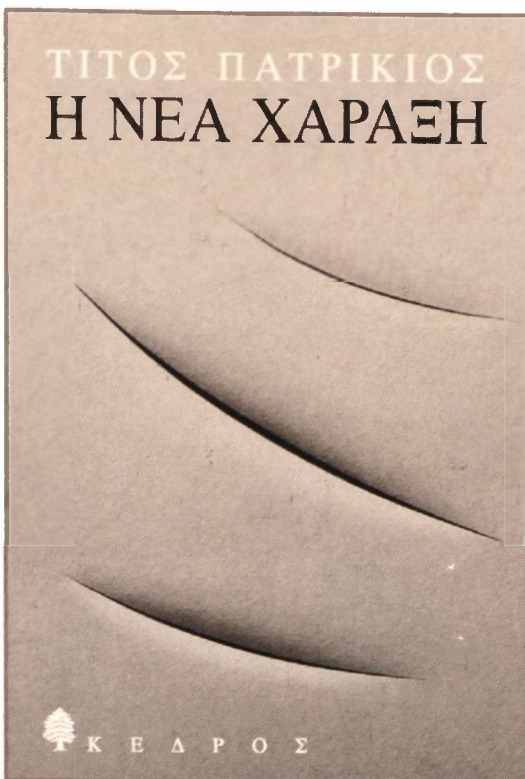
«Φυσάσει καμιά φορά στους ώμους σου / ένα αεράκι / Που λέω πως δεν μπορεί τυχαία // Κι η επιθυμία / σαν καρπό με ανοίγει // Πρωτίστως να θυμάμαι κάθε μέρα / να λέω Ευχαριστώ / που σ' έχω ζήσει τόσο / που σ' έχω ζήσει έτσι. // Φυ-σάει καμιά φορά στους ώμους σου / Κι ας καίνε γύρω / Οι πέτρες και τα χώματα».

ο συλλέκτης

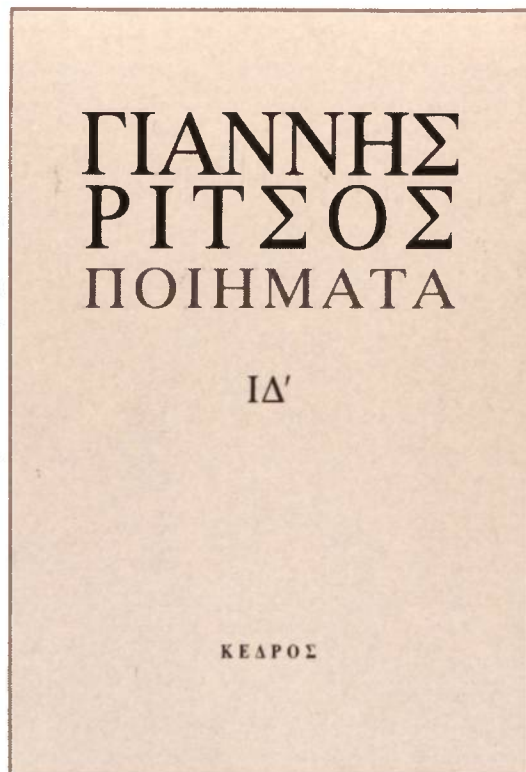
ISBN 978-960-04-3502-3 | σελ. 112 | τιμή 9,00 €

ISBN 978-960-04-3649-5 | σελ. 96 | τιμή 9,00 €

ISBN 978-960-04-3405-7 | σελ. 424 | τιμή 28,00 €

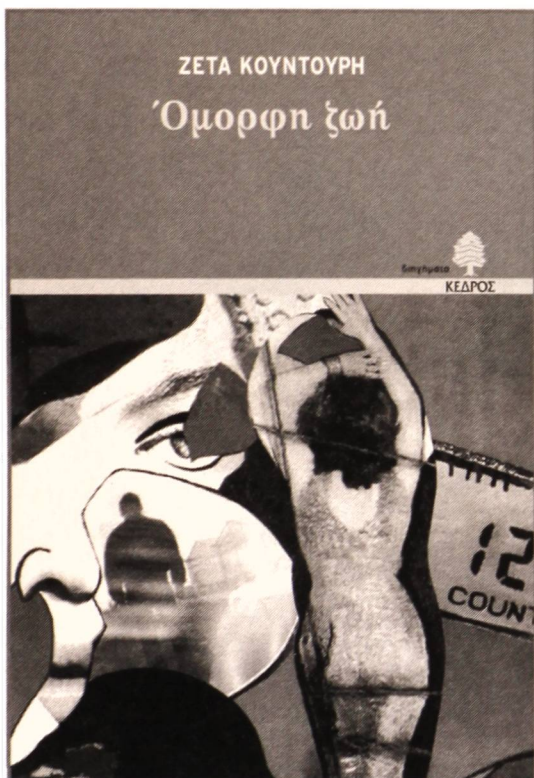

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΕΡΗΣ
«Σά μουσική, τήν νύχτα...»

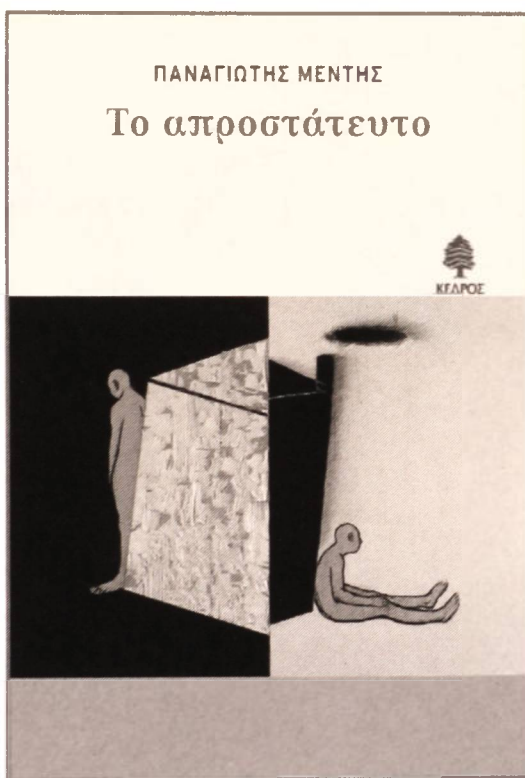
ΤΙΤΟΣ ΠΑΤΡΙΚΙΟΣ
Η νέα χάραξη

ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ
Ποίηματα ΙΔ'

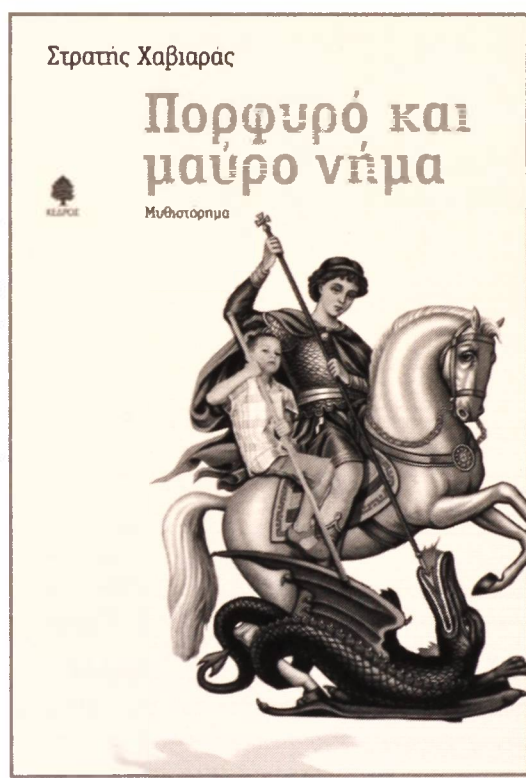
ISBN 978-960-04-3570-2 | σελ. 216 | τιμή 14,00 €

ISBN 978-960-04-3572-6 | σελ. 216 | τιμή 12,00 €

ISBN 978-960-04-3563-4 | σελ. 328 | τιμή 16,00 €

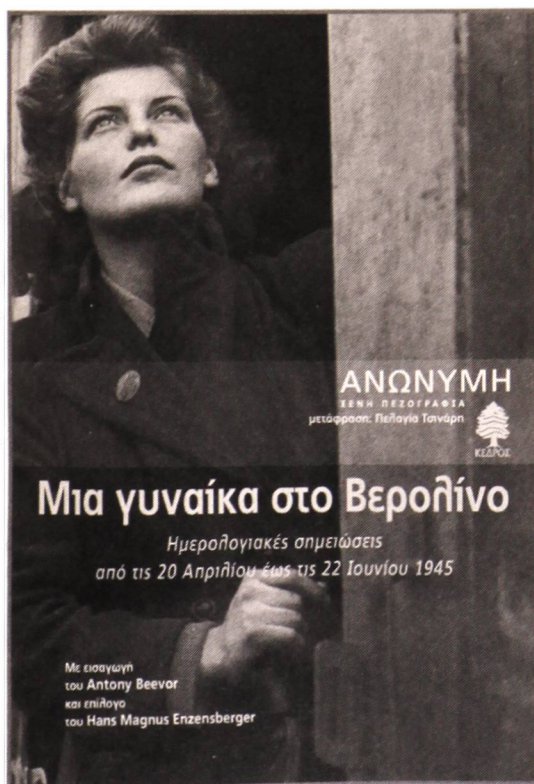

ΖΕΤΑ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ
Όμορφη ζωή

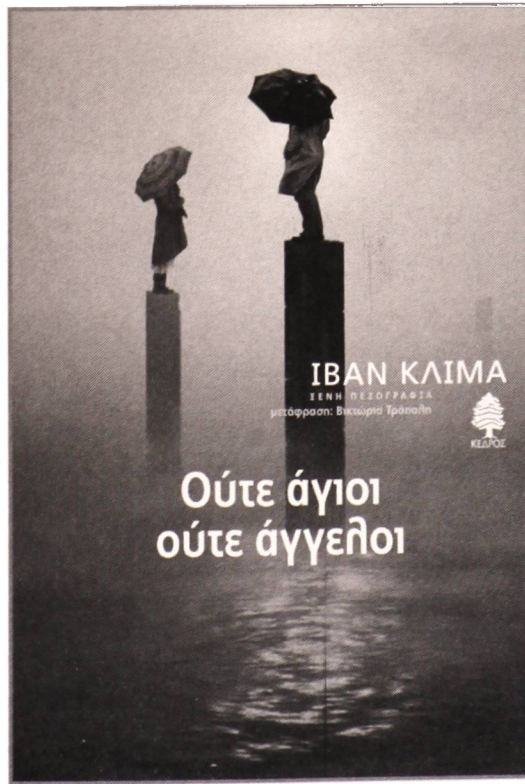
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΕΝΤΗΣ
Το απροστάτευτο

ΣΤΡΑΤΗΣ ΧΑΒΙΑΡΑΣ
Πορφυρό και μαύρο νήμα

ISBN 978-960-04-83549-0 | σελ. 356 | τιμή 16,00 €

ISBN 978-960-04-3558-0 | σελ. 312 | τιμή 15,00 €

ISBN 978-960-04-3542-9 | σελ. 272 | τιμή 12,00 €

ΑΝΩΝΥΜΗ
Μια γυναίκα στο Βερολίνο

ΙΒΑΝ ΚΛΙΜΑ
Ούτε άγιοι ούτε άγγελοι

ΚΕΡΤ ΒΟΝΕΓΚΑΤ
Η φωλιά της γάτας

Έργο ευθύνης για την κοινωνία. Το δικό μας παιχνίδι. Η ζωή.

Το δικό μας παιχνίδι είναι ένα παιχνίδι με αξίες γνήσια ελληνικές. Ποδόσφαιρο, Παιδεία, Υγεία, Αθλητισμός. Αξίες που κάνουν τη ζωή μας πιο όμορφη, πιο δημιουργική. Αξίες που στηρίζουμε έμπρακτα, με υψηλό αίσθημα κοινωνικής ευθύνης, με προσήλωση και με πάθος. Σαν μια μεγάλη ομάδα. Και μαζί, θέτουμε τις βάσεις για ένα μέλλον πιο ανθρώπινο, πιο αισιόδοξο, πιο ευτυχισμένο.

Γιατί το πιο όμορφο παιχνίδι, είναι η ζωή!

Μ.Ε.Τ.
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Πρόγραμμα Κοινωνικής Ευθύνης